

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันจู้

วิทยานิพนธ์

ของ

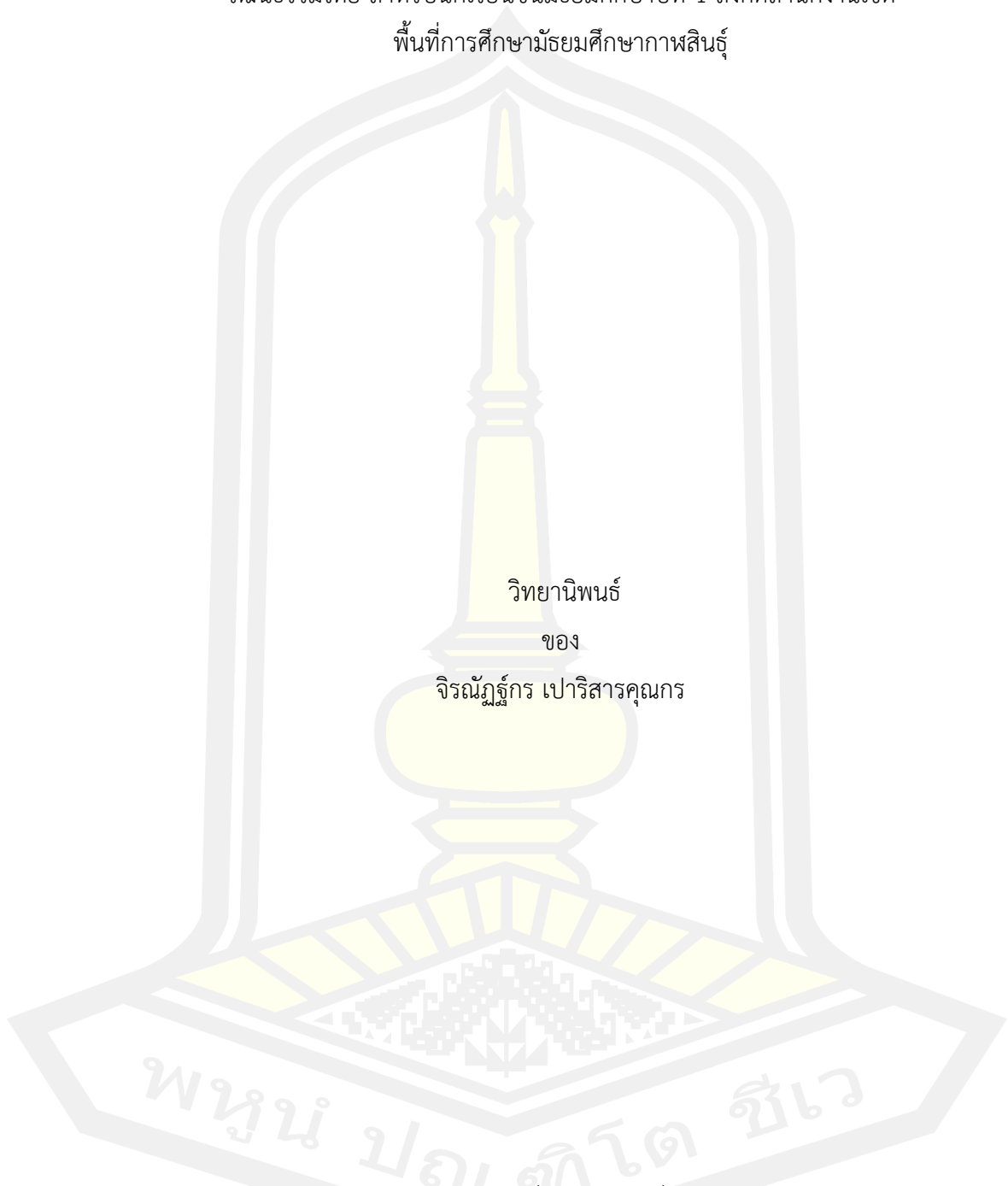
จิรณัฐกร เปาริสารคุณกร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

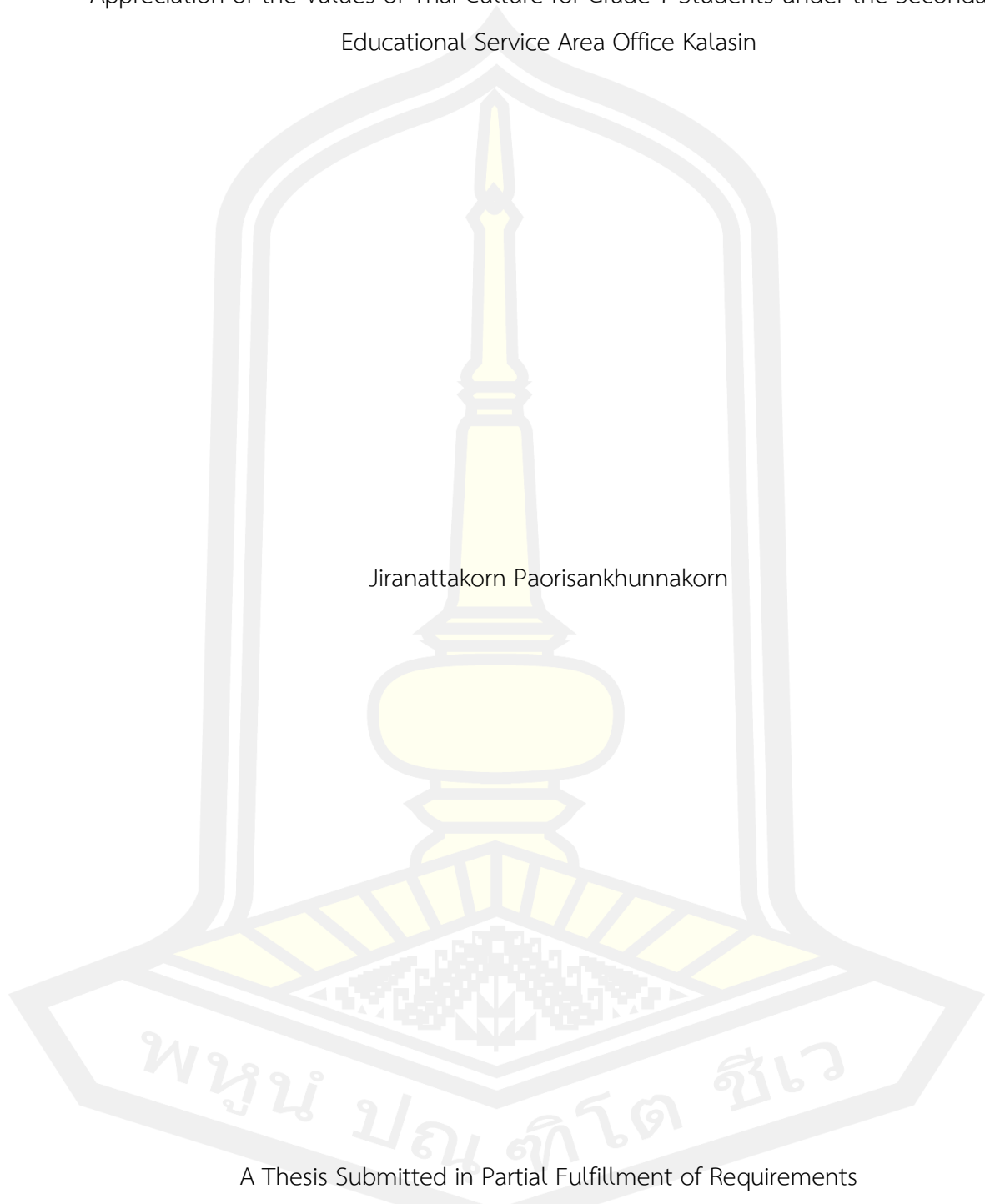
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of an Additional Course on Creative Thai Dramatic Art Skills and
Appreciation of the Values of Thai Culture for Grade 7 Students under the Secondary
Educational Service Area Office Kalasin

Jiranattakorn Paorisankhunnakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Curriculum and Instruction)

February 2023

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายจิรณัฐกร เปาริสาร
คุณกร แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สุทธิพร บุญส่ง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. มนตรี วงษ์สะพาน)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. จิระพร ชะโน)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. รัชชัย จิตรนันท์)

..... กรรมการ

(รศ. ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

..... (รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม		
ผู้วิจัย	จิรณัฐกร เปาริสารคุณกร		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี วงษ์สะพาน		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2566

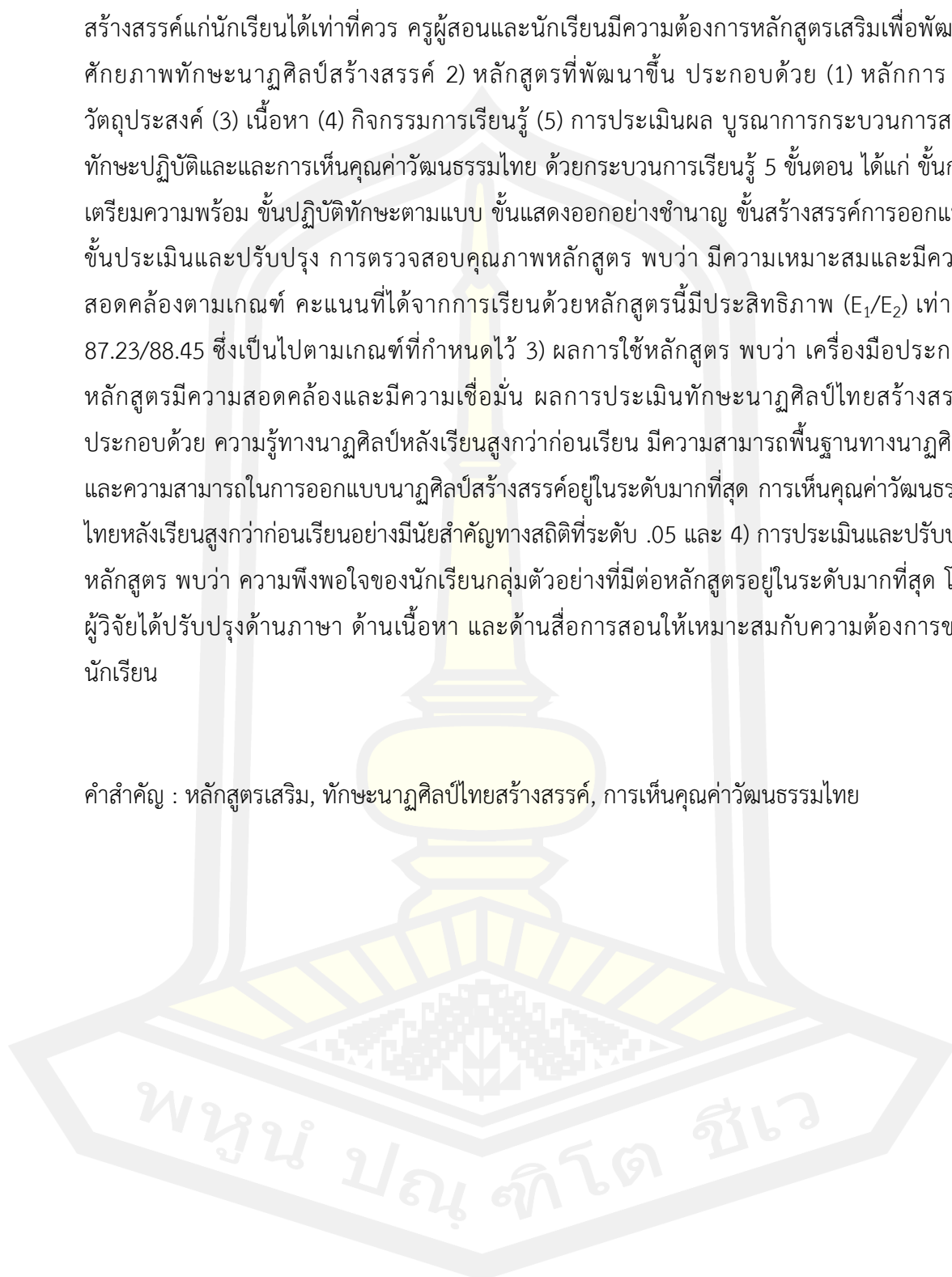
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมฯ ดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่ 1) เพื่อประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยความรู้ทางนาฏศิลป์ ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมฯ ระหว่างก่อนและหลังเรียน เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมฯ ที่ประกอบด้วย ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะเวลาที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร ระยะเวลาที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ระยะเวลาที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ใช้รูปแบบการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดลองวัดก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือด้วยสูตร E_1/E_2 และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ อาศัย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านความชำนาญในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์

สร้างสรรค์แก่นักเรียนได้เท่าที่ควร ครูผู้สอนและนักเรียนมีความต้องการหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา ศักยภาพทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กิจกรรมการเรียนรู้ (5) การประเมินผล บูรณาการกระบวนการสอน ทักษะปฏิบัติและการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการ เตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นประเมินและปรับปรุง การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมและมีความ สอดคล้องตามเกณฑ์ คะแนนที่ได้จากการเรียนด้วยหลักสูตรนี้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 87.23/88.45 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ผลการใช้หลักสูตร พบว่า เครื่องมือประกอบ หลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเชื่อมั่น ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความรู้ทางนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด การเห็นคุณค่าวัฒนธรรม ไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) การประเมินและปรับปรุง หลักสูตร พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงด้านภาษา ด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของ นักเรียน

คำสำคัญ : หลักสูตรเสริม, ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์, การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

TITLE	The Development of an Additional Course on Creative Thai Dramatic Art Skills and Appreciation of the Values of Thai Culture for Grade 7 Students under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin		
AUTHOR	Jiranattakorn Paorisankhunakorn		
ADVISORS	Associate Professor Montree Wongsaphan , Ed.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Curriculum and Instruction
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2023

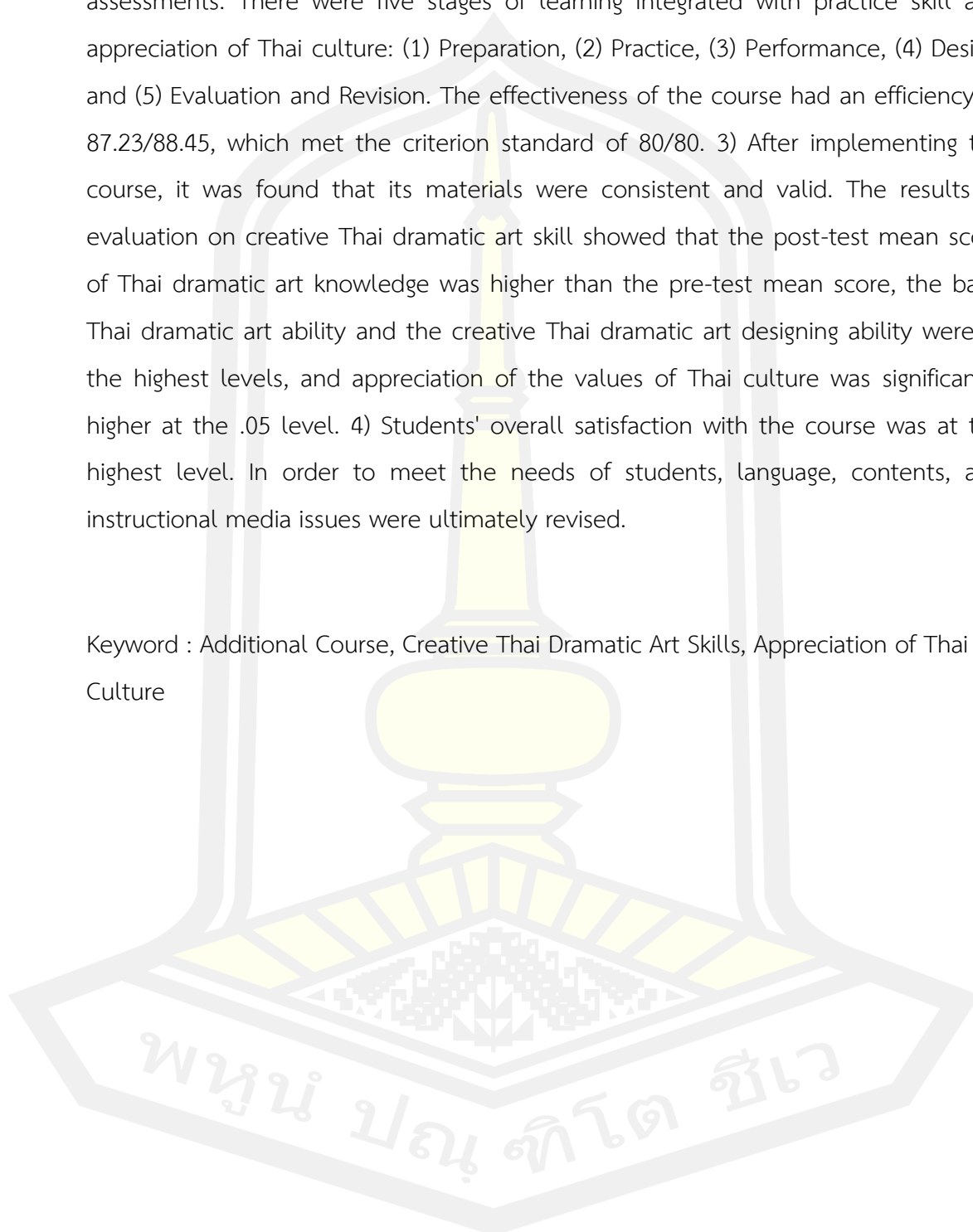
ABSTRACT

The purpose of this study was to develop an additional course on creative Thai dramatic art skills and appreciation of the values of Thai culture for grade 7 students under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. This experimental research was divided into four phases: 1) studying primary sources, 2) forming an additional course, 3) implementing the course, and 4) evaluating and revising the course. The sample was forty-two grade 7 students of Anukoolnaree School in the first semester of the academic year 2022, selected by cluster random sampling. The research instruments were a Thai dramatic art knowledge test, an evaluation form on basic Thai dramatic art ability, an evaluation form on a creative Thai dramatic art designing ability, and an appreciation of the values of Thai culture questionnaire. The data were analyzed by the use of mean, percentage, standard deviation, and compared by t-test (Dependent Samples).

The findings were revealed as follows: 1) Creative Thai dramatic art skills consisted of three components including, Thai dramatic art knowledge, basic Thai dramatic art ability, and creative Thai dramatic art designing ability. Promoting the students' creative Thai dramatic art skills was affected by time constraints. As a result, an additional course was strongly requested by the teachers and students. 2)

The course comprised of principles, objectives, contents, learning activities, and assessments. There were five stages of learning integrated with practice skill and appreciation of Thai culture: (1) Preparation, (2) Practice, (3) Performance, (4) Design, and (5) Evaluation and Revision. The effectiveness of the course had an efficiency of 87.23/88.45, which met the criterion standard of 80/80. 3) After implementing the course, it was found that its materials were consistent and valid. The results of evaluation on creative Thai dramatic art skill showed that the post-test mean score of Thai dramatic art knowledge was higher than the pre-test mean score, the basic Thai dramatic art ability and the creative Thai dramatic art designing ability were at the highest levels, and appreciation of the values of Thai culture was significantly higher at the .05 level. 4) Students' overall satisfaction with the course was at the highest level. In order to meet the needs of students, language, contents, and instructional media issues were ultimately revised.

Keyword : Additional Course, Creative Thai Dramatic Art Skills, Appreciation of Thai Culture

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตาความกรุณาช่วยเหลือ และการสนับสนุนอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ และผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุทธิพร บุญส่ง ประธานกรรมการสอบและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาตรวจสอบรายงานวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเชิงลึกตลอดจนตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย จนทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ทศทัศน์ บุญตา อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ สินธุ์โคตร ตลอดจนเพื่อนนิสิตสาขาหลักสูตรและการสอน ที่ผลักดันและให้กำลังใจทุกครั้ง ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู บุคลากร และนักเรียนโรงเรียนอนุกุลนารี ที่ให้ความร่วมมือและเป็นกัลยาณมิตรที่ดีตลอดการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในแต่ละด้าน

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคณา เปาริสาร คุณแม่ธันยนันท์ ททรัพย์สมบัติ บิดามารดา และนายมานพ เปาริสาร น้องชาย ครอบครัวผู้คอยผลักดันสนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

จิรณัฐกร เปาริสารคุณกร

พหุบัณฑิต ชีวะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม.....	15
สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์.....	54
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์.....	61
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย.....	103
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	130
สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	138

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	148
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	150
ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร	155
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	174
ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร.....	177
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	179
สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	179
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	179
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	180
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	235
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	235
สรุปผล	236
อภิปรายผล.....	238
ข้อเสนอแนะ	244
บรรณานุกรม.....	246
ภาคผนวก.....	258
ภาคผนวก ก หนังสือราชการต่าง ๆ	259
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	275
ภาคผนวก ค ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ	313
ภาคผนวก ง หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์	345
ประวัติผู้เขียน	402

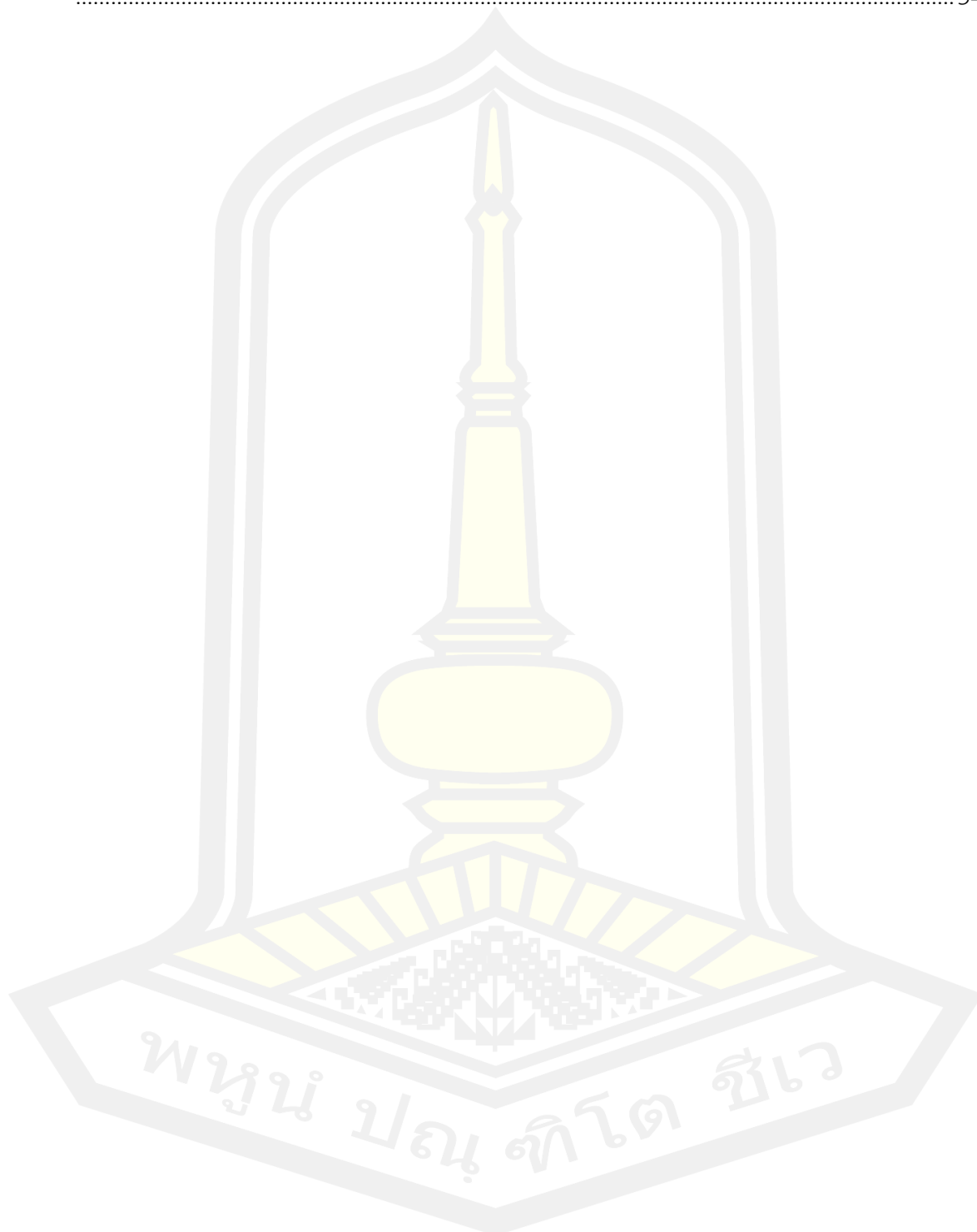
สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สรุปองค์ประกอบของการหลักสูตร	23
ตาราง 2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	28
ตาราง 3 สรุปแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร	41
ตาราง 4 สรุปองค์ประกอบของนาฏศิลป์	73
ตาราง 5 สรุปขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์	92
ตาราง 6 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร	97
ตาราง 7 สรุปแนวคิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร	124
ตาราง 8 แบบแผนการทดลอง One Group Pretest-posttest Design	174
ตาราง 9 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคพหุสี	186
ตาราง 10 การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคพหุสี	190
ตาราง 11 สรุปคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคพหุสี	191
ตาราง 12 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคพหุสี ใช้เกณฑ์ 80/80	193
ตาราง 13 ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์	194
ตาราง 14 ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์	196

ตาราง 15 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์.....	199
ตาราง 16 ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.....	201
ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน	204
ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ภายหลังจากทดลองใช้หลักสูตร ..	205
ตาราง 19 การปรับปรุงด้านภาษา	206
ตาราง 20 การปรับปรุงหลักสูตรด้านเนื้อหา.....	211
ตาราง 21 การปรับปรุงหลักสูตรด้านสื่อการสอน	230
ตาราง 22 ผลการประเมินความสอดคล้อง ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	314
ตาราง 23 ผลการประเมินความสอดคล้อง ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์	314
ตาราง 24 คะแนนการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์	315
ตาราง 25 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.....	319
ตาราง 26 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์	320
ตาราง 27 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้วิธีของ Lovett (r_{cc}) ของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์	322

ตาราง 28 Out put ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์	323
ตาราง 29 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์....	324
ตาราง 30 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์	325
ตาราง 31 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย	326
ตาราง 32 Out put ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย	326
ตาราง 33 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.....	327
ตาราง 34 Out put ผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.....	328
ตาราง 35 Out put ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์	328
ตาราง 36 Out put ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ในระยชนำร่อง.....	329
ตาราง 37 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย.....	330
ตาราง 38 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์	332
ตาราง 39 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์	334
ตาราง 40 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด	336
ตาราง 41 สรุปคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเรียนทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้	338
ตาราง 42 ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์	340
ตาราง 43 ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.....	342

ตาราง 44 Out put ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
..... 344

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 รูปแบบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	29
ภาพประกอบ 2 แนวคิดการจัดจำแนกระดับความรู้สึกแนวคิดของแคร์วอลและคณะ	36
ภาพประกอบ 3 แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร	42
ภาพประกอบ 4 รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของไทเลอร์.....	45
ภาพประกอบ 5 องค์ประกอบของทักษะ.....	63
ภาพประกอบ 6 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของ หลักสูตร.....	102
ภาพประกอบ 7 แนวคิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่ความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร	129
ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็น คุณค่าวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	147
ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงวิธีดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	149

พหุ ม ปณ จิ โต ชี เว

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมอันสืบทอดมากมายหลายแขนงมาแต่บรรพบุรุษ ทั้งภาษา สถาปัตยกรรม ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนด้านดนตรี นาฏศิลป์ที่ปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย นาฏศิลป์เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นอย่างประณีตและมีแบบแผน ให้ความรู้ ความบันเทิง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติและยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นส่วนปรุงแต่งให้การดำรงชีวิตในสังคมมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น (สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 2) ทั้งนี้ นาฏศิลป์ยังเป็นเครื่องมือที่แสดงออกถึงความเป็นอารยะของเผ่าพันธุ์ของตน อันสามารถสะท้อนถึงเรื่องราว วิถีคิด สุนทรียภาพ ปรัชญาและรูปแบบการดำเนินชีวิตของสังคมนั้น ๆ และอยู่ควบคู่กับสังคมมนุษย์มาตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีพัฒนาการทางสังคม จึงได้มีพัฒนาการไปพร้อม ๆ กับการขยายตัวทางด้านสังคมของมนุษย์ในแต่ละพื้นที่ นาฏศิลป์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง สื่อสารระหว่างมนุษย์กับสิ่งอื่น เช่น สิ่งเหนือธรรมชาติที่มนุษย์ยำเกรง ตลอดจนการใช้เพื่อการเกษตรและสันตนาการ เป็นต้น (จตุติกา โกศลเหมมณี, 2556 : 1)

ความสำคัญของศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ ถือเป็นศาสตร์แห่งสุนทรียะที่ช่วยกลมเกลียวและยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น โดยสามารถสื่อสารได้เข้าใจไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด ประเทศใด ดังนั้น นาฏศิลป์นับว่าเป็นศิลปะที่เด่นที่สุดที่มนุษย์แสดงออกได้ด้วยตนเองและนาฏศิลป์ก็เป็นอีกภาษาหนึ่งที่จะใช้อธิบายเรื่องราวใด ๆ ได้โดยวิธีนุ่มนวลและแนบเนียน จนกล่าวได้ว่านาฏศิลป์เป็น “ภาษาสากล” (เรณู โกศินานนท์, 2548 : 2) ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านนี้มีจารีตและพัฒนาการในการถ่ายทอดที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การถ่ายทอดความรู้ด้านนาฏศิลป์แต่โบราณมีการยึดระเบียบ แบบแผน จารีตที่เคร่งครัด ครูผู้สอนจะฝึกหัดให้นักเรียนมีพื้นฐานท่ารำ โดยอาศัยการเรียนแบบจากครู ซึ่งเป็นต้นแบบ จนเกิดความแม่นยำชำนาญจึงจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ขั้นสูงตามลำดับต่อไป โดยครูผู้สอนจะทำหน้าที่ประเมินความพร้อม กิริยามารยาท ลีลาการปฏิบัติท่ารำ ไหวพริบปฏิภาณของศิษย์ว่าสมควรจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ใดเป็นพิเศษ ซึ่งศิษย์แต่ละคน จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับประเมษฐ์ บุญยะชัย (2544 : 130) ที่อธิบายลักษณะการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ว่า รูปแบบจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์แต่โบราณเน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำเนื้อหาและการฝึกเป็นระยะเวลาานพอสมควร จนกระทั่งนักเรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะ

ปรุ่่งแต่งลีลาท่าทางให้ดังมยั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์แต่ละคน ลักษณะการเรียนการสอน นาฏศิลป์ดังกล่าวยังคงได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับสุรพล วิรุฬห์รักษ์ ได้กล่าวว่า การศึกษานาฏศิลป์ในยุคโบราณมักเป็นการสืบทอดศิลปะในกลุ่มคนจำนวนน้อยและมักหวงแหน ความรู้ให้อยู่ในวงจำกัด สำหรับบุคคลที่สมควรได้รับการถ่ายทอดเท่านั้น ต่อมาการจัดการด้าน การศึกษาเปลี่ยนรูปแบบเป็นโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยและสตูดิโอตั้งปรากฏในปัจจุบัน เนื้อหา สารระด้านนาฏศิลป์ก็ได้รับการจัดหมวดหมู่เป็นสาขาและแบ่งเป็นชั้นความยากง่าย (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 41) การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนล้วนมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของสังคมโลกที่มี การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนที่หลากหลาย รวมไปถึงการกำหนดเป็นแนวทางในการจัด การศึกษาระดับชาติอีกด้วย

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดทำขึ้นโดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มี ความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็ม ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) กำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งวิชานาฏศิลป์จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยกำหนดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง นาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 164) จากเนื้อหาที่กำหนดใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ยังคงได้รับ หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและปลูกฝังความมีสุนทริยะให้เกิดแก่เยาวชนของชาติ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนอีกด้วย

จากความมุ่งเน้นในเนื้อหาสาระด้านนาฏศิลป์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ต้องการให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมนักเรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 16)

และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 68) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ข้อ 3.2.2 พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ ตลาดงาน เน้นการปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สอดคล้อง กับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ ดังนั้นการเสริมสร้างให้ นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิด ทักษะดังกล่าวแก่นักเรียน ดังนั้นวิชานาฏศิลป์จึงมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้ใช้ กระบวนการจินตนาการ ถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในสู่การสร้างสรรค์งานที่ หลากหลาย ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการทำงานอื่นในชีวิตประจำวันได้ภายใต้ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยของสังคมโลก

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคของสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลและข่าวสาร (Information Society) และเป็นยุคที่เป็นโลกของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้ เพราะเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย ก้าวหน้า สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวสูง ทำให้มีการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมของไทย สอดคล้องกับสุภาวดี ขุนทองจันทร์ (2559 : 181) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของโลกาภิวัตน์กับค่านิยม พื้นฐานของสังคมไทย พบว่า ด้านสังคมมีระบอบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดความหลากหลาย และเกิดทางเลือกในการใช้ชีวิต อันเป็นผลจากการรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติที่มาพร้อมกับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจและ ฐานะทางสังคมของตนเอง เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ มากมายตามมา และผลกระทบทางด้าน วัฒนธรรมพบว่า เกิดความหลากหลายในการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ได้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติ ทำให้เกิดรูปแบบการใช้ชีวิตในลักษณะการเลียนแบบ เช่น การแต่งกายที่ไม่เหมาะสมและตามแฟชั่น จนทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ รวมถึงผลกระทบอันเกิดกับภาคส่วนการศึกษาอันเป็นภาคส่วนสำคัญของการสร้างคนและการผลิตองค์ความรู้ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560 : ออนไลน์) การจะทำให้ระดับคุณภาพการศึกษาของไทยมีความ ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ จึงต้องมีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อนำ ผลการสอบไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน ตลอดจนใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนระดับชาติ

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ถือเป็น การทดสอบความรู้และความคิดรวบยอดและใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งทำให้นักเรียนมีความตระหนักและเอาใจใส่ในการเรียนเพื่อใช้ในการทดสอบดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศปรับลดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เหลือ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับอีก 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา วิชาศิลปะ และวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ให้โรงเรียนเป็นผู้ ออกข้อสอบและจัดสอบเอง โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 เป็นต้นไป (ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2558) ส่งผลกระทบต่อในการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์และการสำรวจสภาพปัญหาของครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ พบว่า นักเรียนขาดความสนใจ ไม่เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ จึงไม่ได้ตั้งใจปฏิบัติ และมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้อย่างจริงจัง ส่งผลให้มีผลการเรียนต่ำกว่าเป้าหมายและขาดความคิดสร้างสรรค์ ในการนำทักษะนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องมาจากวิชานาฏศิลป์ไม่ได้ใช้เป็น องค์ประกอบหนึ่งของการจบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแต่เพียงการวัดและประเมินภายในโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวส่งผลให้ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ ไม่เกิดความรักและชื่นชมนาฏศิลป์ไทย เป็นผลให้เยาวชนไทยละเลย แบบแผน ค่านิยมและวิถีชีวิตอันดีงามของวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ หันไปหลงใหลวัฒนธรรมต่างชาติ โดยขาดการเลือกสรรและรู้ไม่เท่าทัน ซึ่งจะทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ความเป็นไทย ประกอบกับ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งต้องจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ให้แก่ นักเรียน ทำให้นักเรียนการเข้าถึงแก่นแท้ของสุนทรียทางนาฏศิลป์และการฝึกทักษะปฏิบัติเป็นไปได้ยาก อันเนื่องจากข้อจำกัดจากปัจจัยข้างต้นและปัจจัยด้านเวลาในการสอน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะทางนาฏศิลป์ อันเป็นทักษะปฏิบัติ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันแสดงถึงความเป็นไทยให้แก่ นักเรียนในลักษณะของหลักสูตรเสริม เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาของบรรพชน สอดคล้องกับมนตรี วงษ์สะพาน (2563 : 120-121) ที่เสนอทรศนะว่า การไม่นำวัฒนธรรมและสภาพสังคมและเศรษฐกิจและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดไว้ในหลักสูตรจึงเป็นการจัดการศึกษาที่ละเลยความเป็นไทย ทำให้นักไทย ขาดความรู้เกี่ยวกับตนเองและองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ จึงต้องมีการนำหลักสูตรระดับชาติ มาปรับให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการ แตกต่างกัน ท้องถิ่นจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของตนเอง

ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนรู้เสริมจากหลักสูตรที่มีอยู่เดิม โดยหลักสูตรเสริมหมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มีระยะเวลาในการใช้หลักสูตรไม่มากนัก เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานในหน้าที่หรือพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนเฉพาะด้าน สอดคล้องกับจันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550 : 97) ที่อธิบายหลักสูตรเสริมว่า เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนและเนื้อหา อาจมีนอกเหนือจากหลักสูตรปกติหรือมีเนื้อหาคาบเกี่ยวกับหลักสูตรปกติ แต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติและการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจและเป็นทางออกที่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางนาฏศิลป์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการสอนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงเห็นควรในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา (Oliva) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์ และขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ แล้วนำมาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามวิธีการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น ปัญหาและแนวคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร และการศึกษาเอกสารวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้เนื้อหาที่ได้จากการคัดเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน จัดทำร่างเอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และศึกษานำร่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา และขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในหลักสูตรที่พัฒนา โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย แนวคิดปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ที่มุ่งให้นักเรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเอง โดยการทบทวน พิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเอง

อยู่เสมอเพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ครูจะทำหน้าที่เป็น ตัวกระตุ้นแรงเร้าให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูควรพยายามทำให้นักเรียน เข้าใจว่าชีวิตเป็นของตัวเอง แนวคิดการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ โดยทักษะทางนาฏศิลป์ เป็นทักษะที่อาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกายหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออก ต่าง ๆ แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของแคร์วอล ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนานักเรียนให้เกิด คุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่นอกจากนักเรียนจะเกิดความสามารถในการออกแบบ การแสดงสร้างสรรค์แล้ว ยังต้องเกิดความตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมไทยอีกด้วย แนวคิดการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง เป็นกระบวนการวัดและประเมินผลความสามารถของกระบวนการทำงาน ของสมองและจิตใจของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินจากประเมินภาคปฏิบัติ (Performance) ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process) ประเมินผลผลิต (Products) และ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและถอดประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็น คุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาหสินธุ์ มีประสิทธิผลและยังประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ แก่นักเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็น คุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาหสินธุ์เป็นอย่างไร
2. หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ มีลักษณะ อย่างไร
3. ผลการใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

3.1 เพื่อประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.2 เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ มีการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้สอนวิชานาฏศิลป์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้
2. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์สามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางประกอบการสอนในเนื้อหาอื่นได้
3. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนในบริบทพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. วิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มี 4 ระยะเวลาประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Document Research) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับแนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

1. วิธีการศึกษา

1.1 ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและยกโครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 50 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 6,218 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนภาพสินธุ์พิทยาสรรพ์ โรงเรียนอนุกุลนารี โรงเรียนคำม่วง โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร และโรงเรียนกมลาไสย จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่มีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน โดยได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดทำร่างหลักสูตร โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือประกอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Try Out) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่ผู้วิจัยเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรทั้งด้านความเหมาะสม ความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ก่อนนำไปทดลองนำร่อง (Try Out)

2. ทดลองนำร่องใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำร่างหลักสูตรเสริมที่ผ่านการปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และตรวจสอบประสิทธิผลของการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ปฏิบัติจริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 660 คน จำนวน 17 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนนี้ เป็นกลุ่มเดียวกันกับขั้นตอนการทดลองในระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ทางนาฏศิลป์
- 2) ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
- 3) ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

2.2.2 การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม

3. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า ความหมายและลักษณะของนาฏศิลป์อีสาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบ ของนาฏศิลป์ การออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา เกี่ยวกับการออกแบบสื่อสร้างสรรค์เป็นการประชาสัมพันธ์และก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย หมายถึง หลักสูตรเสริมรายวิชานาฏศิลป์เพื่อเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยให้นักเรียน โดยมีแนวคิดพื้นฐานประกอบด้วย ปรัชญาการศึกษา อัตถิภาวะนิยม (Existentialism) การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของ แครธโวล และแนวคิดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่

- 1) หลักการของหลักสูตร
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) เนื้อหาหลักสูตร
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้ และ
- 5) การประเมินผล

2. การพัฒนาหลักสูตรเสริม หมายถึง การกำหนดมวลประสบการณ์ทางการศึกษาที่ถูก กำหนดทิศทางไว้อย่างเป็นระบบ จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียน ชุมชน ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด ใช้สอนเพื่อเพิ่มเติม ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ในรายวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสาขา เนื้อหาในการจัดการ เรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น ปัญหาและแนวคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร และการศึกษาเอกสารวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้เนื้อหาที่ได้จากการคัดเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน จัดทำร่างเอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และศึกษานำร่องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในหลักสูตรที่พัฒนา

3. ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ หมายถึง ทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของพื้นฐานทางนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกิดเป็นสิ่งใหม่จากความคิด ประสบการณ์ของผู้สร้างงานที่แสดงออกและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชม ประกอบด้วย

3.1 ความรู้ทางนาฏศิลป์ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ วัดและประเมินผลโดยการใช้แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) ที่สามารถแสดงผลสำเร็จจากกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการเรียน

3.2 ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน วัดและประเมินผลได้จากการทดสอบความสามารถในการปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน เป็นการวัดและประเมินผลด้านพฤติกรรมที่จะต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลาย โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวัดและประเมินผลด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล

3.3 ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์ได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว อย่างถูกต้องแล้ว สามารถนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์ผ่านผลงานที่แสดงถึงอัตลักษณ์และแนวคิดของตนเองได้ โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหว

2) การสื่อความหมาย และ 3) การนำเสนอแนวคิดใหม่ วัดและประเมินผลโดยการใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) มาใช้ในการวัดและประเมินผลงานการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียน

4. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง นวัตกรรมด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้ปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุมโดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วน ให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์ โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของทำรำให้นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลาย จนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

5. ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยการประเมินด้วยเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) โดยพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ดังนี้

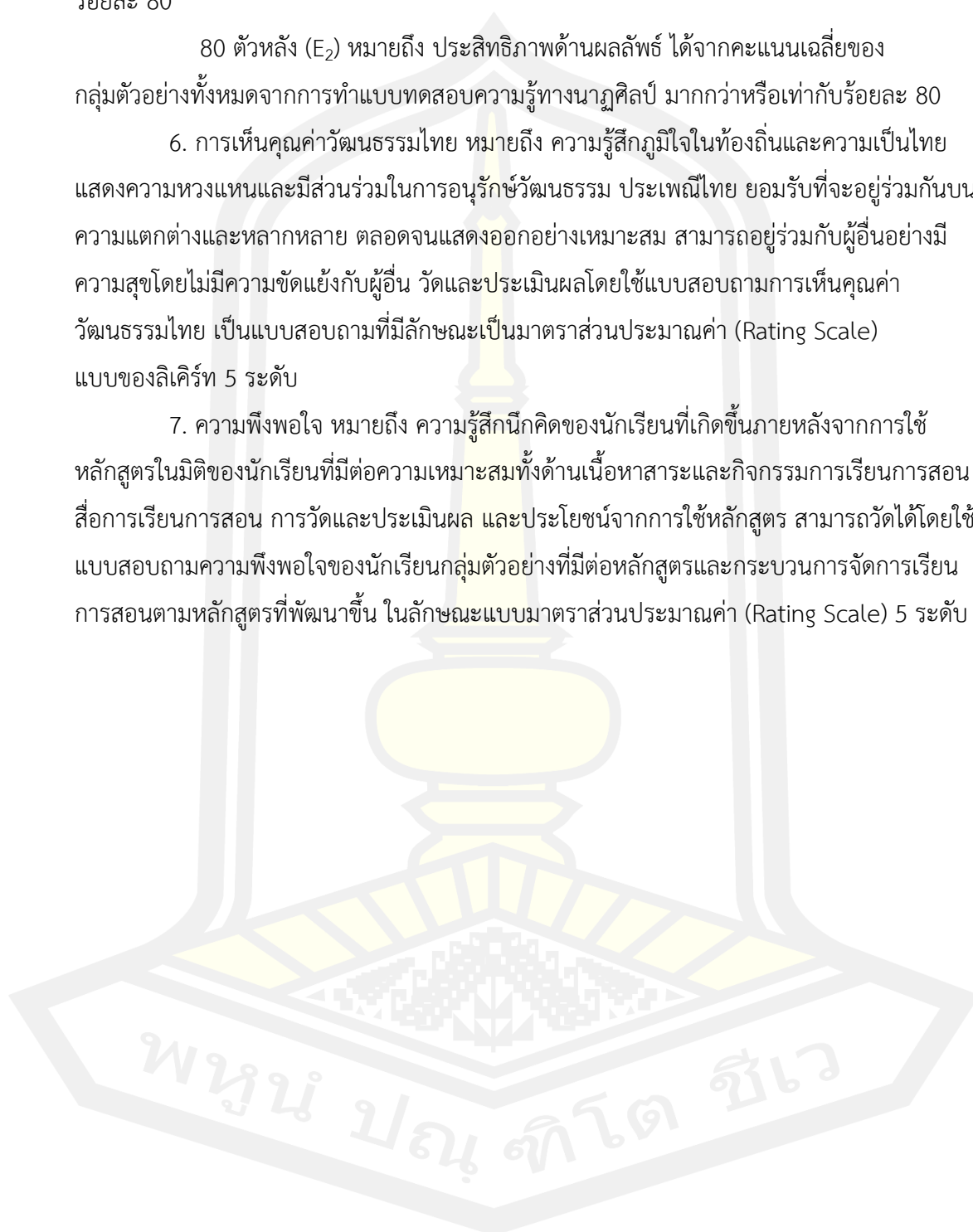
80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ ได้จากของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดระหว่างเรียน จากแบบทดสอบระหว่างเรียน แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน

ทางนาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์มากกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ ได้จากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากการทำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

6. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย หมายถึง ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย แสดงความหวงแหนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น วัดและประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ

7. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้หลักสูตรในมิติของนักเรียนที่มีต่อความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และประโยชน์จากการใช้หลักสูตร สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม
2. สารการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์
3. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม

1. ความหมายของหลักสูตรเสริม

หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการศึกษาหรือแผนการจัดการศึกษาที่ถูกกำหนดทิศทางไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นทั้งภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้หลายทรรศนะ ดังนี้

ทาบ (Taba, 1962 : 11) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะ การเลือกและจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

โอลิวา (Oliva, 2009 : 7) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรเป็นแผนงานหรือโปรแกรมการจัดการประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนจะได้รับภายใต้การดูแลของโรงเรียน เพื่อใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งอาจประกอบด้วย จำนวนแผนการต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นตามรูปแบบและขอบเขตที่หลากหลาย บวกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นได้ทั้ง หน่วยการเรียนรู้ (Unit) รายวิชา (Course) ลำดับของวิชาต่าง ๆ (Sequence of Course) โดยแผนการหรือโปรแกรมต่าง ๆ สามารถจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียนหรือนอกโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2542 : 7) สรุปความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อสรุปจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

นาตยา ปิรันธนานนท์ และคณะ (2542 : 35) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 2 ประเด็น คือ 1. หลักสูตร คือ แผนงานในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ และ 2. หลักสูตร คือ การนำแผนงานเหล่านี้ไปใช้เพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติจริง

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 7-10) ได้แยกความหมายของหลักสูตรเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (Intended) ในกลุ่มนี้ หลักสูตรจะมีความหมายเพียงสิ่งที่จัดเตรียมไว้เพื่อนำไปเป็นแนวทางหรือนำไปใช้สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยแนวคิดนี้จะแยกการพัฒนาหลักสูตรกับการสอนออกจากกัน ซึ่งความหมายภายใต้การมองหลักสูตรเป็นสิ่งที่คาดหวังนี้มีความหมายเฉพาะลงไปหลายอย่าง คือ

- 1.1 หลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาวิชาที่จะสอน
- 1.2 หลักสูตรคือโปรแกรมการศึกษา ซึ่งหมายถึงชุดของวิชาต่าง ๆ
- 1.3 หลักสูตรเป็นเอกสาร ซึ่งหมายถึง ตำรา หนังสือ แผนการเรียนรู้ต่าง ๆ
- 1.4 หลักสูตรหมายถึงหลักสูตรแม่บท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น

ซึ่งเปรียบเสมือนแม่บทหรือธรรมนูญทางการศึกษา

2. กลุ่มที่มองหลักสูตรว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actualized) หมายถึง ประสบการณ์ของนักเรียน ซึ่งแนวคิดนี้จะรวมการสอนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

3. ความหมายของหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งแนวคิดนี้จะกล่าวถึงความหมายของหลักสูตรที่รวมทั้ง สิ่งจัดเตรียมไว้ในหลักสูตรและ ประสบการณ์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนในหลักสูตร

สุทธนู ศรีไสย์ (2551 : 580) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายทั้งแนวแคบและแนวกว้าง แนวแคบ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้จัดไว้ให้กับนักเรียน เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษากำหนดเอาไว้ ส่วนในแนวกว้างนั้นอาจหมายถึงรวมถึงแผนหรือแนวทางที่ใช้สำหรับจัดการศึกษา จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม หรือมวลประสบการณ์ที่มีอยู่ในโปรแกรมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

ชวลิต ชุกก่าแพง (2561 : 4) ได้สรุปความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

จากความหมายของหลักสูตรที่นักวิชาการได้แสดงทรรศนะข้างต้น สรุปได้ว่าหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการศึกษาหรือแผนการจัดการศึกษาที่ถูกกำหนดทิศทางไว้อย่างเป็นระบบ มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นทั้งภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้

หลักสูตรเสริม (Enrichment Curriculum) คือ หลักสูตรที่มีลักษณะเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เสริมเฉพาะเจาะจงเชิงลึก โดยมีเนื้อหาเสริมจากวิชาหลักที่มีอยู่เดิม โดยมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริมไว้หลากหลาย ดังนี้

ชีเวอ์และเมคเกอร์ (Schiever and Maker, 2003) ได้อธิบายว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่ทำให้การเรียนการสอนมีคุณค่ามากขึ้น เป็นหลักสูตรที่ให้ประสบการณ์ทางการศึกษาที่หลากหลายแก่นักเรียน เป็นหลักสูตรขยายหรือเพิ่มเติมจากหลักสูตรปกติ ทั้งนี้การขยาย (Modifications) หรือการเพิ่ม (Additions) อาจเป็นทั้งเนื้อหาสาระ (Content) และก็มีกลยุทธ์ในการสอน (Teaching Strategies) ซึ่งมีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของนักเรียน เป้าหมายสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ เป็นทั้งหลักสูตรที่มีความลึก (Depth) หรือความกว้าง (Breadth) มากกว่าหลักสูตรปกติ เป็นหลักสูตรที่มีความท้าทายเพื่อการพัฒนา อาจเป็นหลักสูตรที่สอนในตอนเย็น หลังเลิกเรียน หรือสอนในวันหยุด เป็นหลักสูตรที่สนองความสนใจของกลุ่มนักเรียน หรือมุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน องค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตรเสริม คือ การวางแผนอย่างเป็นระบบ (Systematic Plan) ในการขยายการเรียนรู้ของนักเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552 : 472) อธิบายว่า เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มีระยะเวลาในการใช้หลักสูตรไม่มากนัก เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนเฉพาะด้าน

ปริญานุช สถาวรรมณี (2548 : 60) ให้ความหมายว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง สาระและกระบวนการในหลักสูตรเสริมเป็นลักษณะแนวลึก กว้างและเข้มข้น เชิงวิชาการและสหวิทยาการอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรเสริม

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550 : 97) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนและเนื้อหาอาจมีนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ หรือมีเนื้อหา

คาบเกี่ยวกับหลักสูตรปกติ แต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติ และมีการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

วรวิฑูมิ จิระสุจริตธรรม (2553 : 109) ได้อธิบายว่า หลักสูตรเสริม เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ โดยมีการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรทั้งความลึกและความกว้างมากขึ้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือของนักเรียนให้มากที่สุด โดยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์มากขึ้น มิใช่เพียงการจัดให้แต่ด้านความรู้หรือสติปัญญาเท่านั้น แต่รวมถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม จิตวิญญาณและการมีวิชาชีพ และสามารถบูรณาการไปสู่คุณค่าความหมายในการใช้ชีวิตจริงได้ เป้าหมายสำคัญของการจัดหลักสูตรเสริม คือ เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กลุ่มพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561 : ออนไลน์) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรเสริมหรือรายวิชาเพิ่มเติมว่า เป็นรายวิชาที่สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางฯ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของนักเรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนด “ผลการเรียนรู้” เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมต่าง ๆ

หลักสูตรเสริมจึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่จะต้องจัดทำขึ้นเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนได้ตรงตามเจตนารมณ์หรือให้เหมาะสมกับบริบทความพร้อมของชุมชน ตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ดังนั้นหลักสูตรเสริมจึงไม่ใช่สิ่งใหม่ เพราะหลักสูตรเสริมเกิดขึ้นพร้อมกับสถานศึกษา โดยจะเห็นได้จากอดีตถึงปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ยังคงสนใจงานสอนในชั้นเรียนเป็นหลัก ครูจึงไม่ทราบความสนใจทางสังคมและทางกายภาพของนักเรียน เพราะเข้าใจว่าการสอนสำคัญกว่าการเรียนรู้และการทำงานหลักสำคัญกว่าการทำงานที่มีประโยชน์ ซึ่งการสอนในสถานศึกษานอกจากนี้จากรูปแบบหลักสูตรรายวิชาที่เน้นเนื้อหาแต่ละวิชาที่แยกจากกันโดยเด็ดขาดแล้ว ยังมีการจัดการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมซึ่งก็คือการใช้หลักสูตรเสริมนั่นเอง

2. หลักการพัฒนาหลักสูตรเสริม

คลาร์ก (Clark, 1997 : 316 – 319 ; อ้างอิงมาจาก นวลไย สุทธิพิทักษ์, 2558 : 63) ได้เสนอแนะว่า หลักสูตรเสริมนั้นอาจใช้แนวคิดการจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษา (Taxonomy of Educational Objectives) ของเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) ในมิติด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) มาประยุกต์ใช้ได้ จุดมุ่งหมายด้านสติปัญญา มี 6 ประการ โดยเรียงได้จากพฤติกรรมที่ง่ายไปหายาก ได้แก่ 1) ความรู้ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ 6) การประเมินค่า โดยที่หลักสูตรเสริมมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการนำไปใช้

การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่า ขณะที่หลักสูตรปกติมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจ

ไพเออร์โต (Piirto, 1994 : 376-400) ได้กำหนด 5 ประการสำคัญสำหรับหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเสริม ควรอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ นั่นคือความสามารถของนักเรียนจะพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นหลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะขยายออกหรือเพิ่มเนื้อหาตามลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน โดยพิจารณาทั้งความกว้างและความลึกของเนื้อหา
2. หลักสูตรเสริม ควรมีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ ไม่ใช่หลักสูตรที่มีเนื้อหาง่าย ๆ และไม่ควรละเลยองค์ความรู้อื่น ๆ
3. หลักสูตรเสริม ควรเป็นสหวิทยาการที่ประกอบด้วยหลากหลายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์
4. หลักสูตรเสริมควรมุ่งเน้นสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ คือ
 - 4.1 มุ่งเน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
 - 4.2 มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี
 - 4.3 มุ่งเน้นหลักการและเหตุผลทางวิชาการ
 - 4.4 มุ่งเน้นการปรับตัวและการสร้างสังคมใหม่
 - 4.5 มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทางปัญญา
 - 4.6 มุ่งเน้นวิธีการเข้าใจอย่างแท้จริง
5. หลักสูตรเสริมควรมีความสมดุล มีความบูรณาการและมีความหมาย จากความหมายและหลักการพัฒนาหลักสูตรเสริม สรุปได้ว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการศึกษาหรือแผนการจัดการศึกษาที่ถูกกำหนดทิศทางไว้อย่างเป็นระบบ จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ หรือจัดเนื้อหาเพิ่มจากวิชาที่สอนตามหลักสูตรปกติให้มีทั้งความลึกและความกว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรเสริมโดยศึกษาจากแนวคิดของนักการศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้แตกต่างกันไป ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) ได้ตั้งคำถามที่เป็นหลักการและเหตุผลสำหรับการกำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรได้ 4 ประการ คือ

1. มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์อะไรบ้างที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์อย่างไรจึงจะบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. จะประเมินผลการจัดประสบการณ์อย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุ

ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ทาบา (Taba, 1962 : 10) เสนอไว้ว่า หลักสูตรทุกหลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบเป็นหลักสูตรลักษณะใดก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. จุดหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. การคัดเลือกและจัดระบบของเนื้อหาในหลักสูตร
3. รูปแบบของการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร
4. การประเมินผล

บิลบาว และคณะ (2008 : 235) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้สอดคล้องกันเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. เป้าหมาย (Aims) จุดมุ่งหมาย (Purpose) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระ (Subject Matter) เป็นข้อมูลความรู้หรือเนื้อหาที่นักเรียนจะต้องเรียนในหลักสูตร
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร (Learning Experience) เป็นวิธีสอนหรือวิธีการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตร
4. วิธีการประเมินหลักสูตร (Evaluation Approaches) เป็นกระบวนการที่จะสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่บ่งบอกคุณภาพของหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 244) ได้จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน

5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน
6. การประเมินผล
7. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียน

চার্জ বাক্স (2542 : 8-9) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลรวมสิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Medias) หมายถึง เอกสารที่พิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดีทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11-12) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์
2. สาระความรู้ประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

นิรมล ศตวุฒิ (2553 : 10-11) ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้นจะบอกให้รู้ว่า หลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่า ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้ว จะมีคุณลักษณะอย่างไร
3. จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาและรายวิชา ระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของนักเรียนเมื่อเรียนจบแต่ละกลุ่มวิชาและแต่ละรายวิชา
4. โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่า ได้จัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใดหรือรูปแบบใด สัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน แสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลาโดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร
5. เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับจากการลงมือทำหรือปฏิบัติ
6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ
7. แนวทางประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการวัดผลและประเมินผลว่า นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผลและเกณฑ์การจบหลักสูตร
8. แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้นมีความเหมือนและความแตกต่างกันในรายละเอียดส่วนต่าง ๆ แต่มีหลักการที่มีความคล้ายกันในองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปและนำมาใช้เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมในการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร และการประเมินผล สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปลองค์ประกอบของการหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร	แนวคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง						
	ไทเลอร์	ทาบา	บิลบาว และคณะ	สังกัด อุทรานันท์	อาร์ง บัวศรี	บุญชม ศรีสะอาด	นิรมล ศตวุฒิ
1. หลักการของหลักสูตร		√		√		√	√
2. วัตถุประสงค์	√	√	√	√	√	√	√
3. เนื้อหาหลักสูตร	√	√	√	√	√	√	√
4. กิจกรรมการเรียนรู้	√	√	√	√	√	√	√
5. การประเมินผล	√	√	√	√	√	√	√

จากองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยใช้เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสามารถอธิบายสรุปได้ ดังนี้

1. หลักการของหลักสูตร เป็นหลักการ แนวคิด เหตุผลและความจำเป็น ตลอดจนปรัชญาพื้นฐานตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
 2. วัตถุประสงค์ เป็นส่วนที่บอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไรซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะสำคัญ ในภาพรวมของผลผลิตหลักสูตรหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมตามที่หลักสูตรต้องการ
 3. เนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และรับประสบการณ์ที่ตรงกับความถนัด ความสนใจ การจัดเนื้อหาต้องคำนึงถึงเวลาเรียนและการเรียงลำดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยนำเนื้อหาหลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงกระบวนการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายให้นักเรียน
 5. การประเมินผล เป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ตรวจสอบและตัดสินว่านักเรียนมีคุณลักษณะบรรลุตามที่จุดประสงค์และเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด
4. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
- การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายครอบคลุม 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก หมายถึงกระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นในทุก ๆ องค์ประกอบของหลักสูตร

ทั้งการกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประเด็นที่สอง หมายถึง การวางแผนและสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาอย่างเป็นระบบ โดยต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนานักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (สมทรง สิทธิ, 2561 : 67) โดยมีนักการศึกษาได้เสนอรูปแบบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้หลากหลาย ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ชวลิต ชุกก่าแพง, 2561 : 23)

เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรมีลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม นักเรียนและความคิดเห็นของนักวิชาการ จากนั้นจึงเลือกเป็นจุดมุ่งหมายถาวร โดยผ่านการกลั่นกรองเพื่อคัดเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ด้วยการพิจารณาจากจิตวิทยาการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษา และปรัชญาสังคมเพื่อเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้ายหรือจุดมุ่งหมายถาวรที่นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องพิจารณา ได้แก่

2.1 นักเรียนควรได้ฝึกกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.2 กิจกรรมและประสบการณ์ควรจะทำให้นักเรียนพอใจที่จะปฏิบัติตาม

พฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.3 กิจกรรมและประสบการณ์อยู่ในขอบข่ายที่ปฏิบัติได้

2.4 กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน อาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายเพียง

ข้อเดียวหรือกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอาจตอบสนองจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ข้อได้

ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์ให้เป็นหน่วยต้องมีการสำรวจความสัมพันธ์ทางด้านเวลาและเนื้อหา โดยมีเกณฑ์ในการจัดอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียงลำดับขั้นตอน (Sequence) และการบูรณาการ (Integration)

ขั้นที่ 4 การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ทาบ (Taba, 1962 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ธีรยุทธ วิเศษสังข์, 2558 : 19-20)

กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและนักเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว

ขั้นที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วยและความสามารถของนักเรียนและยังต้องมีความเชื่อถือได้

ขั้นที่ 4 จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) จัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

ขั้นที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) คือการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

เซเลอร์, อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis, 1981 : 30-39) เสนอแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรว่าจะไม่ดำเนินไปในลักษณะเส้นตรง โดยจะเริ่มที่ขั้นตอนหรือกระบวนการใดก่อนก็ได้ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขต โดยกำหนดขอบเขตของเป้าหมายไว้ 4 ประการ คือ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย พัฒนาการของบุคคล ความสามารถทางสังคม ทักษะการเรียนรู้และความชำนาญเฉพาะด้าน

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการตัดสินใจโดยใช้เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต พร้อมทั้งพิจารณาข้อมูลอื่น ๆ ประกอบ เช่น ธรรมชาติของวิชา ความสนใจของนักเรียน และสังคม

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำเสนอวิธีสอนต่าง ๆ ที่ได้ออกแบบไว้ไปปฏิบัติการสอน รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่นำไปใช้ต้องเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การสอน

ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร ผู้สอนต้องเลือกใช้วิธีประเมินผลแบบต่าง ๆ เพื่อบอกความก้าวหน้าของนักเรียน รวมทั้งประสิทธิภาพการสอน ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

โอลิวา (Oliva, 2009 : 137-140) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้

12 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุความต้องการของนักเรียนและสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนด
เป้าหมายและหลักปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในหลักสูตร

ขั้นที่ 2 ระบุความต้องการจำเป็นเฉพาะของนักเรียน ชุมชนและความต้องการ
จำเป็นเฉพาะด้านเนื้อหาวิชา

ขั้นที่ 3 ระบุเป้าหมาย (Goals) เฉพาะของหลักสูตร

ขั้นที่ 4 ระบุวัตถุประสงค์ (Objectives) ของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การจัดระบบหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ (Organization and
Implementation)

ขั้นที่ 6 การระบุเป้าหมายของการเรียนการสอน (Instructional Goals)

ขั้นที่ 7 ระบุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives)

ขั้นที่ 8 เลือกกลวิธีการเรียนการสอน (Instructional Strategies)

ขั้นที่ 9 เลือกเทคนิควิธีการประเมินผลเบื้องต้น

ขั้นที่ 10 นำกลวิธีการสอนไปใช้ในชั้นเรียน เมื่อจัดการเรียนการสอนแล้วจะทำให้

กลับไปพิจารณาวิธีการประเมินอีกครั้ง แล้วเลือกเทคนิคการประเมินผลขั้นสุดท้าย

ขั้นที่ 11 การประเมินผลการเรียนการสอน

ขั้นที่ 12 การประเมินหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 38) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรว่า
การพัฒนาหลักสูตรนั้นครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว
ให้ดีขึ้นด้วย การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรนั้นเป็นกระบวนการอันหนึ่งของการพัฒนา
หลักสูตร โดยได้จัดลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและการประเมินผล

ขั้นที่ 5 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 77) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดของขั้นตอน
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ชั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและการออกแบบหลักสูตร
 ชั้นที่ 2 ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์แต่ละหน่วยการเรียนรู้และ
 รายวิชา

ชั้นที่ 3 นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่องและปรับปรุง
 แก้ไขข้อบกพร่อง

ชั้นที่ 4 อบรมครูผู้บริหารทุกระดับและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจใน
 หลักสูตรใหม่

ชั้นที่ 5 นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนและประกาศใช้หลักสูตร
 โดยมีกิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่ ดังนี้

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่
 เอกสารและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตรและบริการ
 ต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่อบรมครูและบุคลากรฝ่ายบริหารหลักสูตร ห้องสมุด ห้องเรียน รวมทั้งการจัดสรร
 งบประมาณ

5.3 การประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลการเรียนของ
 นักเรียนและการประเมินผลหลักสูตรตั้งแต่ประเมินเอกสาร ผลการนำหลักสูตรไปใช้และผลสัมฤทธิ์
 ของนักเรียนซึ่งจะต้องประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5.4 การสอนซึ่งเป็นหน้าที่ของครูปฏิบัติการทั่วไป
 จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาได้แสดงทรรศนะไว้
 ข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรมี 2 ประการ คือ 1) เป็นการนำหลักสูตรเดิมมาพัฒนา
 องค์ประกอบแต่ละด้านให้มีคุณภาพดีขึ้น และ 2) เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่โดยมีการวางแผน
 อย่างเป็นระบบ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสังคม ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
 ผู้วิจัยสังเคราะห์และสรุปได้ดังตาราง 2

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	แนวคิดนักรศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร					
	ไทเลอร์	ทาบ	เซเลอร์และ อเล็กซานเดอร์	โอลิวา	สังต์ อุทรานันท์	วิชัย วงษ์ใหญ่
1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การออกแบบหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การนำหลักสูตรไป ทดลองใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การประเมินและปรับปรุง หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากการตาราง 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปการสังเคราะห์ขั้นตอนเพื่อใช้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น ปัญหาและแนวคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร และการศึกษาเอกสารวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

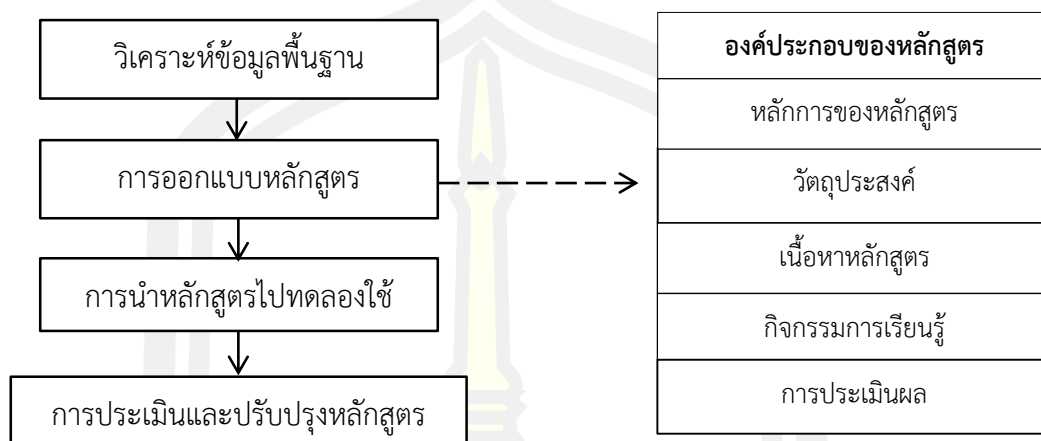
ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นร่างหลักสูตร ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้เนื้อหาที่ได้จากการคัดเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน จัดทำร่างเอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และศึกษานำร่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในหลักสูตรที่พัฒนา

ผู้วิจัยสรุปเป็นภาพแสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ดั่งภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุสัจจะ

5. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพหุสัจจะ มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism)

ปรัชญาการศึกษาเป็นปรัชญาที่ประยุกต์มาจากปรัชญาบริสุทธิ์ ดังนั้นปรัชญาการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับอภิปรัชญา (Metaphysics) ญาณวิทยา (Epistemology) และคุณวิทยา (Axiology) เช่นเดียวกับปรัชญาทั่วไป ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะทางนาฏศิลป์ ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) นักปรัชญาคนสำคัญของปรัชญานี้ คือ เคิร์กการ์ด (Kierkegaard) และซาร์ต (Sartre) โดยปรัชญานี้ให้ความสนใจที่ตัวบุคคลหรือความเป็นอยู่ มีอยู่ของมนุษย์ ซึ่งมักจะถูกกลืนหาย ปรัชญานี้เชื่อว่า ความจริง (Truth) เป็นเรื่องนามธรรมที่ไม่มีคำตอบสำเร็จรูป ให้สาระความเป็นจริงก็คือความมีอยู่ของมนุษย์ (Existence) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะต้องกำหนดหรือแสวงหาสาระสำคัญ (Essence) ด้วยตนเอง โดยการเผชิญกับสถานการณ์ที่เรียกว่า “Existential Situation” ซึ่งบุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจ

ด้วยตนเอง (ทิตานา แชมมณี, 2556 : 27) การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญานี้มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกอย่างเสรี สร้างลักษณะของตนเองตามแบบอย่างของตนเอง ประารถนา อีกทั้งมุ่งให้นักเรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองโดยการทบทวน พิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้จักศักยภาพของตนเอง ครูจะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูควรพยายามทำให้นักเรียนเข้าใจว่าชีวิตเป็นของตัวเอง ดังนั้นนักเรียนควรเป็นผู้กำหนดแนวทางชีวิตเอง หลังจากได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และได้รับคำแนะนำจากครูหรือผู้มีประสบการณ์แล้ว ผู้สอนควรมีความเป็นกันเองและร่วมคิดร่วมทำกับนักเรียน (สมชาย รัตนทองคำ, 2550 : 9) อุดมภาวะนิยมเป็นการส่งเสริมเสรีภาพการแสวงหาความรู้ เนื้อหาของหลักสูตรมุ่งไปที่สาระที่จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองและเป็นตัวของตัวเอง เช่น ศิลปะ ปรัชญา วรรณคดี การเขียน การอ่าน การละคร ศิลปะ ประดิษฐ์ ฯลฯ ตลอดจนให้ความสนใจในวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ (Humanities) เพราะเชื่อว่า จะช่วยให้สามารถฝึกฝนในด้านสุนทรียศาสตร์ อารมณ์และความรู้สึก (ธูปทอง กว่างสวาสดี, 2540 : 118) ผู้วิจัยทำการศึกษาและเลือกปรัชญาการศึกษาอุดมภาวะนิยมมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี เนื่องจากมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมสุนทรียศาสตร์ด้านนาฏศิลป์ ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดความสามารถในการออกแบบการแสดงโดยอาศัยทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

2. การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ

นพเก้า ณ พัทลุง (2548 : 37) อธิบายความหมายของทักษะปฏิบัติว่าเป็นความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติงานหรือแสดงความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง

ทิตานา แชมมณี (2552 : 243) อธิบายความหมายเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะปฏิบัติ คือ ความสามารถของนักเรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย

สุนันท์ ศลโกสุม (2554 : 95) อธิบายความหมายเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะปฏิบัติ หมายถึง ผลลัพธ์ของบุคคลที่ได้ใช้ระบบกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายสัมพันธ์กับประสาทสัมผัส ปรากฏเป็นพฤติกรรมที่มีความคล่องแคล่วในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องตามหลักวิชา

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555 : 2-3) กล่าวถึงลักษณะของทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีทั้งทางร่างกาย อารมณ์และปัญญา ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้อย่างอัตโนมัติ แต่จะมีการพัฒนาหรือทำให้เกิดขึ้นได้เมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติ มีการลงมือปฏิบัติทั้งการใช้สมองและการใช้มือ และประกอบด้วยทักษะย่อยหลายทักษะ

ทักษะทางนาฏศิลป์เป็นทักษะที่อาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกายซึ่งจัดเป็นทักษะปฏิบัติการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ หรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกายและการแสดงออกมาให้เห็นทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการทำงานของกล้ามเนื้อที่อาจซับซ้อนต้องใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนประกอบกัน เกิดจากการสั่งงานของสมองซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้นและทักษะที่เกิดขึ้นในร่างกายก็ได้ ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญและความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จาก ความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ (ทิศนา แคมมณี, 2556 : 244 ; อ้างอิงมาจาก Simpson, 1972) ทั้งนี้มีนักการศึกษาได้เสนอวิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ดังนี้

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ (2535 : 217) ได้พัฒนารูปแบบหรือวิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่

1. การสอนทฤษฎีก่อนสอนปฏิบัติ เหมาะสำหรับการสอนเนื้อหาปฏิบัติที่มีลักษณะซับซ้อน เสี่ยงอันตรายและเนื้อหาสามารถแยกส่วนภาคทฤษฎีและปฏิบัติได้ชัดเจน
2. การสอนงานปฏิบัติก่อนสอนทฤษฎี เหมาะสำหรับเนื้อหางานปฏิบัติที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน หรือเป็นงานปฏิบัติที่นักเรียนเคยมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว เป็นงานเสี่ยงชีวิตน้อย
3. การสอนทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน เหมาะสำหรับบทเรียนที่มีลักษณะของเนื้อหาภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ที่ไม่สามารถแยกจากกันได้เด็ดขาด

สายัณห์ พานิชย์ (2548 : 100-118) ได้จำแนกวิธีการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานหรือวิธีสอนในการฝึกงานในหน้าที่ ซึ่งจัดเป็นการสอนทักษะปฏิบัติเช่นกัน แบ่งออกเป็น 5 วิธี ได้แก่

1. วิธีสอนแบบสาธิต เป็นวิธีที่ครูฝึกจะปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยละเอียดให้การฝึกดู แต่จะไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกปฏิบัติ อาจจะเป็นเนื่องจากความชำนาญยังไม่ถึงขั้นลงมือทำได้ เนื่องจากเนื้อหายากและซับซ้อนเกินกว่าระดับของผู้รับการฝึกจะลงมือปฏิบัติได้ และอันตรายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติผิดพลาดนั้นร้ายแรงมาก ผู้รับการฝึกจะได้ปฏิบัติเมื่อได้ศึกษาผ่านไประยะหนึ่งจนกระทั่งมั่นใจว่ามีความรู้เพียงพอที่จะปฏิบัติได้
2. วิธีสอนแบบปฏิบัติ เป็นวิธีที่ครูฝึกไม่ต้องลงมือปฏิบัติให้ผู้รับการฝึกดู แต่ให้โอกาสผู้รับการฝึกลงมือปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ครูฝึกกำหนดไว้ให้ทันที เพราะมั่นใจว่าผู้รับการฝึกมีความรู้และประสบการณ์พื้นฐานในเรื่องนั้นค่อนข้างดีแล้ว ครูฝึกจะใช้วิธีสอนแบบนี้ได้ก็ต่อเมื่อเป็นเรื่องที่ไม่ยาก ไม่ซับซ้อนมากนัก แม้เกิดความผิดพลาดก็ไม่เกิดความเสียหายร้ายแรง

3. วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติ เป็นวิธีสอนที่ผสมผสานระหว่างแบบสาธิตและแบบปฏิบัติ เนื้อหาที่จะสอนเป็นเนื้อหาที่มีระดับความยากง่ายอยู่ในระดับกลาง ๆ ผู้รับการฝึกมีความรู้อยู่ในระดับกลางๆ

4. วิธีสอนแบบงานมอบ เป็นวิธีสอนที่เป็นการฝึกปฏิบัติกับงานจริงตามหน้าที่ของผู้รับการฝึกให้มีความชำนาญมากขึ้น แต่งานนั้นต้องไม่เร่งด่วนมากนัก เหมาะกับการฝึกทั้งงานด้านเทคนิคและงานด้านธุรการทั่วไป

5. วิธีสอนแบบการดูงาน การนำผู้รับการฝึกไปดูงาน ถือว่าเป็นการฝึกขั้นหนึ่งก่อนให้ลงมือปฏิบัติจริง เนื่องจากการฝึกงานมีเวลาจำกัด หากในระยะเวลาที่ไม่มีงานลักษณะที่จะสอนเข้ามาให้ฝึก ครูฝึกสามารถนำไปร่วมฝึกหรือดูงานจากที่อื่นได้ เมื่อมีงานเข้ามาจริงจึงให้ลงมือปฏิบัติ

จากแนวคิดวิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติที่นักการศึกษาได้เสนอพรรณนาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ จำแนกได้ 5 วิธี ประกอบด้วย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบการดูงาน

3. แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของแครธวอล

แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย อันเป็นความมุ่งหมายหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี้ ซึ่งนอกจากนักเรียนจะเกิดความสามารถในการออกแบบการสร้างสรรค์แล้ว ยังต้องเกิดความตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมไทยอีกด้วย การจะทำให้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ สอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย โดยแครธวอลและคณะ (Krathwohl and others, 1964 อ้างอิงมาจาก ล้วน-อังคณา สายยศ, 2542 : 12-18) ได้จำแนกพฤติกรรมด้านจิตพิสัยได้เป็น 5 ระดับ คือ

3.1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นแรกของการรู้สึก แต่ขั้นนี้เหมือนกับขั้นความรู้ความจำในการจัดจำแนกด้านสติปัญญา ถือเป็นการสัมผัสเบื้องต้นเพียงได้เห็นเท่านั้น จะเรียกว่าเป็นขั้นการจดจำสิ่งที่ได้รับการสัมผัสจากประสาทสัมผัสของเราก็ได้ แบ่งย่อย ๆ ได้เป็น 3 ขั้น คือ

3.1.1 การรู้จักหรือการยอมรับ (Awareness) เป็นพฤติกรรมขั้นแรกที่คนรู้จักกับสิ่งเร้าว่ามันเป็นอะไร เป็นการรู้จักเบื้องต้นผิวเผินเท่านั้น ยังมองไม่เห็นความสำคัญเป็นเพียงการสังเกตเห็นปรากฏการณ์นั้น โดยปราศจากความสนใจ เช่น รู้จักสี รู้จักความงามในการแต่งกายด้วยเครื่องประดับ การจัดอันดับ สถาปัตยกรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์

3.1.2 การตั้งใจที่จะรับรู้ (Willingness to Receive) ขั้นนี้เป็นขั้นเต็มใจหรือพอใจที่จะรับรู้ มีความอ่อนอ่อนต่อสิ่งที่พบเห็น แต่เป็นเพียงการบังคับใจเท่านั้น เช่น การยอมรับทัศนวิสัยวัฒนธรรมและปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น ๆ ฟังผู้อื่นพูดด้วยความเต็มใจ อดทนที่จะฟังอะไรให้จบ ฯลฯ

3.1.3 การควบคุมและคัดเลือกที่จะรับรู้ (Controlled or Selected Attention) ความรู้สึกต่อเนื่องจากขั้นที่แล้ว ที่ต่างออกไปก็คือความรู้สึกที่จับบอกได้ว่า อะไรควรเอาใจใส่ อะไรไม่ควรเอาใจใส่ เป็นการควบคุมความตั้งใจเพื่อค้นหาสิ่งเร้าที่ตนชอบ ซึ่งปะปนอยู่กับสิ่งอื่น เช่น การฟังดนตรีแล้วจำแนกเสียง ทำนอง ฯลฯ ไปตามอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการ

3.2 การตอบสนอง (Responding) เมื่อขั้นแรกรับรู้สิ่งใด เกิดความพอใจแล้ว และเลือกพอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรียบร้อยแล้วก็จะถึงความรู้สึกขั้นนี้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีจิตใจจดจ่อ นั่นคือการเกิดความสนใจ ซึ่งชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ความรู้สึกด้านนี้แบ่งได้ 3 ชั้น คือ

3.2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Response) เป็นความรู้สึกขั้นเชื่อฟังหรือยินยอมที่จะทำ แต่อาจจะยังไม่พอใจเท่าไรนัก เช่น การทำตามระเบียบของสถานที่ ความตั้งใจที่จะบังคับตนเองให้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น การทำการบ้านให้เสร็จ ฯลฯ

3.2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นระดับความรู้สึกขั้นร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ความร่วมมือทำตามความต้องการหรือด้วยความสมัครใจ เช่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิกแสดงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ มีความสนใจในงานใดงานหนึ่งโดยอ่าน รวบรวม ทดลองหรือค้นคว้าตอบข้อสงสัย ฯลฯ

3.2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) เป็นความรู้สึกพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอบสนองตอนแรก ๆ เป็นเพียงยินยอมและเต็มใจทำ แต่อาจจะไม่พึงพอใจก็ได้ ความรู้สึกในขั้นนี้จึงลึกลงไปอีก เป็นการยินยอมแบบเต็มใจและพึงพอใจจนเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน เช่น การตอบสนองทางอารมณ์ให้เกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานในทางด้านดนตรี ศิลปะและนันทนาการต่าง ๆ ฯลฯ

3.3 การสร้างคุณค่าหรือค่านิยม (Valuating) ในขั้นนี้เป็นความรู้สึกรู้คุณค่าของสิ่งของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับและซึมซาบมาตั้งแต่ต้น ความรู้สึกอันนี้อาจยอมรับหรือไม่ยอมรับคุณค่าก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาคุณค่า พฤติกรรมระดับนี้ค่อนข้างจะคงเส้นคงวาในการแสดงความรู้สึกและรู้คุณค่าสิ่งต่าง ๆ เจตคติเป็นความรู้สึกระดับนี้แบ่งความรู้สึกออกเป็น 3 ชั้น คือ

3.3.1 การยอมรับในคุณค่า (Acceptance of a Value) ระดับนี้มุ่งหมายบรรยายคุณค่าของปรากฏการณ์ พฤติกรรม วัตถุสิ่งของ ฯลฯ ในระดับความเชื่อ ซึ่งอาจให้

ความหมายว่า เป็นการยอมรับทางอารมณ์ต่อข้อเสนอหรือคำสอนที่เขามีพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น การแสดงความปรารถนาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความสามารถในการพูดและการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับว่าในชีวิตมนุษย์ควรมีการนับถืออะไรบางอย่าง รู้สึกว่าการมีเพื่อเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต แต่งานที่ประสบความสำเร็จ การไม่สูบบุหรี่ในอาคารเรียนเพราะการสูบบุหรี่ในอาคารเรียนเป็นการกระทำที่ไม่ดี

3.3.2 การนิยมชมชอบในคุณค่า (Preference for Value) ในระดับนี้ไม่เพียงแต่เป็นการยอมรับคุณค่า แต่เพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ในคุณค่าหรือค่านิยมนั้นเพิ่มขึ้นอีก เรียกว่าเป็นขั้นต้องการ คุณค่าระดับนี้ เช่น แสดงความรับผิดชอบในการทำให้คนในกลุ่มที่พูดน้อยหันมาร่วมสนทนาด้วย แสดงความกล้าหาญในการตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ที่ยังเป็นปัญหา พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ แสดงบทบาทที่กระตือรือร้นในกิจกรรม โดยหาความรู้แบบใหม่ ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในงานศิลปะต่าง ๆ การรับผิดชอบต่อการหาแง่มุมมาพิจารณาอย่างกว้างขวางในเรื่องนั้น ๆ เป็นต้น

3.3.3 การยินยอมหรือการสร้างคุณค่า (Commitment) หมายถึงความเชื่อศรัทธาด้วยอารมณ์แน่นอน ผู้ที่มีความรู้สึกระดับนี้จะแสดงพฤติกรรมยึดมั่นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังพยายามทำให้ผู้อื่นคล้อยตามค่านิยมของตนเองด้วย เช่น ความเชื่อสัตย์ต่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก การยอมรับบทบาททางศาสนาในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว มีความจงรักภักดีต่ออุดมการณ์ของสังคมอิสระ งดสูบบุหรี่ทันทีที่เมื่อเข้าบริเวณอาคารเรียน และตักเตือนเมื่อเห็นผู้อื่นสูบบุหรี่บนอาคารเรียนและตักเตือนเมื่อเห็นผู้อื่นสูบบุหรี่บนอาคารเรียน

3.4 การจัดระบบคุณค่า (Organization) หลังจากทีบุคคลได้สร้างค่านิยมของตนเองขึ้นมาแล้วก็พยายามนำค่านิยมนั้นมาจัดระบบให้เกิดระบบระเบียบขึ้น ลักษณะการจัดระบบคุณค่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่

3.4.1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าหรือการสร้างมโนภาพของคุณค่า (Conceptualization of a Value) เมื่อบุคคลได้สร้างคุณค่าหรือค่านิยมย่อย ๆ ของตนเองหลายคุณค่า ก็จะเกิดการจัดระบบคุณค่าเหล่านั้นเป็นหมวดหมู่ให้ชัดเจนขึ้น เช่น การพยายามบ่งชี้ลักษณะของศิลปวัตถุที่เขาชื่นชอบ การอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (รับผิดชอบต่อสังคม) การค้นหาและวิเคราะห์ถึงข้อตกลงเบื้องต้นที่เป็นเครื่องบอกถึงคุณธรรม ฯลฯ

3.4.2 การจัดระบบคุณค่า (Organization of a Value) เป็นการนำเอาหลาย ๆ คุณค่ามาจัดระบบเพื่อสร้างเป็นลักษณะภายในตนที่คงที่แน่นอน การยอมรับความจริงในด้านการปรับอารมณ์กับข้อจำกัดของความถนัด ความสามารถ ความสนใจและเงื่อนไขทางด้านกายภาพของเขาเอง

3.5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value Complex)

เป็นการจัดคุณค่าที่มีอยู่แล้วเข้าเป็นระบบ ซึ่งคงที่แน่นอนภายในตัวบุคคลแต่ละคน คุณค่าที่ได้จากการจัดระบบนี้ จะเป็นตัวควบคุมการแสดงออกของแต่ละบุคคลไปเป็นระยะเวลา เป็นการปรับตนให้สอดคล้องกับวิถีทางตามระบบ การบูรณาการของความเชื่อ ความคิด เจตคติ ทำให้เกิดสิ่งที่เป็นลักษณะนิสัย แบ่งได้ 2 ชั้น ได้แก่

3.5.1 การสร้างลักษณะนิสัยชั่วคราว (Generalized Set) เป็นการที่บุคคลสามารถรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของเรื่องราวที่ตนจะแสดงออกอย่างแน่นอนและได้ผล การรวบรวมและจัดลำดับในเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อนี้สำคัญอย่างมากต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ คุณลักษณะนี้มีความสำคัญต่อบุคคลในการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา นำสติปัญญามาสัมพันธ์กับคุณลักษณะการรวมระบบคุณค่า ทำให้ได้ความพร้อมที่จะตัดสินใจแก้ปัญหา โดยคำนึงผลที่จะเกิดตามมาในสถานการณ์นั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อแก้ไขตัดสินใจให้สอดคล้องกับหลักการและเชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำให้สำเร็จ เช่น การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาคำตอบ มีความเชื่อมั่นตนเองที่จะเอาชนะได้ ฯลฯ

3.5.2 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นระดับความรู้สึกขั้นสุดยอดของกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายใน ซึ่งถือเป็นระดับการสร้างคุณลักษณะที่รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่มารวมเป็นลักษณะนิสัยที่สมบูรณ์แบบ เช่น การมีปรัชญาชีวิตที่แน่นอน การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม การยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตย นิสัยรักความสะอาดเกิดจากการเห็นคุณค่าของความสะอาด แล้วพยายามจัดระบบระเบียบความเป็นอยู่ให้เรียบร้อยจนเกิดเป็นนิสัย ฯลฯ

จากแนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของแคโรลและคณะ สามารถสรุปเป็นแนวคิดการจัดจำแนกระดับความรู้สึก ดังภาพประกอบ 2

1.0 การรับรู้	1.1 การรู้จัก	↑			
	1.2 ความเต็มใจในการรับ				
	1.3 ควบคุมหรือคัดเลือกสิ่งที่เอาใจใส่		↑		
2.0 การตอบสนอง	2.1 การยินยอมในการตอบสนอง			↑	↑
	2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง	ความสนใจ			
	2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง		ความซาบซึ้ง		
3.0 การรู้คุณค่า	3.1 การรับรู้คุณค่า			เจตคติ	
	3.2 การชื่นชอบคุณค่า				ค่านิยม
	3.3 การยินยอมรับคุณค่า	↓	↓		
4.0 การจัดระบบ	4.1 การสร้างมโนภาพของคุณค่า			↓	↓
	4.2 การจัดระบบคุณค่า				การปรับตัว
5.0 ลักษณะนิสัย	5.1 การสรุปอ้างอิงนัยทั่วไปของคุณค่า				
	5.2 การสร้างลักษณะนิสัย				↓

ภาพประกอบ 2 แนวคิดการจัดจำแนกระดับความรู้สึกแนวคิดของแครธวอลและคณะ

จากแนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของแครธวอลและคณะ สรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านจิตพิสัยจำแนกได้เป็น 5 ระดับ คือ 1. การรับรู้ (Receiving) เป็นการสัมผัสเบื้องต้นเพียงได้เห็นเท่านั้น แบ่งได้ 3 ขั้นย่อย คือ การรู้จักหรือการยอมรับ (Awareness) การตั้งใจที่จะรับรู้ (Willingness to Receive) และการควบคุมและคัดเลือกที่จะรับรู้ (Controlled or Selected Attention) 2. การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่มีจิตใจจดจ่อเกิดความสนใจ แบ่งได้ 3 ขั้น คือ การยินยอม ในการตอบสนอง (Acquiescence in Response) ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Response) และความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) 3. การสร้างคุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นความรู้สึกรู้คุณค่าของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับและซึมซาบมาตั้งแต่ต้น แบ่งเป็น 3 ขั้น คือ การยอมรับในคุณค่า (Acceptance of a Value) การนิยมชมชอบในคุณค่า (Preference for Value) และการยินยอมหรือการสร้างคุณค่า (Commitment) 4. การจัดระบบคุณค่า (Organization) มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า (Conceptualization of a value) และการจัดระบบคุณค่า (Organization of

a Value) 5. การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Calue Complex) เป็นการปรับตนให้สอดคล้องกับวิถีทางตามระบบทำให้เกิดสิ่งที่เป็นลักษณะนิสัย แบ่งได้ 2 ชั้น ได้แก่ การสร้างลักษณะนิสัยชั่วคราว (Generalized Set) และการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นระดับความรู้สึกรู้สึกขั้นสุดยอดของกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายใน

4. แนวคิดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

4.1 ความหมายการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2545 : 3) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นวิธีการประเมินมุ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยเน้นการประเมินจาก 1) ประเมินภาคปฏิบัติหรือการแสดงออก (Performance) 2) ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process) 3) ประเมินผลผลิตที่ออกมา (Products) และ 4) แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) วิธีการประเมินตามสภาพจริงจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะนำมาสู่พัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริงสามารถใช้วิธีการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากผลงาน หลักการในการประเมินนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินด้วยกันจะแยกจากกันไม่ได้และต้องมีความสัมพันธ์กัน

ประวีต เอรารวรรณ (2545 : 86) อธิบายลักษณะการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นการวัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน โดยเป็นการวัดการประเมินกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจของนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา โดยพยายามตอบคำถามว่า “นักเรียนทำอะไร” (How) และ “ทำไม” (Why) จึงทำอย่างนั้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เกิด การพัฒนาการเรียนรู้ พร้อมทั้งผู้สอนได้พัฒนาการสอนของตนเอง

สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 13) อธิบายความหมายเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือกระทำหรือผลิต จากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพจะเป็นการสะท้อนภาพ เพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด

ชวลิต ชูกำแหง (2550 : 18-19) ให้ความหมายว่า “การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)” หมายถึง การนำเสนอให้นักเรียนด้วยงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถนักเรียนโดยเน้นวัตถุประสงค์โดยตรงมากกว่าโดยอ้อม ในลักษณะกิจกรรมที่เป็นจริงหรือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและส่งเสริมแนวความคิดที่กว้างไกลมีคำตอบที่ถูกต้องมากกว่าเพียงคำตอบเดียว

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นกระบวนการวัดและประเมินผลความสามารถของกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินจากประเมินภาคปฏิบัติ (Performance) ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process) ประเมินผลผลิต (Products) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

4.2 ขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ปักเก็ตต์ และแบลค (Puckett and Black, 2000 : 241-253) เสนอกระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในภาพรวม (Overall) ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
2. กำหนดขอบเขต (Domain) ที่ต้องการประเมิน
3. กำหนดยุทธวิธีและเทคนิคการประเมิน
4. กำหนดวิธีการรวบรวม จัดเก็บ และใช้สารสนเทศการประเมิน

ซัน (Sun, 2000 : 321-343) ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ประเมินตามสภาพจริงว่าเป็นทักษะการใช้ความรู้ที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค โดยได้นำเสนอขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างพันธะการประเมิน
2. พัฒนาการจัดลำดับคำถามการประเมินที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างตัวบ่งชี้สำหรับคำถามการประเมินแต่ละคำถาม
4. นำตัวบ่งชี้บรรจุลงในเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค
5. เก็บรวบรวมข้อมูลและคะแนนจากการใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค
6. สร้างรายงานการประเมินผล

จากการเสนอขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงข้างต้น มีขั้นตอนที่คล้ายกันและขั้นตอนที่แตกต่างกัน สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมี 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การกำหนดจุดประสงค์การวัดและประเมินผล
- 2) การกำหนดภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 3) การกำหนดผู้วัดและประเมินผล
- 4) การกำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล และ
- 5) การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล

4.3 วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 31-32) ได้แบ่งลักษณะผลงานหรือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายนั้นจะมี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 พฤติกรรมการแสดงออกหรือสิ่งที่ไม่ใช่ผลงาน/ชิ้นงาน ได้แก่ การพูด การฟัง การอ่าน การอภิปราย การร่วมกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายหรือสมมติขึ้น

เช่น การเป็นผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ เพื่อประกอบการประเมินผลซึ่งมีหลากหลายวิธีการ เช่น

1. การสังเกต เป็นการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการใช้ความคิดด้านอารมณ์ ลักษณะนิสัย ในขณะที่ปฏิบัติงานสามารถกระทำได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ซึ่งการประเมินควรจะเป็นแบบบันทึกการสังเกต

2. การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ด้านความคิด ความรู้สึก กระบวนการในการทำงาน วิธีแก้ปัญหา ฯลฯ เพื่อใช้ประกอบการสังเกต เพื่อความมั่นใจในการตัดสินใจ

3. การใช้ผลการบันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น เพื่อนร่วมชั้น ผู้สอน และผู้ปกครอง เป็นต้น

4. การใช้แบบทดสอบที่เน้นการปฏิบัติจริง คำถามในแบบทดสอบควรเป็นคำถามที่เน้นการแสดงถึงภูมิรู้ กระบวนการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมความสามารถและเนื้อหาสาระตามหลักสูตร โดยนักเรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนความคิดหลาย ๆ ด้านผสมผสานกัน และสามารถแสดงวิธีคิดออกมาเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน มีคำตอบที่ถูกต้องได้หลายคำตอบ มีวิธีการคิดหาคำตอบได้หลายวิธี ตลอดจนมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน

ลักษณะที่ 2 ผลงานและชิ้นงานที่เกิดขึ้นจริง เช่น การทำตุ๊กตา การทำบ้านที่นักเรียนสร้างขึ้น รายงานเดี่ยว รายงานกลุ่ม รายงานผลการเรียนรู้ หนังสือเล่มเล็กประกอบการเรียน หรือชิ้นงานที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ ซึ่งอาจจะเป็นการประเมินผลระหว่างภาคเรียน การประเมินผลปลายภาคเรียน/ปลายปี หรือการประเมินจุดประสงค์นั้นควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น

1. การตรวจงาน/ผลงาน เช่น การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ การตรวจผลงาน/ชิ้นงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การรายงานตนเองของนักเรียน เป็นลักษณะที่ให้นักเรียนเขียนบรรยายหรือตอบคำถามสั้น ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ วิธีการคิด วิธีการทำงาน ความพอใจ ความภาคภูมิใจในผลงาน ตลอดจนความต้องการในการพัฒนาผลงาน และการพัฒนาตนเองของนักเรียน

3. การใช้บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนจะเป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น เพื่อนร่วมชั้น ผู้สอน และผู้ปกครอง เป็นต้น

4. การใช้แฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงานเป็นการสะสมงานที่เป็นผลงานหรือตัวอย่างของผลงานที่เป็นร่องรอยหรือหลักฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนได้สร้างขึ้นและเพื่อแสดงถึง

ความสามารถ ความพยายาม ความก้าวหน้าความถนัด หรือผลสัมฤทธิ์ในแต่ละงาน หรือหลาย ๆ งาน ที่ผ่านมานักเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน การเลือกเนื้อหา เกณฑ์การเลือก เกณฑ์การตัดสินใจ ความสามารถการแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน ตลอดจนการประเมินผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการประเมินควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ผู้สอนและนักเรียนจะร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผลไปด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ความรู้ ความเข้าใจ ด้านจิตพิสัยที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะพิสัยที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์และทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมาใช้ในการประเมินครั้งนี้

จากแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพิษณุโลก จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองโดยการทบทวนพิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้เรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึกและนำไปสู่ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่าง ๆ อีกทั้งเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย อันเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ครอบคลุมทุกตัวแปร ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาหลักสูตร 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) การประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 3 สรุปแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
1. หลักสูตรจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเอง โดยการทบทวน พิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก (ทศนา แชมมณี, 2556 : 27 ; สมชาย รัตนทองคำ, 2550 : 9 ; ธูปทอง กว้างสวาสดี, 2540 : 118)	✓	✓			
2. แนวคิดวิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่าง ๆ จำแนกได้ 5 วิธี ประกอบด้วย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิต และปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบ การดูงาน (ทศนา แชมมณี, 2556 : 244 ; อ้างอิงมาจาก Simpson, 1972 ; นวลจิตต์ เขวกีร์ติพงษ์, 2535 : 217 ; สายัณห์ พานิชย์, 2548 : 100-118)	✓	✓		✓	
3. แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย (ล้วน-อังคณา สายยศ, 2542 : 12-18 ; อ้างอิงมาจาก Krathwohl, 1964)	✓				✓
4. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สรุปวิธีการประเมินได้ 7 วิธี ประกอบด้วย 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การตรวจผลงาน 4) การใช้บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) การใช้แบบทดสอบที่เน้นการปฏิบัติจริง 6) การรายงานตนเองของนักเรียน และ 7) การใช้แฟ้มสะสมงาน (สมศักดิ์ ภูวิภาตาวรรณ, 2545 : 3 ; ประวิต เอราวรรณ, 2545 : 86 ; สุวิมล ว่องวานิช, 2546 : 13 ; ขวลิต ชุกำแพง, 2550 : 18-19 ; ปักเกี๊ตต์ และแบลค, 2000 : 241-253 ; ชัน, 2000 : 321-343 ; สุวิทย์ มูลคำและคณะ, 2549 : 31-32)					✓

จากการสรุปแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรสามารถแสดงความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังภาพประกอบ 3

องค์ประกอบของหลักสูตร
หลักการของหลักสูตร
<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก 2. การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่างๆ ด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย 3. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมด้านจิตพิสัย
วัตถุประสงค์
<p>ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก ส่งเสริมความสามารถทักษะปฏิบัติหรือการแสดงออกต่างๆ และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย</p>
เนื้อหาหลักสูตร
กิจกรรมการเรียนรู้
<p>วิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ 5 วิธี คือ วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบการดูงาน</p>
การประเมินผล
<ol style="list-style-type: none"> 1. คุณลักษณะพฤติกรรมด้านจิตพิสัย นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย 2. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ภาพประกอบ 3 แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

6. การประเมินหลักสูตร

6.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกที่ดีกว่าเดิม พิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัด

ในแง่มุมมองต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ (Stake, 1973 : 106-128 ; อ้างอิงมาจาก ชวลิต ชุกก่าแพง, 2551)

6.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 ; อ้างอิงมาจาก สมทรง สิทธิ, 2561 : 160) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปแบบของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อ ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จก็จะปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. เพื่อประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย ด้วยเหตุนี้การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543 : 33) อธิบายจุดมุ่งหมายของการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรว่า การประเมินใด ๆ ก็ตามจะต้องมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ 1) เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินอยู่ เพื่อพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้พัฒนาหลักสูตรในการปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น 2) เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ช่วยปรับปรุงให้หลักสูตร บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ 3) เพื่อต้องการทราบคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหวังของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการภายหลัง ที่ได้นำหลักสูตรไปใช้แล้ว

การประเมินหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่เน้นเรื่องการวัดเป็นสำคัญ คือ ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักหรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวัง นักวิชาการด้านการประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ ครอนบาค (Cronbach) สคริเวน (Scriven) และสแตค (Stake) 2) กลุ่มที่เน้นวิธีการตัดสินใจเพื่อจัดการ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานของหลักสูตรเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ นักวิชาการด้านการประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ สตัพเฟิลบีม (Stufflebeam) และอัลคิน (Alkin) 3) กลุ่มที่เน้นการวางแผนเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ มีแนวคิดในการพิจารณาว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นักวิชาการด้านการประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler)

แฮมมอนด์ (Hammond) และพรอวีส (Provus) (Worthen and Sanders, 1973 : 40-217 ; อ้างอิงมาจาก ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543)

ทิสนา แคมมณี (2537 : 134) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อหาคคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่อตัดสินว่า การวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่
3. เพื่อดูผลว่าผลผลิตคือนักเรียนนั้นเป็นอย่างไร

6.3 รูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

สเตค (Stake, 1973 : 106-128) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร โดยผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลที่แท้จริง เพื่อนำมาอธิบายและตัดสินและการประเมินควรทำอย่างครอบคลุม มิใช่ทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการ ทั้งนี้สเตคได้กำหนดองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedents) ประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่กับการดำเนินการใช้หลักสูตรหรือสภาพเงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ 2) การประเมินกระบวนการ (Transactions) การประเมินเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ประเมินกิจกรรมที่ดำเนินการกิจกรรมที่ปฏิบัติ 3) การประเมินผลผลิต (Outcomes) ประเมินความสามารถด้านต่าง ๆ ของนักเรียนหรือผลของการนำโครงการไปปฏิบัติ

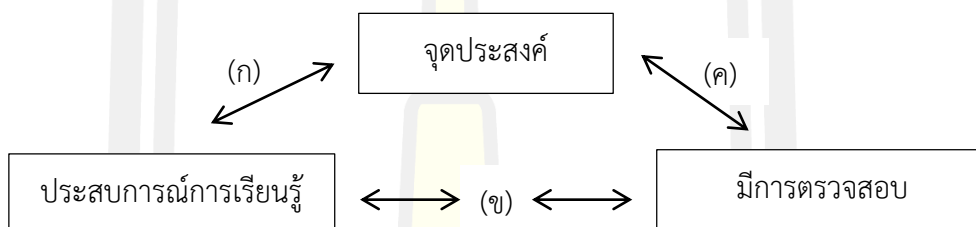
ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้ประเมินต้องบันทึกข้อมูลขององค์ประกอบประเมินทั้ง 3 ด้านดังกล่าว โดยข้อมูลแต่ละองค์ประกอบแยกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ผลที่คาดหวัง (Intents) ครอบคลุมวัตถุประสงค์และเป้าหมายทั้งหมดของหลักสูตร
2. ผลที่เกิดขึ้นจริง (Observations) คือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
3. มาตรฐานในการดำเนินงาน (Standards) หมายถึง คุณลักษณะที่ควรมีหรือควรกระทำ
4. การตัดสิน (Judgments) เป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นหรือสิ่งที่มีอยู่และผลการดำเนินการ

โดยกระบวนการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 พิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ และความสอดคล้องระหว่างผลที่คาดหวังและผลที่เกิดขึ้นจริง ขั้นที่ 2 ตัดสิน

โดยเอาข้อมูลหรือผลที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละองค์ประกอบไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานขององค์ประกอบนั้น

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : อ้างอิงมาจาก อ่างอิงมาจาก อ่างอิง บัวศรี, 2542 : 333-334) ได้เสนอรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรโดยมีแนวคิดว่าการศึกษเป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ จุดประสงค์ ประสบการณ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ความสัมพันธ์นี้นิยมเรียกว่า “วงจรของไทเลอร์” ในทฤษฎีของไทเลอร์ การประเมินผลหลักสูตร คือ การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ ซึ่งผลสัมฤทธิ์นั้นหมายถึง ความรู้ ทักษะและเจตคติ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของไทเลอร์

การประเมินหลักสูตรของไทเลอร์มุ่งเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์จากประสบการณ์ใช้วิธีการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์กับพฤติกรรมที่ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการประเมินผลรวม สำหรับวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลนั้นมีหลายวิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบผลสัมฤทธิ์ การสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ไทเลอร์ยังได้ให้หลักในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรไว้ว่า ควรตอบคำถาม 4 ข้อให้ชัดเจน คือ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ควรจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้อย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพ
4. จะตัดสินใจได้โดยวิธีใดว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้บรรลุผลตามต้องการ

ไทเลอร์ได้เสนอขั้นตอนการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Source) คือ นักเรียน สังคมและเนื้อหาสาระ และกำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมายโดยการวิเคราะห์จิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาการศึกษา

2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน โดยการจำแนกออกมาจากวัตถุประสงค์ โดยจะระบุเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว

3. กำหนดสถานการณ์และเนื้อหา พร้อมทั้งวิธีการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. คัดเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5. เก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

6. นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้และสรุปผล

7. นำผลมาเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ว่าบรรลุตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้นต่อไป แต่ถ้าบรรลุจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร (สมทรง สิทธิ, 2561 : 161)

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 157-159) อธิบายถึง แนวทางการประเมิน เพื่อทราบว่าหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน หรือนวัตกรรม ที่ครูผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเพียงใด สามารถหาประสิทธิภาพได้ โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ได้ออกแบบมาแล้วนำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาผลของการพัฒนา วิธีนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย เช่น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเห็นการพัฒนาโดยการสร้างเครื่องมือวัดในตัวแปรที่สนใจศึกษา เพื่อวัดผลการเรียนรู้หลังจากเรียนเรื่องนั้นหรือหลังการทดลองเรื่องนั้น ซึ่งจะต้องสร้างให้ครอบคลุมจุดประสงค์ เนื้อหาสาระหรือคุณลักษณะ ที่ต้องการมุ่งวัดก็จะนำแบบทดสอบหรือเครื่องมือดังกล่าวมาวัดกับนักเรียน เรียกว่าการทดสอบก่อนเรียน (Pre Test) และหลังเรียนจบแล้ว นำแบบทดสอบชุดเดิมมาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดิม (Post Test) นำผลการสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน โดยทั่วไปการพัฒนาสื่อ วิธีการสอน รูปแบบการสอนหรือนวัตกรรมต่าง ๆ มักมุ่งใช้ในกลุ่มอื่น ๆ ห้องอื่น และในรุ่นหลัง ๆ ด้วย (มุ่งขยายผล) จึงต้องมีการวิเคราะห์ทดสอบสมมุติฐานโดยใช้สถิติอ้างอิง ดังเช่น วิธีของวิลคอกซอน และวิธีใช้ t-test แบบ Dependent Sample

2. การหาดัชนีประสิทธิผล โดยทั่วไปการหาดัชนีประสิทธิผลมักหาโดยใช้คะแนนของกลุ่ม มีสูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง - 1.00 ถึง 1.00 โดยแปลความหมายของค่าดัชนีประสิทธิผลเป็นร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น เช่น ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุด คือ เต็ม 100 ค่าดัชนีประสิทธิผลจะเท่ากับ 1 แปลความหมายได้ว่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 ถ้าค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .62 แสดงว่า นักเรียนทั้งกลุ่มมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 62 ในทางตรงกันข้ามถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนค่าที่ได้จะออกมาจะมีค่าเป็นลบและแปลความหมายเป็นร้อยละของคะแนนที่ลดลง เช่น ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ -.15 แสดงว่านักเรียนทั้งกลุ่มมีคะแนนลดลงร้อยละ 15 โดยทั่วไปดัชนีประสิทธิผลจะกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ระดับ 0.50 ขึ้นไป แปลความหมายได้ว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ซึ่งเป็นการเพิ่มที่อยู่ในระดับมาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 163)

เคริกแพททริก (Kirkpatrick, 1978 : 4 ; อ้างอิงมาจาก มนตรี วงษ์สะพาน, 2554 : 28-29) เสนอองค์ประกอบของการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร มี 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้สึกอย่างไรต่อหลักสูตร เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจริง ๆ เพราะข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการประชุมปฏิบัติการอันดับแรก

2. การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันสำคัญ โดยการวัดความรู้ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าเมื่อได้รับการฝึกอบรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทิศทางใด โดยติดตามประเมินผลในสถานที่จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรม (Results) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าหลังการฝึกอบรมนั้นก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและหน่วยงานที่ตนสังกัดอย่างไร

แฮมมอน (Hammond, n.d. ; อ้างอิงมาจาก ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543 : 144-147) ได้เสนอรูปแบบการประเมินหลักสูตรว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าการปรับปรุงหลักสูตรมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีโครงสร้างสำหรับการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่

1. มิติด้านการเรียนการสอน (Instruction Dimension) ประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดชั้นเรียนและตารางสอน หมายถึง การจัดครูและนักเรียนให้พบกัน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.2 เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน 3 วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน
2. มิติด้านสถาบัน (Institutional Dimension) ประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียน (อายุ เพศ ระดับ ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครอบครั้ว)
 - 2.2 ครู (อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรม ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน)
 - 2.3 ผู้บริหาร (อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรม)
 - 2.4 ผู้เชี่ยวชาญ (อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญ)
 - 2.5 ครอบครั้ว (สถานภาพ ขนาด รายได้ การศึกษา จำนวนลูก การเป็น สมาชิกของสมาคม)
 - 2.6 ชุมชน (สภาพชุมชน จำนวนประชากร การกระจายของอายุประชากร ความเชื่อ เศรษฐกิจ)
3. มิติด้านพฤติกรรม (Behavioral Dimension) ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเจตคติ

สำหรับขั้นตอนการประเมินหลักสูตรของแอมมอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

 1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน
 2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน
 3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่า ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ เจื่อนไขพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่า นักเรียนได้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเท่าใด
 4. ประเมินผลพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ เพื่อตัดสินและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร
 5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปตามที่เกิดขึ้น
 6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

6.4 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 127) อธิบายว่า การหาประสิทธิภาพเป็นการประเมินหรือพิจารณาคุณค่าด้านต่าง ๆ ของสื่อ นั้น เพื่อจะได้แก้ไข ปรับปรุง ให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายก่อนที่จะนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนและเผยแพร่ต่อไป

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 1-20) ได้อธิบายความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า หมายถึง สภาวะหรือคุณภาพของสมรรถนะในการดำเนินงานเพื่อให้งานมีความสำเร็จโดยใช้เวลา ความพยายามและค่าใช้จ่ายค้ำค่าที่สุด ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ โดยกำหนดเป็น อัตราส่วนหรือร้อยละระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลลัพธ์

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง การประเมินระดับประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสื่อหรือนวัตกรรมหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์

6.5 เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 99) อธิบายถึงการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียน การสอนตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทดลองกับนักเรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง โดยนำชุดการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนหนึ่งคน ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเรียน จับเวลาที่ใช้ในการเรียน สัมภาษณ์หรือให้นักเรียนเขียนวิจารณ์ชุดการเรียนการสอนนั้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. ทดลองกับกลุ่มย่อย โดยนำชุดการเรียนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ในขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียน 10 คน โดยจะมีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำคะแนนจากการสอบมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (นักเรียนอย่างต่ำ 8 คน ทำแบบทดสอบถูกต้องไม่ต่ำกว่า 80% ของคะแนนเต็ม) นำเอาผลมาปรับปรุงกิจกรรม เนื้อหาสาระและสื่อต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

3. ทดลองกลุ่มใหญ่ หลังทดลองและปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนการสอน ทั้งสองครั้งแล้วนำเอาชุดการเรียนการสอนนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนหนึ่งห้อง แล้วนำผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

อารีรัตน์ โพธิ์คำ (2552 : 25) กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทดลองรายบุคคล โดยเลือกนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน โดยลดความสามารถคือ เรียนเก่ง เรียนปานกลางและเรียนอ่อน ทดลองเพื่อตรวจสอบภาษาและเนื้อหา

ขั้นที่ 2 การทดลองแบบกลุ่ม นำชุดการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6-10 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอน นำมาปรับปรุงภาษาที่ใช้ความง่าย เวลา และการลำดับเนื้อหา นำชุดการเรียนการสอนที่ตรวจคุณภาพและหาประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดมาปรับปรุงความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การทดลองภาคสนาม นักวิจัยจะใช้การจัดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งต้องหาคุณภาพของนวัตกรรมที่ใช้ นิยามค่าประสิทธิภาพ (ซึ่งไม่ใช่ค่าสถิติ) เป็นขั้นตอนทำการทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว สามารถหาค่าประสิทธิภาพของสื่อในขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้ นั้นสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ภายในกิจกรรมที่กำหนดให้ โดยมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความงอกงามของนักเรียนได้ โดยทั่วไปมักจะคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย หรือคะแนนจากพฤติกรรมการเรียนรู้หรือคะแนนจากกิจกรรมเข้ากลุ่ม

2. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้น ส่งผลให้นักเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ซึ่งคำนวณจากการทำแบบทดสอบความรู้ทางทฤษฎี (ทดสอบหลังเรียน)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 1-20) กล่าวถึงการตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพต้องตั้งไว้ครั้งแรกครั้งเดียว เพื่อจะปรับปรุงคุณภาพให้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ จะตั้งเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพไว้ต่างกันไม่ได้ เช่น เมื่อมีการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว ตั้งเกณฑ์ไว้ 60/60 แบบกลุ่ม ตั้งไว้ 70/70 ส่วนแบบสนาม ตั้งไว้ 80/80 ถือว่าเป็นการตั้งเกณฑ์ที่ไม่ถูกต้อง อนึ่งเนื่องจากเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ต่ำสุด ดังนั้นหากการทดสอบคุณภาพของสิ่งใดหรือพฤติกรรมใดได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรืออนุโลมให้มีความคลาดเคลื่อนต่ำหรือสูงกว่าค่าประสิทธิภาพที่ตั้งไว้เกิน 2.5 ก็ให้ปรับเกณฑ์ขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น แต่หากได้ค่าต่ำกว่าค่าประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ ต้องปรับปรุงและนำไปทดสอบประสิทธิภาพใช้หลายครั้งในภาคสนามจนได้ค่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_1 =$ Efficiency of Process (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) และพฤติกรรมสุดท้าย (ผลลัพธ์) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_2 =$ Efficiency of Product (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)

จากการศึกษาการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรของนักการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยการประเมินด้วยเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ดังนั้นในการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมในครั้งนี ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ระดับ 80/80 มีความคลาดเคลื่อนต่ำหรือสูงกว่าค่าประสิทธิภาพที่ตั้งไว้เกิน 2.5 โดย

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ประสิทธิภาพด้านกระบวนการได้จากของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดระหว่างเรียน จากแบบทดสอบระหว่างเรียน แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ได้จากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากการทำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80

6.6 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตร

6.6.1 ความหมายของความพึงพอใจ

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรเป็นสิ่งที่สะท้อนผลความรู้สึกของผู้ใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้พัฒนาได้นำผลไปใช้ประกอบการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ดังนี้

อารี พันธมณี (2546 : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ และความรู้สึกดังกล่าวนี้จะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น ถ้าหากความต้องการหรือเป้าหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งระดับความพึงพอใจจะแตกต่างกัน ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการบริการ

สุรางค์ ไควตระกูล (2541 : 9) อธิบายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความสุขที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

ปาริชาติ สังข์ขาว (2551 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจและเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

คูลเลน (Cullen, 2001 : 664) อธิบายความหมายความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลทั้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและระยะยาวที่มีต่อคุณภาพการบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับแคบที่เกี่ยวกับลักษณะบริการที่มีต่อคุณภาพการบริการ เช่น ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจของผู้ให้บริการ เป็นต้น และในระดับกว้างที่เป็นมุมมองของผู้รับบริการที่ได้จากบริการทุกประเภทที่นำไปเป็นข้อสรุปรวมความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อองค์กร จากความหมายความพึงพอใจที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในช่วงระยะสั้นและระยะยาวมีต่อคุณภาพการบริการหรือสิ่งที่ได้รับต่าง ๆ

6.6.2 การประเมินความพึงพอใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532 : 138-140) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินความพึงพอใจแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อความที่ถามออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แบบสำรวจปรนัย เป็นแบบวัดที่มีคำถามและคำตอบให้เลือกตอบ โดยที่ผู้ตอบตอบตามที่ตนเองมีความคิดเห็นและความรู้สึก เป็นข้อมูลที่มีการวิเคราะห์ด้วยเชิงปริมาณ
2. แบบสำรวจเชิงพรรณนา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูดและข้อเขียนของตนเอง เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบโดยอิสระ เป็นข้อมูลที่ได้ในเชิงคุณภาพ แบบวัดยังสามารถแบ่งได้ตามคุณลักษณะของงานเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แบบวัดความพึงพอใจงานโดยทั่วไป เป็นแบบวัดที่วัดความพึงพอใจของ บุคคลที่มีความสุขอยู่กับงานโดยรวม ตัวอย่างแบบวัดชนิดนี้ ได้แก่ แบบวัดของแฮคแมนและโอมแฮม (Hackman and Oldham. 1975 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2532 : 138) ซึ่งมีข้อความเพียง 5 ข้อ เป็นลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อ 2 และข้อ 5 เป็นคำถามนิเสธ

2.2 แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะเกี่ยวกับงานของแบบวัดนี้ เป็นการวัดความพึงพอใจในแต่ละด้าน ตัวอย่างแบบวัดชนิดนี้ ได้แก่ แบบวัดของแฮคแมนและโอมแฮม แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ความมั่นคงในงาน มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชา และความก้าวหน้า

สาโรช ไสยสมบัติ (2534 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการประเมินความพึงพอใจต่อการบริการอาจกระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมกันอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยการขอร้องหรือขอความร่วมมือจากบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนด

คำตอบไว้ให้เลือกตอบ หรือเป็นคำตอบอิสระ โดยคำตอบที่ถามอาจจะถามถึงความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ สถานที่ให้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการ บุคลากรที่ให้บริการ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามให้ตรงกับข้อเท็จจริง การวัดความพึงพอใจโดยวิธีสัมภาษณ์นับเป็นวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง

3. การสังเกต เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการได้ โดยวิธีการสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังจากการได้รับการบริการแล้ว เช่น การสังเกตกิริยาท่าทาง การพูด สีหน้า และความถี่ของการมาขอรับบริการ เป็นต้น การวัดความพึงพอใจโดยวิธีนี้ผู้วัดจะต้องกระทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่แน่นอนจึงจะสามารถประเมินถึงระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง

ภณิดา ชัยปัญญา (2541 : 25) กล่าวถึงวิธีการประเมินความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามอิสระดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จากวิธีการประเมินความพึงพอใจที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าการประเมินความพึงพอใจ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ แบบสำรวจปรนัยและแบบสำรวจเชิงพรรณนาสามารถทำได้หลากหลายวิธีและหลายเครื่องมือ ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต การวิจัยครั้งนี้สรุปความหมายและวิธีประเมินความพึงพอใจได้ว่า ความพึงพอใจคือความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้หลักสูตรในมิติของนักเรียนที่มีต่อความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และประโยชน์จากการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การประเมินหลักสูตรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่การยึดความสำเร็จของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยวางแผนไว้ที่มีการวัดพฤติกรรมก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นหลักและมีการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ล่วงหน้าโดยการประเมินด้วยเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ที่ระดับ 80/80 จึงจะถือว่าประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ อันเป็นสิ่งสะท้อนความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในช่วงระยะสั้นและระยะยาวมีต่อคุณภาพการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรนี้ต่อไป

สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์

1. ทฤษฎีการเลียนแบบของเพลโตและอริสโตเติล

ทฤษฎีการเลียนแบบ (Art as Imitation) ของเพลโตและอริสโตเติล (ลักษณะวัดปาละรัตน์, 2561 : 135-143) เป็นทฤษฎีศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดและมีอิทธิพลยาวนานมากที่สุด ทฤษฎีนี้ศิลปะคือการเลียนแบบ (Imitation) และไม่มีสิ่งใดจะเป็นงานศิลปะได้หากมันไม่ได้เป็นการเลียนแบบ การเลียนแบบนั้นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (Necessary Condition) ของสิ่งที่จัดว่าเป็นศิลปะ ซึ่งก็หมายความว่า การเลียนแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเลียนแบบสิ่งของ บุคคล การกระทำ ปรากฏการณ์ สถานที่ นั้นเป็นลักษณะโดยทั่วไป ที่สิ่งที่จะเรียกว่าเป็นงานศิลปะจะต้องมี จึงจะถือว่าเป็นศิลปะได้ สำหรับเพลโตศิลปะเป็นการเลียนแบบในความหมายของการที่ทำให้เหมือนต้นแบบหรือความเป็นจริง การเลียนแบบของศิลปินจึงเป็นการเลียนแบบ 2 ทอด คือ เป็นการเลียนแบบสิ่งที่เลียนแบบมาอีกทอดหนึ่ง โดยสิ่งที่เพลโตต้องการชี้ให้เห็นก็คือ ชั้นแรก มันมี “แบบ” ต่าง ๆ (The Forms) ที่เป็นจริงและเป็นสากลอยู่ในโลกของแบบ ชั้นที่สอง มันมีสิ่งต่าง ๆ ในโลกของผัสสะของเราที่เป็นการเลียนแบบ “แบบ” และชั้นที่สาม มันมีสิ่งที่ (ศิลปิน) เลียนแบบสิ่งที่มีอยู่ในโลกของผัสสะ ดังนั้นศิลปะจึงเป็นการทำให้คนไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับการเข้าถึงความเป็นจริง โดยในขณะที่ปรัชญาทำให้เราเคลื่อนเข้าหาความจริง คือ เคลื่อนจากสิ่งปรากฏ (Appearance) ไปสู่สิ่งที่ เป็นจริง (Reality) ศิลปะได้ทำให้เราเคลื่อนห่างจากความจริงออกไปมากยิ่งขึ้น

เพลโตได้เปรียบภาพวาดของจิตรกรว่าเหมือนกับภาพสะท้อนในกระจกเงา คือ เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏ ยิ่งกว่านั้นภาพวาดของจิตรกรยังเป็นการเลียนแบบสิ่งเฉพาะที่ผู้วาดจะเลียนแบบได้เพียงบางแง่บางมุมของสิ่งนั้น เพราะขณะจิตรกรเขียนภาพเขาจะมองสิ่งที่ เป็นต้นแบบได้จากมุมใดมุมหนึ่ง

เนื่องจากไม่สามารถรับรู้หรือมองจากทุกมุมได้ในขณะเดียวกัน ผลงานที่ได้จึงเป็นเพียงการเลียนแบบ บางส่วนของสิ่งเฉพาะและเป็นความจริงเพียงบางส่วนของต้นแบบ และด้วยเหตุนี้เพลโตจึงเห็นว่า ศิลปะไม่สามารถเป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่ดีได้ ศิลปะเป็นสิ่งที่มีความต่ำและถึงแม้ว่าชาวกรีกส่วนใหญ่ จะเห็นว่า บทกวีของโฮเมอร์นั้นเป็นสิ่งที่ให้ความรู้ในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การขี่ม้า การทำสงคราม และ ความรู้ทางศีลธรรม แต่เพลโตกลับเห็นว่าเมื่อกวีพูดถึงเรื่องการขี่ม้า การทำสงคราม และการกระทำ ความดีนั้น พวกเขาไม่ได้รู้ แต่ทำเสมือนว่ารู้ในสิ่งเหล่านั้น นอกจากศิลปะจะไม่สามารถที่จะให้ความรู้ แล้ว ศิลปะยังถือได้ว่าเป็นสิ่งอันตราย เพราะสามารถที่จะมีอิทธิพลในทางที่ไม่ดีแก่คนในสังคมได้ เพราะศิลปะนั้นนอกจากจะเป็นเรื่องของอารมณ์แล้ว มันยังสามารถเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

ด้วยเหตุที่เพลโตเห็นว่า ศิลปะ ดนตรี การเต้นรำ การละคร กวีนิพนธ์นั้นอาจมีผลในทาง จิตวิทยาในการกระตุ้นอารมณ์ กิเลสตัณหาและทำให้มนุษย์เสียความสมดุลและความสมบูรณ์ของ จิตวิญญาณ เพลโตจึงกำหนดให้ศิลปะนั้นจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การตรวจตราและควบคุมของรัฐ (Censorship) สำหรับเพลโต คุณค่าของศิลปะจะถูกกำหนดโดยศีลธรรม คือ หากศิลปะใดสอดคล้อง กับบรรทัดฐานของศีลธรรมหรือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยทำให้สังคมดีขึ้นแล้ว มันก็จะเป็นสิ่งที่มีความ ค่า แต่หากศิลปะไม่ได้เป็นไปในลักษณะดังกล่าว มันก็จะเป็นสิ่งที่ด้อยค่า ตามทฤษฎีนี้ศิลปะจึงไม่ได้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในตัวเองหรือมีคุณค่าในตัวเอง แต่ความสำคัญและคุณค่าของศิลปะขึ้นอยู่กับ การก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคม

อริสโตเติลก็เช่นเดียวกับเพลโตที่เห็นว่า ศิลปะคือการเลียนแบบ แต่ก็ต่างจากเพลโต ตรงที่เห็นว่า “แบบ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ศิลปะเลียนแบบนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่แยกต่างหากจากโลกของผัสสะ จึงทำให้การประเมินค่าของอริสโตเติลต่างออกไปจากเพลโต โดยทำให้อริสโตเติลไม่มีทัศนคติ ในทางลบกับศิลปะที่เป็นการเลียนแบบโลกของผัสสะ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับศิลปะ โดยเห็นว่า ศิลปะซึ่งเป็นการเลียนแบบ “แบบ” ซึ่งมีอยู่ในสิ่งเฉพาะในโลกของผัสสะของเรานี้เป็นสิ่งที่ให้ทั้ง ความรู้และความเพลิดเพลิน ฟังพอใจแก่มนุษย์ อีกทั้งยังมีผลในทางจิตวิทยาในการช่วยบำบัดทาง อารมณ์และชำระจิต ให้บริสุทธิ์ (Catharsis) อีกด้วย

จากแนวคิดทางอภิปรัชญาของอริสโตเติลที่ต่างจากเพลโตที่เห็นว่า โลกของแบบและ โลกของผัสสะนั้นไม่ได้เป็นโลก 2 โลกที่แยกจากกันตามที่เพลโตเชื่อ หากแต่เป็นโลกเดียวกัน คือ แบบสากลของสิ่งต่าง ๆ นั้นไม่ได้อยู่แยกไปในโลกแห่งความคิด แต่เป็นสิ่งที่มิได้อยู่แฝงอยู่ในสิ่งเฉพาะที่มี อยู่ในโลกของผัสสะ คือ “แบบของความเป็นเก้าอี้” (Chariness) หรือเก้าอี้สากลนั้นเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ใน เก้าอี้แต่ละตัวที่เป็นสิ่งเฉพาะ ดังนั้น สิ่งที่ศิลปินเลียนแบบจึงไม่ใช่สิ่งเฉพาะตามที่เพลโตบอก หากแต่เป็นการเลียนแบบสิ่งสากลที่แฝงอยู่ในสิ่งเฉพาะ ศิลปะตามทฤษฎีของอริสโตเติลจึงไม่ใช่ การเลียนแบบสิ่งที่เลียนแบบมาอีกทีหนึ่ง แต่เป็นการเลียนแบบสิ่งสากลที่ปรากฏผ่านสิ่งเฉพาะ

โดยศิลปินเป็นผู้ที่มองเห็น “แบบ” ของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสิ่งเฉพาะและแสดงออกมาให้เห็นในงานของเขา ดังนั้น ศิลปะตามแนวความคิดของอริสโตเติลจึงเป็นการเปิดเผยความจริงให้ปรากฏ คือ ภาพเขียนเก้าอี้ก็เป็นการเปิดเผยความจริงของเก้าอี้ให้ปรากฏ และกวีนิพนธ์ซึ่งเป็นการเลียนแบบการกระทำ (Imitation of Action) ก็เป็นการเปิดเผยการกระทำและธรรมชาติที่เป็นจริงสำหรับมนุษย์ให้ปรากฏ ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่ให้ความรู้และเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เพราะเป็นสิ่งที่เข้าถึงความเป็นจริง กล่าวได้ว่า ทฤษฎีศิลปะคือการเลียนแบบนี้เป็นทฤษฎีง่าย ๆ ที่ใช้อธิบายศิลปะได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งถึงแม้จะถูกมองว่าเป็นทฤษฎีที่ทำให้ศิลปินเป็นแต่เพียงผู้เลียนแบบหรือทำให้เหมือน โดยที่ไม่ทำอะไรที่ใหม่หรือสร้างสรรค์กับทั้งยังเป็นทฤษฎีที่ไม่สมบูรณ์ คือ ไม่สามารถอธิบายศิลปะได้ครบทุกแขนง แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้เช่นกันว่า การเลียนแบบให้เหมือนต้นแบบและความเป็นจริงนั้นก็เป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของศิลปะ และงานศิลปะส่วนใหญ่ก็เป็นการเลียนแบบที่ทฤษฎีการเลียนแบบสามารถอธิบายได้ อีกทั้งทฤษฎีนี้ยังเป็นต้นตอของทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์อีกหลายทฤษฎีในเวลาต่อมา

จากลักษณะของทฤษฎีศิลปะ คือ การเลียนแบบข้างต้น สรุปได้ว่า การเลียนแบบเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของการสร้างงานศิลปะ ซึ่งเป็นการทำให้เหมือนต้นแบบหรือความเป็นจริง เป็นการเปิดเผยความจริงให้ปรากฏ งานศิลปะที่เกิดจากการเลียนแบบมีส่วนช่วยในทางจิตวิทยา คือ ช่วยบำบัดทางอารมณ์และชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ทั้งยังให้ความรู้และความพึงพอใจแก่มนุษย์ ในการเรียนรู้ทักษะทางนาฏศิลป์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนหรือศิลปินผู้สร้างงานจะต้องเข้าใจในตัวแบบ เข้าใจในธรรมชาติและทำการเลียนแบบจากต้นแบบนั้น ๆ เช่น ต้นแบบจากครูผู้สอน ต้นแบบจากอากัปกิริยาของสิ่งรอบตัว เป็นต้น ผ่านการฝึกฝนทักษะปฏิบัติให้เกิดความชำนาญเพื่อเป็นเสปียงในการต่อยอดสู่การสร้างสรรคผลงานต่อไป

2. ทฤษฎีศิลปะคือการแสดงออก (Art as expression) ของลีโอ ตอลสตอย

ลีโอ ตอลสตอย (Leo Tolstoy, 1897 ; อ้างอิงมาจาก ลักษณะวัต ปาละรัตน์, 2561 : 143-153) นักเขียนและนักปรัชญาสังคมชาวรัสเซียที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากฌัก ฌาค รุสโซ (Jean Jacques Rousseau) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18 งานเขียนของตอลสตอยเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อทางศาสนาคริสต์ โดยในหนังสือ “ศิลปะคืออะไร?” (What is art?) ตอลสตอยได้ตั้งคำถามว่า ศิลปะคืออะไรและศิลปะที่ดีคืออะไร และชี้ว่าการตอบคำถามแบบเดิมที่ว่าศิลปะคือ การสร้างความงามนั้น ทำให้เกิดคำถามที่จะต้องถามต่อไปว่า ความงามคืออะไร การนิยามศิลปะในลักษณะนี้จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาและไม่สามารถที่จะทำให้เราเข้าใจศิลปะได้เลย แต่วิธีที่ถูกต่อนั้นก็คือ “การให้ค่านิยมศิลปะที่แท้ (Art Proper) และจากนั้นจึงกำหนดว่าอะไรเป็นศิลปะที่ดี (Good Art) และอะไรเป็นศิลปะที่ไม่ดีโดยการตัดสินว่างานนั้นสอดคล้องกับค่านิยมหรือไม่

ทฤษฎีของดอลสตรอย ศิลปะจะเป็นวิถีทาง (Means) หนึ่งในการใช้สื่อสารระหว่างกัน (Communication) โดยเราใช้ศิลปะเป็นสื่อในการสื่อสารทางความรู้สึกและการสื่อสารนั้นก็เป็นเหมือนโรคติดต่อหรือการติดเชื้อ (Infection) ในแง่ที่เป็นการทำให้ผู้รับรู้นั้นมีความรู้สึกเดียวกันกับความรู้สึกของศิลปินผู้สร้างงาน และทำให้ผู้ที่เสพงานศิลปะนั้นมีความรู้สึกร่วมกัน แบ่งปันความรู้สึกซึ่งกันและกันได้ ดอลสตรอยได้นิยามศิลปะไว้ว่า “ศิลปะเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ตั้งใจทำขึ้นโดยมุ่งที่จะแสดงออกหรือสื่อสารถึงความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวศิลปินนั้นไปให้คนอื่นได้รับรู้และเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับตน โดยการใช้สื่อ/สิ่งภายนอก”

ตามทฤษฎีของดอลสตรอย ศิลปะจะต้องมีลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้คือ การติดเชื้อ (Infection) หรือการมีความรู้สึกเดียวกันกับศิลปิน ความเป็นตัวของตัวเองหรือความเป็นปัจเจก (Individuality) ของความรู้สึกที่ส่งถ่าย (Transmission) มีความชัดเจน (Clarity) ของความรู้สึกที่ส่งถ่ายไปยังผู้รับรู้ และความจริงใจ (Sincerity) ของศิลปิน โดยการจะมีลักษณะเหล่านี้มากหรือน้อยนั้นไม่สำคัญเท่ากับการที่จะต้องมีลักษณะดังกล่าวครบทุกประการ จึงจะจัดว่าเป็นศิลปะได้โดยในบรรดา ลักษณะเหล่านี้ ดอลสตรอยถือว่าความจริงใจหรือการแสดงออกอย่างซื่อตรง คือ รู้สึกเช่นไรก็แสดงออกมาเช่นนั้นของศิลปิน นั้นเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นและสำคัญที่สุดที่ทำให้งานศิลปะนั้นเป็นงานศิลปะที่แท้ (Art Proper) หากงานศิลปะใดศิลปินแสดงออกในสิ่งที่ตนไม่ได้รู้สึกจริง ๆ แต่เป็นการทำไปเพื่ออะไรบางอย่าง เช่น การยัดยัดหรือทำเพื่อให้เป็นอาชีพแล้ว การแสดงออกนั้นก็จะเป็นการแสดงออกถึงตัวตนภายใน (Inner Self) ของศิลปิน มันก็จะกลายเป็นศิลปะเทียม (Pseudo Art)

การแสดงออกนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร (Communication) โดยเป็นการสื่อสารถึงอารมณ์ความรู้สึก (Communication of Emotion) กล่าวคือ สภาวะของอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายในนั้นได้ถูกนำออกมาภายนอก (Externalized) และส่งผ่านไปให้ผู้ชม ผู้อ่าน ผู้ฟัง ด้วยศิลปะ โดยสิ่งซึ่งงานศิลปะส่งผ่านนั้นก็คืออารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับเขา กล่าวคือ เมื่อจิตรกรเห็นสภาพทิวทัศน์ใดแล้วรู้สึกเศร้า เขาก็จะวาดภาพทิวทัศน์นั้นออกมาในลักษณะที่ทำให้ผู้ชมดูแล้วเกิดความรู้สึกเศร้าได้เช่นเดียวกันกับเขา โดยทฤษฎีการแสดงออกของดอลสตรอยนี้เป็นทฤษฎี 3 องค์ประกอบ คือ ในการเกิดขึ้นของศิลปะนั้นจะต้องมีเงื่อนไขที่จำเป็น (Necessary Condition) 3 ประการ คือ ศิลปิน ผู้ชม และภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มีร่วมกัน โดยในการแสดงออกถึงความรู้สึกนั้น ศิลปินได้ทำโดยมีเจตนาและจุดมุ่งหมายที่จะนำความรู้สึกของตนออกมาให้ปรากฏให้ทุกคนรวมทั้งตนเองได้พึงพิงใจ โดยสิ่งที่จะเป็นงานศิลปะได้นั้นจะต้องเป็นการส่ง/ถ่ายภาวะของอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินไปยังผู้ชม ผู้เสพศิลปะให้ได้รับอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกับที่ศิลปินได้มีประสบการณ์และทำให้ชัดเจน (Clarified) มาแล้วอย่างมีเจตนาและเป้าหมายที่จะให้เป็นเช่นนั้น

ศิลปะที่ดี (Good Art) จะต้องสามารถสื่อสารความรู้สึกของศิลปินให้เกิดขึ้นในผู้ชมได้ สามารถเข้าถึงและมีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่หรือมนุษยชาติโดยรวม โดยทำให้คนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และศิลปะใดที่ไม่สามารถเข้าถึงคนส่วนใหญ่ได้นั้นจะต้องถือว่าเป็นศิลปะที่ไม่ดี (Bad Art) หรือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ศิลปะ

ในการที่จะตัดสินว่าศิลปะใดเป็นศิลปะที่ดีหรือไม่นั้น ตอลสตอยใช้เกณฑ์ทางด้านปริมาณ คือ ดูถึงความเข้มข้น (Intensity) ของความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ชมงานศิลปะ ในลักษณะที่ว่า หากทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกเดียวกันกับศิลปินได้มากเท่าไร มันก็จะยังเป็นศิลปะที่ดีมากขึ้นเท่านั้น นอกจากการใช้เงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ทางด้านปริมาณของการสามารถเข้าถึงและทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจได้แล้ว ในการที่จะตัดสินว่าศิลปะใดดีหรือไม่นั้น ตอลสตอยยังใช้บรรทัดฐานทางศีลธรรม ซึ่งได้มาจากศาสนาเป็นตัวประเมินด้วย โดยในฐานะที่เป็นชาวคริสต์ได้นำหลักความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์และความเป็นพี่น้องภายใต้พระบิดาคือพระเจ้าองค์เดียวกันมาใช้ สำหรับตอลสตอย ศิลปะที่ดีจะต้องสอดคล้องกับหลักธรรม สามารถสื่อสารการรับรู้ทางศาสนาอันเป็นสากลที่จะช่วยหลอมรวมมนุษย์เข้าด้วยกัน ด้วยความรู้สึกของความเป็นภราดรภาพ ความคิดของตอลสตอยจึงจัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มศีลธรรมนิยม

จากทฤษฎีศิลปะคือการแสดงออก (Art as Expression) ของลิโอ ตอลสตอย สรุปได้ว่าแก่นแท้ของศิลปะคือ การนำความรู้สึกของศิลปินที่อยู่ภายในนำออกมาโดยใช้การสื่อสาร (Communication) หรือถ่ายทอดให้ปรากฏหรือการแสดงออกส่งผ่านผลิตภัณฑ์ทางศิลปะ (Product) ไปยังผู้ชม ผู้เสพงานศิลปะ ทำให้ผู้เสพศิลปะนั้นเกิดความรู้สึกเดียวกันกับความรู้สึกของศิลปิน ผู้สร้างงาน โดยจำแนกศิลปะออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศิลปะแท้ (Proper Art) เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงตัวตนภายใน (Inner Self) ของศิลปินที่รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ และ 2) ศิลปะเทียม (Pseudo Art) เป็นงานศิลปะที่ไม่ได้แสดงออกถึงความรู้สึกของศิลปินอย่างจริงจัง คนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถเข้าใจได้ ทั้งนี้ทฤษฎีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย 3 องค์ประกอบ คือ ศิลปิน ผู้ชม และภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มีร่วมกัน ในการประเมินคุณค่าของศิลปะตามแนวคิดนี้พิจารณาจากความเข้มข้น (Intensity) ของความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ชม ประกอบด้วย ศิลปะที่ดี (Good Art) ต้องสามารถเข้าถึงมวลชนหรือคนส่วนใหญ่จึงจะสามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับคนและสร้างความรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และศิลปะที่ไม่ดี (Bad Art) ไม่สามารถเข้าถึงคนส่วนใหญ่ได้และถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ศิลปะ อีกทั้งมีการนำหลักศีลธรรมที่ถือว่าเป็นสากลทางศาสนามาใช้ร่วมในการประเมินคุณค่างานศิลปะนั้นด้วย โดยมองว่างานศิลปะจะต้องช่วยหลอมรวมมนุษย์เข้าด้วยกันด้วยความรู้สึกของความเป็นภราดรภาพ

3. ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว (Kenetology)

ทฤษฎีการเคลื่อนไหว (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 246-249) คือ กฎของธรรมชาติที่เสมือนกฎของท่าทาง รูปแบบการเคลื่อนไหวสามารถบ่งบอกอารมณ์ สื่อความหมาย ซึ่งมีหลักทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว 2 ประเภท คือ การใช้พลัง (Energy) และการใช้ที่ว่าง (Space) รายละเอียดดังนี้

การใช้พลัง (Energy) มนุษย์ต้องใช้พลังในการเคลื่อนไหวร่างกายต้านกับแรงโน้มถ่วงของโลก การใช้พลังเพื่อการแสดงนาฏยศิลป์ มี 3 ประเภท คือ

1. ความแรงของพลัง ในขณะที่ผู้แสดงเคลื่อนไหว มีการใช้พลังเกิดขึ้น ปริมาณของพลังที่ใช้มีตั้งแต่น้อยจนแทบสัมผัสสัมผัสได้ ไปจนถึงรุนแรงประหนึ่งร่างกายจะระเบิด การพ้อนรำด้วยพลังแรงมาก ๆ ย่อมทำให้เห็นอาการที่กระปรี้กระเปร่า แข็งแรง รุกข์ัน ในทางตรงกันข้าม การเคลื่อนไหวด้วยพลังน้อยย่อมเป็นตัวเบรียบต่างให้การเคลื่อนไหวด้วยพลังมาก มีความหมายมากขึ้น ชัดเจนขึ้น และการเคลื่อนไหวด้วยพลังน้อยให้ความรู้สึกที่นุ่มนวล อ่อนโยน เชื่องช้าหนักแน่น เป็นความรู้สึกลึก ๆ ที่แฝงเร้นอยู่ภายใน อย่างไรก็ตามมีข้อเตือนใจว่า การเคลื่อนไหวที่ใช้พลังมากไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อที่มากไปกว่าการเคลื่อนไหวที่ใช้พลังน้อยแต่อย่างใด

2. การเน้นพลัง หมายถึง การเร่งหรือการลดความแรงของการใช้พลังเพื่อการเคลื่อนไหวในขณะใดขณะหนึ่งอย่างกะทันหัน ซึ่งเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่างไปจากสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ขณะนั้น การเน้นพลัง เป็นศิลปะในการเรียกร้องความสนใจจากคนดู การเน้นพลังเป็นวิธีจำแนกให้เห็นรูปลักษณะของการพ้อนรำอย่างชัดเจนโดยเฉพาะในเรื่องของจังหวะ การที่ผู้แสดงเน้นด้วยจังหวะที่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดความรู้สึกสมดุล คงที่และหนักแน่น การเน้นที่ไม่สม่ำเสมอด้วยพลังที่มีความแรงต่างกัน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่คงที่ ตื่นเต้น สับสน การเน้นพลังของนาฏยศิลป์ไทย อาจหมายถึง การกระทบจังหวะ การเตาะแซน การข่มเข้าและการย่อท่า

3. ลักษณะของการใช้พลัง หมายถึง ลักษณะของการใช้พลังในการเคลื่อนไหว ซึ่งแบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ

3.1 การแกว่งไกว คือ การที่ผู้แสดงใช้พลังแกว่งลำตัว แขนขาไปมา คล้ายการแกว่งชิงช้า

3.2 การระเบิด คือ การที่ผู้แสดงระเบิดพลังออกมาอย่างกะทันหัน เห็นจุดเริ่มต้นและจุดจบคล้ายการตีกลอง

3.3 การสืบเนื่อง คือ การที่ผู้แสดงเคลื่อนไหวต่อเนื่องโดยไม่ปรากฏจุดเริ่มต้นและจุดจบที่ชัดเจน โดยไม่มีการเน้นพลัง เป็นการเคลื่อนไหวที่ราบเรียบ

3.4 การสั้นพลิว คือ การเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องของการระเบิด เมื่อการเคลื่อนไหวแบบระเบิดเกิดขึ้น ๆ อย่างรวดเร็ว ก็เกิดการสั้นพลิวเหมือนการรัวกลองนั่นเอง

3.5 การลอยตัว เกิดขึ้นเมื่อผู้แสดงกระโดดลอยตัวขึ้นไปในอากาศ โดยอาศัยพลังส่งตัวให้ลอยไปในอากาศและมีแรงโน้มถ่วงดึงดูดตัวผู้แสดงให้ตกลงมายังพื้น

การใช้พลังทั้ง 5 ประเภทนี้มีได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด เพียงแต่ผู้แสดงและนักนาฏยประดิษฐ์ประสงค์จะใช้พลังแบบใด เมื่อใดหรือผสมผสานกันต่อเนื่องเป็นรูปแบบของนาฏยศิลป์ขึ้นมาได้

การใช้ที่ว่าง (Space) การเคลื่อนไหวใด ๆ ต้องอาศัยที่ว่างเป็นปริมาตร คือ มีทั้งความกว้าง ความยาวและความสูง ที่ว่างมีความสำคัญในการกำหนดตำแหน่ง ขนาด และทิศทาง

1. ตำแหน่ง คือ การจัดที่ผู้แสดงหยุดอยู่บนเวทีในขณะใดขณะหนึ่งก่อนที่จะเคลื่อนที่ไป ณ จุดนั้น ผู้แสดงอาจทำท่าหนึ่งหรือเคลื่อนไหวเป็นท่าทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องก็ได้ แต่ไม่เคลื่อนเท้าไปจากจุดยืนของตน นักนาฏยประดิษฐ์มักออกแบบให้ผู้แสดงหยุด ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นระยะ เพื่อเป็นจุดเปลี่ยนกระบวนท่าหรือแสดงการจบท่อนหนึ่งของกระบวนพ็อนรำ ผู้แสดงหยุดอยู่ ณ จุดนั้น ๆ นานเพียงใดขึ้นอยู่กับการออกแบบนาฏยประดิษฐ์

2. ขนาด หมายถึง การที่ผู้แสดงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายโดยการออกท่าทางให้กว้างหรือแคบ และเคลื่อนที่ไปยังจุดอื่น ๆ บนเวทีได้กว้างและไกลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับที่ว่างที่อำนวยให้หากมีที่ว่างมากผู้แสดงก็ออกท่าและเคลื่อนที่ไปมาได้มาก แต่เมื่อเพิ่มจำนวนผู้แสดงเข้าไปมาก ที่ว่างต่อผู้แสดงคนหนึ่งก็ย่อมลดลง เพราะผู้อื่นแบ่งไปและหากผู้แสดงอื่นหยุดอยู่กับที่ก็จะทำให้ผู้แสดงที่เคลื่อนไหวไปมาอยู่คนเดียวมีที่ว่างมากขึ้น

3. ทิศทาง หมายถึง แนวที่ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เช่น การแปรแถว ผู้แสดงสามารถเคลื่อนที่ไปบนเวทีได้ใน 8 ทิศ ซึ่งสัมพันธ์กับตำแหน่งของคนดู คือ

1. การเข้าหาคนดู
 2. การถอยออกจากคนดู
 3. การขนานกับคนดู
 4. การทแยงมุมกับคนดู
 5. การวนเป็นวงหน้าคนดู
 6. การฉวัดเฉวียนหรือเลี้ยวไปมาแบบฟันปลา
 7. การยกสูง และ
 8. การกดต่ำ การเคลื่อนไหวไปในทิศทางดังกล่าวอาจผสมผสานกันให้ดูซับซ้อนขึ้นมากก็ได้
- ทิศทางที่แตกต่างกันของผู้แสดงย่อมทำให้ความรู้สึกแก่คนดูแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว คือ กฎของธรรมชาติที่เสมือนกฎแจของท่าทางรูปแบบการเคลื่อนไหวสามารถบ่งบอกอารมณ์ สื่อความหมาย ซึ่งมีหลักทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว 2 ประเภท คือ 1) การใช้พลัง (Energy) ได้แก่ ความแรงของพลัง การเน้นพลัง และลักษณะของการใช้พลัง แบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ การแกว่งไกว การระเบิด การสืบเนื่อง การสั้นพลั่ว การลอยตัว และ 2) การใช้ที่ว่าง (Space) ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาด และทิศทาง ทฤษฎีดังกล่าวมีความสำคัญที่นักนาฏยประดิษฐ์หรือผู้ทำหน้าที่ออกแบบนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ใช้เป็นหลักการในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อสื่อสารให้กับผู้ชมได้เข้าใจและรู้สึกตรงกัน

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

1. ความหมายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์

นราพงษ์ จรัสศรี (2548 ; อ้างอิงจาก ภัทรพร เจริญรัตน์, 2559 : 15) ได้อธิบายความหมายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ว่า เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงที่มีบทบาทต่อสังคมมานานและพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างรูปแบบที่มีอัตลักษณ์ใหม่เฉพาะตนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้รู้จบ เพื่อสร้างสรรค์การรับรู้ใหม่ในสุนทรียภาพของศิลปะการแสดง ซึ่งปัจจุบันเรียกงานชนิดนี้ว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์

พีรพงษ์ เสนโสภา (2557 : 10) ได้อธิบายลักษณะของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ว่าเป็นการอาศัยกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความคิดที่ประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึก และการรับรู้เข้าใจเชิงเหตุผล จึงเกี่ยวข้องกันทั้งทางศิลปะและวิทยาศาสตร์ ในเชิงรูปธรรมจะเน้นถึงการรู้การเข้าใจ บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงตามปรากฏการณ์ที่เป็นไปโดยธรรมชาติ ในเชิงนามธรรมจะเน้นตอบสนองความรู้สึก อารมณ์ ความพอใจ ประสบการณ์ หรือความสามารถเฉพาะตัวของผู้คิด โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงเพื่อการอธิบายเป็นสำคัญ เน้นผลผลิตที่ปรากฏในการตอบสนองทางอารมณ์และความรู้สึกร่วมกันมากกว่ากระบวนการของการสร้างสรรค์นั้น

ธรากร จันทนะสาโร (2557 : 15) ได้อธิบายความหมายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ไว้ว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง นาฏศิลป์ที่มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ ไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทางด้านนาฏศิลป์ หากแต่มุ่งเน้นไปที่กระบวนการที่เรียกว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากสิ่งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีส่วนร่วมกับงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไม่จำเป็นต้องมีทักษะหรือความชำนาญทางด้านนาฏศิลป์มาก่อนและที่สำคัญคือมิได้มุ่งเน้นเฉพาะไปที่ยุคสมัย ระยะเวลา สถานที่ หรือแม้กระทั่งกลุ่มผู้แสดง

มนูศักดิ์ เรืองเดช (2564 : สัมภาษณ์) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการร้ายรำ การเคลื่อนไหวไปมาที่อาศัยจังหวะประกอบ ซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความประณีต เกิดเป็นการเคลื่อนไหวที่สวยงาม น่าชม สื่อความหมายสู่ผู้ชม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน โดยนาฏศิลป์ที่มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ มุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากสิ่งเดิม โดยมิได้มุ่งเน้นเฉพาะไปที่ยุคสมัย ระยะเวลา สถานที่ หรือแม้กระทั่งกลุ่มผู้แสดง

จากความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง ศิลปะแห่งการแสดงเป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจาก

แรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เกิดเป็นสิ่งใหม่ที่สะท้อนความคิด ประสบการณ์ มุมมองของผู้สร้างงาน ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชมด้วยกระบวนการแห่งความประณีต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหว 2) การสื่อความหมาย และ 3) การนำเสนอแนวคิดใหม่

2. ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ทักษะ เป็นคำที่นำมาจากรากศัพท์ ภาษาสันสกฤตและในวิชาการศึกษาได้แปลมาจากคำว่า Skill ซึ่งมีความหมายถึง ความสามารถ ขยันหมั่นเพียร ความคล่องแคล่ว แข็งแรง (พงษ์พัชรินทร์ พุทธิพัฒน. ม.ป.ป. : 10) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้เสนอความหมายไว้หลายทฤษฎี ดังนี้

แกร์ริสัน (Garrison, 1972 : 640) ให้ความหมายของทักษะว่าหมายถึง แบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ (Smoothly) ถูกต้อง รวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของตน และลักษณะที่แสดงถึงการมีทักษะจะต้องประกอบด้วยทักษะ 2 ประการ ได้แก่

1. ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (Accuracy and Speed) เช่น พนักงาน พิมพ์ดีด พิมพ์ได้เร็ว กดแป้นพิมพ์ไม่ผิดที่ พิมพ์ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว หรือ เช่น คนขับรถมอเตอร์ไซด์ เห็นอะไรขวางหน้ามือขวาจะบิดลดความเร็ว พร้อมทั้งดึงเบรกมือ ในขณะที่เท้าขวาก็เหยียบเบรก และพยายามเบนรถเลี้ยวหลบ ทั้งมือและเท้าทำงานสอดคล้องสัมพันธ์กันตาก็ต้องจ้องดูว่ายังอยู่ใกล้ ไกลเพียงใด มีที่ว่างจะหลบไปทางไหนดี ถ้าเท้าเหยียบเบรก แต่มือไม่บิดคลายเพื่อลดความเร็ว รถก็จะล้มได้ง่าย พฤติกรรมใดกระทำไปได้อย่างรวดเร็วถูกต้องแม่นยำ ย่อมแสดงถึงการมีทักษะในการกระทำนั้น

2. ความสอดคล้องผสมผสานกัน (Co-ordination) อย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่าง ๆ ย่อมจะปรากฏในการกระทำที่มีทักษะการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ เช่น การเตะตะกร้อ ตาต้องดู หูฟังเสียง เท้าวิ่ง ศีรษะโหม่งลูก หรือการเล่นดนตรี คนเป่าแตร อวัยวะต้องประสานสอดคล้องกัน ตาดูโน้ต หูฟังจังหวะ ปากเป่า มือขยับ จมูกหายใจได้จังหวะ (Garrison, 1972 : 348-350)

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของทักษะว่า เป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่กระทำด้วยความยาก ง่าย แม่นยำ อาจจะทางด้านร่างกาย สมองก็ได้ หรือทักษะ หมายถึง ความชัดเจน ความกลมกลืนในการใช้นิ้วมือ นิ้วเท้า มือ เท้า และสายตา

ครอนบัค (Cronbach, 1977 : 393) ได้อธิบายลักษณะของทักษะว่า เป็นการปฏิบัติที่เกิดจากการเรียนรู้ สามารถกระทำได้โดยแทบจะไม่ต้องใช้ความคิด

ศรีมงคล เทพเรณู (2543 : 1-2) ได้เสนอทฤษฎะไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญ และความคล่องแคล่ว ว่องไว ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่จะทำด้วยความรวดเร็ว แม่นยำถูกต้อง ซึ่งอาจจะเป็นทางร่างกาย หรือสมอง ในระยะที่รวดเร็ว เช่น ความสามารถในการคิดเลขได้รวดเร็ว การวาดภาพเร็ว

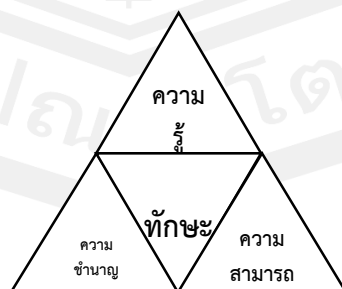
ทิตินา แคมมณี (2556 : 386) ได้อธิบายคำว่า ทักษะ (Skill) ว่าหมายถึง ความสามารถในการกระทำอย่างชำนาญ หากเรากระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชำนาญก็เรียกว่าเรามีทักษะในการกระทำนั้น

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555 : 1) เสนอทฤษฎะของทักษะว่า หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างดี ซึ่งการจะมีทักษะนั้นจะต้องมีการฝึกทักษะ (Train) และมีประสบการณ์ คำว่า ทักษะ (Skill) และสมรรถนะ/สมรรถภาพ (Competencies) สามารถใช้สลับกันได้ (Interchangeable) การมีทักษะจะต้องมีความสามารถ (Abilities) ที่เชี่ยวชาญเป็นพิเศษที่เรียกว่า Mastery

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553 : 67) ได้กล่าวถึงคำว่า ทักษะ คือ ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญและมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของนักการศึกษาได้เสนอไว้ข้างต้นอธิบายได้ว่า ทักษะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ความคล่องแคล่ว โดยเป็นการทำงานของร่างกายหรือสมองประสานกันสามารถปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความว่องไว รวดเร็ว ทั้งนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการจะฝึกฝนให้เกิดทักษะในแต่ละอย่างนั้นจะต้องอาศัย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความรู้ คือ การเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะกระทำ
2. ความสามารถ คือ การลงมือปฏิบัติในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องใช้กระบวนการทำงานของร่างกายหรือสมองประสานสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน
3. ความชำนาญ คือ ความสามารถในการปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่ว แม่นยำถูกต้อง

ภาพประกอบ 5 องค์ประกอบของทักษะ

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ภายใต้ องค์ประกอบของทักษะทั้ง 3 องค์ประกอบข้างต้น ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความชำนาญในการปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว จนสามารถนำไปใช้การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ตามลำดับ

1. ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์

1.1 ความหมายของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ เป็นการแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวของร่างกายที่มีต้นกำเนิด มาพร้อมกับพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ โดยแสดงออกผ่านอากัปกริยาธรรมชาติของสัตว์โลก กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้กล่าวถึงมูลเหตุของการฟ้อนรำไว้ว่า สาเหตุแห่งการฟ้อนรำนั้นเกิดแต่ วิสัยสัตว์เมื่อเวทนาเสวยอารมณ์ จะเป็นสุขเวทนาหรือทุกข์เวทนาจึงตาม ถ้าเสวยอารมณ์แรงกล้า ไม่กลั้นไว้ได้ก็เล่นออกมาเป็นกริยาให้ปรากฏ นับเป็นขั้นต้นของการฟ้อนรำ อีกขั้นหนึ่งเกิดแต่คน ทั้งหลายรู้ความหมายของกริยานั้น ๆ ก็ใช้กริยานั้น เช่น ภาษาอันหนึ่ง เมื่อประสงค์แสดงให้ปรากฏแก่ ผู้อื่นโดยจริงใจก็ดี หรือโดยมายา เช่น ในเวลาเล่นหัวก็ตี ก็แสดงกริยาอันนั้นเป็นเครื่องหมายแสดง อารมณ์อย่างนั้น จึงเกิดแบบแผนท่าทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นต้นกระบวนฟ้อนรำขึ้นนับเป็น ขั้นที่สอง ต่อมาเกิดมีผู้ฉลาดเลือกเอากริยาท่าทางซึ่งแสดงอารมณ์ต่าง ๆ นั้น มาเรียบเรียงสอดคล้อง ติดต่อกันเป็นกระบวนฟ้อนรำให้เห็นงามก็ต้องตาดีใจคน จึงเกิดเป็นกระบวนฟ้อนรำขึ้น นับเป็น ขั้นที่สาม ความเชื่อกล่าวมานี้เป็นสามัญแก่มนุษย์ทั้งปวงทั่วทุกชาติทุกภาษา จึงเกิดเป็นประเพณี การฟ้อนรำตามกระบวนซึ่งพวกของตนเห็นว่างามด้วยกันทุกประเทศ นาฏศิลป์ที่เกิดจากพัฒนาการ ดังกล่าวได้มีบทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการร้อยเรียงเนื้อหา และรสนิยมตามบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ ถือได้ว่านาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลก ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) มาในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548 : 2)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 575-576) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

นาฏ, นาฏ-(นาต,นาตตะ-นาตตะ-) น. นางละคร, นางฟ้อนรำ
ใช้ประกอบกับคำอื่นหมายความว่า หญิงสาวสวย เช่น นางนาฏ นุชนาฏ
นาฏกรรม (นาตตะก่า) น. การละคร, การฟ้อนรำ, งานเกี่ยวกับการรำ
การเต้น การทำท่าหรือการแสดงที่ประกอบกันขึ้นเป็นเรื่องราวและหมายความถึงการแสดง
โดยวิธีเบ็ดเตล็ด

นาฏดนตรี (นาตตะดนตรี) น. ลิเก

นาฏศิลป์ (นาตตะสิน) น. ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

นาฏกะ (นาตะกะ, นาตตะกะ) น. ผู้พ้อนรำ

นาฏย- (นาตตะยะ) ว. เกี่ยวกับการพ้อนรำ, เกี่ยวกับการแสดงละคร
 สรุพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 13) ได้อธิบายความหมายของนาฏศิลป์ว่า
 นาฏศิลป์และนาฏยศิลป์ หมายถึง ศิลปะการพ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำ รำ เต้นและอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว
 รวมทั้งละครรำ โขน หนังใหญ่ ฯลฯ ปัจจุบันมักมีคนคิดชื่อใหม่ให้ดูทันสมัยคือ นาฏกรรม สังคีตศิลป์
 วิพิธทัศนาศิลปะ และศิลปะการแสดง ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันเพราะเป็นคำที่ครอบคลุมศิลปะแห่งการ
 ร้อง รำ และการบรรเลงดนตรี

สุนนมาลย์ นิรมิตพันธ์ (2543 : 16) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์
 ไทยว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการร่ายรำด้วยความประณีตงดงาม มีระเบียบแบบแผนตามที่
 นักปราชญ์ทางนาฏศิลป์ได้ประดิษฐ์ทำไว้ นาฏศิลป์มี 2 ชนิด คือ การแสดงที่เป็นเรื่อง คือ ละคร
 และการแสดงบทพ้อนรำที่เรียกว่า ระบำ

สุมิตร เทพวงษ์ (2541 : 19) ได้สรุปความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า
 นาฏศิลป์นั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาตั้งแต่อดีต เป็นการร้องรำทำเพลงเพื่อให้เกิดความบันเทิง
 ใจ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม
 วรรณคดี ดนตรีและนาฏศิลป์

เรณู โกศินานนท์ (2548 : 51) อธิบายความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า
 นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการพ้อนรำอันเป็นพื้นฐานที่แสดงถึงอารยธรรม ความรุ่งเรืองของชาติ

อมรา กล้าเจริญ (2542 : 3) กล่าวว่า นาฏศิลป์ เป็นการพ้อนรำที่มนุษย์
 ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจง

อันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการพ้อนรำระบำแล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย

จากทรรศนะของนักวิชาการที่ให้ความหมายของนาฏศิลป์ สรุปได้ว่า
 นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการพ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความ
 ประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการพ้อนรำ
 แล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย มีความสำคัญในการแสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของ
 ชาติและเป็นแหล่งรวมศิลปะประเภทต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่หลอมรวมศาสตร์ของศิลปะแขนงต่าง ๆ
 ไว้ด้วยกัน ดังนั้นนาฏศิลป์จึงมีความสำคัญในคุณลักษณะเดียวกันกับศิลปะชนิดต่าง ๆ ทั้งการฝึกหัด
 ทักษะทางนาฏศิลป์เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วน ทั้งนี้มีผู้แสดงแสดงทรรณะถึงความสำคัญและ
 ประโยชน์ของนาฏศิลป์ ดังนี้

ถวัล ดัชนี (2552 ; อ้างอิงมาจาก จุติกา โกศลเหมมณี, 2556 : 18) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับงานศิลปะไว้ว่า งานศิลปะเป็นการทำงานที่เกิดมาจากความรัก ความมุ่งมั่น ศรัทธา ประสบการณ์ แล้วหลอมรวมออกมาเป็นพลังขับเคลื่อนที่เป็นรูปเล่มของมนุษย์ในทางสุนทรียภาพ ควรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. ต้องมีความคำนึง
2. ต้องมีการแสดงออกของรูปอารมณ์ของความสะเทือนใจนั้น ๆ
3. การมีท่วงท่าของจิตวิญญาณที่เป็นอิสระและร้อนรุ่มและเพลิงปรารถนาหรือกำเริบของอารมณ์ ซึ่งจะโศกเศร้าหรือปีติยินดีหรือกำหนดหรืออะไรก็ตามที่ จะต้องรวมอยู่ในนั้น

4. ต้องมีปัจเจกลักษณะส่วนตัวของบุคคลผู้ซึ่งสร้างมัน
5. มีความประสานกลมกลืน
6. เป็นความสุดยอดของเทคนิค

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 2-3) ได้กล่าวว่า นาฏศิลป์ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าศิลปะแขนงอื่น ๆ ความสำคัญของนาฏศิลป์ มีดังนี้

1. นาฏศิลป์แสดงความเป็นอารยประเทศ บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองดีก็ด้วยประชาชนมีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสิ่งมีค่า เป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์ โดยเฉพาะศิลปะการละครมีความสำคัญ สามารถกลมกลืนจิตใจ โน้มน้าวอารมณ์ไปในทางที่ดี เป็นแนวทางนำให้คิดและให้กำลังใจ ในการที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองสืบไป

2. นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ ประกอบด้วยศิลปะประเภทต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องสอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเขียน การก่อสร้าง การออกแบบ เครื่องแต่งกายและวรรณคดี ศิลปะแต่ละประเภทได้จัดทำกันด้วยความประณีตสุขุม ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยศิลปะเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของชาติ มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาต้องมีศิลปะของตนไว้เป็นประจำ นับแต่โบราณมาจนถึงทุกวันนี้ รวมความว่านาฏศิลป์มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น สร้างความเป็นแก่นสารให้แก่บ้านเมืองด้วยกันทั้งนั้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 84-85) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนที่ช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาบุคลิกภาพ การได้มีการแสดงออกด้วยความสนุกสนานอย่างสม่ำเสมอและมีความเชื่อมั่นในการแสดงออกนั้น ย่อมนำมาซึ่งบุคลิกภาพของผู้นำ เป็นผู้ที่มีความร่าเริงแจ่มใส ดนตรีและนาฏศิลป์ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกด้านการแสดง การทำจังหวะ การร้องเพลงอย่างเสรี แม้ว่าบางครั้งจะมีแบบแผน แต่ถ้าได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องก็สามารถเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกมาต่อหน้าสาธารณะชนได้อย่างไม่เคอะเขิน

2. พัฒนาอารมณ์ การแสดงออกด้วยการร้องรำอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสมและทำโดยสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กเป็นคนร่าเริงและเปิดเผย บางครั้งจะสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้เป็นอย่างดี ถ้าได้ฝึกดนตรี-นาฏศิลป์อย่างถูกต้องตามวิธีสอน ซึ่งจะสามารถควบคุมจังหวะและลีลาการเดิน การกระโดด การใช้เสียงในการร้องเพลง ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ในที่สุด

3. พัฒนาสังคม เมื่อได้มีโอกาสแสดงออกร่วมกันกับผู้อื่นในทางดนตรี นาฏศิลป์ ย่อมจะฝึกให้เด็กรู้ว่าเมื่อไรตนจะเป็นผู้นำกลุ่ม และเมื่อไรตนจะเป็นผู้ตามและควรจะทำตนอย่างไร จึงจะสามารถเข้าร่วมกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี การเรียนดนตรี นาฏศิลป์จะช่วยให้เด็กรู้จักการยอมรับความสามารถของผู้อื่นและพร้อมที่จะยอมรับผิดได้อย่างไรอย่างไม่กระดากอาย

4. พัฒนาเจตคติ ถ้าในการเรียนการสอนดนตรี นาฏศิลป์ เป็นไปได้อย่างถูกต้องจะพัฒนาเจตคติ ความคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของเด็กได้มาก ในสมัยก่อนเคยมีคำกล่าวที่กล่าวว่า การร้องเพลงเป็นเรื่องของการเต้นกินรำกินเท่านั้น การเรียนรู้เรื่องนี้จึงจัดอยู่ในวงแคบ แต่ปัจจุบันดนตรี และนาฏศิลป์ช่วยให้รู้จักศิลปวัฒนธรรมของชาติดีขึ้น และโอกาสรู้จักศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 3) ได้อธิบายประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์

ดังนี้

1. ทำให้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส
2. มีความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้
4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่าง ๆ
5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณดี
6. ช่วยให้เป็นคนที่มีท่าทางเคลื่อนไหวสง่างาม
7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี
8. ได้รับความรู้ด้านนาฏศิลป์จนเกิดความชำนาญสามารถปฏิบัติได้ดี

มีชื่อเสียง

สุนนมาลย์ นิมเนตทิพันธ์ และสุนนรติ นิมเนตทิพันธ์ (2551 : 3-4)

ได้แสดงทรรศนะถึงประโยชน์ของนาฏศิลป์ในหลายด้าน ดังนี้

1. สถาบันพระมหากษัตริย์ จำเป็นต้องมีพระราชพิธีต่าง ๆ ตามพระราชพิธี จึงต้องมีนาฏศิลป์ โขน ละคร ไว้ร่วมแสดงประกอบพระราชพิธีและเพื่อเป็นการประดับพระเกียรติยศ

2. นาฏศิลป์ไทยผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ฉลองวันเกิด งานบวช งานแต่งงานงานศพ ล้วนมีนาฏศิลป์ ดนตรี แสดงเพื่อความเป็นสิริมงคลเกือบทั้งสิ้น นอกจากนี้พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน การบูชาบวงสรวง ขอให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ ก็มีนาฏศิลป์ ดนตรีในพิธีสู่ขวัญขอฝนด้วย

3. ประโยชน์โดยตรงสำหรับผู้ศึกษาวิชานาฏศิลป์ คือ สอนให้เป็นผู้รู้จักตนเอง เพราะเป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยความมีมานะ อดทน ฝึกฝนเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน นักเรียนจะค้นพบศักยภาพของตนเองและเข้าใจเนื้อหาของวิชาอย่างถ่องแท้ มีความเคารพ เชื่อฟังครู อย่างมีเหตุผล

จากทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้เสนอไว้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ข้างต้น สรุปได้ว่า นาฏศิลป์มีความสำคัญที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และควมมีอารยธรรมของชาติ ทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึก พัฒนาในด้านสังคมที่ช่วยให้รู้จักการทำงานร่วมกันและสามารถยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยกล่อมเกลายกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

1.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

ผลงานด้านศิลปะแต่ละประเภทจำเป็นจะต้องอาศัยองค์ประกอบทางศิลปะด้านต่าง ๆ มาประกอบการสร้างสรรค เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และความเป็นเอกภาพของวัตถุประสงค์หรือใจความที่ผู้สร้างสรรค์ได้วางเอาไว้ ซึ่งมีผู้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของนาฏศิลป์ที่จัดเป็นทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ ดังนี้

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 286-302) แสดงทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์หรือนาฏยลักษณ์ว่า เป็นลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์ที่ทำให้เห็นความแตกต่างของการแสดงชุดต่าง ๆ กำหนดได้จากการแสดงออกของนาฏศิลป์ใน 4 ส่วนหลัก คือ

1. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงนาฏศิลป์มักมีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะนาฏศิลป์ที่ได้รับพัฒนามาเป็นเวลานานจนเกิดมีระเบียบแบบแผนหรือบัญญัตินิยมในเรื่องเครื่องแต่งกาย จุดเด่นของเครื่องแต่งกายที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ นาฏยลักษณ์ มี 4 ประการ คือ 1) จุดเด่นเฉพาะชั้น 2) ภาพรวมของเครื่องแต่งกาย 3) สีของเครื่องแต่งกาย 4) วัสดุ

2. อุปกรณ์การแสดง การแสดงนาฏศิลป์หลายชนิดโดยเฉพาะในกลุ่มการฟ้อนรำนั้น ผู้แสดงมักถือวัสดุสิ่งของที่ใช้เป็นอุปกรณ์การแสดงไว้ตลอดเวลา การแสดงอุปกรณ์การแสดงนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการฟ้อนรำ อีกทั้งอาจเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบของการฟ้อนรำ

อีกด้วย แบ่งออกได้ 5 ประเภท ตามลักษณะการใช้สอย คือ 1) อาวุธ 2) เครื่องมือ 3) เครื่องดนตรี 4) พฤษภชาติ และ 5) เบ็ดเตล็ด

3. ดนตรี เป็นสิ่งที่คนหูตบับรับฟัง ซึ่งเกิดความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาตอบสนองเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกาย โดยปกติดนตรีบรรเลงด้วยเครื่องดนตรี 4 ประเภท คือ ดิด สี ดี เป่า และเครื่องดนตรีที่ทำจากวัสดุ 2 ประเภท คือ ไม้หรือโลหะ ดนตรีเป็นเครื่องช่วยแสดงนาฏยลักษณะได้ 3 ประการ คือ 1) คุณลักษณะของเสียง 2) วิธีบรรเลง 3) สำเนียงดนตรี

4. การแสดง สามารถจำแนกให้เห็นลักษณะเด่นได้ 5 แนว คือ 1) การจำแนกตามองค์ประกอบการแสดง 2) การจำแนกตามคุณสมบัติของการแสดง 3) การจำแนกตามหน้าที่ของการแสดง 4) การจำแนกตามเพศและวัยของผู้แสดง และ 5) การจำแนกตามโครงสร้างของการแสดง

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 4-5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ ดังนี้

1. ดนตรี เป็นเสียงประกอบกันเป็นทำนองเพลงและเป็นเครื่องบรรเลง ซึ่งมีเสียงดัง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์รัก โศกและรื่นเริง เป็นต้น ในทางนาฏศิลป์ ดนตรีเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งซึ่งประกอบด้วยจังหวะ ทำนอง

1.1 จังหวะ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตอนๆ เช่น เพลง จังหวะช้าและเร็ว ถ้าเป็นเพลงไทยโดยทั่วไป จะแบ่งจังหวะสามัญออกเป็น 3 แบบ คือ จังหวะช้าปานกลางและเร็ว ซึ่งภาษาดนตรีไทยเรียกว่า “จังหวะสามชั้น สองชั้นและชั้นเดียว” หากเป็นการนำมาบรรเลงประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทย นิยมใช้จังหวะสองชั้นและชั้นเดียว

1.2 ทำนอง หมายถึง ระเบียบเสียงสูงต่ำซึ่งมีจังหวะสั้นยาว เช่น ทำนองเพลง ซึ่งในการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะการแสดงละครต่าง ๆ ทำนองดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกในการดำเนินเรื่องของตัวละครเป็นอย่างดี ตลอดทั้งเป็นส่วนที่ถ่ายทอดอารมณ์เพลงไปสู่ผู้ฟังหรือผู้ชม และในทำนองเพลงนี้อาจมีทั้งบรรเลงดนตรีล้วนหรือมีบทเพลงประกอบก็ได้

2. บทเพลง หมายถึง คำประพันธ์สำหรับขับร้อง เช่น บทเพลงในการแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุด ระบุว่าดาวดั่งสี ระบุว่าเทพบันเทิง ฯลฯ

3. การขับร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาอย่างไพเราะ ในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น โดยเฉพาะการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยที่เป็นเรื่องราวจำพวกละคร ใช้การขับร้องและทำนองแตกต่างกันออกไปตามอารมณ์เพลงที่ปรากฏ

4. ลีลาท่าทาง เป็นการประดิษฐ์กริยาท่าทางของมนุษย์ให้สวยงามเกินกว่าปกติในการแสดงออก เป็นสื่อระหว่างผู้แสดงและผู้ชม

5. เครื่องแต่งกาย เป็นตัวกำหนดรูปแบบลักษณะของการแสดง ซึ่งประกอบไปด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่เหมาะสม

6. อุปกรณ์การแสดง เป็นสิ่งนำมาเพิ่มหรือเสริมแต่ง เพื่อให้ตัวละครและการแสดงดูสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น การแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ พระนารายณ์จะมีอาวุธ คือ ตรี พระราม จะมีอาวุธ คือ คันศร ลูกศรและกระบองศร หรือการแสดงเบ็ดเตล็ดบางชุดที่ต้องมีอุปกรณ์การแสดงประกอบ เช่น ระบำฉิ่ง ผู้แสดงจะถือฉิ่งประกอบการแสดงคนละ 1 คู่ เป็นต้น

7. ฉาก เป็นส่วนสำคัญอีกประเภทหนึ่งของการแสดงนาฏศิลป์ โดยเฉพาะการแสดงที่ดำเนินเป็นเรื่องราว เพราะทำให้ดูสมจริง เช่น การจัดฉากบนท้องฟ้าในโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก เป็นต้น

ปิยวดี มากพา (2556 : 12) ได้แสดงทรรศนะถึงองค์ประกอบนาฏศิลป์ ว่า การแสดงนาฏศิลป์นั้นมียุคความรู้ต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็นศาสตร์ด้านนาฏศิลป์ โดยจำแนกองค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ ดังนี้

1. บทละครและวรรณคดี เป็นส่วนสำคัญต่อการแสดง เนื่องจากใช้กำหนดองค์ประกอบที่มีในเรื่องนั้น

2. ตัวละคร มีรายละเอียดประกอบด้วยประวัติความเป็นมา ลักษณะนิสัย บทบาทและความสัมพันธ์ของตัวละคร และการคัดเลือกผู้แสดงจะรับบทบาทเป็นตัวละครนั้น

3. ดนตรี มีรายละเอียดประกอบด้วยประวัติเครื่องดนตรี ประเภทวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในการแสดง

4. ผู้แสดง ประกอบด้วย ศิลปิน ครู โดยกล่าวถึงประวัติและผลงาน เทคนิควิธีการแสดง วิธีการถ่ายทอด วิธีการสร้างสรรค์ วิธีคิด มุมมอง ทักษะคติ ประสบการณ์ การแสดง

5. อุปกรณ์ประกอบการแสดง ประวัติ วิธีการใช้ วัสดุที่ใช้ประดิษฐ์ และแสดงลักษณะกายภาพของอุปกรณ์การแสดง

6. การแสดง หมายถึง กระบวนท่ารำ วิธีการแสดงของชุดการแสดง รวมถึงนาฏยลักษณะหรือเอกลักษณ์ของการแสดงประเภทต่างๆ

7. เครื่องแต่งกาย ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการหรือวิธีการออกแบบ การสร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกาย สีเครื่องแต่งกายของตัวละคร

8. โรงละคร ฉาก มีรายละเอียดประกอบด้วย ประวัติการสร้าง การใช้พื้นที่และส่วนประกอบต่าง ๆ ของโรงละครและความสำคัญของฉากที่มีบทบาทต่อการแสดง หรือลักษณะของฉากประเภทต่าง ๆ

ภัทรพร เจริญรัตน์ (2559 : 43-48) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการสร้างสรรค์งานการแสดง ดังนี้

1. การสร้างบทบาทการแสดง การแสดงละครในยุคแรก ๆ นั้นจะไม่มี การเขียนบทพูดและไม่มีภาระบทบาททางการแสดงท่าทางนั้น ๆ ไว้สำหรับนักแสดง นักแสดง สมัยก่อนจะต้องรู้เรื่องราวที่เล่นแล้วจินตนาการบทบาทขึ้นเองตามความเข้าใจ โดยใช้ท่าทางและ อารมณ์เป็นการสื่อสาร ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าเป็นการแสดงในแบบด้นสด (Improvisation)
2. การคัดเลือกนักแสดง ในการคัดเลือกนักแสดงไม่ว่าจะเป็น การกำหนดตัวนักแสดงที่เราต้องการให้มาทดสอบหรือเป็นการเปิดรับสมัครผู้ทดสอบทั่วไป ผู้สร้างสรรค์งานแสดงควรกำหนดไว้ในใจเบื้องต้นว่าการคัดเลือกนักแสดงนั้นจะเป็นการค้นหาคูคน เพื่อพัฒนาความเป็นไปได้ของนักแสดงในการแสดงออกมาในบทบาทที่ได้รับ ไม่ควรเลือกนักแสดง เพียงเพราะนักแสดงผู้นั้นมีบุคลิกภาพภายนอกหรือลักษณะนิสัยตรงกับตัวละครที่ได้วางภาพไว้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรจะให้นักแสดงที่คัดเลือกมามีความห่างไกลจากตัวละครที่กำหนดไว้มากเสียจน นักแสดงขาดประสบการณ์ที่จะเทียบเคียงกับตัวละครได้ ผู้กำกับการแสดงหรือผู้สร้างสรรค์งานอาจ เลือกนักแสดงที่ดูธรรมดา ๆ ที่เชื่อว่าเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถที่จะแสดงเป็นตัวละครนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยที่ผู้กำกับการแสดงอาจเป็นผู้เชื่อมโยงเงื่อนไขของตัวละครให้นักแสดงคนนั้น รู้สึกได้ ทำให้นักแสดงแสดงได้อย่างสมจริงน่าเชื่อถือ
3. การออกแบบลีลาท่าเต้น บทความทางวิชาการที่นราพงษ์ จรัสศรี เขียนไว้ในวารสารศิลปกรรมศาสตร์ได้กล่าวถึงการออกแบบลีลาท่าเต้นว่า เป็นการสร้างงาน จากร่างกายของมนุษย์ อาจมีการใช้งานร่วมกับอุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งใช้หลักในเรื่องของ องค์ประกอบศิลป์ เช่น ที่ว่าง (Space) เวลา (Time) และพลัง (Energy) ผู้ออกแบบท่าเต้นจะใช้งาน ประเภทนาฏยศาสตร์ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะ ทั้งนี้วิธีการออกแบบลีลาของผู้สร้างงานแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นวิธีที่จะประสบความสำเร็จในการออกแบบลีลาท่าเต้นนั้นมียู่หลายทาง ส่วนใหญ่จะยอมรับกันว่า การออกแบบนั้นเป็นวิธีการที่มาจากเริ่มต้นจากจิตใจ เช่น แรงแบบดลใจ ซึ่งจะมีผลกับลีลาการเคลื่อนไหวแล้วพัฒนาต่อไป เพื่อให้บรรลุถึงจุดที่เกิดความงามขึ้น ในการแสดง
4. การสร้างฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง ในการแสดงนั้น แม้จะมีเนื้อหาเรื่องราวที่ดี แต่ถ้ามีฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดีก็จะช่วยให้การแสดงมีความ สมจริงและง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้การชมละครของผู้ชมได้รรถรสจากการแสดงยิ่งขึ้น เช่นกัน สำหรับการสร้างฉากและจัดทำอุปกรณ์ประกอบการแสดง นอกจากจะทำให้ผู้ชมเข้าใจใน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในงานการแสดงแล้ว ฉากและอุปกรณ์ยังช่วยให้ภาพบนเวทีมีความงดงามอีกด้วย การสร้างฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหาเรื่องราว

เพื่อให้การแสดงดูน่าสนใจและมีความสมจริง หน้าที่หลักของฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง คือ เป็นสภาพแวดล้อมของตัวละครและเป็นสถานที่สำหรับการแสดง ซึ่งมีการออกแบบเพื่อเน้นให้เห็นถึงพฤติกรรม การกระทำ ตลอดจนความขัดแย้งของตัวละคร ฉากและอุปกรณ์ประกอบยังช่วยบอกสถานที่ของการแสดง บอกยุคสมัย ฤดูกาลได้

4.1 การใช้สี สีเป็นสิ่งที่อยู่ในตัววัตถุสามารถมองเห็นได้ จัดเป็นปรากฏการณ์ของแสงที่ส่องกระทบวัตถุแล้วสะท้อนเข้าสู่สายตามนุษย์ สีมีทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและสีสังเคราะห์ สีมีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในด้านต่างๆ และให้ความรู้สึกทางจิตวิทยา สามารถกล่อมเกลาคิดใจมนุษย์ให้อ่อนไหวได้ ดังนั้นการนำเอาสีมาประกอบการจัดแสดงก็สามารถมีส่วนช่วยสร้างความน่าสนใจและสร้างความหมายต่อการแสดงได้

4.2 เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ที่ใช้ในการแสดง เทคนิคพิเศษ คือ เทคนิคเพื่อเสริมบรรยากาศการแสดงให้มีความสมจริงหรือเพื่อให้ได้อารมณ์ตามบรรยากาศนั้น

5. แสง มีความสำคัญในการสร้างภาพรวมบนเวทีการแสดง เป็นอย่างมาก นอกจากจะให้แสงสว่างเพื่อให้เรามองเห็นสิ่งที่อยู่บนเวทีแล้ว แสงยังช่วยสร้างจุดสนใจบนเวทีอีกด้วย การชมละครหรือนาฏศิลป์ผู้ชมไม่ได้เห็นการแสดงเพียงอย่างเดียว แต่ยังเห็นองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องด้วย เพราะฉะนั้นความสำคัญของแสงอยู่ที่ผู้สร้างงานต้องการจะทำให้ผู้ชมเห็นอะไรและเห็นอย่างไร รวมไปถึงจำเป็นต้องเห็นมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้แสงยังช่วยสร้างจุดสนใจ (Focus) โดยที่แสงสามารถจำกัดมุมมองและดึงความสนใจไปที่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งได้ แสงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงบรรยากาศแวดล้อม ช่วยสร้างความเหมือนจริง ช่วยบอกเวลา อากาศ ฤดูกาลและลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

6. เสียงประกอบการแสดง เสียงจะช่วยทำให้การแสดงต่าง ๆ นั้น มีความสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้การแสดงมีความราบรื่นสมจริงและมีความน่าสนใจ ลักษณะของเสียงในการแสดงมีอยู่หลายประเภท ซึ่งพอจะแยกออกได้ ดังนี้

6.1 เสียงธรรมชาติ เสียงประเภทนี้มีคลื่นเสียงที่เป็นระเบียบจึงฟังรื่นหู มักจะใช้นำมาประกอบอารมณ์เพื่อสร้างความรู้สึกที่ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายคล้อยตาม

6.2 เสียงรบกวน เป็นเสียงที่ทำให้เกิดความรำคาญ ตื่นตระหนก ไร้อารมณ์ สับสน เสียงประเภทนี้มีลักษณะเป็นเสียงที่ทำให้อากาศสั่นสะเทือนไม่เป็นระเบียบ จึงมีผลทำให้ผู้ชมตกใจ มักจะนำมาใช้ประกอบเหตุการณ์ที่ต้องไร้อารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม

7. พื้นที่ในการแสดง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมาก อีกอันหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่ในการจัดแสดงผลงานการแสดงทั่วไปจะเป็นสถานที่ปิด เช่น โรงละคร หอประชุม ห้องประชุม ซึ่งง่ายต่อการจัดระบบเสียงและแสง ง่ายต่อการจัดระยะห่างของนักแสดงและ

ผู้ชม ยกเว้นงานการแสดงกลางแจ้งที่ใช้นักแสดงจำนวนมากและมีผู้ชมจำนวนมาก จะต้องมีการใช้สถานที่ที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดแสดงเป็นชุดการแสดงไป ผู้สร้างสรรค์งานจะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมประกอบการออกแบบและการสร้างตัวชิ้นงานศิลปะนั้นด้วย

8. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายสำหรับงานแสดงเป็นส่วนช่วยอธิบายเรื่องราวและความหมายได้อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากบทสนทนา ไม่ว่าจะบอกว่าคุณนักแสดงนั้นประกอบอาชีพอะไร ดำรงตำแหน่งใด มีฐานะทางสังคมแบบไหน พื้นเพและรสนิยมเป็นอย่างไร เป็นต้น ดังนั้นทุกสิ่งที่เราออกแบบไว้ให้นักแสดงนั้นคือสิ่งที่เรากำลังจะแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของนักแสดงผู้นั้นผ่านเครื่องแต่งกาย เมื่อตัวละครปรากฏขึ้นครั้งแรกบนเวทีเครื่องแต่งกายจะทำให้หน้าที่ยกลักษณะตัวละครก่อนที่ตัวละครจะเอ่ยคำพูดออกมา แม้กระทั่งนักแสดงที่มีร่างกายเปล่าเปลือยก็ถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายและลักษณะตัวละครเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ชมเห็นถึงพัฒนาการของตัวละครและแนวคิดการนำเสนอละครตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบ นักแสดงอาจมีปัญหาในการพัฒนาตัวละคร แต่เมื่อนักแสดงได้ใส่เสื้อผ้าของตัวละครนั้นแล้วจะช่วยให้มีความรู้สึกเป็นตัวละครนั้นมากขึ้น และทำให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่ตัวละครพูดมากขึ้น โดยเฉพาะละครที่ใช้ภาษาโบราณ เมื่อนักแสดงแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายโบราณเข้ากับยุคสมัยของภาษา ทำให้ภาษาที่ใช่และภาพที่ปรากฏมีความกลมกลืนไม่รู้สึกขัดแย้ง

ตาราง 4 สรุปรูปองค์ประกอบของนาฏศิลป์

สรุป วิรุฬห์รักษ์	สุมิตร เทพวงษ์	ปิยวดี มากพา	ภัทรพร เจริญรัตน์	องค์ประกอบที่ สังเคราะห์ได้
การแสดง	บทเพลง	บทละครและวรรณคดี	การสร้างบทการแสดง	บทการแสดง
	ลีลาท่าทาง	ตัวละคร	การคัดเลือกนักแสดง	นักแสดง
		ผู้แสดง		
ดนตรี	ลีลาท่าทาง	การแสดง	การออกแบบ ลีลาท่าเต้น	การออกแบบ ลีลาท่าทาง
	ดนตรี	ดนตรี	เสียงประกอบการ แสดง	ดนตรีและเสียง ประกอบการแสดง
การขับร้อง				
อุปกรณ์การแสดง	อุปกรณ์การแสดง	อุปกรณ์ประกอบการ แสดง	ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดง	ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดง
	ฉาก	โรงละคร ฉาก	แสง พื้นที่ในการแสดง	
เครื่องแต่งกาย	เครื่องแต่งกาย	เครื่องแต่งกาย	เครื่องแต่งกาย	เครื่องแต่งกาย

จากพรรณานะของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของนาฏศิลป์ได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทการแสดง 2) นักแสดง 3) การออกแบบลีลาท่าทาง 4) ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง 5) ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง และ 6) เครื่องแต่งกาย ซึ่งองค์ประกอบของนาฏศิลป์นี้ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นเนื้อหาในองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้น

2. ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

2.1 นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์เป็นทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์แต่ละประเภทเป็นแนวทางในการนำไปประดิษฐ์ท่ารำในชุดการแสดงต่าง ๆ โดยมีนักวิชาการนาฏศิลป์ได้ให้ความหมายของนาฏยศัพท์ ดังนี้

พันธ์ทิพย์ ทองอร่าม (2540 : 15) ได้แสดงพรรณานะของนาฏยศัพท์ไว้ว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่ารำ เพื่อผู้ฝึกและผู้ปฏิบัติจะได้มีแนวทางในการปฏิบัติและใช้ชื่อเรียกร่วมกันและเข้าใจตรงกัน ง่ายต่อการสื่อความหมาย

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 183) ได้ให้ความหมายนาฏยศัพท์ไว้ว่า นาฏยศัพท์ คือ ภาษาที่ใช้เรียกเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเกี่ยวข้องกับลักษณะท่ารำที่ใช้ประกอบการแสดงแต่ละประเภท

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า นาฏยศัพท์เป็นศัพท์หรือคำที่ใช้เรียกท่าทางการปฏิบัติทางนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและใช้ในวงการศึกษาไทยอันสามารถพัฒนาสู่ท่าทางการแสดงนาฏศิลป์ไทยแต่ละประเภทต่อไป ทั้งนี้มีนักวิชาการได้จำแนกประเภทของนาฏยศัพท์ไว้ดังนี้

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 184-190) จำแนกนาฏยศัพท์ไว้เป็น 2 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย 2) นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนจะมีการเรียกนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกิริยา ท่าทาง ดังนี้

1.1 นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับส่วนของศีรษะและลำตัว

ประกอบด้วย

นาฏยศัพท์ที่เรียกกิริยาทั่วไป เช่น เอียงหน้า โย้ตัว ยกตัว ตีไหล่ กล่อมไหล่ ทรงตัว ลักคอ ฯลฯ

นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางไม่ถูกต้อง เช่น คอติ่ม
เกร็งคอ คางไก่ หอบไหล่

นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติขึ้น เช่น กตคาง
เปิดคาง ตีไหล่ กตไหล่ กตเกลียวข้าง ทับหน้า คินตัว

1.2 นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับส่วนของมือและลำแขน ประกอบด้วย
นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางทั่วไป เช่น จีบหลัง จีบปรกหน้า
จิบหงาย จีบคว่ำ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ สลัดมือ ม้วนมือ ตั่งวง วงบน วงล่าง วงหน้า
วงพิเศษ

นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางไม่ถูกต้อง เช่น วงล้ำ
วงเหยียด วงหัก วงลั่น

นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติขึ้น เช่น ก้นวง
ลดวง ส่งมือ ตั่งมือ หักข้อ หลบศอก

2. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด เป็นนาฏยศัพท์ที่ใช้เรียกโดยทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจน จัดเป็นภาษาของการแสดงส่วนหนึ่ง เช่น แม่ท่า ที่ ขึ้นท่า นายโรง พระใหญ่
พระน้อย นางกษัตริย์ นางตลาด ผู้เมีย ยืนเครื่อง เป็นต้น

เครื่องจิต ศรีบุญนาถ (2554 : 54-62) ได้จำแนกการปฏิบัตินาฏยศัพท์
ตามอวัยวะของร่างกายได้ 5 ประเภท ได้แก่

1. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเท้า ขาและเข่า เช่น ห่มเข่า
กระทบ จรดเท้า ประเท้า ยกเท้า กระดก เป็นต้น

2. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน เช่น วง จีบ ม้วนมือ
กราย คลายมือ จีบล่อแก้ว เป็นต้น

3. คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่ารำที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น วงล้ำ วงลั่น
วงคว่ำ วงหัก วงเหยียด รำลน รำเลื่อย เป็นต้น

4. คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่ารำเพื่อปรับปรุงท่ารำให้ถูกต้อง เช่น
ทรงตัว ก้นวง ลดวง ตั่งไหล่ กตไหล่ ก้นเข่า เป็นต้น

5. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด เช่น อ่อน แม่ท่า ลักคอ พระใหญ่-
พระน้อย นายโรง ยืนเครื่อง นางกษัตริย์ นางตลาด เป็นต้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้ในวงการ
นาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน เป็นลักษณะการปฏิบัติท่าพื้นฐานที่นักเรียน
นาฏศิลป์จะต้องฝึกหัดให้เกิดทักษะความชำนาญและเป็นพื้นฐานสู่การประดิษฐ์ท่ารำหรือออกแบบ
การแสดงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ต่อไป โดยสามารถจำแนกได้ 6 ประเภท ได้แก่

1. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศีรษะและลำตัว
2. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติขาและเท้า
3. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน
4. นาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
5. นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติดีขึ้น
6. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

2.2 ภาษาท่า

สุมิตร เทพวงษ์ (2548 : 203-227) ได้อธิบายลักษณะของภาษาท่าไว้ว่า การใช้ภาษาท่าสำหรับสื่อความหมายในการแสดงระหว่างผู้ชมกับผู้แสดง ท่าที่ใช้ อาจเป็นการเลียนแบบมาจากธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ โดยนำท่ามาจากนาฏยศัพท์และพื้นฐานท่ารำจากนาฏศิลป์ไทยนำมาปรับและเรียบเรียงให้สอดคล้องความหมายกับคำร้องหรือคำประพันธ์ ได้แบ่งการรำตีบทภาษาท่าตามลักษณะกริยาท่ารำต่าง ๆ ได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การรำตีบทเกี่ยวกับกริยามือแบ เช่น ตกใจ ความรัก ห่มผ้า เก้อเจิน คิดถึง พินาศ ร้องไห้ พุดกระชิบ อาย เรียก ประรองตอง ปฏิเสธ ช่วยเหลือ เชื้อเชิญ เท็ดพูน เป็นต้น
2. การรำตีบทเกี่ยวกับกริยามือจับ เช่น การแนะนำตนเอง ดอกไม้ หลงไหล ยินดี หอม ตาย ห้อยระย้า ร่มเย็น พระคุณคุ้มกัน ผุดผ่อง รุ่งเรือง เสียศสึ เป็นต้น
3. การรำตีบทเกี่ยวกับกริยามือชี้ เช่น ดุร้าย วนเวียน หนทางไกล ได้ยิน ไผเราะ พุด เห็น เขากวาง เขตแดน ลงโทษ เป็นต้น

เครือจิต ศรีบุญนาถ (2554 : 62) ได้ให้ความหมายภาษาท่าไว้ว่า หมายถึงการแสดงท่ารำแทนคำพูดที่มีความหมายต่าง ๆ กัน รวมถึงการแสดงอารมณ์ไปตามบทร้อง บทพากย์ และบทเจรจา

ประทีน พวงสำลี (2514 ; อ้างอิงมาจาก เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2554 : 62-65) ได้จำแนกภาษาท่าออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะกริยาอาการของมือ ได้แก่

1. ท่ารำที่เกี่ยวกับกริยามือแบ มีท่ารำเป็นจำนวนมากที่สื่อความหมายเป็นภาษาท่าด้วยกริยามือแบ เช่น

- 1.1 ฝ่ามือแตะอก หมายถึง แนะนำตัวเอง กล่าวถึงตัวเอง รู้ เข้าใจ ถ้าเสริม สีหน้าเข้าไปด้วยก็มีความหมายต่างออกไป เช่น แสดงสีหน้ากังวลก็ตีความหมายไปในทางเศร้า กังวล ตกใจ ถ้าเสริมด้วยการทาบอกแล้วเลื่อนลง หมายถึง ใจหาย หายโกรธ เสริมท่าด้วยการสะอึกตัว ให้สีหน้าประกอบ หมายถึง ตกใจ ฉุกคิด

- 1.2 ไขว้แขนระดับอกปลายนิ้วทาบฐานไหล่ หมายถึง รัก ขึ้นชม ห่มผ้า

- 1.3 ประคบฝ่ามือรวมที่อก ห่อฝ่ามือกรีดนิ้ว หมายถึง รัก ยวนใจ
คิดถึง ใฝ่ฝัน เอ็นดู
- 1.4 ฝ่ามือทั้งแขนลงข้างล่าง หมายถึง เก้อเขิน
- 1.5 ฝ่ามือยกแขนระดับหน้าท้อง แล้วกระชากมือออกไปข้างหน้า
หมายถึง โกรธ พินาศ ย่อยยับ
- 1.6 ฝ่ามือซ้ายแตะหน้าผาก หมายถึง เสียใจ เศร้าโศก ไม่สบาย
- 1.7 ฝ่ามือป้องปาก หมายถึง พูดกระซิบ พูดคนเดียวไม่ให้คนอื่น
ได้ยิน
- 1.8 ฝ่ามือแตะแก้มหรือคาง ก้มหน้าก้มตา หมายถึง อาย ละอาย
- 1.9 ฝ่ามือสีแก้ม คางและกระชากลง ถ้ากระชากเบา ๆ หมายถึง
เคืองใจ ถ้ากระชากแรง หมายถึง โกรธมาก
- 1.10 ฝ่ามือตะแคงตรงหน้า หมายถึง บุรุษที่ 2 (ท่าน) ถ้ายกสูง
ระดับศีรษะ หมายถึง ผู้อาวุโส (บุรุษที่ 3) ใช้แทนความหมายผู้มีคุณ บุญคุณ ยกย่อง
- 1.11 ปาดมือไปด้านข้าง หมายถึง การทำลาย ปราบปราม
- 1.12 ปาดมือเดียวจากด้านข้างมาข้างหน้า หมายถึง มา
- 1.13 ปาดมือจากด้านข้างทอดแขนตรงแล้วงอข้อมือระดับหน้าท้อง
หมายถึง พริ้งพริ้ว ประชุมกัน รวมกัน
- 1.14 ตั้งวงสั้นปลายนิ้วด้านหน้า หมายถึง ปฏิเสธ ห้าม
- 1.15 หายฝ่ามือเดียวซ้อนขึ้นจากต่ำขึ้นสูง หมายถึง ช่วยเหลือ
เอื้อเฟื้อ อวยพร ถ้าหายฝ่ามือซ้อนขึ้นทั้งสองมือ หมายถึง มากมาย ยกพล ก่อสร้าง อวยพร
- 1.16 หายฝ่ามือตั้งระดับอก หมายถึง ชมเชย ยอมรับ เชื่อเชิญ
- 1.17 หายฝ่ามือเดียวระดับหน้าท้องเร่ไปข้าง ๆ หมายถึง เทียวไป
ค้นหา ที่ใด แห่งใด เร่ไป เลือกละเอาอย่างใดอย่างหนึ่งต่าง ๆ ไป
- 1.18 หายฝ่ามือสองมือระดับหน้าท้อง เร่ตามกันไปข้างใดข้างหนึ่ง
หมายถึง ร้อนเร่ ย้าย ลอยไป
- 1.19 ประสานลำแขนส่วนล่าง แตะฝ่ามือระดับสะโพก หมายถึง
ทุกซักร้อน ไม่สบาย โศกเศร้า
- 1.20 หายฝ่ามือระดับศีรษะข้าง ๆ หมายถึง เติบโต ยกไว้

- หรือแน่นอน ไข่แล้ว เหลือเกิน
- 1.21 ตบฝ่ามือลงบนหน้าขา หมายถึง หนักหนา จริง ๆ กระนั้น
- 1.22 มือหนึ่งตั้งวงบัวบาน มือหนึ่งตั้งวงหน้า หมายถึง เป็นใหญ่
- มีศักดิ์ มีฤทธิ์ สวยงาม
- 1.23 มือหนึ่งตั้งวงบน มือหนึ่งแตะหน้าขา หมายถึง กล้าหาญ
- กล้าดี หาญกล้า หมายถึง
2. ทำรำที่เกี่ยวกับกิริยามือจับ
- 2.1 จับมอซ้ายเข้าอก หมายถึง แนะนำตัวเอง กล่าวถึงตัวเอง รู้
- เข้าใจ
- 2.2 จับหงายระดับวงหน้าลดมือลงเล็กน้อย หมายถึง ดอกไม้
- ประณีต
- 2.3 จับปรกข้างแล้วม้วนมือจับออกไปตั้งวงด้านข้าง หมายถึง
- ไป ไหล คิด ตกลง
- 2.4 กรีดจับเข้าหาปากหรือจุมก หมายถึง พุด ยิ้ม หอม ยินดี
- 2.5 คลายจับระดับต่ำก่อนไปด้านข้าง หมายถึง คลี่คลาย บรรเทา
- บายเบี่ยง
- 2.6 คลายจับสองมือ หมายถึง ตาย หมดสูญ ไม่มี เปล่าประโยชน์
- 2.7 จับปรกหน้าม้วนจับ ลดลำแขนลง หมายถึง ห้อย ห้อยระย้า
- ตกลงมา
- 2.8 จับปรกข้างสูงเหนือศีรษะ หมายถึง ปกเกล้า พระคุณคุ้มกัน
- ร่วมเย็น
- 2.9 จับคว่ำข้างลำตัวระดับต่ำกว่าวงกลางเล็กน้อย แหงขึ้นคลาย
- จับออก หงายจับออกหงายฝ่ามือ หมายถึง คำจูน ยั่งยืน
- 2.10 โบกมือคลายจับจากล่างไปสูง หมายถึง สว่างไสว ผุดผ่อง
- เปิดเผย รุ่งเรือง
- 2.11 จับหงายกับจับคว่ำสวนขึ้นลงระดับหน้าท้อง หมายถึง
- ร้อยดอกไม้ ฯลฯ
3. ทำรำที่เกี่ยวกับกิริยามือชี้ แบ่งเป็น 2 หมวดหมู่ คือ
- 3.1 กิริยามือชี้แสดงแหล่งที่หรือสถานที่ หรือกล่าวถึงบุคคลอื่น
- กิริยาชี้เป็นการบอกระยะใกล้ ไกล สังเกตลักษณะของข้อศอกและการชี้นิ้ว ถ้าชี้บอกระยะใกล้ก็งอ
- ศอกมาก มือชี้ต่ำหักปลายนิ้วลงเล็กน้อย ถ้าชี้บอกระยะไกลก็เหยียดแขนออกจนกระทั่งแขนตั้ง

มือชี้ก็จะสูงขึ้น (สูงกว่าระดับไหล่) มีความหมายว่า ไกลมาก ไกลโพ้น การชี้อาจจะชี้ข้างหรือชี้เปียง (อยู่ระหว่างด้านหน้ากับด้านข้าง)

3.2 กิริยามือชี้แสดงความหมายต่างๆ

ชูเชิญ ไม่น่าดู

3.2.1 ชี้ไปข้างหน้าพาดนิ้วเข้าหาตัว หมายถึง ดุร้าย ฉกรรจ์

บุคคลผู้เสมอกันหรือต่ำกว่า

3.2.2 ชี้นุ้บุคคล โดยชี้ไปข้างหน้าหรือด้านข้างระดับต่ำ หมายถึง

มาน้อย ถ้วนหน้าทั้งหมด ทัวไป

3.2.3 นิ้วชี้ชี้กวาดตะแคงเดินมือไปข้าง หมายถึง จำนวน

หมายถึง เดิน ไปไกล วนเวียน หนทางไกล

3.2.4 มือชี้ม้วนมือชี้ลงระดับต่ำ แล้วซ้อนมือไปข้างหน้า

แล้วตะแคงมือคว่ำ ซ้อนปลายนิ้วกลับ หมายถึง ลดเลี้ยว ยอกย้อน

3.2.5 มือชี้ตะแคงหงาย แหงปลายนิ้วไปด้านข้าง

3.2.6 มือชี้แขนตั้งไปข้างหน้า หมายถึง โกรธ

3.2.7 มือชี้ข้างหู หมายถึง ได้ยิน รู้ ฟัง ไพเราะ

3.2.8 มือชี้ที่ปาก หมายถึง พูด กิน

3.2.9 มือชี้ที่ตา หมายถึง เห็น ประจักษ์

เขากวาง

3.2.10 มือชี้ตั้งมือสูงระดับบงบนทั้งคู่ หมายถึง วงพระจันทร์

แล้วอ้อมเป็นวงไปข้างหน้า หมายถึง ล้อมวง เขตชั้น

3.2.11 มือชี้สองมือระดับสะโพกปลายนิ้วตัก วนไปข้างหน้า

นอกจากนี้การแสดงประเภทต่าง ๆ นั้น บางครั้งจะมีเรื่องของสัตว์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อมีการเลียนแบบกิริยาของสัตว์ก็จะใช้ลักษณะท่าทางเลียนแบบธรรมชาติและทำซ้ำโดยเฉพาะถ้าผู้แสดงเป็นเด็ก การใช้ท่าทางไม่จำเป็นต้องเป็นทำนาฏศิลป์ครบถ้วน อาจใช้ท่าเทียบเคียงธรรมชาติง่าย ๆ หรือมีทำนาฏศิลป์พื้นฐานคละเคล้าบ้าง เช่น ทำจีบมือ ทำตั้งวงและการเอียงไหล่ ในขั้นแรกมิได้บ่งบอกความสวยงามหรือความถูกต้องเคร่งครัดเท่าใดนัก เพียงแต่ให้เด็กได้แสดงออกในท่าทางที่ตรงกับความหมายของเนื้อร้องเท่านั้น การแสดงทำนั้นมีหลายแบบ โดยอาศัยส่วนมือช่วย ทำให้แปลกออกไป ศีรษะและเท้าเป็นส่วนประกอบ ทำต่างๆ ที่แสดงได้ เช่น ทำนก ทำปลา ทำกิ้ง ทำปู ทำหอย ทำงู ฯลฯ

จากความหมายของทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ด้านภาษาท่าที่นักวิชาการได้แสดงทรรศนะข้างต้นสรุปได้ว่า ภาษาท่า คือ การใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบกิริยา

อาการทั้งท่าทางตามธรรมชาติหรือใช้ท่ารำประกอบกิจกรรมชาติมาประดิษฐ์ให้สามารถสื่อความหมายตามเนื้อร้องหรือบทการแสดง โดยจำแนกตามลักษณะกิริยาได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกิริยาแบมือ
2. ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกิริยามือจีบ
3. ภาษาท่าที่เกี่ยวกับมือชี้
4. ภาษาท่าที่เกี่ยวกับการเลียนแบบกิริยาของสัตว์

2.3 นาฏศิลป์อีสาน

นาฏศิลป์อีสานหรือฟ้อนอีสานเกิดจากความเชื่อ ความหวาดกลัวเรื่องผี อำนาจลึกลับ เชื่อในสิ่งที่ไม่เห็นตัวตน รวมถึงเรื่องผีบรรพบุรุษ ก่อเกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมสืบต่อกันมา จนกระทั่งได้พัฒนาสู่พิธีกรรมการรักษาผู้ป่วยซึ่งชาวอีสานเหนือเรียกว่า “นางเทียม” หรือร่างทรงของผู้หญิงที่ฟ้อนรำประกอบดนตรีอย่างอิสระ เพื่อรักษาผู้ป่วยในสมัยอดีตและเกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ จนพัฒนามาเป็นท่าฟ้อนในมหรสพการแสดงหมอลำและเป็นนาฏศิลป์อีสานที่ปรากฏในปัจจุบัน (พิรพงษ์ เสนไสย, 2547 : 1195)

พิรพงษ์ เสนไสย (2547 : 76-77) ได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของท่าฟ้อนอีสานตามแม่ท่าของฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ที่นำไปสู่วิวัฒนาการนาฏยประดิษฐ์ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1. ลักษณะมือ

- 1.1 การจีบนิ้วมือ หัวแม่มือและนิ้วชี้ไม่จรดติดกันแบบนาฏศิลป์
- 1.2 การพรมมือหรือการกระดิกนิ้ว นิยมกระดิกนิ้วไปมาตลอด

เป็นส่วนใหญ่ในขณะที่ฟ้อน

- 1.3 การยกมือ ไม่จำกัดตายตัวว่าจะยกมือระดับไหนแน่นอน

ถึงแม้จะเป็นท่าเดียวกัน เช่น ท่าฟ้อนจกของฝ่ายชายและท่าปกป้องของฝ่ายหญิง

- 1.4 การม้วนมือ มีการม้วนมือทั้ง 2 ในลักษณะหมุนมือม้วนพันกัน

เช่น ท่าหยิกไหล่ลายมวย

- 1.5 การกำมือ มีการกำมือแบบหลวม ๆ เช่น ท่าเลี้ยงผีให้

ท่าข้างซุงวง ท่าไหล่ลายมวย

- 1.6 การปิดป้อง มีการใช้มือในลักษณะปิดป้องอวัยวะ

ทั้งส่วนบนและส่วนล่างในท่าฟ้อนเกี่ยว

2. ลักษณะเท้า

- 2.1 การเขย่งเท้า มีการเขย่งเท้าโดยใช้ปลายเท้าข้างใดข้างหนึ่ง

แตะพื้นแล้วก้าวเดินในลักษณะเขย่ง เช่น ท่าขาเหย่งหรือขยับขาเขย่งไปข้างหน้า เช่น ไถนา

2.2 การก้าวไขว้ นิยมก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไขว้ข้างหน้าและ
เปิดส้นเท้าหลัง

3. ลักษณะลำตัว

3.1 มีการขมตัวและเข้าให้เข้าจังหวะ ทั้งในลักษณะยืนอยู่กับที่
และก้าวเท้าเดินในขณะพ้อน

3.2 การเอนตัวไม่นิยมยึดลำตัวตั้งตรงเต็มที่ แต่มีการเอนตัวไป
ด้านหลังหรือโน้มตัวไปด้านหน้า

4. การเคลื่อนไหว

4.1 ส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวท่าทางตลอดเวลาในขณะที่พ้อน
ไม่ทำท่าหนึ่งหรือท่าท่าค้างเหมือนท่ารำของนาฏศิลป์ในบางท่า

4.2 จะมีการเคลื่อนไหวโดยก้าวเท้าไปทั้งด้านหน้า ด้านข้าง
ด้านหลังสลับกันไปหรืออาจจะทำท่าพ้อนอยู่กับที่ในบางครั้ง ทั้งนี้ไม่จำกัดตายตัว แล้วแต่หมอลำ
จะเคลื่อนไหวตามอารมณ์และความรู้สึกในการพ้อนของตนเป็นไปตามธรรมชาติ

4.3 ท่าพ้อนจะมีการถอยหนี หลบหลีกและปกป้องให้พ้นจากการ
ฉวยโอกาสสวนลามของฝ่ายชาย

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์อีสานหรือพ้อนอีสานเกิดจากความเชื่อ อำนาจลึกลับ
รวมถึงเรื่องผีบรรพบุรุษ ก่อเกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมสืบต่อกันมา จนกระทั่งได้พัฒนาสู่
พิธีกรรมการรักษาผู้ป่วยในสมัยอดีตและเกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ จนพัฒนามาเป็นท่าพ้อนใน
มหรสพการแสดงหมอลำและเป็นนาฏศิลป์อีสานที่ปรากฏในปัจจุบัน มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่
แตกต่างจากขนบจารีตการแสดงนาฏศิลป์ในราชสำนักตรงที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ
ซึ่งจำแนกลักษณะได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะมือ 2) ลักษณะเท้า 3) ลักษณะลำตัว และ
4) การเคลื่อนไหว ความสำคัญของนาฏศิลป์อีสานดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นเนื้อหาและกิจกรรม
การเรียนรู้ในองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจที่มาและลักษณะ
การแสดงนาฏศิลป์อีสานซึ่งเป็นบริบทในท้องถิ่นของตน

3. ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึง
องค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญ เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์ได้อย่าง
คล่องแคล่ว รวดเร็ว อย่างถูกต้องแล้ว สามารถนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์ผ่านผลงานที่แสดงถึง
อัตลักษณ์และแนวคิดของตนเองได้ โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์
3 องค์ประกอบ ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในหัวข้อที่ 3.1 ความหมายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งได้แก่

1. การเคลื่อนไหว คือ การร่ายรำ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ
2. การสื่อความหมาย คือ การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหวที่สวยงาม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและรับรู้ความหมายร่วมกัน
3. การนำเสนอแนวคิดใหม่ คือ การสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ใหม่เฉพาะตนและมีความแตกต่างไปจากสิ่งเดิม

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์นั้นจัดเป็นทักษะด้านทักษะพิสัย (Psycho

Motor) ที่มุ่งพัฒนานักเรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะปฏิบัติที่มีคุณภาพและส่งเสริมให้สามารถสร้างสรรค์ริเริ่มในการออกแบบการแสดงในรูปแบบใหม่ได้อีกด้วย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติและรูปแบบขั้นตอนการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากนักการศึกษาและศิลปินที่มีชื่อเสียง ดังนี้

ซิมป์สัน (Simpson, 1972 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แคมมณี, 2556 : 244-245) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของนักเรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อนและ

ต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝนซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการและความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นการให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้นักเรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม (Set) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided Response) เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่นักเรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้นักเรียนเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้นักเรียนลองผิดลองถูก (Trial and Error) จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำ
ได้เอง (Mechanism) เป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่น
ในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (Complex Overt
Response) เป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนนักเรียนสามารถกระทำทุกขั้นตอน
ของทักษะนั้นอย่างถูกต้อง สมบูรณ์แบบและด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ (Adaptation) เป็นขั้นที่ช่วยให้
นักเรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาใน
สถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม (Origination) เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถ
ปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย
จนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นที่ตนต้องการ

เดวิส (Davies, 1967 : 96-99) ได้จัดลำดับการเรียนรู้ทางทักษะ
ปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำ
จึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าวได้แก่
การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและ
การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ (Imitation) เป็นขั้นที่ให้นักเรียน
สังเกตการณ์กระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ ซึ่งนักเรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นรายละเอียด
ต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยนักเรียนสามารถบอกได้ว่าขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ
มีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation)
เมื่อนักเรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนลงมือทำ
โดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น นักเรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้
ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้แม้นักเรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อย
นักเรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และ
การปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) ขั้นนี้
เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมี
แบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ การกระทำที่ถูกต้องแม่นยำ สมบูรณ์แบบเป็นสิ่งที่นักเรียน
จะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก (Articulation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบ อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วราบรื่นและด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย เป็นไปอย่างอัตโนมัติ ไม่รู้สึกว่าจะต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

แฮร์โรว์ (Harrow, 1971 ; อ้างอิงมาจาก ฉวีวรรณ ตาลสุก, 2556 : 107-108) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้นักเรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ ให้ได้ก่อน แล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้นักเรียนปฏิบัติทักษะได้ดีและรวดเร็วขึ้น กระบวนการเรียนมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้นักเรียนดูทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้นักเรียนดูนั้นจะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไปกติก ก่อนการสาธิตครูควรให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อนักเรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและทำตามไปที่ละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย นักเรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใดผู้สอนควรให้คำชี้แนะและช่วยแก้ไข จนกระทั่งนักเรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไปและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อนักเรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้นักเรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 7-9) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติไว้ 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนแรกที่คุณสอนจะต้องกระตุ้น ชักจูง และโน้มน้าวให้นักเรียนเกิดการความกระตือรือร้น และสนใจอยากค้นคว้าหาความรู้ ผู้สอนอาจ ใช้วิธีการสนทนาซักถามและทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ที่ต้องเรียนรู้ อาจใช้คำถามย่วย และที่สำคัญจะต้องสร้างบรรยากาศให้นักเรียนตอบสนอง เช่น การกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อโยงเข้าหาประสบการณ์ใหม่ ผู้สอนแจ้ง จุดประสงค์การเรียนรู้และร่วมกันกำหนดขอบข่ายหรือประเด็นความรู้ใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษา/วิเคราะห์ เป็นขั้นตอนการแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยการแสวงหาความรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์และ หาข้อสรุปในประเด็นที่ได้ตั้งไว้ ในการทำกิจกรรมตามขั้นตอนนี้ผู้สอนจะต้องออกแบบกลุ่ม ให้เหมาะสม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกในกลุ่ม ผู้สอนต้องจัดหาสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ เช่น แผนภูมิ ใบความรู้ รูปภาพ วีดิทัศน์ หนังสือเอกสารและอื่น ๆ เพื่อให้กลุ่มนักเรียนได้ช่วยกันศึกษาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยตั้ง ประเด็นหรือหัวข้อในการศึกษา วิเคราะห์ตามแนวจุดประสงค์การเรียนรู้และความต้องการของ นักเรียน การออกแบบงานโดยจัดทำเป็นใบงานให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้สอน จะต้องคิดค้นและสร้างขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดของนักเรียนและเกิดการบรรลุงานกลุ่มด้วย ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อภิปราย หากเห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ผู้สอนช่วยเพิ่มเติม แล้วร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดในขั้นนี้

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ/ฝึกหัด/ทดลอง เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทดลองฝึก ปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์ โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและ ประเมินการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขหากมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับสถานที่สำหรับการปฏิบัติ ผู้สอนและนักเรียน วางแผนจะใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการในโรงเรียน ห้องเรียนธรรมชาติหรือ สถานประกอบการ ซึ่งจะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป/เสนอผลการเรียนรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละกลุ่ม จะได้ประมวลข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ สรุปและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบต่อกลุ่มใหญ่ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการขยายเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้/นำไปใช้ เป็นขั้นที่ให้นักเรียน แต่ละกลุ่มปรับปรุงผลงานของตนเอง ที่ได้แนวคิดจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ในการปรับปรุง ผลงานนั้นอาจนำความรู้ที่ได้รับจากกลุ่มอื่นมาพัฒนาให้ดีขึ้นหรือเกิดความคิดใหม่ สร้างสรรค์งาน

ที่ต่างจากเดิมหรืออาจได้รับแนวคิดจากข้อเสนอแนะของผู้สอนมาประยุกต์สร้างผลงานใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์จริงได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติจริง จากแฟ้มสะสมงาน ชิ้นงาน/ผลงาน นักเรียนประเมินตนเอง สมาชิกของแต่ละกลุ่มผู้ปกครอง และผู้สอนมีบทบาทร่วมวัดและประเมินผลด้วย

ไพโรจน์ ตรีธนากุล (2542 : 134-135) ได้กล่าวถึงการสอนทักษะปฏิบัติว่า การสอนทักษะปฏิบัติต้องดำเนินด้วยวิธีการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม ในการสอนทักษะปฏิบัติมีลำดับขั้น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกล่าวนำ (Introduction) เพื่อสร้างความสนใจ ชี้แจงให้นักเรียนทราบเป้าหมายที่จะฝึกกัน ตลอดจนจัดตำแหน่งนักเรียนให้เหมาะสมก่อนเริ่มต้นในเนื้อหาวิชา

ขั้นที่ 2 ขั้นการสาธิตจากครู (Demonstration from the Teach) อธิบายลักษณะงาน วิธีการทำงาน แล้วสาธิตพร้อม ๆ กับอธิบายด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นการสาธิตจากนักเรียน (Demonstration from the Learner) ให้นักเรียนลองปฏิบัติได้เพียงใด ซึ่งจะเป็น Feed back ให้ครูผู้สอนปรับปรุงในการสอน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้การฝึกหัดและตรวจผลสำเร็จ (Exercise and Progress) ต้องแน่ใจว่านักเรียนทำได้แล้วโดยไม่พลาด จึงจะมอบหมายให้ทำงานได้

อุษา สบถุภษ์ (2545 : 135-137) ได้เสนอกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำร่ำ ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหา ดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ คือ

1. ผู้สอนชี้แจง จุดประสงค์ เนื้อหาหลักในการเรียนการสอน
2. ให้นักเรียนอภิปรายประวัติที่มาของชุดการแสดง
3. การทบทวนบทเรียนเดิม
4. การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะเรียนสั้น ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นการฝึกปฏิบัติเนื้อหาตามบทเรียน แบ่งออกเป็น

1. การต่อทำร่ำด้วยการเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามแบบครู
2. การอธิบายนาฏยศัพท์ระหว่างการต่อทำร่ำ และแก้ไข

ข้อบกพร่องโดยการจับทำร่ำให้นักเรียน

3. การทบทวนทำร่ำที่ต่อ

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น

เพื่อนและตนเอง

1. การสังเกตลีลาการรำ ตลอดจนองค์ประกอบการแสดง โดย

1.1 สังเกตจากกิจกรรมในชั้นเรียน ลีลาการรำของครู

1.2 สังเกตการแสดงจากสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายรูปแบบ

1.3 สังเกตจากการแสดงบนเวที

1.4 สังเกตการแสดงของศิลปินที่แต่ละคนสนใจ

2. การวิเคราะห์การวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย อารมณ์

ลีลาการรำ และความเหมาะสมขององค์ประกอบการแสดง

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกการประดิษฐ์ท่าอย่างอิสระ

และลีลาการเชื่อมต่อท่า

1. สอนหลักและวิธีการออกแบบท่ารำ

2. ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำจากกระบวนการ

2.1 การประดิษฐ์ท่ารำจากการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์แม่ท่า

2.2 การประดิษฐ์ท่ารำจากการคิดปรับปรุงดัดแปลงท่ารำ

จากการแสดงที่มีอยู่เดิมให้เป็นการแสดงชุดใหม่

2.3 การประดิษฐ์ท่ารำจากจินตภาพ จินตนาการ

โดยใช้สิ่งกระตุ้น จากโจทย์ที่ครูกำหนด เสียง ภาพ บทร้อยกรอง

3. ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์

1. นำเสนอผลงานการประดิษฐ์ท่ารำรายบุคคล

2. นำเสนอผลงานการประดิษฐ์ท่ารำเป็นกลุ่ม

3. การประดิษฐ์ท่ารำโดยกำหนดเวลาสั้น ๆ

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุปและประเมินผล

1. การทดสอบปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียน

2. การประเมินผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล

3. การประเมินผลงานสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

4. การประเมินตนเอง กลุ่มเพื่อน และครู

ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556 : 197-198) ได้เสนอกระบวนการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมและศึกษา (Preparation) เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มเรียนในชั่วโมง โดยครูมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เพลง วิธีการร้อง และทำท่าเบื้องต้นด้วยตนเอง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การอ่านหนังสือ การค้นคว้าผ่านสื่อต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูลจาก Internet และการทบทวนจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา

ขั้นที่ 2 รับรู้ค่าของงานศิลปะ (Perception) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าด้วยตนเองมาร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้บรรยาย สรุปและเชื่อมโยงประเด็นที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 ร่ายรำตามแบบเป็นอาจิม (Imitation) เป็นการฝึกพื้นฐานนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยครูเป็นผู้สาธิตและแก้ไขข้อบกพร่องของท่ารำให้แก่ นักเรียน และให้นักเรียนฝึกตามแบบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ประยุกต์นาฏศิลป์ให้เสภา (Articulation) นักเรียนฝึกเชื่อมโยงประยุกต์ ท่ารำให้มีความสวยงามมากขึ้นหรือคิดค้นท่าทาง ท่ารำให้สวยงามมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ร่วมมาสร้างสรรค์ผลงาน (Creation) นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน ร่วมกันหาแนวคิดในการสร้างงาน โดยการสังเกตุสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว การทัศนศึกษาและมาสร้างงานให้สวยงาม เหมาะสมตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์และนำเสนอผลงานตามแนวคิดอย่างอิสระ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 6 สะท้อนการปฏิบัติให้ชัดเจน (Reflection) ครูและนักเรียนผู้เชี่ยวชาญร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงานและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 225) ได้นิยามการสร้างสรรคงานทางนาฏศิลป์หรือนาฏยประดิษฐ์ว่า หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์แนวคิดรูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ และได้นำเสนอแนวคิดขั้นตอนการสร้างสรรค 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การคิดให้มีนาฏศิลป์ คือ การพิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดงเพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การกำหนดความคิดหลัก คือ การกำหนดความคิดหลักในการสร้างสรรคงานด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สร้างสรรค มี 2 ระดับ คือ ระดับเป้าหมายและระดับวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 การประมวลข้อมูล คือ เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์แล้ว ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ มี 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับ ข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ

ขั้นที่ 4 การกำหนดขอบเขต คือ การกำหนดว่านาฏศิลป์ชุดนั้น จะครอบคลุมเนื้อหาสาระอะไรบ้างและอย่างไรบ้าง หากไม่มีการกำหนดขอบเขตของตนแล้ว ผลงาน ก็มักจะเต็มไปด้วยสิ่งละอันพันละน้อย จนทำให้การแสดงขาดเอกภาพและไม่ตอบสนองเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือทำออกมาไม่สำเร็จสมดังจินตนาการ

ขั้นที่ 5 การกำหนดรูปแบบ การกำหนดรูปแบบของนาฏศิลป์ ชุดใหม่มีวิธีการกำหนดได้มากมายหลายแนวทาง แบ่งได้ 4 แนวทางหลัก คือ 1) กำหนดให้อยู่ในหนึ่ง นาฏยจารีต 2) กำหนดให้เป็นการผสมหลายนาฏยจารีต 3) กำหนดให้ประยุกต์จากนาฏยจารีตเดิม และ 4) กำหนดให้อยู่นอกนาฏยจารีต

ขั้นที่ 6 การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ นอกจากรูปแบบของ นาฏศิลป์ชุดใหม่แล้วจำเป็นต้องกำหนดแนวคิด หรือรูปแบบขององค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะใช้ในการ แสดง เช่น ผู้แสดง รูปแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง แสง เสียงฯ เพราะต้องทำงาน กับคนอื่น ๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง เพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ทำการออกแบบและจัดทำทุกสิ่ง ทุกอย่างให้ได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่นาฏยประดิษฐ์ต้องการให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็ต้องรับฟัง เจือใจ ปัญหาและข้อเสนอแนะของเขาเหล่านั้นด้วย เพื่อให้การทำงานมีอุปสรรคซึ่งขัดขวาง การสร้างสรรค์น้อยที่สุด

ขั้นที่ 7 การออกแบบนาฏศิลป์ นักนาฏยประดิษฐ์มีหน้าที่ออกแบบ โดยกำหนดให้ผู้แสดงออกท่าทาง ทิศทางการเคลื่อนไหว การจับกลุ่ม ฯลฯ ให้เป็นไปตาม การออกแบบทางนาฏยประดิษฐ์ของตน จำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์และทฤษฎีแห่งการ เคลื่อนไหวที่จะนำมาประยุกต์ในการออกแบบของตนอยู่เสมอ

พีรพงษ์ เสนโสภา (2564 : สัมภาษณ์) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ กระบวนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการออกแบบการแสดงสำหรับ นักนาฏยประดิษฐ์ ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 สสำรวจตนเอง ต้องให้นักเรียนรู้ตัวก่อนว่าตนเป็นใคร มีความเชี่ยวชาญในเรื่องใด ความเป็นตัวตนของตนเองมีมุมมองอะไรในชีวิตบ้าง รู้ศักยภาพตนเอง เพื่อหาตัวตนที่โลกจะยอมรับในจุดต่างของตัวเอง

ขั้นที่ 2 รู้ข้อจำกัดของตนเอง ข้อจำกัดของการใช้ร่างกายตามที่ได้ ฝึกฝนมา การข้ามศาสตร์ทำให้ไม่เหมาะสมแก่ตนเอง เช่น การถูกฝึกมาสายนาฏศิลป์ไทยที่มีการ จัดระบบร่างกายให้สมดุล ในขณะที่นาฏศิลป์พื้นบ้านเป็นลักษณะการปล่อยพลังอิสระ トラบิตที่คุ้น

ปลูกฝังความเป็นอิสระภาพ การสร้างสรรค์ผลงานของคุณก็จะมีลักษณะอิสระภาพ ดังนั้น อะไรที่ใช้ร่างกายเกินศักยภาพจะทำได้ล้วนมีควรทำ ตนเองมีศักยภาพความงามอันไหนมีข้อดีอะไรให้ทำสิ่งนั้น

ขั้นที่ 3 กำหนดแก่นของเรื่อง (Theme) กำหนดแนวคิดหลักแก่นสรุปสาระสำคัญสูงสุด นักเรียนต้องการสื่อสารธรรมใดหรือละครเรื่องนี้สอนให้รู้เรื่องใดเป็นหลัก

ขั้นที่ 4 แนวคิด (Concept) เพื่อให้เกิดการฝึกคิด แนวคิดของการแสดงจะเป็นตัวขยายแก่นของเรื่อง (Theme) โดยหัดให้นักเรียนคิดเป็นคำแล้วบรรยายและสรุปออกมาว่าอย่างไร ต้องอาศัยความค่อยเป็นค่อยไป

ขั้นที่ 5 ข้อมูล (Information) นักเรียนทุกคนต้องจับข้อมูลหรือยึดเอกสารตำราหลักฐานขึ้นไหนมาจับ การคัดสรรข้อมูลไม่จำเป็นต้องยึดติดว่าจะน่าเชื่อถือหรือไม่ขอเพียงมีหลักยึดว่าจะหยิบเอาจากแหล่งข้อมูลนี้ ตำรานี้มาใช้เป็นหลักในการสร้างสรรค์ ต้องตอบได้ว่าที่เลือกใช้ตำรานี้มาใช้เพราะเหตุใด เพื่อเป็นการป้องกันข้อโต้แย้งจากหลักฐานข้อมูลสายอื่น ๆ

ขั้นที่ 6 การออกแบบ (Design) เป็นการออกแบบกระบวนการเพื่อหาจุดขาย หากภาพจำให้ได้ เพลงเอาไว้ลำดับท้าย ในขั้นนี้นักเรียนต้องเรียบเรียงเรื่องราว (Story) ให้ได้แล้วค่อยแบ่งเป็นองก์ ๆ และที่สำคัญคือ การตีความ แล้วถามกลับว่าสิ่งที่คิดนั้นตอบโจทย์/สอดคล้องกับแก่นของเรื่องและแนวคิดที่วางไว้ข้างต้นหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วจะรู้ว่าอะไรเกินจากกรอบแนวคิด อะไรขาด อะไรที่ไม่สำคัญควรตัดออก เป็นต้น กระบวนการออกแบบนี้แต่ละคนมีวิธีคิดต่างกัน ครูผู้สอนควรปล่อยให้เด็กได้คิดตามวิธีการของแต่ละคน เมื่อจินตนาการแล้วค่อย ๆ ออกแบบรายละเอียดที่น่าสนใจ (Highlight) ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกวินาทีและจุดสุดยอด (Climax) จะไปไว้ตรงไหนจะนำเสนออย่างไร เช่น แสดงถึงจุดหนึ่งแล้วดนตรีหยุด ผู้แสดงเดินร่าอย่างดุเดือด ใช้การตบจังหวะกับร่างกายมาเป็นจุดขายหรือจุดสุดยอด (Climax) หรือการที่ให้ต่างคนต่างเดินร่าไป มั่วคนละแบบ เมื่อถึงท่อนดนตรีสำคัญทุกคนก็มาร่ำร่าอย่างเป็นระเบียบพร้อมเพรียงกัน เป็นต้น

การใช้กระบวนการกลุ่มในขั้นนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ไม่มีความคิดใครผิดไม่มีใครถูกมีแต่คำว่ามันเป็นไปได้และสิ่งไหนจะสร้างภาพจำให้กับงานเท่านั้นเอง ในส่วนของการออกแบบท่าทางจะนำท่าทางที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาเลียนแบบให้ได้ก่อน แล้วจึงปรุงเป็นลีลาท่าทางที่ผสมผสานการเคลื่อนไหวและท่าทางเชื่อมประสานที่เกินจริงชีวิตจริง ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงต่อไปตามลำดับ แล้วแต่โจทย์ที่ตั้งไว้ในการคิดงาน

ขั้นที่ 7 การทดลอง นำผลของจินตนาการจากขั้นที่ 6 มาทดลองปฏิบัติจริง โดยทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง จนนักนาฏยประดิษฐ์จะพอใจกับนักแสดง การสื่อสารระหว่างผู้คิดงานกับผู้แสดงเป็นสิ่งสำคัญต้องทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่คิด อารมณ์และแก่นของเรื่อง

ขั้นที่ 8 การประเมินและการทบทวน หลังจากที่ได้ดำเนินการ

ทุกขั้นตอนเป็นที่เรียบร้อยแล้วต้องมีการประเมินเพื่อทบทวนผลงานการออกแบบ โดยแบ่งเป็น 2 มิติ คือ มิติผู้สร้างงานและมิติดักแสดงหรือผู้ร่วมงาน

8.1 มิติผู้สร้างงาน เป็นการทบทวนว่าสิ่งที่ได้ออกแบบมานั้น ควรเพิ่มสิ่งใด ควรตัดอะไรจุดไหนออก พร้อมทั้งต้องมีเหตุผลรองรับเสมอ เช่น มีความสุขหรือยังกับการแสดง มีความคิดเห็นอย่างไรกับการแสดงชิ้นนี้ หากได้คำตอบว่า พอแล้ว อะไรที่บอกว่าพอ พอเพราะเหตุใด? หากอีกคนอยากเพิ่ม ต้องตอบได้ว่า เพิ่มเพราะเหตุใดและถ้าเพิ่มจะได้อะไรขึ้นมา ครูต้องมีการทวนสอบอยู่ตลอดเวลา

8.2 มิติดักแสดงหรือผู้ร่วมงาน เป็นการสอบถามผู้แสดงว่า ผู้สร้างงานได้อธิบายหรือบอกเล่าแก่นของเรื่อง แนวคิดหรืออารมณ์ของการแสดงชุดนี้อย่างไร เพื่อให้ผู้แสดงฝึกจินตนาการบทบาทอารมณ์ด้วยตัวของเขาเอง หากนักแสดงไม่สามารถจับจุดหรือรับสารจากผู้สร้างงานได้ ย่อมไม่เกิดผลที่ซาบซึ้งหรือการถ่ายทอดอารมณ์ที่มีประสิทธิภาพได้ สุดท้ายจะเกิดการแก้ไขปรับปรุงงานจนเกิดความสมบูรณ์

จากรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ที่นักการศึกษาได้เสนอพรรณษาไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนให้นักเรียนเกิดความสามารถในการปฏิบัติได้นั้นจำเป็นจะต้องให้นักเรียนได้ฝึกการสังเกตจากต้นแบบ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้การควบคุมของครู ตลอดจนการเปรียบเทียบจากต้นแบบอื่น ๆ แล้วนักเรียนนำมาวิเคราะห์และประเมินคุณภาพทักษะของตน สามารถสรุปเป็นขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติเพื่อใช้เป็นกระบวนการสอนในหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 สรุปขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ ไทยสร้างสรรค์	แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริม ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์								
	ชิมพ์ชัน	เดวิส	แฮร์โรว์	สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา	โพโรจน์ ตีระธนะกุล	อุษา สบถักษ์	ฉวีวรรณ ตาลสุก	สุรพล วิรุฬห์รักษ์	พิรพงษ์ เสนุสย
ขั้นการเตรียมความพร้อม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓
ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
ขั้นประเมินและปรับปรุง	✓		✓	✓		✓	✓		✓

จากรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่นักการศึกษาได้
เสนอพรรณนาไว้ข้างต้น ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
เพื่อใช้เป็นขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ในองค์ประกอบของหลักสูตร แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้
เพื่อปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่
ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง
กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม
โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะ
นั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์โดยผู้สอนเป็นที่
ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของทำรำให้นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือ
ปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่ง
นำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งหมด ผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

4. การประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ จัดเป็นทักษะพิสัยหรือทักษะปฏิบัติ ซึ่งการวัดทักษะปฏิบัติต้องให้นักเรียนมีการปฏิบัติงานที่แน่นอน หากประมวลแนวคิดของนักวัดผลทั้งหลายจะพบว่า ทักษะการปฏิบัติงานเป็นความสามารถซึ่งอาจเป็นด้านสมอง (Cognitive Skills) หรือไม่ใช่ทางสมอง (Non-cognitive Skills หรือ Manual Skills) ก็ได้ ทั้งนี้ทักษะดังกล่าวสามารถทดสอบได้โดยให้ผู้ถูกทดสอบแสดงให้ดู เพื่อจะได้ข้อมูลในการตัดสินระดับความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งความถูกต้องในกระบวนการปฏิบัติงานหรือคุณภาพของผลงาน การวัดภาคปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่วัดทักษะการปฏิบัติโดยสิ่งที่วัดหรือทักษะที่วัด (Object of Measurement) เป็นความสามารถด้านใดด้านหนึ่งก็ได้ (สุวิมล ร่องวานิช, 2550 : 6)

การวัดทักษะปฏิบัติเป็นการวัดที่ใช้สถานการณ์เพื่อใช้ทดสอบการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ละคน ทั้งผู้ถูกวัดจะได้รับมอบหมายให้ทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง มีกระบวนการทำงานตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น จุดมุ่งหมายสุดท้ายได้เป็นผลงานออกมา การวัดภาคปฏิบัติจึงเป็นการวัดกระบวนการปฏิบัติงาน (Process) และการวัดคุณภาพของงานที่ได้จากการปฏิบัติ (Product) ในการวัดการปฏิบัตินั้น ถ้างานที่มอบหมายให้ทำเป็นงานกลุ่ม นักเรียนมักจะได้รับการประเมินผลตามกลุ่มทำงาน แต่ถ้างานนั้นสามารถแยกทำเป็นคน ๆ ได้ นักเรียนควรจะได้รับผลการประเมินผลทีละคน (อุษา สบถุภษ์, 2545 : 46)

4.2 กระบวนการวัดและประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

กระบวนการวัดและประเมินด้านทักษะพิสัยหรือทักษะปฏิบัติ มีขั้นตอนที่แตกต่างไปจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินจิตพิสัยมาก เนื่องจากการประเมินผลด้านทักษะพิสัยต้องมีการจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติจริงและต้องมีการเก็บข้อมูลที่ผู้สอนต้องใช้การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนในระหว่างการปฏิบัติงาน ดังนั้น สุวิมล ร่องวานิช (2550 : 6-52) ได้กล่าวถึงการประเมินทักษะพิสัยที่มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ ในขั้นนี้ผู้สอนต้องศึกษาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมใด ต้องการให้บรรลุผลในเรื่องใด แล้วกำหนดงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชานั้น การใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินผล เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนไม่สามารถแยกออกจากกันได้
2. การกำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องกำหนดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานแก่นักเรียนให้ชัดเจนว่าจะให้มีลักษณะใด เช่น การประเมินทักษะอาจเกิดขึ้นในสภาพการณ์ในสถานที่จริง เช่น โรงงาน บริษัท ห้องปฏิบัติการ สถานการณ์จริงเหล่านี้มีระดับความเป็นจริง แต่หากผู้สอนไม่สามารถหาสภาพการณ์นี้ได้ ก็อาจทำได้โดยการจำลองสถานที่ให้คล้ายคลึงกับสถานที่จริง การประเมินทักษะภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้สอน เรียกว่าเป็น Controlled Test ในบางครั้งผู้ที่ทำการประเมินผล อาจจะหาสถานที่จริงหรือสถานที่คล้ายของจริงไม่ได้ ทำให้ผู้ถูกประเมินไม่ได้มีการปฏิบัติจริง การประเมินภาคปฏิบัติจึงต้องเลี่ยงไปใช้การประเมินด้วยข้อสอบในห้องเรียนแทนการประเมินในสถานที่จริงซึ่งมีความน่าเชื่อถือน้อยที่สุด
3. การกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ในการประเมินทักษะ เนื่องจากการประเมินภาคปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการให้นักเรียนที่ได้รับมอบหมายก่อนการตัดสินใจเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน ผู้สอนต้องวิเคราะห์คุณลักษณะที่ใช้ประเมินพฤติกรรมการทำงาน เพื่อหาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะได้เหมาะสม
4. การกำหนดวิธีการประเมินภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะประเมิน วิธีการที่ใช้มีหลายประเภท ได้แก่ การใช้ทดสอบด้วยข้อสอบ การให้ปฏิบัติงานจริง การให้ส่งสิ่งของที่ผลิตได้ การประเมินภาคปฏิบัติสามารถกระทำได้หลายวิธี วัตถุประสงค์ที่ประเมินเน้นความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเช่น การทดสอบ การเคลื่อนไหวร่างกายตามแบบแผนของการเดินบัลเล่ต์ด้วยการแสดงท่าเคลื่อนไหวตามชื่อท่าต่าง ๆ เป็นต้น
5. การกำหนดความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ ผู้ประเมินต้องตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหลังจากที่ผู้สอนเลือกวิธีการที่ใช้ในการประเมินภาคปฏิบัติแล้ว ต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ใช้ประเมินภาคปฏิบัติ เช่น วิธีการให้นักเรียนเขียนตอบในสิ่งที่ปฏิบัติภายในช่วงเวลาที่กำหนดขึ้นเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือว่าจะประเมินพฤติกรรมภาคปฏิบัติที่มีการเก็บข้อมูลเป็นช่วงต่อเนื่อง ทั้งนี้การประเมินภาคปฏิบัติที่ดี ควรใช้วิธีการที่ผู้สอนมีโอกาสสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียนเป็นเวลานานเพื่อเห็นพัฒนาการของนักเรียน นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเตรียมหาเครื่องมือที่มีความเหมาะสม เพื่อใช้ในการประเมินภาคปฏิบัติซึ่งมีหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินพฤติกรรม แบบบันทึกพฤติกรรม การประเมิน

ภาคปฏิบัติในงานใดงานหนึ่งอาจต้องใช้เครื่องมือมากกว่า 1 ชิ้น ขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดพฤติกรรมที่ผู้ประเมินกำหนด

6. การกำหนดวิธีการประเมินผลและรายงานผลการประเมินทักษะปฏิบัติ กระบวนการประเมินทักษะการปฏิบัติจะยังไม่สิ้นสุดจนกว่าจะมีการประเมินผลและรายงานผลความสามารถในการทำงานของนักเรียน วิธีการประเมินผลการประเมินทักษะมีหลายแบบ คือ การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลแบบอิงความก้าวหน้าของนักเรียน เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างคงทนถาวรตลอดไป ผู้ประเมินจึงต้องเตรียมเกณฑ์การประเมินประเมินผลล่วงหน้า

สรุปได้ว่า ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จัดเป็นทักษะพิสัยหรือทักษะปฏิบัติ การวัดผลด้านนี้จึงเป็นการวัดกระบวนการปฏิบัติงาน (Process) และการวัดคุณภาพของงานที่ได้จากการปฏิบัติ (Product) โดยมีกระบวนการวัดและประเมินผล 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ 2) การกำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 3) การกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ในการประเมินทักษะ 4) การกำหนดวิธีการประเมินภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะประเมิน 5) การกำหนดความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ และ 6) การกำหนดวิธีการประเมินผลและรายงานผลการประเมินทักษะปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะปฏิบัติมีหลากหลายแบบ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินพฤติกรรม แบบบันทึกพฤติกรรม

สำหรับการวัดและประเมินผลทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกการวัดและประเมินผลตามองค์ประกอบของทักษะ 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านความสามารถ และ 3) ด้านความชำนาญ โดยใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลด้านความรู้

การวัดและประเมินผลด้านความรู้ เป็นการทดสอบวัดผลทางการเรียนเกี่ยวกับความรู้ทางนาฏศิลป์ของนักเรียน ประกอบด้วย ความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ และองค์ประกอบของนาฏศิลป์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สามารถสะท้อนผลทักษะด้านความรู้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) ที่สามารถแสดงผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการเรียน โดยเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) ซึ่งรูปแบบทั่วไปของแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ จะมีข้อความซึ่งเขียนเป็นประโยคสมบูรณ์และมีตัวเลือกหลายรายการที่

กำหนดไว้ให้เลือกตอบ โดยตัวเลือกที่กำหนดให้ประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวลวง (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 209)

2. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ

การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ เป็นการทดสอบความสามารถ ในการปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน เครื่องมือ ที่ผู้วิจัยใช้ในการวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ได้แก่ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทาง นาฏศิลป์ที่มีลักษณะเป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมี โครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคลในลักษณะ การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ โดยผู้สอนเป็นผู้บันทึกการสังเกต

3. การวัดและประเมินผลด้านความชำนาญ

การวัดและประเมินผลทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์พิจารณาจาก กระบวนการผลิตและคุณภาพของผลงานที่นักเรียนออกแบบสร้างสรรค์การแสดงตามจินตนาการ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนถึงความชำนาญของนักเรียน โดยอาศัยหลักการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการนำเสนอแนวคิดใหม่ เครื่องมือที่ผู้วิจัย ใช้ในการวัดและประเมินผลด้านความชำนาญ ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ที่มีลักษณะเป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) มาใช้ในการวัดและประเมินคุณภาพผลงาน การสร้างสรรค์การแสดง ซึ่งเป็นทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยนำองค์ประกอบของ หลักการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์มาใช้เป็นหลักในการสร้างเกณฑ์การวัดและประเมินผลคุณภาพ ผลงานทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) เป็นแบบสังเกตที่กำหนดโครงสร้างแบบฟอร์มการสังเกตไว้ล่วงหน้าที่น่าจะสังเกตพฤติกรรม หรือปรากฏการณ์อะไร มีการกำหนดลักษณะเครื่องมือที่จะใช้ในการสังเกตสังเกตอย่างชัดเจน เช่น แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า หรือเกณฑ์ประเมินแบบรูบรีค (Rubric) และ จะสังเกตเฉพาะเรื่องราวหรือข้อมูลตามขอบเขตที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 221-222)

ตาราง 6 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>3.1 ความหมายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์</p> <p>นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง ศิลปะแห่งการแสดงเป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เกิดเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิด ประสบการณ์ มุมมองของผู้สร้างงาน ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชมด้วยกระบวนการแห่งความประณีต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหว 2) การสื่อความหมาย และ 3) การนำเสนอแนวคิดใหม่ (ภัทรพร เจริญรัตน์, 2559 : 15 ; อ่างอิงจากนราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์ ; พิรพงษ์ เสนไสย, 2557 : 10 ; ธรากร จันทนะสาโร, 2557 : 15 ; มนุศักดิ์ เรืองเดช, 2564 : สัมภาษณ์)</p>	√	√	√	√	√
<p>3.2 ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์</p> <p>ทักษะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ความคล่องแคล่ว โดยเป็นการทำงานของร่างกายหรือสมองประสานกัน สามารถปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความว่องไว รวดเร็ว การจะฝึกฝนให้เกิดทักษะในแต่ละอย่างนั้นจะต้องอาศัย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ความสามารถ และ 3) ความชำนาญ (พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์, ม.ป.ป. : 10 ; Grarrison, 1972 : 640 ; Good, 1973 ; Cronbach, 1977 : 393 ; ศรีมงคล เทพธัญญ์, 2543 : 1-2 ; ทิศนา แคมมณี, 2556 : 386 ; วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555 : 1 ; อารมณ์ ใจเพียง, 2553 : 67)</p>	√	√			

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>3.2.1 ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์</p> <p>1. ความหมายของนาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการฟ้อนรำระบำแล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย มีความสำคัญในการแสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติและเป็นแหล่งรวมศิลปะประเภทต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 575-576 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 13 ; สุนนมาลย์ นิมเนติพันธ์, 2543 : 16 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2541 : 19 ; เรณู โกศินานนท์, 2548 : 51 ; อมรา กล้าเจริญ, 2542 : 3)</p> <p>2. นาฏศิลป์มีความสำคัญที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอารยธรรมของชาติ ทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึก พัฒนาในด้านสังคมที่ช่วยให้รู้จักการทำงานร่วมกันและสามารถยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยกลมเกลียวและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น (จตุติกา โกศลเหมมณี, 2556 : 18 ; อ้างอิงมาจาก ถวัล ดัชนี, 2552 ; กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2522 : 84-85 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 3 ; สุนนมาลย์ นิมเนติพันธ์และสุนรตี นิมเนติพันธ์, 2551 : 3-4)</p> <p>3. องค์ประกอบของนาฏศิลป์สรุปได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทการแสดง 2) นักแสดง 3) การออกแบบลีลาท่าทาง 4) ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง 5) ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง และ 6) เครื่องแต่งกาย (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 286-302 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 4-5 ; ปิยวดี มากพา, 2556 : 12 ; ภัทรภาพร เจริญรัตน์, 2559 : 43-48)</p>			√		

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>3.2.2 ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์</p> <p>1. นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติ จำแนกได้ 6 ประเภท ได้แก่ 1) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศีรษะและลำตัว 2) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติขาและเท้า 3) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน 4) นาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง 5) นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติดีขึ้น และ 6) นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด (พันธทิพย์ ทองอร่าม, 2540 : 15 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 184-190 ; เครื่องจิต ศรีบุญนาถ, 2554 : 54-62)</p> <p>2. ภาษาท่า คือ การใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบกริยาอาการทั้งท่าทางตามธรรมชาติหรือใช้ท่ารำประกอบกริยาธรรมชาติมาประดิษฐ์ให้สามารถสื่อความหมายตามเนื้อร้องหรือบทการแสดง โดยจำแนกตามลักษณะกริยาได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกริยาแบมือ 2) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกริยามือจีบ 3) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับมือชี้ 4) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับการเลียนแบบกริยาของสัตว์ (สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 203-227 ; เครื่องจิต ศรีบุญนาถ, 2554 : 62 ; ประทิน พวงสำลี, 2514)</p> <p>3. นาฏศิลป์อีสาน เกิดจากความเชื่อก่อเกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมสืบต่อกันมา จนกระทั่งได้พัฒนาสู่พิธีกรรมการรักษาผู้ป่วยและเกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ จนพัฒนามาเป็นท่าพ็อนในการแสดงหมอลำและเป็นนาฏศิลป์อีสานที่ปรากฏในปัจจุบัน มีลักษณะแตกต่างจากการแสดงนาฏศิลป์ในราชสำนัก ซึ่งจำแนกลักษณะได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะมือ 2) ลักษณะเท้า 3) ลักษณะลำตัว และ 4) การเคลื่อนไหว (พิรพงษ์ เสนไสย, 2547 : 76-77)</p>			√		√

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>3.2.3 ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์</p> <p>เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญสามารถนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์ผ่านผลงานที่แสดงถึง อัตลักษณ์ และแนวคิดของตนเองได้ โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเคลื่อนไหว คือ การรำรำ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ 2) การสื่อความหมาย คือ การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหวที่สวยงาม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและรับรู้ความหมายร่วมกัน 3) การนำเสนอแนวคิดใหม่ คือ การสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ใหม่เฉพาะตนและมีความแตกต่างไปจากสิ่งเดิม 			√		√
<p>3.3 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์</p> <p>ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง (Simpson, 1972 ; Davies, 1967 : 96-99 ; Harrow, 1971 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 7-9 ; ไพโรจน์ ตรีธรรณกุล, 2542 : 134-135 ; อุษา สบฤกษ์, 2545 : 135-137 ; ฉวีวรรณ ตาลสุก , 2556 : 197-198 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 225 ; พีรพงษ์ เสนไสย, 2564 : สัมภาษณ์)</p>				√	√

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>3.4 การประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์</p> <p>ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวัดและประเมินผลด้านความรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) 2. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล 3. การวัดและประเมินผลด้านความชำนาญ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 6 ; อุษา สบฤกษ์, 2545 : 46 ; มนต์รี วงษ์สะพาน, 2563 : 209-222) 					√

จากการสรุปแนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์แสดงความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังภาพประกอบ 6

องค์ประกอบของหลักสูตร
<p style="text-align: center;">หลักการของหลักสูตร</p> <p>ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ความคล่องแคล่ว โดยเป็นการทำงานของร่างกายหรือสมองประสานกันด้วยความไว้วางใจ รวดเร็ว สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการทางนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว โดยอาศัยองค์ประกอบของทักษะ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ความสามารถ และ 3) ความชำนาญ</p>
<p style="text-align: center;">วัตถุประสงค์</p> <p>ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ อันประกอบด้วย ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญ โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการนำเสนอแนวคิดใหม่</p>
<p style="text-align: center;">เนื้อหาหลักสูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ 2. ด้านความสามารถพื้นฐาน ได้แก่ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า นาฏศิลป์อีสาน 3. ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ได้แก่ การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการนำเสนอแนวคิดใหม่
<p style="text-align: center;">กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง</p>
<p style="text-align: center;">การประเมินผล</p> <p>การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความรู้ใช้แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์แบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) 2. ด้านความสามารถใช้แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล 3. ด้านความชำนาญ ใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale)

ภาพประกอบ 6 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

1. ความหมายของวัฒนธรรม

กู๊ด (Good, 1973 : 156) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ การมุ่งสิ่งที่มีอยู่ แล้วให้คงอยู่ต่อไป ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านส่วนบุคคลหรือกลุ่ม ถ้ากลุ่มยอมรับว่ามีคุณค่าจะต้องเผยแพร่ให้ผู้อื่นรับรู้เพื่อให้เกิดการแพร่หลาย สิ่งนั้นคือวัฒนธรรมองค์กรนั้น ๆ

บรูม และเซลซ์นิก (Broom and Zelznick, 1969 : 27) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ประเพณีและความชำนาญที่มนุษย์เราได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม คือ ส่วนทั้งหมดอันซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้คิดและปฏิบัติในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518 : 49) ได้แสดงทรรศนะความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมมีความหมาย 2 ประเด็น คือ วัฒนธรรมในความหมายกว้าง หมายถึง วิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตที่ได้ปฏิบัติสะสมกันมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำสร้างขึ้น มีการสะสมถ่ายทอด และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง กับวัฒนธรรมในความหมายแคบ หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชนในความหมายนี้จำกัดเฉพาะส่วนที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2534 : 1-5) ได้ให้ความหมายคำว่า วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพราะมนุษย์ชอบที่จะมีการคิดค้นใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วัฒนธรรมเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติจึงมีพลังกำหนดชีวิตคนยิ่งกว่าสิ่งใด

พระยาอนุมานราชธน (2500 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54) ได้แสดงทรรศนะความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตมนุษย์ในส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนรุ่นก่อนสืบต่อจนเป็นประเพณี ตลอดจนความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติและกริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในสังคมส่วนรวม มีความเป็นพิมพ์เดียวกันและสำแดงออกมาให้ปรากฏในรูปภาษาศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น เป็นมรดกทางสังคมยอมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538 : 54) ได้แสดงความหมายของวัฒนธรรมไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำรงชีวิตของสังคม ซึ่งเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถแก้ไขและซาบซึ้งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทยคือวิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสมเลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในสังคม

2. วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม วัฒนธรรมเกิดจากวิถีการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีตหรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ ขึ้นใหม่ ซึ่งอาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ๆ ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

3. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างขึ้น นำมาซึ่งความเจริญงอกงาม วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่แก้ไข้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม จนกระทั่งในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิมไว้ได้จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 54) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนไทยในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันมีความเข้าใจซาบซึ้งยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ คือ ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ แบ่งแยกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์และผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีคุณค่าอันควรค่าแก่การวิจัยอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม เสริมสร้าง เอตทัคคะและเผยแพร่แลกเปลี่ยน เพื่อสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคม และธรรมชาติ เป็นการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

กิจจา จริยะประดับ (2545 : 26) ได้แสดงทรรศนะความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นโดยการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แล้วสืบทอดเป็นความเจริญก้าวหน้า วัฒนธรรมมีความสลับซับซ้อนประกอบด้วยความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

จूरี่ตัน วรรณรัตน์ (2546 : 416) ได้แสดงทรรศนะความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองตนเอง เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมหรือเป็นระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ปฏิบัติในทางที่ดีและมีการสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้ระบุความหมายของ วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายความว่า วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปกป้อง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุข และยั่งยืน (สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2545 : 1-2)

วงหทัย ต้นชีวะวงศ์ (2554 : 32-33) ได้แสดงทรรศนะว่า วัฒนธรรมคือ ผลงานที่มีมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นประกอบไปด้วยส่วนที่จับต้องได้และส่วนที่จับต้องไม่ได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้ (Tangible Items) แสดงถึงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทัศนกรรม เครื่องใช้ อุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับและดนตรี ฯลฯ

2. วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ แสดงถึงวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ แนวคิด ภูมิปัญญา ความเชื่อ ค่านิยม กฎหมาย จริยธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติ ที่แสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนที่มี ค่านิยม ความเชื่อและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

สรระเกียรติ กุลเจริญ (2558 : 12) ได้เสนอทรรศนะความหมายวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและแสดงออกซึ่ง ความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ชาบซึ้ง ยอมรับและนำไปใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นทั้งระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

ปิยะนุช รัตนพันธุ์ (2561 : 10) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมิใช่สิ่งที่เกิดจากสัญชาตญาณ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาและอารมณ์เข้าไว้ด้วยกัน จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้นและได้รับการถ่ายทอดด้วยการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม จนเกิดเป็นระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การตามระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการควบคุมในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยต่าง ๆ และยังเป็นเครื่องวัดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม กำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม รวมทั้งส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

จากความหมายและการแสดงพรรณนาของนักวิชาการเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคมปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคม และธรรมชาติ เป็นการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรม

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural and Functionalism)

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเป็นทฤษฎีแม่บทสำคัญ โดยทฤษฎีนี้เป็นการรวมกันของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functionalism) ของแรดคลิฟฟ์ บราวน์ (Radcliffe Brown) และทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ของบรอนิสลอฟ มาลินอสกี (Bronislow Malinowski) ทั้งสองทฤษฎีเน้นการทำความเข้าใจการคงอยู่และการสืบเนื่องของโครงสร้างและเสถียรภาพทางสังคม โดยหลักการของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของบราวน์เน้นหน้าที่ซึ่งทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้ ส่วนย่อยต่าง ๆ หรือระบบย่อยต่าง ๆ ภายในสังคมจะปฏิบัติงานต่อเนื่องประสานสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งไปสู่ความมุ่งหมายสุดท้ายของแต่ละสังคมคือความอยู่รอด ดังนั้น ระบบต้องทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสมดุลของสังคมเอาไว้

มาลินอสกี นักหน้าที่นิยมกล่าวว่า โครงสร้างของสังคม คือ สถาบันของสังคมที่เกิดมาจากความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์ในทุกสังคมวัฒนธรรมมีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ และหน้าที่หลักของวัฒนธรรมคือการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์หรือเปรียบเสมือนเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Biological and Psychological Needs) ความต้องการด้านสังคม (Instrumental Needs) และความต้องการทางสัญลักษณ์หรือความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs) วัฒนธรรมทุกด้านมีหน้าที่ต้องทำการตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสามอย่าง (งามพิศ สัตย์สงวน, 2538 : 62-64)

การนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการสื่อให้เห็นถึงหน้าที่ของนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ในเชิงวัฒนธรรมที่มีต่อสังคม รวมถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ที่เชื่อมโยงผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันซึ่งเป็นโครงสร้างทางสังคม อันจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงคุณค่าและหน้าที่ของนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่มีบทบาทต่อสังคมได้อย่างชัดเจน

2.2 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology)

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) (ยศ สันตสมบัติ, 2556 : 35)

เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม จูเลียน สจิวต์ (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาอเมริกันได้ให้หลักการที่เป็นแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่าเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaption) ของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือเทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม ซึ่งทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมตามทรรศนะของสจิวต์ เป็นความพยายามศึกษาวิเคราะห์ถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเทคโนโลยีทางการผลิต ซึ่งเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับพฤติกรรมของมนุษย์

3. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อวัฒนธรรม

การนำทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการได้แนวคิดเพื่อสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย โดยชี้ให้เห็นชัดเจนในบริบทของท้องถิ่นตนเองว่าวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์นั้นมีการปรับตัวและมีพัฒนาการภายในสภาพแวดล้อมอย่างไร อันจะสะท้อนให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยซึ่งสอดประสานอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม

2.3 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักมานุษยวิทยากลุ่มแรกที่น่าเสนอทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นนักมานุษยวิทยาสำนักอังกฤษโดย อีเลียทสมิท (Elliot Smith), วิลเลียมเพอร์รี่ (William Perry) และริเวอร์ส์ (W.H.R. Rivers) โดยเสนอว่า อารยธรรมชั้นสูงมีจุดกำเนิดในประเทศอียิปต์แล้วจึงแพร่กระจายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก กลุ่มและชนชาติต่าง ๆ ซึ่งมีการติดต่อหรือค้าขายกับชาวอียิปต์ได้รับวัฒนธรรมจากอียิปต์ไปใช้ จึงเกิดเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม แนวคิดดังกล่าวได้รับการโต้แย้งจากนักทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสำนักเยอรมัน (German School) เช่น ฟริตซ์ เกรบ (Fritz Graeb) และวิลเฮล์ม ชมิดท์ (Wilhelm Schmidt) ซึ่งได้เสนอว่า จุดศูนย์กลางของวัฒนธรรมนั้นมีได้มีเพียงจุดเดียว หากแต่มีหลายจุดตั้งแต่ละจุดก็แพร่กระจายวัฒนธรรมของตนออกไปรอบ ๆ

เป็นวงกลม เรียกว่า Culture Circle ความต่างของทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของสองสำนักนี้จึงต่างกันแต่เพียงว่า จุดศูนย์กลางมีแห่งเดียวหรือหลายแห่งเท่านั้น แต่จะวางสมมติฐานเหมือนกันว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต่าง ๆ มักไม่มีความคิดสร้างสรรค์คิดค้นสิ่งใหม่แต่ลอกเลียนแบบจากผู้อื่นอยู่เสมอ แนวความคิดของนักมานุษยวิทยาทั้งสองกลุ่มนี้ได้รับการโจมตีจากนักมานุษยวิทยาอเมริกันในเวลาต่อมาและเสื่อมความนิยมลง

คล้าควิสเลอร์ (Clark Wissler) และอัลเฟรดโครเบอร์ (Alfred Kroeber) นักทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสำนักอเมริกัน (American School) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดไปตามพื้นที่เท่าที่มันจะไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และยุคสมัยใกล้เคียงกัน ทำให้เห็นภาพวัฒนธรรมเป็นกลุ่ม ๆ และแพร่กระจายไปทุก ๆ ที่ตามสภาพทางภูมิประเทศที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึงได้และไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้น ดังนั้นรูปแบบของการกระจายตัวจึงไม่ใช่วงกลม ทั้งนี้วิธีการศึกษาการแพร่กระจายของสำนักอเมริกันจะใช้วิชาการแขนงต่าง ๆ หลากหลายเป็นเครื่องมือช่วยคิดวิเคราะห์ เช่น ใช้หลักภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ โบราณคดีหลักของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น ๆ ได้ ต้องยึดหลักว่า วัฒนธรรมคือความคิดและพฤติกรรม (ผลของความคิด) ที่ติดตัวบุคคล ถ้าหากบุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่นด้วย โดยการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และการคมนาคม (ทรงคุณ จันทจร, 2553 : 59-64)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมาใช้ เพื่อต้องการอธิบายความเป็นมาของที่มาของนาฏศิลป์ไทยที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอีกด้านหนึ่งของไทย โดยจะได้นำมาทฤษฎีนี้วิเคราะห์หาเหตุผลของความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมของตนกับพื้นที่อื่น ๆ ที่ส่งอิทธิพลแก่กัน อันจะนำมาซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่ทำให้วัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนมีความแตกต่างจากพื้นที่บริบทอื่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้เกิดความรู้สึกระทึกและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม

ยศ สันตสมบัติ (2556 : 14-16) ได้สรุปลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไว้ 6 ประการดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม (Shared Ideas) และค่านิยมทางสังคมซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมของคนภายในวัฒนธรรมเดียวกันที่จะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเขามีความสอดคล้องต้องกันกับผู้อื่น เช่น ค่านิยมการเคารพนับถือผู้ใหญ่ เมื่อเด็กพบผู้ใหญ่ที่เขารู้จัก เด็กจะทราบบว่าควรยกมือไหว้เพื่อทักทายและ

แสดงความเคารพ และขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็จะสามารถคาดคะเนได้ว่า เด็กจะไหว้และตนควรจะรับไหว้ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (Culture is Learned) ซึ่งเปรียบวัฒนธรรมเหมือน มรดกทางสังคม ที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากการใช้สัญลักษณ์ ตลอดจนชีวิตประจำวันของคนเราล้วนเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินตรา สัญลักษณ์ไฟจราจรหรือสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เป็นต้นสัญลักษณ์สำคัญที่มนุษย์ใช้ก็คือ ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อความหมายระหว่างกันและกัน นอกจากนี้ ภาษาและระบบสัญลักษณ์อื่น ๆ ยังช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างเป็นระบบและสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา ในลักษณะนี้วัฒนธรรมจะมีหน้าที่ต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และให้สามารถวางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระบบและแบบแผน เพื่อให้สังคมทำงานได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังช่วยในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์

5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เมื่อมนุษย์ในสังคมแห่งหนึ่งพยายามนิยามความหมายของอำนาจ กระบวนการกำหนดความหมายดังกล่าวก็ย่อมกลายมาเป็นการสร้างแนวความคิดพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองของสังคมนั้น

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผลโดยตรงจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2541 : 17) ได้แบ่งลักษณะวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย ดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นทั้งความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน
4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัวและการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคลในชุมชนและสังคม

5. ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในการพัฒนาทางสังคม

วาสนา บุญสม (2548 : 18) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย มีดังนี้

1. ด้านภาษา มีแบบแผนทางภาษาที่ใช้สื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะ เป็นภาษาท่าทาง การพูดจา หรือการใช้ลายลักษณ์อักษร
2. ด้านขนบ ธรรมเนียม ประเพณี มีแนวทางปฏิบัติของบุคคลในสังคมเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิดคล้ายกัน และกระทำการต่าง ๆ ในแนวทางเดียวกัน
3. ด้านจริยธรรม มีแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลในสังคม เพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข
4. ด้านการแต่งกาย มีแนวนิยมการแต่งกายของแต่ละเพศแต่ละวัย เพื่อให้ดูสวยงามเหมาะสมตามกาลเทศะ
5. ด้านการสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีแบบอย่างการสร้างเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับที่ประณีตสวยงาม คงทน เหมาะแก่ยุคสมัย
6. ด้านความบันเทิง มีแบบอย่างการแสดงและการละเล่นเพื่อความเพลิดเพลินใจ เช่น การเต้นรำรำเคียว การชี่ม้่าก้านกล้วย การชักม้่าขมเมือง การแข่งเรือ เป็นต้น
7. ด้านศิลปะ มีแบบอย่างการแสดงออกอย่างงดงามแห่งอารมณ์สะท้อนใจ เกิดจากความนึกคิดที่สูง สามารถโน้มน้าวใจผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่าน ให้คล้อยตามหรือกล่อมเกลาจิตใจให้ผ่องใส ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์และวรรณคดีไทย

ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมสามารถจำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม
 2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้
 3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์
 4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา
 5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ และ
 6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง
- วัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านขนบ ธรรมเนียม ประเพณี ด้านจริยธรรม ด้านการแต่งกาย ด้านการสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้านความบันเทิง และด้านศิลปะ

4. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์ร่วมกันสั่งสมและสืบทอดต่อกันมา มีการหยิบยืมและส่งผ่านวัฒนธรรมข้ามกลุ่ม จึงทำให้วัฒนธรรมเกิดการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยมีนักวิชาการได้เสนอทฤษฎี ดังนี้

นภาพรณ์ หะวานนท์ (2540 : 29) กล่าวถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการคิดหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ (Invention) สิ่งใหม่นี้อาจจะเป็นเรื่องของความคิด อุดมการณ์หรืออาจจะเป็นสิ่งของหรือวัตถุใด ๆ ก็ได้ เช่น การเกิดผู้นำศาสนาขึ้นในโลกได้มีผลทำให้ระบบความสัมพันธ์ของบุคคลในหลายสังคมเปลี่ยนแปลงไป หรือคนชนบทอาจมีความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจมากขึ้น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันน้อยลง

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการแพร่กระจาย (Diffusion) ความคิดหรือวัตถุการแพร่กระจายความคิดอุดมการณ์ วัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ นี้ อาจจะเป็นการแพร่กระจายไปภายในกลุ่มสังคมหรือเป็นการแพร่กระจายจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งก็ได้ ส่วนใหญ่แล้วการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นมีมูลเหตุมาจากการแพร่กระจาย

มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์ (2548 : 185-187) ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม 2 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุมาจากภายในระบบสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบเอง ไม่มีตัวภายนอกเข้ามาบีบบังคับ และตัวสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแบ่งได้ 2 ประการ คือ

1.1 การประดิษฐ์คิดค้น เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงค่อยเป็นค่อยไป มีการผสมผสานปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.2 การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคมได้อย่างไม่ครบถ้วน การอบรมสั่งสอนสมาชิกแต่เดิมเป็นหน้าที่ของครอบครัว ปัจจุบันได้มีสถาบันการศึกษารับช่วงไปอบรมสั่งสอนอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันทำให้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น ภาระนี้จึงไปตกแก่คนแก่ คนใช้และโรงเรียน สำหรับกรณีโรงเรียนนั้นถ้าละเลยหน้าที่นี้ก็จะยอมทำให้ผู้เยาว์ที่จะเป็นสมาชิกของสังคมต่อไปขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของสังคม อันมีผลต่อพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไป

2. การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกของสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการติดต่อกับสังคมนานาชาติ เกิดการซึมซับรับเอาและการถ่ายทอดระหว่างวัฒนธรรม ส่งผลให้สังคมมีความเป็นสากล ทั้งในด้านสภาพสังคม รูปแบบของวัฒนธรรม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบนี้มีหลายประการด้วยกัน คือ

2.1 การแพร่กระจาย คือ การที่วัฒนธรรมแต่ละสังคมกระจายหรือมีอิทธิพลเหนือกว่าวัฒนธรรมอื่น เป็นการเอาประโยชน์จากคนอื่นจากวัฒนธรรมอื่น เป็นต้น

2.2 การยืมทางวัฒนธรรม คือ การแลกเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจากมิตรประเทศมาประยุกต์ให้เหมาะสมต่อวิถีชีวิตกับสังคมดั้งเดิม เมื่อสมาชิกส่วนมากยอมรับได้ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดั้งเดิม ก็กลายเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันมีคุณภาพเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550 : 14-16) กล่าวถึง
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยจำแนกสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น ความเสื่อมของดิน น้ำท่วม ทำให้เกิด
สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลง
2. การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่เพิ่มขึ้น
3. การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวน
ประชากร การแข่งขัน ความขัดแย้งทางชนชั้น ทำให้ต้องสร้างวิธีการหรือกฎระเบียบในการแก้ไข
ปัญหาความยุ่งยาก

4. การแลกเปลี่ยนหรือหยิบยืมวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากเทคโนโลยี
การติดต่อสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว

5. การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความรู้ที่ก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
6. การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากนโยบายหรือความประสงค์ของผู้ปกครอง
7. การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการมองเห็นประโยชน์และความจำเป็นในการ
เปลี่ยนแปลง

8. การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม มีการดัดแปลง
วัฒนธรรมเดิมให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

วงหทัย ต้นชีวะวงศ์ (2554 : 77-78) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรม ดังนี้

1. นวัตกรรม (Innovation) การค้นพบแนวคิดใหม่ รูปแบบการใช้ชีวิตใหม่หรือ
เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ได้แพร่จากวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่ง เช่น
การยอมรับในเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ของคนไทยที่มีความจำเป็นกับการดำเนินชีวิตมากขึ้นชนิด
ขาดไม่ได้ ฯลฯ

2. การแพร่ (Diffusion) โดยการหยิบยืม (Borrowing) โดยวัฒนธรรมหนึ่ง
นำรูปแบบพฤติกรรม แนวความคิดความเชื่อของวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาปรับใช้ มาประยุกต์ใช้กับ
วัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ เช่น การหยิบยืมวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตกของคนไทย ฯลฯ

3. การเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นผ่านการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation)
การผสมผสานหรือถึงขั้นเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างรุนแรงภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นที่มี
อำนาจเหนือกว่า การกลืนกลายทางวัฒนธรรมนี้เป็นผลมาจากการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรม
ใด ๆ ในระยะเวลาที่นานจนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบ
ความคิด ความประพฤติ เช่น ผู้อพยพลี้ภัยที่จำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับกระแสวัฒนธรรมหลัก ฯลฯ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2556 : 217-220) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยปกติไม่ค่อยเกิดการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก แต่หากเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อใดก็ย่อมมีผลกระทบมากมาย
 2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร ขนาดของประชากร การกระจายตัวของประชากร ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรตามไปด้วย เช่น อาหาร ที่อยู่
 3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน สังคมใดเป็นสังคมปิด สังคมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงช้า หรือถ้าสังคมใดเป็นสังคมเปิดย่อมมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงได้มากหรือเร็ว
 4. โครงสร้างทางสังคมหรือวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ที่เป็นเนื้อเดียวกันและมีความผูกพันกันสูง เช่น สังคมประเพณีหรือสังคมชนบท สังคมประเภทนี้มักเปลี่ยนแปลงช้าและคงที่ ในขณะที่สังคมเมือง ผู้คนมีความหลากหลาย อาชีพต่างกัน เชื้อชาติต่างกัน ไม่ค่อยมีความผูกพันมากนัก สังคมประเภทนี้มักเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว
 5. ทศคติและค่านิยม ในแต่ละสังคมจะมีทศคติและค่านิยมที่ต่างกัน บางสังคมเห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติธรรมดายอมรับได้ ส่วนบางสังคมไม่มีความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงเลย เพราะจะยึดมั่นกับอดีต ขนบธรรมเนียม จึงเป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก
 6. การเล็งเห็นถึงความจำเป็น การเปลี่ยนแปลงชนิดใดขึ้นอยู่กับคนในสังคมมองเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่ความจำเป็น และคนยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เช่น การขยายเมือง ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีสาธารณสุข การคมนาคมที่สะดวก
 7. พื้นฐานทางวัฒนธรรม มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจริญขึ้นก็จะทำให้เพิ่มจำนวนสิ่งประดิษฐ์และการค้นพบเป็นไปได้มากขึ้น
- จากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทยตามทรรศนะของนักวิชาการที่เสนอไว้ข้างต้น สามารถสรุปสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ดังนี้

1. นวัตกรรม การค้นพบแนวคิดใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ รูปแบบการใช้ชีวิตใหม่หรือเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ความรู้ที่ก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
2. การแพร่กระจาย การหิบบั่มและการผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมใด ๆ ในระยะเวลาที่นานจนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบความคิด ความประพฤติ
3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของประชากร
4. ทศคติ ค่านิยมและความเชื่อ แต่ละสังคมจะมีทศคติและค่านิยมที่ต่างกัน บางสังคมเห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติ บางสังคมยึดมั่นกับขนบธรรมเนียมเดิม มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

5. การเล็งเห็นถึงความจำเป็น เป็นการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการมองเห็นประโยชน์และความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

5. การอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมไทย

การอนุรักษ์ (Conservation) คือ การกระทำเพื่อป้องกันความทรุดโทรม รวมทั้งกิจกรรมทั้งหลายที่ยืดอายุของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และการบำรุงรักษาสิ่งที่ตั้งงามไว้ เช่น ประเพณีต่าง ๆ ทัศนกรรมและคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

คุณค่าในการอนุรักษ์ (Values in Conservation) การอนุรักษ์จะต้องรักษาและดำเนินไปเพื่อการส่งเสริมข้อมูลและคุณค่า (Message and Values) ของมรดกวัฒนธรรมนั้น คุณค่าเหล่านี้ช่วยในการจัดลำดับอย่างเป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจในการเข้าแทรกแซงโครงสร้าง รวมทั้งการกำหนดขอบเขตและธรรมชาติในการซ่อมแซมเฉพาะรายการจัดลำดับก่อนหลังของคุณค่าจะสะท้อนเนื้อหา (Content) ของประวัติศาสตร์ ประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีอีกด้วย (พรสวรรค์ พรตองก่อ, 2560 : 28)

ดังนั้น การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการระบบการอนุรักษ์ให้คงอยู่และการพัฒนาปรับปรุงจนเกิดกระบวนการสืบทอดส่งต่อสู่คนในสังคม ให้เกิดความตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งการอนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมมีผู้ได้เสนอแนวคิดไว้หลากหลาย ดังนี้

วิวัฒน์ชัย บุญภักดี (2531 : 32-37) อธิบายการสืบทอดวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมควรมุ่งส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งตัววัฒนธรรมและผู้สร้างงานวัฒนธรรมที่มีฝีมือหรือมีความชำนาญพิเศษ การส่งเสริมและการเผยแพร่วัฒนธรรมที่รองรับการท่องเที่ยวควรพัฒนาไปในรูปแบบที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ การพัฒนารูปแบบและเนื้อหา เพื่อปลูกเร้าให้เกิดความสนใจและตระหนักในสำคัญมากขึ้น โดยมีการวางแผนและประสานงานกันอย่างรอบคอบ

ศรีศักร วัลลิโกดม (2535 : 6) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์และพัฒนาเป็นเรื่องของบุคคลที่เป็นเจ้าของ เพราะย่อมรู้ว่าอะไรควรอนุรักษ์และพัฒนามากกว่าคนภายนอก โดยเหตุนี้เวลามีการพัฒนาและอนุรักษ์จากหน่วยงานราชการที่มาจากส่วนกลางคนในสังคมท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของจึงไม่เข้าใจ และนี่ก็น่าเป็นของทางราชการและของรัฐบาลชาติบ้านเมืองไป ผลที่ตามมาทำให้สิ่งที่มีการอนุรักษ์และพัฒนาเหล่านี้กลายเป็นเพื่อการรีนเรจและการท่องเที่ยวไป เพราะฉะนั้นการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รุนแรงจนเกิดความเสียหายในการดำรงชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคม ดังนั้นจึงพยายามทำให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องความเป็นท้องถิ่นให้ได้ โดยมีข้อแม้ว่าต้องจัดการให้แต่ละท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญทาง

วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้เท่าเทียมกัน ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน เพราะวัฒนธรรมที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับว่าทำให้ท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550 : 69) ได้กล่าวถึงงานพัฒนาวัฒนธรรม หมายถึง การริเริ่มสร้างสรรค์และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย บังเกิดคุณประโยชน์กาชีวิต สังคมและธรรมชาติ โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ มีดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพความเหมาะสมของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรมในปัจจุบัน
2. การเลือกสรรวัฒนธรรมที่ควรได้รับการพัฒนา
3. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาวัฒนธรรม
4. จัดหางบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาวัฒนธรรม
5. การปรับปรุงหรือออกกฎระเบียบข้อบังคับให้เอื้อต่องานพัฒนาวัฒนธรรม
6. การประชาสัมพันธ์งานพัฒนาวัฒนธรรม
7. การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่พัฒนาแล้วเข้าไปในกระบวนการให้การศึกษา ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดจนเผยแพร่ทางสื่อมวลชน
8. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในงานพัฒนาวัฒนธรรม
9. การจัดประชุมสัมมนาทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรม
10. การติดตามและประเมินผล

จากทรรศนะของนักวิชาการข้างต้นมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์และการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในทางวัตถุและทางจิตใจ และยกระดับคุณภาพของสังคมโดยรวมและทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสังคมและมีทรศนะหลากหลายที่ควรแก่การตระหนัก และดำเนินการเพื่อการรักษาและการพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ต้องคงไว้ซึ่งความเป็นวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้อยู่คู่กับสังคมตลอดไป

6. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีความสำคัญต่อการศึกษา

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเป็นความสำคัญหนึ่งที่ระบบการศึกษาของชาติให้ความสำคัญ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝัง

จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและ
ของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วย
ตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 5)

ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีในการอนุรักษ์และ
ส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานทั้งทางด้านคุณภาพนักเรียน
และคุณภาพการบริหารจัดการตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา
พ.ศ. 2561 ข้อ 3 “ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา
แต่ละระดับ และประเภทการศึกษา...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 84)
ซึ่งมาตรฐานการศึกษามีการกำหนดมาตรฐานที่เน้นคุณภาพนักเรียน คุณภาพผู้บริหาร และ
คุณภาพครู ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและข้อกำหนดในกฎกระทรวงการประกัน
คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐานมี 5 ระดับ คือ
ระดับกำลังพัฒนา ระดับปานกลาง ระดับดี ระดับดีเลิศ และระดับยอดเยี่ยม ซึ่งมาตรฐานการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของนักเรียน

- 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน
- 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

จากมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ข้างต้น การเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทยจัดอยู่ในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของนักเรียน ข้อ 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียน โดยมีรายละเอียด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 25-29) ดังนี้

1. มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้
ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่สถานศึกษากำหนด
โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2. มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้ง ภูมิปัญญาไทย

3. ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย นักเรียนยอมรับและอยู่ ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี

4. มีสุขภาพทางร่างกาย และจิตสังคม นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์และสังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมี ความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยจัดเป็นคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกันในเรื่อง ความภูมิใจใน ท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้งการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 6)

สรุปได้ว่า การศึกษาชาติให้มีความสำคัญกับวัฒนธรรมของไทย การปลูกฝังคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนและ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและ หลากหลาย ตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มี ความขัดแย้งกับผู้อื่น

7. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ มนุษย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เพื่อใช้ในการวัดผลและ ประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ดังนี้

1. ความหมายของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539 : 15) ให้ความหมายของ คุณลักษณะด้านจิตพิสัยว่า เป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ช่วยเสริมสร้างและ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีความเก่ง ความดี และมีความสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สุนทรีย์ โดยเน้นจริยธรรมเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่ความสุขที่แท้จริง

นพเก้า ฦ พัทลุง (2544 : 15) ได้แสดงทรรศนะความหมายคุณลักษณะด้าน จิตพิสัยว่า เป็นคุณลักษณะด้านจิตใจหรือความรู้สึก นึกคิด สุนทรีย์โดยเน้นจริยธรรม

ทรงศรี ชูศรีหะรัญ (2544 : 40) ได้แสดงทรรศนะความหมายคุณลักษณะด้าน จิตพิสัยว่า หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในด้านอารมณ์และจิตใจ แล้วนำไปสู่การแสดงออกด้านพฤติกรรมภายนอก

ชวลิต ชูกำแหง (2553 : 105) ได้ให้ความหมายของจิตพิสัยว่า เป็นคุณลักษณะ แฝงภายในบุคคลเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม จริยธรรม และบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังเกตได้ยาก ดังนั้น การวัดจิตพิสัยให้ใกล้เคียงกับ คุณลักษณะภายในของบุคคลมากที่สุดจึงต้องอาศัยข้อมูลอ้างอิงหลาย ๆ ด้านมาประกอบกันร่วมกับ เกณฑ์ที่ชัดเจนและเชื่อถือได้

จากความหมายตามทฤษฎีของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง คุณลักษณะด้านจิตใจเป็นความรู้สึกที่แฝงอยู่ภายในของ บุคคลที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและสุนทรียะ การวัดจิตพิสัยต้องอาศัย ข้อมูลอ้างอิงหลายด้านร่วมกับเกณฑ์ที่ชัดเจนและเชื่อถือได้

2. องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

วัลลภ กันทรัพย์ (2528 : 756-764) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะด้าน จิตพิสัยไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling/emotion)
2. เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Typical) ของแต่ละบุคคล
3. เป็นพฤติกรรมที่มีทิศทางของการแสดงออก (Direction) ซึ่งแสดงออกได้

2 ทาง คือ ทิศทางที่เป็นบวกกับทิศทางที่เป็นลบ เช่น รัก ชอบ ขยั้น อดทน

4. เป็นพฤติกรรมที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ในความเข้ม (Intensity) เช่น รักมาก, รักน้อย

5. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลใดจะเกิดความรู้สึกขึ้นมาได้โดยมีเป้า (target) เสมอ

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2535 : 438) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะด้าน จิตพิสัย ดังนี้

1. เป็นลักษณะที่แสดงออกซึ่งอารมณ์หรือความรู้สึก เครื่องมือวัดใดก็ตาม ถ้าการตอบไม่ได้แสดงออกในลักษณะทางอารมณ์หรือความรู้สึกแล้วนับว่าขาดองค์ประกอบ

2. เป็นลักษณะที่มีแบบแผนเฉพาะคน (Typical way of Feeling) แบบแผนเฉพาะคนในการแสดงออกก็คือ การที่คนซึ่งมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เท่ากัน แต่มีการแสดงออกที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันแต่อย่างใด

3. มีทิศทาง หมายถึง ความรู้สึกนั้นเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ได้ เช่น ดี-เลว, พอใจ-ไม่พอใจ ฯลฯ

4. มีความเข้ม เป็นระดับของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ชอบมาก-ชอบน้อย, พอใจมากที่สุด ฯลฯ เครื่องมือวัดใดก็ตามถ้าให้ตอบแต่เพียง 2 กรณี เช่น ใช่-ไม่ใช่ จะขาด องค์ประกอบนี้

5. มีเป้าหมายเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการจะแสดงความรู้สึกต่อสิ่งที่เป็นเป้าหมาย ต้องกำหนดลงไปให้ชัดเจนและแน่นอน เช่น ทศนคติต่อศาสนาพุทธมีความชัดเจนแน่นอนมากกว่าทศนคติต่อศาสนา เพราะสามารถให้ความหมายและขอบข่ายได้เฉพาะเจาะจงมากกว่า

จากทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้แสดงไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย จำแนกได้ 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling/emotion)
2. เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเฉพาะบุคคล (Typical)
3. เป็นพฤติกรรมที่มีทิศทางของการแสดงออก (Direction)
4. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลใดจะเกิดความรู้สึกขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเสมอ (Target)
5. เป็นพฤติกรรมที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ในความเข้มข้นของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น (Intensity)

8. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

บลูม (Bloom, 1956 ; อ้างอิงมาจาก วิณา ประชากุล และประสาธ เนิ่งเฉลิม, 2563 : 59-60) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) และด้านทักษะ (Psycho-motor Domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น Bloom ได้จัดชั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการรับรู้ 2) ชั้นการตอบสนอง 3) ชั้นการเห็นคุณค่า 4) ชั้นการจัดระบบ และ 5) ชั้นการสร้างลักษณะนิสัย เพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยปลูกฝังค่านิยมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความรู้/เจตคติ/ค่านิยม/คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ โดยมีกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้นักเรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยม คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม เช่น การรู้ตัว การเต็มใจรับรู้ และการควบคุมการรับรู้

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม

ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้นักเรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้นให้ลองทำตามค่านิยม ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยม เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม เช่น การยินยอมตอบสนอง การเต็มใจตอบสนอง และความพึงพอใจในการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยม เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตน หรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยม เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยม เป็นต้น ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม เช่น การยอมรับในคุณค่านั้น การชื่นชมในคุณค่าและความผูกพันในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม

เมื่อนักเรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนพิจารณาค่านิยมนี้กับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญ เช่น การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่าและการจัดระบบในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย

ผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามค่านิยมอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับและการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งนักเรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่มีหลักยึดในการตัดสินใจเป็นนิสัย การดำเนินการในขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในนักเรียนแต่ละคน นักเรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นนักเรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่เป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม และขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย มาบูรณาการร่วมกับกระบวนการสอนในองค์ประกอบของหลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น

9. การวัดและการประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัยเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี มีผู้กล่าวถึงเครื่องมือและวิธีการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ดังนี้

วินัย รังสีนนท์ (2535 : 552) กล่าวถึงเทคนิคการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยไว้ 3 วิธี

ได้แก่

1. การให้บุคคลบอกเรื่องราว ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 1.1 แบบรายงานตนเอง (Self-report) มีวิธีบันทึกข้อมูล ได้แก่
 - 1.1.1 แบบตรวจสอบรายการ (Check-list)
 - 1.1.2 แบบมาตราประมาณค่า (Rating scale)
 - 1.1.3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questions)
 - 1.1.4 แบบสอบถามปลายปิด (Closed-Item questions)
 - 1.1.5 แบบวัดทัศนคติโดยใช้ความหมายทางภาษา (Semantic
 - 1.2 เทคนิคการฉายออก (Projective Techniques)
 - 1.3 แบบทดสอบสถานการณ์ (Situational Test)
 - 1.4 การเปรียบเทียบคู่ (Paired Comparisons)
 - 1.5 สัมภาษณ์ (Interview)
 - 1.6 อภิปรายกลุ่ม (Discussion Group)
 2. ให้คนอื่นบอกเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เราวัด (Other People-report)
 - 2.1 สังคมมิติ (Society Method)
 - 2.2 สัมภาษณ์คนที่รู้จักบุคคลที่เราจะวัด (Other People Interview)
 - 2.3 ให้บุคคลอื่นตอบแบบสอบถาม รายงานพฤติกรรมของบุคคลที่เราจะวัด
 3. สังเกต (Observation) ได้แก่
 - 3.1 สังเกตในสถานการณ์เฉพาะที่ควบคุม (Observe in Control Fix
 - 3.2 สังเกตในสถานการณ์ทั่วไป (Observe in General Situational)
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์ (2535 : 441) จำแนกเครื่องมือวัดผลด้านจิตพิสัย ดังนี้
1. แบบตอบโดยเสรี ประกอบด้วย
 - 1.1 กลวิธีระบายความในใจ
 - 1.2 แบบทดสอบ
 - 1.3 ระเบียบพฤติกรรม
 2. แบบจำกัดคำตอบ
 - 2.1 แบบสำรวจรายการ

2.2 แบบสอบถาม

2.3 แบบทดสอบสถานการณ์

2.4 มาตรการวัด

สมพร สุทัศน์ (2544 : 22-30) ได้อธิบายวิธีการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยว่าในปัจจุบันมีวิธีการวัดได้หลายวิธี ได้แก่

1. การสังเกต เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่ใช้ได้ง่าย สะดวกและใช้กันมากในการศึกษาวิจัย โดยสามารถควบคุมให้การสังเกตมีระบบและเป็นปรนัยได้ ถ้าผู้ศึกษาวิจัยใช้การสังเกตอย่างมีระบบและเป็นปรนัยแล้ว จะทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ ประเภทของการสังเกตที่สำคัญสามารถแบ่งออกเป็น 2 เรื่องที่สำคัญ คือ

1.1 การสังเกตตามสภาพธรรมชาติ แบ่งออกเป็นการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และการสังเกตอย่างมีวัตถุประสงค์ โดยจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตว่า จะสังเกตพฤติกรรมอะไรบ้างและจะสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางเชาว์ปัญญาและพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม

1.2 สังเกตในห้องทดลอง เมื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่ยากแก่การสังเกตได้ในสภาพการณ์ธรรมดา จะต้องจัดสถานการณ์ในห้องทดลอง โดยมีสถานการณ์เฉพาะที่ต้องการศึกษาร่วมกับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วลอบสังเกตพฤติกรรมทางกระจกทางเดียวโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว

2. การสังเกตตนเองหรือรายงานตนเอง เป็นวิธีศึกษาพฤติกรรมภายในที่เป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง มักจะมีข้อจำกัดตรงที่มีอคติส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่าการสังเกตจากผู้อื่น แต่บุคคลสามารถฝึกฝนการสังเกตตนเองให้ถูกต้องและมีระบบยิ่งขึ้นได้ ทำให้บุคคลสามารถจำแนกสิ่งที่เขา รู้สึก คิด หรือจะกระทำจากสิ่งที่เขาควรจะรู้สึกคิดหรือกระทำ แล้วรายงานตนเอง การรายงานตนเองนั้นจะมีแบบสังเกตที่เป็นลักษณะการเติมคำในช่องว่างหรือมาตราประมาณค่าที่บุคคลสามารถบันทึกได้ตามความเหมาะสม

3. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดพฤติกรรมที่ใช้กันมานานและเป็นวิธีประเมินบุคลิกภาพวิธีหนึ่งที่ใช้กันมานาน และเป็นวิธีการได้รับข้อมูลจากคำพูดของผู้รับสัมภาษณ์ถึงการกระทำของตนเองและทำให้ผู้สัมภาษณ์สังเกตเห็นกริยาท่าทางการเคลื่อนไหว คำพูดของผู้รับการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรจดบันทึกสิ่งเหล่านั้นไว้ด้วย การสัมภาษณ์มักจะใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่ลึกซึ้ง เช่น ในการจ้างการคัดเลือกและกลั่นกรอง ประเมินผลงานและในการให้คำปรึกษา เป็นต้น

4. การใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินพฤติกรรมในโรงเรียนและสถานที่อื่น ๆ ที่ต้องการให้ผู้ประเมินประเมินคุณค่าเป็นระดับที่ต่อเนื่องกัน สามารถใช้เก็บรวบรวม

พฤติกรรมได้รวดเร็วและประหยัดกว่าการสังเกตและการสัมภาษณ์ และสามารถเก็บข้อมูลที่ละมาก ๆ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย

5. การใช้แบบทดสอบ มักเป็นแบบทดสอบความสามารถที่มีคำตอบถูกและผิด แบบทดสอบเชาว์ปัญญา ความถนัดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชวลิต ชูกำแพง (2553 : 112-115) ได้เสนอวิธีการวัดและประเมินจิตพิสัย ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) สังเกตการณ์พูด การกระทำ การเขียนของ นักเรียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ครูต้องการวัด

2. การสัมภาษณ์ (Interview) บางครั้งครูใช้วิธีพูดคุยกับนักเรียนในประเด็นที่ครูอยากรู้ ซึ่งอาจเป็นความรู้สึก ทศนคติของนักเรียน เพื่อนำสิ่งที่นักเรียนพูดออกมาแปลความหมายเกี่ยวกับลักษณะจิตพิสัยของนักเรียนได้

3. การใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีครูหรือนักวัดผลได้สร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ วัดความสนใจ วัดคุณธรรมจริยธรรมไว้มากพอสมควร ซึ่งครูคนอื่นสามารถนำไปใช้ได้ ถ้าเป็นแบบวัดทัศนคติหรือวัดความสนใจจะมีรูปแบบวัด 3 รูปแบบ คือ แบบของลิเคิร์ท แบบเธอร์สโตน แบบของออสกูด

4. แบบวัดเชิงสถานการณ์

จากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านจิตพิสัยมีความเป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในจิตใจของบุคคลยากที่จะทำการวัดได้โดยตรง เพราะเป็นการวัดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ เจตคติ เครื่องมือที่นำมาใช้วัดจิตพิสัยมีหลายชนิด ในการวัดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ ซึ่งมีระดับคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 โดยมีทั้งข้อคำถามเชิงลบและบวกคละกัน ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยในการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยได้ใช้มาตราส่วนประมาณค่าดังกล่าวเป็นรูปแบบในการสร้างเครื่องมือวัด เนื่องจากมีข้อดีคือไม่ต้องมีมาตราตัวเลขติดเอาไว้ให้ผู้ตอบเห็น จะมีแต่ข้อความแสดงความรู้สึกทั้งทางบวก กลาง และลบ ครบตามจำนวนมาตราที่กำหนดไว้ตอนสร้างตอนแรกเท่านั้น ซึ่งการเลือกใช้วิธีวัดแบบมาตราส่วนนั้นจะใช้วิธีการใดวัดก็ได้ผลเช่นเดียวกันจึงควรเลือกสร้างแบบที่ง่ายเพื่อใช้วัดจิตพิสัยของนักเรียน (ชวลิต ชูกำแพง, 2553 : 114-115)

จากการสรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สามารถนำมาแสดงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 สรุปแนวคิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>1. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สืบส่ง ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้นมีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคม และธรรมชาติ เป็นการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ (Good, 1973 : 156 ; Broom and Zelznick, 1969 : 27 ; ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2518 : 49 ; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2534 : 1-5 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 อ้างอิงมาจาก พระยาอนูมานราชชน, 2500; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540 : 53 ; กิจจา จริยะประดับ, 2545 : 26 ; จุรีรัตน์ วรรณรัตน์, 2546 : 41 ; พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553 : 1-2 ; วงหทัย ตันชีวะวงศ์, 2554 : 32-33 ; สรรเกียรติ กุลเจริญ, 2558 : 12 ; ปิยะนุช รัตนพันธุ์, 2561 : 10)</p>	√	√	√		
<p>2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรม</p> <p>2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural and Functionalism) หน้าที่หลักของวัฒนธรรมคือการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์หรือเปรียบเสมือนเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านความเป็นพื้นฐาน ความต้องการด้านสังคม และ ความต้องการทางสัญลักษณ์หรือความต้องการทางด้านจิตใจ</p>	√		√		

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
<p>วัฒนธรรมทุกด้านมีหน้าที่ต้องทำคือการตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่าง ใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสามอย่าง (งามพิศ สัตย์สงวน, 2538 : 62-64)</p> <p>2.2 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรมหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaption) ของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม (ยศ สันตสมบัติ, 2556 : 35)</p> <p>2.3 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือความคิด และพฤติกรรม (ผลของความคิด) ที่ติดตัวบุคคลถ้าหากบุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่นด้วย โดยการแพร่กระจายของวัฒนธรรม จะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และการคมนาคม (ทรงคุณ จันทจร, 2553 : 59-64)</p>					
<p>3. ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม จำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่</p> <p>1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม 2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้</p> <p>3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ 4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา 5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ และ</p> <p>6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง วัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านขนบ ธรรมเนียม ประเพณี ด้านจริยธรรม ด้านการแต่งกาย ด้านการสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้าน</p>			√		

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
ความบันเทิง และด้านศิลปะ (ยศ สันตสมบัติ, 2556 : 14-16 ; สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2541 : 17 ; วาสนา บุญสม, 2548 : 18)					
4. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย ได้แก่ 1) นวัตกรรม การค้นพบแนวคิดใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ 2) การแพร่กระจาย การหยิบยืมและการผสมผสานทางวัฒนธรรม 3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของประชากร 4) ทักษะคติ ค่านิยมและความเชื่อ และ 5) การเล็งเห็นถึงความจำเป็น (นภาพรณ์ หะวานนท์, 2540 : 29 ; มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์, 2548 : 185-187 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550 : 14-16 ; วงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2554 : 77-78 ; ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2556 : 217-220)	√		√		
5. การอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมไทย การอนุรักษ์ (Conservation) คือ การกระทำเพื่อป้องกันความทรุดโทรม รวมทั้งกิจกรรมทั้งหลายที่ยืดอายุของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และการบำรุงรักษาสิ่งที่ตั้งงามไว้ การอนุรักษ์จะต้องรักษาและดำเนินไปเพื่อการส่งเสริมข้อมูลและคุณค่า (Message and Values) ของมรดกวัฒนธรรมนั้นและช่วยในการจัดลำดับอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การอนุรักษ์และพัฒนาเป็นเรื่องของบุคคลที่เป็นเจ้าของ เพราะย่อมรู้ว่าอะไรควรอนุรักษ์และพัฒนาดีกว่าคนภายนอก (พรสวรรค์ พรตอณก่อ, 2560 : 28 ; วิวัฒน์ชัย บุญภักดี, 2531 : 32-37 ; ศรีศักร วัลลิโกดม, 2535 : 6 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550 : 69)	√				

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
6. การศึกษาชาติให้มีความสำคัญกับวัฒนธรรมของไทย การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มี ความขัดแย้งกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 5-84)	√	√			
7. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง คุณลักษณะด้านจิตใจเป็น ความรู้สึกที่แฝงอยู่ในของบุคคลที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมทาง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและสุนทรียะ การวัดจิตพิสัยต้องอาศัย ข้อมูลอ้างอิงหลายด้านร่วมกับเกณฑ์ที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย จำแนกได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก 2) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเฉพาะบุคคล 3) เป็นพฤติกรรมที่มีทิศทางของการแสดงออก 4) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลใดจะเกิด ความรู้สึกขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเสมอ และ 5) เป็นพฤติกรรมที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ในความเข้มข้นของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2539 : 15 ; นพเก้า ณ พัทลุง, 2544 : 15 ; ทรงศรี ชูศรีหะรัฐ, 2544 : 40 ; ขวลิต ชูกำแพง, 2553 : 105 ; วัลลภ กันทรัพย์ และไทยทิพย์สุวรรณกุล, 2528 : 756-764 ; สมบูรณ์ ชิตพงษ์, 2535 : 438)	√	√			

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของหลักสูตร				
	หลักการ	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
8. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับรู้อาณัติ ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่ออาณัติ ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของอาณัติ ขั้นที่ 4 การจัดระบบอาณัติ และขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (วิณา ประชากุล และประสาท เนืองเฉลิม, 2563 : 59-60 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956)				√	
9. การวัดและการประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ ซึ่งมีระดับคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 โดยมีทั้งข้อคำถามเชิงลบและบวกคละกัน (วินัย รังสินนท์ , 2535 : 552 ; สมบูรณ์ ชิตพงศ์, 2535 : 441 ; สมพร สุทัศนีย์, 2544 : 22-30 ; ชาลิต ชูกำแพง, 2553 : 114-115)					√

จากการสรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สามารถนำมาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังภาพประกอบ 7

องค์ประกอบของหลักสูตร
หลักการของหลักสูตร
<p>1. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและธรรมชาติ ช่วยให้ผู้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพอันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ</p> <p>2. เป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การสร้างจิตสำนึกในการทวงแค้นและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น</p>
วัตถุประสงค์
นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย
เนื้อหาหลักสูตร
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของวัฒนธรรม 2. ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม 3. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย
กิจกรรมการเรียนรู้
<p>บูรณาการกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย</p>
การประเมินผล
<p>แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ</p>

ภาพประกอบ 7 แนวคิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่ความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อุษา สบฤกษ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน นานุศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยใน สถาบันอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสอนและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน นานุศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยใน สถาบันอุดมศึกษาและแบบวัดทางนาฏยศาสตร์ เปรียบเทียบพัฒนาการของนักศึกษาในด้านความคิด สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และทักษะในการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนนานุศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทางนาฏศิลป์ ได้แก่ การสอนทำรำต้นแบบ การคิดสร้างสรรค์ทำรำอย่างอิสระ การนำเสนอผลงาน สร้างสรรค์ บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการประเมินผลย้อนกลับ ประกอบด้วยขั้นตอน การสอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ การนำเข้าสู่เนื้อหา การฝึกปฏิบัติ ฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ การฝึก คิดประดิษฐ์ทำรำอย่างอิสระ การนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์ การสรุปและประเมินผล แบบวัด นานุศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำจากกระบวนการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาทำรำ การปรับปรุงทำรำเดิม การจินตภาพและจินตนาการ ด้วยการบันทึกทำรำ ที่ประดิษฐ์ขึ้นในแบบทดสอบตามเวลาที่กำหนด ผลการทดลองสรุปว่า 1) นักศึกษากลุ่มทดลองมี คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 2) หลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงาน สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และทักษะการปฏิบัติผลงาน สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีที ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี้ได้พัฒนาตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 3 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 26 คน รูปแบบการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง ระยะเวลาของการใช้

หลักสูตร คือ 27 ชั่วโมง ผลการทดลองพบว่า สมรรถภาพทางด้านไอซีทีภายหลังจากทดลองใช้หลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาได้

สมพร หลิมเจริญ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติกระบวนการคิดสร้างสรรค์ โดยไม่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก (Content Free) โดยการพัฒนาหลักสูตรเสริมตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองสกลนคร (ชาตุนารายณ์เจงเวง) จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Pretest-posttest Control Group Design มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent) และการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent) ระยะเวลาของการใช้หลักสูตร คือ 29 ชั่วโมง กิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เทคนิคการระดมสมองและกิจกรรมการสืบสวนสอบสวนแบบอิง ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินหลักสูตรเสริมพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแผนการสอน ด้านระยะเวลา และด้านภาษาในคำชี้แจงในแผนการสอนบางหน่วยเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจัดทำ เป็นหลักสูตร เสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์

วิวัฒน์ เพชรศรี (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นานุกศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นานุกศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นานุกศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสฤทธิเดช อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้มาจากการจับสลาก ห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้องเรียน ๆ ละ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ

ทดลองประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Hotelling' s T^2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน หลักการสำคัญของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการและขั้นตอนจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน บรรยากาศประกอบการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อศพงษ์ สุขมาตย์ (2553) การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษา สำนวจวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการสร้างหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้ผลสรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน คือ ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร เป็นการร่างโครงสร้างหลักสูตรโดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดหลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐาน จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และแนวการวัดและประเมินผล ซึ่งยึดแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสร้างความพร้อม ขั้นที่ 2 การเสริมสร้างคุณลักษณะและการคิด และขั้นที่ 3 สร้างความเชื่อมโยง ที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องพบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลจากการประเมินโครงสร้างหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้โครงสร้างหลักสูตรดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองปัตตานี จำนวน 35 คน ที่มีการจัดห้องเรียนแบบคละกัน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยมีหน่วยการสุ่มคือห้องเรียน เป็นเวลา 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบสองกลุ่มทดสอบก่อน-หลัง

(Pretest-Posttest Control Group Design) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ เปลี่ยนไปจาก หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิผล ชั้นที่ 4 การปรับปรุง และแก้ไขหลักสูตร จากการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร มีความเหมาะสมและสอดคล้อง แต่หลังการทดลองใช้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรโดยปรับเวลาในการ จัดกิจกรรม และปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

มนตรี วงษ์สะพาน (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการ สร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้น ให้ครูผู้สอนได้พัฒนาและเรียนรู้วิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีการพัฒนานักเรียนด้านการคิด วิเคราะห์ร่วมกับการพัฒนาทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยวิธีการฝึกอบรมระหว่าง ปฏิบัติงาน (On the Job Training) การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา กระบวนการพัฒนา หลักสูตรมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุง หลักสูตร กลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 โรงเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 9 สัปดาห์ หรือ 45 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หลักสูตร ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ แบบประเมินความสามารถด้านการ ออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แบบประเมินความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้เข้าอบรม มีคะแนนการทดสอบความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังได้รับการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 52 มีความสามารถในการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียและการสร้างนวัตกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลงานนวัตกรรมที่ครูผู้เข้าอบรมสร้างขึ้นผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพทุกคน และ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียน เทศบาลวัดอุปนนันทาราม จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แผนการจัดการ เรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชานาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำร่า

แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ แบบบันทึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา/สาระ 3) กระบวนการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผล 2.ประสิทธิผลของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นพบว่า 2.1 ผลสัมฤทธิ์วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐานต่างกันโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2.2 ความถูกต้องของท่ารำ ความต่อเนื่องของท่ารำ ความสวยงามของท่ารำ โดยภาพรวมมีพัฒนาการสูงขึ้น 2.3 พัฒนาการความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐานต่างกัน พบว่า ความถูกต้องตามแนวคิด เทคนิคการนำเสนอ ความสวยงามของการแสดง โดยภาพรวมมีพัฒนาการสูงขึ้น 2.4 นักเรียนพึงพอใจต่อหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติ การคิดสร้างสรรค์และประโยชน์ของการเรียนรู้

มาลินี อาชายุทธการ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเพื่อการอนุรักษ์และสร้างสรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาการแสดงชุด “เพนดูลัม : อีสท์ แอน เวสต์ อิน อะไลฟ์ออฟตาดานซ์” ซึ่งสร้างสรรค์และแสดงเดี่ยวโดยนราพงษ์ จรัสศรี ในปี พ.ศ. 2526 ณ เมืองเวลส์ ประเทศสหราชอาณาจักร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการ 1) เก็บข้อมูลจากงานเอกสาร 2) ร่วมสัมมนา 3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) สื่อสารสนเทศอื่น ๆ 5) การสำรวจข้อมูลภาคสนาม 6) การทดลองสร้างแลงานการแสดงเพื่อทดสอบแนวคิด 7) การทำการแสดงซ้ำ (Reproduction) โดยทดลองสร้างการแสดงชุด “เพนดูลัม” ขึ้นใหม่และประเมินผลเพื่อหาวิธีการทำงาน 8) เกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นทางด้านนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า การแสดงชุดเพนดูลัมสามารถเป็นตัวแทนของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยสำหรับคนรุ่นใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 1) บทการแสดงใช้เพื่อเล่าเรื่องราว 2) ลีลาการแสดงแบบนาฏศิลป์ไทย บัลเลต์และนาฏศิลป์ร่วมสมัย 3) นักแสดงคนเดียวที่มีความสามารถหลากหลายทางการแสดง 4) เครื่องแต่งกายออกแบบบนพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรมไทยและตะวันตกที่ใช้เทคนิคการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายบนเวทีแสดง 5) เสียงและดนตรีใช้ดนตรีไทยเดิมและเสียงพูดที่ออกแบบให้เหมาะสมกับเรื่องราว 6) พื้นที่เวทีสำหรับการแสดงถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องของที่ว่าง 7) แสง สำหรับการแสดงถูกใช้เพื่อนำสายตาผู้ชม 8) อุปกรณ์การแสดงใช้เป็นสัญลักษณ์ประกอบเรื่องราวที่แสดง และแนวคิดในการสร้างงานที่สำคัญ 3 ประการที่พบ คือ 1) การใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ให้ศิลปวัฒนธรรมไทยโดดเด่นท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมอื่นอย่างสร้างสรรค์ 2) การใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารเพื่อสร้างอารมณ์ในการแสดง 3) การใช้เทคโนโลยีมีลติมีเดีย

จตุภา โทศลเหมมณี (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ สังเกต สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในเชิงลึก ศึกษาจากสื่อ

สารสนเทศ จากผลงานการแสดงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับงาน 3 ชิ้น ของนราพงษ์ จรัสศรี ได้แก่

- 1) นารายณ์อวตาร (พ.ศ. 2546)
- 2) แสง-เสียงประกอบจินตภาพคนตีศรีอยุธยา (พ.ศ. 2538)
- 3) ปาร์ฟุ่ม (พ.ศ. 2532)

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผล ผลการวิจัยพบว่าการศึกษารูปแบบงานทั้ง 3 ชิ้น ในด้านองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ บทการแสดง ลีลาการแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี พื้นที่การแสดง แสง ฉากและอุปกรณ์การแสดง และนักแสดง พบว่า มีรูปแบบของการบูรณาการการแสดงจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทยให้มีความสำคัญกับการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่และนำเสนอในระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี พบว่า ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ใหม่จากความดั้งเดิม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีทางนาฏศิลป์และทฤษฎีทางศิลปะ คำนี้ถึงการนำเสนอประเด็นใหม่ด้วยการผสมผสานรูปแบบการแสดงจากนาฏศิลป์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของการแสดงดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ยังคำนึงถึงการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ โดยมีแนวความคิดในการให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวม การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย คุณธรรมจริยธรรม และการให้ความสำคัญกับสตรี

ธีระยุทธ วิเศษสังข์ (2558) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า 1.1) แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพแก่นักเรียนควรอยู่ในลักษณะการบูรณาการเนื้อหาที่เป็นความรู้เชิงปริมาณ ความรู้เชิงปฏิบัติการศิลปะและความรู้เชิงคุณค่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ PRemAA Process 1.2) คุณลักษณะความมีสุนทรียภาพทางศิลปะของนักเรียนพบว่า มีคุณลักษณะย่อย 51 คุณลักษณะ 1.3) ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะและการส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะพบว่า นักเรียนขาดความพร้อมในการเรียนส่วนเนื้อหาเน้นที่การปฏิบัติ ส่วนผู้ปกครองมีความต้องการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพในระดับมาก ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรพบว่าหลักสูตร มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความสำคัญและปัญหา (2) หลักการ (3) จุดมุ่งหมาย (4) เนื้อหาหลักสูตร (5) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (6) การประเมินผล ระยะเวลาที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้การทดลองแผนแบบอนุกรมเวลาแบบอนุกรมเวลาแทรกกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 50 คน เปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณลักษณะความมีสุนทรียภาพทางศิลปะของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measure ANOVA) พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความมีสุนทรียภาพทางศิลปะหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ระยะเวลาที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อ

หลักสูตรอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีสุนทรียภาพทางศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

วินด์ท์ (Gerda van de Windt, 2008) ได้ศึกษาปรัชญาที่ส่งผลต่อการวาดภาพตามขอบข่ายของศิลปศึกษาและสุนทรียศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างสรรคทางศิลปะและการแสดงออกในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาความเข้าใจทางศิลปะ โดยเชื่อว่า การแสดงออกของนักเรียนสามารถหล่อหลอมให้นักเรียนมีความซาบซึ้งในสุนทรียภาพซึ่งเป็นความจำเป็นต่อหลักสูตรด้านศิลปศึกษาในปัจจุบัน ความซาบซึ้งทางศิลปะมาจากความเข้าใจสุนทรียภาพและส่วนประกอบทางศิลปะที่มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ได้อภิปรายถึงความเป็นศิลปะเพื่อให้ความชัดเจนในสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของคานท์ (Emmanuel Kant) นักปรัชญาชาวตะวันตกที่กล่าวว่าคุณค่าของสุนทรียภาพสัมพันธ์กับความปรารถนาและจินตนาการอันแรงกล้าก่อให้เกิด ความประสานกลมกลืนระหว่างการรับรู้และสติปัญญา

ไวทลอร์ (Whitelaw, 2012) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสุนทรียะปฏิบัติสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : บนฐานความรู้ด้านศิลปะตรวจสอบและวิเคราะห์ เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปะและวัยรุ่น โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานสำหรับวัยรุ่นจากสังคมวัฒนธรรม การวิเคราะห์และข้อมูลพื้นฐานจากศิลปะ สุนทรียศาสตร์และความรู้ของการปฏิบัติ โดยกระบวนการสืบสอบอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้สังคมวัฒนธรรมการคิดวิเคราะห์และสุนทรียภาพเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบชาติพันธุ์วรรณาโดยการศึกษา นักเรียนและครูผู้สอนควบคู่กันไป ผลการวิจัยแสดงถึงวิถีการปฏิบัติสุนทรียภาพที่หลากหลายเปิดกว้างและสัมพันธ์กับส่งเสริมเป้าหมายของการคิดวิเคราะห์สืบสอบ

อดัม (Adam, 2018) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและทดลองโปรแกรมที่ใช้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพทักษะปฏิบัติในการฝึกซ้อมของนักกีฬาเต้นรำผ่านการวางแผนตามปฏิทิน โดยการเน้นความสำคัญของทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเต้นรำโดยเฉพาะ พัฒนาตามลำดับขั้นตอน และส่งผลสะท้อนออกมาผ่านการแสดงของนักกีฬาที่อาศัยองค์ประกอบของความสามารถด้านการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเต้นรำมากที่สุด ดังนั้น การวางแผนการฝึกอย่างเป็นขั้นตอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 24 คน หญิง 12 คน ชาย 12 คน อายุระหว่าง 12-13 ปี ที่มีประวัติการทดสอบทางด้านการเต้นรำ ระยะเวลาที่ทำการทดลองแผนการฝึกปฏิบัติ 1 ปี วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบการสอบขั้นสุดท้ายเทียบกับการสอบครั้งแรก โปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติที่ใช้วิธี (1) โครงสร้างการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง (2) การออกกำลังกายที่ยึดจากกีฬาชนิดอื่น ความสัมพันธ์กันของอายุประชากรที่เข้าร่วม และลักษณะของขั้นตอนที่ต่างกันของแผนฝึกซ้อม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของการทดสอบครั้งสุดท้ายสูงกว่า

การทดสอบครั้งแรกอยู่ 13.69 คะแนน (81.87-68.18) แสดงให้เห็นว่า วิธีที่ใช้ฝึกนั้นช่วยพัฒนาสมรรถนะในการเคลื่อนที่ให้นักกีฬา การวิเคราะห์ทางสถิติแสดงค่า t ระหว่างผลสอบทั้งก่อน-หลัง อยู่ที่ 9.41 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาซาดิส และคณะ (Masadis and others, 2019) ได้วิจัยการใช้นาฏศิลป์แบบดั้งเดิมเป็นวิธีการสอนทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสหวิทยาการของการเต้นรำแบบกรีกโบราณ โดยวิธีการทำงานเป็นทีมในการสอนทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะผลนี้จะคล้ายกันสำหรับเด็กหญิงและเด็กชาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนประถมศึกษา จำนวน 206 คน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6) โปรแกรมการแทรกแซงดำเนินไปเป็นเวลา 2 เดือน มีทั้งหมด 16 บทเรียน (2 ต่อสัปดาห์) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะทางสังคมผ่านการเต้นรำแบบกรีกดั้งเดิม (กลุ่มทดลอง) วิธีการใช้งานเป็นทั้งการแบ่งงานหรือการทำงานเป็นทีมฉบับภาษากรีก (Masadis and others, 2016) ของ Matson การประเมินทักษะทางสังคมกับเด็ก (MESSY-II) (Matson and others, 2012) ถูกนำมาใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผลการวิจัยและการประเมินผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วิธีการทำงานเป็นทีมเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในการเรียนรู้ทักษะทางสังคมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา 3 ระดับสุดท้ายและการเต้นรำแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

ฟูโบ (Fubo Ma, 2019) ได้ทำการวิจัย เรื่องการวิจัยวิธีการสอนต้นแบบห้องเรียนกลับด้านในยุคอินเทอร์เน็ต การพัฒนาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นใหม่ในการปฏิรูปการศึกษาและเป็นสิ่งท้าทายใหม่ในการสอนในปัจจุบัน การแผ่ขยายข้อมูลทางการศึกษากล่าวคือ การสอนแบบห้องเรียนกลับด้านพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น ทุกๆปี การสอนแบบห้องเรียนกลับด้านในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในจีนได้แทรกซึมเข้าไปในการอบรมต่าง ๆ การสอนต้นแบบก็ควรทำเช่นเดียวกัน ใช้วิธีการสอนต้นแบบให้เหมาะสม เปิดรับแนวคิดด้านนวัตกรรม และรูปแบบการสอนที่หลากหลายช่องทาง จุดเริ่มต้นของการกล่าวถึงทฤษฎีและการปฏิบัติของงานวิจัยในการสอนต้นแบบโดยใช้วิธีห้องเรียนกลับด้าน งานวิจัยได้ออกแบบแผนโครงสร้างของการต้นแบบโดยวิธีห้องเรียนกลับด้านในมหาวิทยาลัย และดำเนินการเป็นเวลา 4 เดือน ในการทดลองกับนักศึกษา เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ผลสรุปได้ว่า การสอนต้นแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลลัพธ์ที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการต้นแบบพื้นฐาน การแสดงการต้นแบบและการเรียนรู้อย่างอิสระของนักศึกษา

มาเรีย (Maria Cuellar-Moreno, 2019) ได้ศึกษาแนวความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบคำสั่งและการสอนแบบแก้ปัญหา ในกระบวนการสอนต้นแบบและกระบวนการเรียนรู้ โดยมองว่าทฤษฎีแถบหลากสีของสไตลส์การสอน (The Spectrum of Teaching Styles) เป็นพื้นฐานทางทฤษฎีที่เชื่อถือได้สำหรับการสอนแบบบูรณาการ เป็นเรื่องปกติที่ครูหลายคนใช้วิธีการสอนแบบ

คำสั่งซึ่งไม่ได้จัดตามความต้องการ การวิจัยนี้จะเน้นไปที่กรณีการเดินที่เป็นอันตรายต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์และความคิด การวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบการใช้วิธีการสอนแบบคำสั่งเทียบกับการสอนแบบการแก้ปัญหา มีนักเรียนเข้าร่วมทั้งหมด 50 คน อ้างอิงจากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ชนิด กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA) บ่งชี้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า $p < 0.01$) คะแนนความถี่บ่งชี้ว่า นักเรียนชอบการสอนแบบแก้ปัญหา มากกว่า (76.47%) การวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม อธิบายได้ว่า นักเรียนชอบการสอนแบบแก้ปัญหา เพราะเป็นการให้อิสระในการทำงานของนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และเป็นพลวัต ส่วนกรณีการสอนแบบคำสั่งนั้น นักเรียนระบุเหตุผลว่า ทำให้ขาดการฝึกปฏิบัติและขาดความมั่นใจ

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการศึกษาหรือแผนการจัดการศึกษาที่ถูกกำหนดทิศทางไว้อย่างเป็นระบบจัดขึ้น เพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่หรือจัดเนื้อหาเพิ่มจากวิชาที่สอนตามหลักสูตรปกติให้มีทั้งความลึกและความกว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Schiever and Maker, 2003 ; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552 : 472 ; ปรียานุช สถาวรภณี, 2548 : 60 ; จันทิมา แสงเลิศอุทัย, 2550 : 97 ; วรวิมล จิระสุจริตธรรม, 2553 : 109 ; กลุ่มพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561 : ออนไลน์ ; Clark, 1997 : 316-319 ; Piirto, 1994 : 376-400)

องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี้ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (Tyler, 1949 : 1 ; Taba, 1962 : 10 ; Bilbao and others, 2008 ; สัจด์ อุทรานันท์, 2532 : 244 ; บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 11-12 ; นิรมล ศตวุฒิ, 2553 : 10-11)

1. หลักการของหลักสูตร เป็นหลักการ แนวคิด เหตุผลและความจำเป็น ตลอดจนปรัชญาพื้นฐานตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2. วัตถุประสงค์ เป็นส่วนที่บอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะสำคัญในภาพรวมของผลผลิตหลักสูตรหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมตามที่หลักสูตรต้องการ

3. เนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และรับประสบการณ์ที่ตรงกับความถนัด ความสนใจ การจัดเนื้อหาต้องคำนึงถึงเวลาเรียนและการเรียงลำดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยนำเนื้อหาหลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงกระบวนการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายให้แก่ นักเรียน

5. การประเมินผล เป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ตรวจสอบและตัดสินว่านักเรียนมีคุณลักษณะบรรลุตามที่จุดประสงค์และเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนเพื่อที่ใช้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมครั้งนี้ ดังนี้ (Tyler, 1949 : 1 ; Taba, 1962 : unpagged ; Saylor and Alexander, 1981 : 30-39 ; Oliva, 2009 : 137-140 ; สงัด อุทรานันท์, 2532 : 38 ; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543 : 77)

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น ปัญหาและแนวคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร และการศึกษาเอกสารวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นร่างหลักสูตร ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้เนื้อหาที่ได้จากการคัดเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน จัดทำร่างเอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และศึกษานำร่องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในหลักสูตรที่พัฒนา

การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักการของหลักสูตร ดังนี้

1.1 ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

หลักสูตรจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองโดยการ ทบทวน พิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนรู้จักสภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก (ทิตนา แคมมณี, 2556 : 27 ; สมชาย รัตนทองคำ, 2550 : 9 ; ฐปทอง กว้างสวัสดิ์, 2540 : 118)

1.2 การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ

แนวคิดวิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่าง ๆ จำแนกได้ 5 วิธี ประกอบด้วย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบการดูงาน (ทิตนา แคมมณี, 2556 : 244 ; อ้างอิงมาจาก Simpson, 1972 ; นวลจิตต์ เขาวงกิตพงศ์, 2535 : 217 ; สายัณห์ พานิชย์, 2548 : 100-118)

1.3 แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของแครธวอล

แนวคิดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งภาคภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย (ล้วน-อังคณา สายยศ, 2542 : 12-18 ; อ้างอิงมาจาก Krathwohl, 1964)

1.4 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Art as Imitation) ของเพลโตและอริสโตเติล

การเลียนแบบเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของการสร้างงานศิลปะ ซึ่งเป็นการทำให้เหมือนต้นแบบหรือความเป็นจริงเป็นการเผยแพร่ความจริงให้ปรากฏ งานศิลปะที่เกิดจากการเลียนแบบมีส่วนช่วยในทางจิตวิทยา คือ ช่วยบำบัดทางอารมณ์และชำระจิตให้บริสุทธิ์ทั้งยังให้ความรู้และความพึงพอใจแก่มนุษย์ ในการเรียนรู้ทักษะทางนาฏศิลป์นั้นจำเป็นอย่างยี่งที่นักเรียนหรือศิลปินผู้สร้างงานจะต้องเข้าใจในตัวแบบ เข้าใจในธรรมชาติและทำการเลียนแบบจากต้นแบบนั้น ๆ เช่น ต้นแบบจากครูผู้สอน ต้นแบบจากอากัปกิริยาของสิ่งรอบตัว เป็นต้น ผ่านการฝึกฝนทักษะปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ เพื่อเป็นเสปียงในการต่อยอดสู่การสร้างสรรค์ผลงานต่อไป (ลักษณะวัต ปาละรัตน์, 2561 : 135-143)

1.5 ทฤษฎีศิลปะคือการแสดงออก (Art as Expression) ของลีโอ ตอลสตอย การนำความรู้สึกของศิลปินที่อยู่ภายใน นำออกมาโดยใช้การสื่อสาร (Communication) หรือการแสดงออกผ่านผลิตภัณฑ์ทางศิลปะ (Product) ไปยังผู้ชม ผู้เสพงานศิลปะ ทำให้เกิดความรู้สึกเดียวกันกับความรู้สึกของศิลปินผู้สร้างงาน จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศิลปะแท้ (Proper Art) และ 2) ศิลปะเทียม (Pseudo art) อาศัย 3 องค์ประกอบ คือ ศิลปิน ผู้ชม และภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มีร่วมกัน โดยมองว่างานศิลปะจะต้องช่วยหลอมรวมมนุษย์เข้าด้วยกันด้วยความรู้สึกของความเป็นภราดรภาพ (ลักษณะวัต ปาละรัตน์, 2561 : 143-153 ; อ้างอิงมาจาก Leo Tolstoy, 1897)

1.6 ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว (Kenetology)

ทฤษฎีการเคลื่อนไหว คือ กฎของธรรมชาติที่เสมือนกฎของท่าทาง รูปแบบการเคลื่อนไหวสามารถบ่งบอกอารมณ์ สื่อความหมาย ซึ่งมีหลักทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว 2 ประเภท คือ การใช้พลัง (Energy) และการใช้ที่ว่าง (Space) (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 246-249)

1.7 แนวคิดที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคมปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยจึงเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น (Good, 1973 : 156 ; Broom and Zelznick, 1969 : 27 ; ประสิทธิ์ ภาพยนตร์กลอน, 2518 : 49 ; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2534 : 1-5 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 อ้างอิงมาจาก พระยาอนุমানราชธนะ, 2500; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540 : 53 ; กิจจา จริยะประดับ, 2545 : 26 ; จุรีรัตน์ วรรณรัตน์, 2546 : 41 ; พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553 : 1-2 ; วงหทัย ตันชีวะวงศ์, 2554 : 32-33 ; สรรเกียรติ กุลเจริญ, 2558 : 12 ; ปิยะนุช รัตนพันธุ์, 2561 : 10 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 5-84)

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเอง ในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก (ทศนา แคมมณี, 2556 : 27 ; สมชาย รัตนทองคำ, 2550 : 9 ; ธูปทอง กว้างสวาสดี, 2540 : 118)

2.2 ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์

2.2.2 ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

2.2.3 ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นสิ่งสะท้อน

ให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญ โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการนำเสนอแนวคิดใหม่ (พงษ์พัชรินทร์ พุทธิธรรม, ม.ป.ป. : 10 ; Garrison, 1972 : 640 ; Good, 1973 ; Cronbach, 1977 : 393 ; ศรีมงคล เทพเรณู, 2543 : 1-2 ; ทิศนา แคมมณี, 2556 : 386 ; วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555 : 1 ; อภรณ์ ใจเที่ยง, 2553 : 67)

2.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของไทยอันเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัยที่จำแนกกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย แบ่งได้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม และขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย มาบูรณาการร่วมกับกระบวนการสอนในองค์ประกอบของหลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น (วีณา ประชากุล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2563 : 59-60 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956)

3. เนื้อหาหลักสูตร

3.1 ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ประกอบด้วย

3.1.1 ความหมายของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการฟ้อนรำระบำแล้ว ยังหมายถึง การร้องและการบรรเลงด้วย มีความสำคัญในการแสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติและเป็นแหล่งรวมศิลปะประเภทต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 575-576 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 13 ; สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์, 2543 : 16 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2541 : 19 ; เรณู โกศินานนท์, 2548 : 51 ; อมรา กล้าเจริญ, 2542 : 3)

3.1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์มีความสำคัญที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอารยธรรมของชาติ ทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึก พัฒนาในด้านสังคมที่ช่วยให้รู้จักการทำงานร่วมกันและสามารถยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตลอดจน

ช่วยกล่อมเกลตาและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น (จตุตถา โภคสมมณี, 2556 : 18 ; อ้างอิงมาจาก ถวัล ดัชนี, 2552 : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2522 : 84-85 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 3 ; สุนนมาลย์ นิมเนตพันธ์ และสุนนรตี นิมเนตพันธ์, 2551 : 3-4)

3.1.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

องค์ประกอบของนาฏศิลป์สรุปได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทการแสดง 2) นักแสดง 3) การออกแบบลีลาท่าทาง 4) ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง 5) ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง และ 6) เครื่องแต่งกาย (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 286-302 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 4-5 ; ปิยวดี มากพา, 2556 : 12 ; ภัทรพร เจริญรัตน์, 2559 : 43-48)

3.2 ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย

3.2.1 นาฏยศัพท์

ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติ จำแนกได้ 6 ประเภท ได้แก่ 1) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศีรษะและลำตัว 2) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติขาและเท้า 3) นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน 4) นาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง 5) นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติดีขึ้น และ 6) นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด (พันธ์ทิพย์ ทองอร่าม, 2540 : 15 ; สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 184-190 ; เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2554 : 54-62)

3.2.2 ภาษาท่า

การใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบกริยาอาการทั้งท่าทางตามธรรมชาติหรือใช้ท่ารำประกอบกริยาธรรมชาติมาประดิษฐ์ให้สามารถสื่อความหมายตามเนื้อร้องหรือบทการแสดง โดยจำแนกตามลักษณะกริยาได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกริยาแบบมือ 2) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับกริยามือจับ 3) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับมือชี้ 4) ภาษาท่าที่เกี่ยวกับการเลียนแบบกริยาของสัตว์ (สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 203-227 ; เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2554 : 62 ; ประทีน พวงสำลี, 2514)

3.2.3 นาฏศิลป์อีสาน

เกิดจากความเชื่อก่อเกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมสืบต่อกันมา มีลักษณะแตกต่างจากการแสดงนาฏศิลป์ในราชสำนัก ซึ่งจำแนกลักษณะได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะมือ 2) ลักษณะเท้า 3) ลักษณะลำตัว และ 4) การเคลื่อนไหว (พิรพงษ์ เสนไสย, 2547 : 76-77)

3.3 ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

เป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เกิดเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิด ประสบการณ์ มุมมองของผู้สร้างงาน ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชม ด้วยกระบวนการแห่งความประณีต

(ภัทรภาพร เจริญรัตน์, 2559 : 15 ; อ้างอิงมาจาก นรพวงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์ ; พิรพงษ์ เสนไสย, 2557 : 10 ; ธรากร จันทนะสาโร, 2557 : 15 ; มนุศักดิ์ เรืองเดช, 2564 : สัมภาษณ์) ประกอบด้วย

3.3.1 การเคลื่อนไหว คือ การร่ายรำ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ

3.3.2 การสื่อความหมาย คือ การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหวที่สวยงาม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและรับรู้ความหมายร่วมกัน

3.3.3 การนำเสนอแนวคิดใหม่ คือ การสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ใหม่เฉพาะตนและมีความแตกต่างไปจากสิ่งเดิม

3.4 การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย

3.4.1 ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคมปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคม และธรรมชาติ เป็นการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ (Good, 1973 : 156 ; Broom and Zelznick, 1969 : 27 ; ประสิทธิ์ ภาพยกลอน, 2518 : 49 ; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2534 : 1-5 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 อ้างอิงมาจาก พระยาอนุนามราชชน, 2500 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 54 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540 : 53 ; กิจจา จริยะประดับ, 2545 : 26 ; จุรีรัตน์ วรรณรัตน์, 2546 : 41 ; พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553 : 1-2 ; วงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2554 : 32-33 ; สรรเกียรติ กุลเจริญ, 2558 : 12 ; ปิยะนุช รัตนพันธุ์, 2561 : 10)

3.4.2 ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม จำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ 1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม 2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ 3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ 4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา 5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ และ 6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง วัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านขนบ ธรรมเนียม ประเพณี ด้านจริยธรรม ด้านการแต่งกาย ด้านการสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านความบันเทิง และด้านศิลปะ (ยศ สันตสมบัติ, 2556 : 14-16 ; สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2541 : 17 ; วาสนา บุญสม, 2548 : 18)

3.4.3 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย ได้แก่ 1) นวัตกรรมที่ค้นพบแนวคิดใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ 2) การแพร่กระจาย การหยิบยืมและการผสมผสานทางวัฒนธรรม

3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของประชากร 4) ทศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ และ 5) การเล็งเห็นถึงความจำเป็น (นภภรณ์ หะวานนท์, 2540 : 29 ; มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์, 2548 : 185-187 ; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550 : 14-16 ; วงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2554 : 77-78 ; ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2556 : 217-220)

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ

วิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ 5 วิธี คือ วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบการดูงาน (ทิตนา แวมมณี, 2556 : 244 ; อ้างอิงมาจาก Simpson, 1972 ; นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์, 2535 : 217 ; สายัณห์ พานิชย์, 2548 : 100-118)

4.2 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน (Simpson, 1972 ; Davies, 1967 : 96-99 ; Harrow, 1971 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 7-9 ; ไพโรจน์ ตีรณนากุล, 2542 : 134-135 ; อุษา สบฤกษ์, 2545 : 135-137 ; ฉวีวรรณ ตาลสุก, 2556 : 197-198 ; สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 225 ; พีรพงษ์ เสนไสย, 2564 : สัมภาษณ์) ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้ปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์ โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของทำรำให้นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

4.3 กิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ใช้กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม และขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (วิชา ประชากร และประสาท เนืองเฉลิม, 2563 : 59-60 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956)

5. การประเมินผล ประกอบด้วย

5.1 การประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

5.1.1 การวัดและประเมินผลด้านความรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

5.1.2 การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล

5.1.3 การวัดและประเมินผลความชำนาญ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) (สุวิมล ร่องวานิช, 2550 : 6 ; อุษา สบฤกษ์, 2545 : 46 ; มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 209-222)

5.2 การวัดและการประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ ซึ่งมีระดับคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 โดยมีทั้งข้อคำถามเชิงลบและบวกคละกัน (วินัย รังสินันท์, 2535 : 552 ; สมบูรณ์ ชิตพงศ์, 2535 : 441 ; สมพร สุทัศนีย์, 2544 : 22-30 ; ชวลิต ชูกำแพง, 2553 : 114-115)

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพิจิตร ปรากฏดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ซึ่งแบ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Document Research)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดทำร่างหลักสูตร โดยมีรายละเอียด ประกอบด้วย

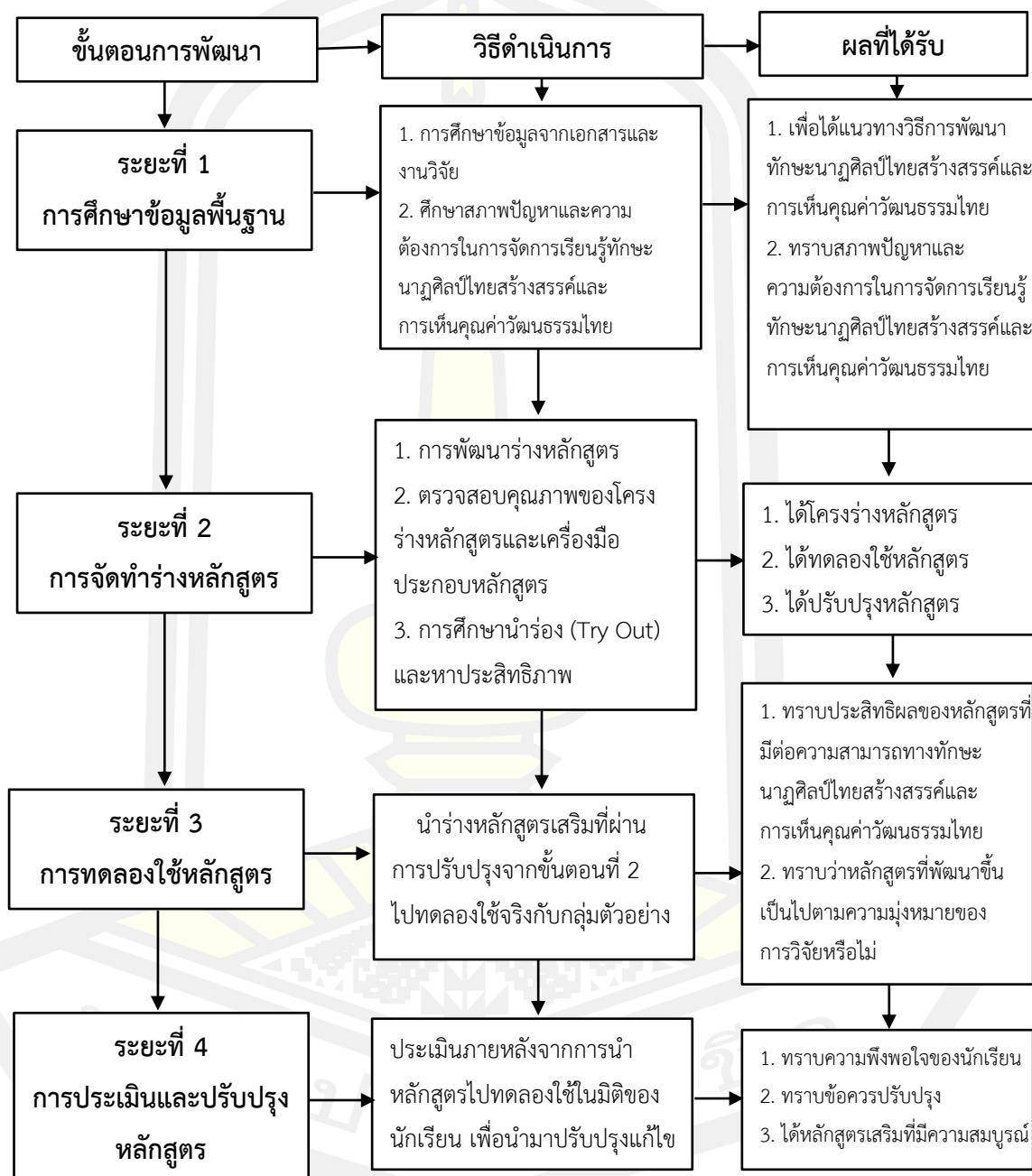
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือประกอบหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Try Out) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำร่างหลักสูตรเสริมที่ผ่านการปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และตรวจสอบประสิทธิผลของการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ปฏิบัติจริง

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการประเมินภายหลังจากการนำหลักสูตร ไปทดลองใช้ในมิติของนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้หลักสูตรเสริมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ระยะ สามารถแสดงเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กันได้ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงวิธีดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Document Research) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับแนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็น เอกสาร งานวิจัย ตำรา และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

1.2 วิธีการศึกษา

1.2.1 ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและยกโครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

1.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

1.3.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานทางด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปีและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์

1.3.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนและให้ความรู้ด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปี

1.3.3 เป็นผู้ที่มีความยินดีที่จะให้ข้อมูลในการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1.3.3.1 อาจารย์ ดร.ชนัย วรรณะลี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานนาฏศิลป์
สร้างสรรค์ประสบการณ์ด้านการสอนและเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์มากกว่า 20 ปี

1.3.3.2 รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรวัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์
ด้านการสอนและเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์มากกว่า 20 ปี

1.3.3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพงษ์ เสนโสภา ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงาน
ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประสบการณ์ด้านการสอนและเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์มากกว่า 20 ปี

1.3.3.4 อาจารย์ ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์
ประสบการณ์ด้านการสอนและเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์มากกว่า 20 ปี

1.3.3.5 อาจารย์พรชัย ครองยุติ ครูเชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงาน
ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประสบการณ์ด้านการสอนและเผยแพร่ผลงานด้านนาฏศิลป์
มากกว่า 20 ปี

1.4 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

1.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ
ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางวิธีการพัฒนาทักษะ
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1.4.1.1 ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ในทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างไร

1.4.1.2 ความหมายและลักษณะของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ
การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยตามทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.4.1.3 ขั้นตอนการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นอย่างไร

1.4.1.4 การจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์แก่นักเรียนควรมี
ลักษณะอย่างไร

1.4.1.5 การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญอย่างไรและควรปลูกฝังให้
นักเรียนเล็งเห็นคุณค่าอย่างไร

1.4.2 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.4.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

1.4.2.2 กำหนดประเด็นที่ต้องการทราบเกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์

1.4.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการทราบดังข้อ 1.4.2.2 และ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและภาษาที่ใช้ จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน ที่ผู้วิจัยเลือกโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ของแบบสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1.4.2.4.1 รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรวัฒนา ประธานหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี จันทร์ไชย อาจารย์คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนาศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.4.3 อาจารย์พรชัย ครองยุติ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนกาฬสินธุ์ พิทยาสรรพ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.4.4 อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ สินธุ์โคตร ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

1.4.2.4.5 อาจารย์ ดร.ภาณิชา ชุมแวงวาปี ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

ประเมินคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ซึ่งแปลผลจากข้อมูลที่ได้มาเป็นคะแนน (พิสนุ พองศรี, 2552 : 155) ดังนี้

การให้คะแนน

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องเหมาะสม = 1 คะแนน

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องไม่เหมาะสม = -1 คะแนน

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องไม่แน่ใจ = 0 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ต้องได้ค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป

เมื่อนำข้อมูลการประเมินคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญมา หาค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 22) แสดงว่า ข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องถูกต้อง เหมาะสม

1.4.2.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสัมภาษณ์ดำเนินการเก็บข้อมูลโดย ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองในประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์และสร้างข้อมูลสรุปเนื้อหา (Content Analysis) และสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อให้ได้กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

2.2 ประชากร

2.2.1 ครู ได้แก่ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 50 คน

2.2.2 นักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 6,218 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ครู ได้แก่ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนภาพสินธุ์พิทยาสรรพ์ โรงเรียนอนุกุลนารี โรงเรียนคำม่วง โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร และโรงเรียนกมลาไสย จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่มีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์สร้างสรรค์

2.3.2 นักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน โดยได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2.4 วิธีการศึกษา

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นจากแบบสัมภาษณ์ในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม.

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทย สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม.

2.6 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.6.1 ศึกษาเอกสารและวิธีการเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทย สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม.

2.6.2 กำหนดประเด็นคำถามเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม.

2.6.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม. ที่ครอบคลุมปัญหาและความต้องการ ได้แก่

2.6.3.1 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์เป็นอย่างไร

2.6.3.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นอย่างไร

2.6.3.3 ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.6.3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม. มีอะไรบ้าง อย่างไร

2.6.3.5 หากจะมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ท่านเห็นว่าควรจะใช้วิธีการใดในการจัดการเรียนรู้และควรเป็นไปในลักษณะอย่างไร

2.6.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้เป็นประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและภาษาที่ใช้ แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

2.6.5 นำข้อมูลการประเมินคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 23) แสดงว่า ข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องถูกต้องเหมาะสม

2.6.6 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) ต่อไป

2.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) ด้วยตนเอง

2.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วสรุปผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนใต้

ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร

เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดทำร่างหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างหลักสูตร

1.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อกำหนดโครงร่างของหลักสูตรที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนใต้

1.2 วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) กับครูและ

นักเรียน การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทย สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริม โดยได้ กำหนดหลักการของหลักสูตร จากนั้นจึงสร้างโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตร

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้าง ข้อสรุปเนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ กลุ่ม (Group Interview) และสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ เพื่อให้ได้โครงสร้างหลักสูตรเสริม ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ดังนี้

1.3.1 หลักการของหลักสูตร เป็นหลักการ แนวคิด เหตุผลและความจำเป็น ตลอดจนปรัชญาพื้นฐานตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

1.3.2 วัตถุประสงค์ เป็นส่วนที่บอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะสำคัญ ในภาพรวมของผลผลิตหลักสูตรหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมตามที่ หลักสูตรต้องการ

1.3.3 เนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เพื่อให้ นักเรียนได้ เรียนรู้และรับประสบการณ์ที่ตรงกับ ความถนัด ความสนใจ การจัดเนื้อหาต้องคำนึงถึงเวลาเรียนและ การเรียงลำดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยนำเนื้อหาหลักสูตรมา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงกระบวนการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่ หลากหลายให้แก่ นักเรียน

1.3.5 การประเมินผล เป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือและ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ตรวจสอบและตัดสินว่านักเรียนมีคุณลักษณะบรรลุตามที่จุดประสงค์และ เป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1.3.5.1 หลักการของหลักสูตร

1) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเอง ศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติหรือ การแสดงออกต่าง ๆ ทั้งทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ อันเป็นพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ร่างกายและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะทางศิลปะ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัว ทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและ

การเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและธรรมชาติ ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพอันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติอันเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมด้านจิตพิสัยแฝงอยู่ในของบุคคล

2) เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาใช้เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย

1) ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน 2) ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ และ 3) การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

3) เป็นหลักสูตรที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุงและ บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

1.3.5.2 วัตถุประสงค์

1) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก

2) ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1) ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 3) ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3) ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

1.3.5.3 เนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ กำหนดให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยคาดหวังว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แล้วจะบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเนื้อหาของหลักสูตรนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่ม การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของ การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ทำการวิเคราะห์และ สังเคราะห์จนได้เนื้อหาที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยผู้วิจัย กำหนดเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับนาฏศัพท์ ภาษาท่า ความหมายและลักษณะของนาฏศิลป์อีสาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของนาฏศิลป์ การออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบสื่อสร้างสรรค์เป็นการประชาสัมพันธ์และก่อให้เกิด การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

1.3.5.4 กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำเพื่อปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการสร้างสรรค์ โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของท่าทำให้แก่นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง พร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

1.3.5.5 การประเมินผล

การประเมินผลตามหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน เป็นการประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย

1) การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรใช้เครื่องมือวัดคือ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) และแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2) การประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1) การวัดและประเมินผลด้านความรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

2.2) การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล

2.3) การวัดและประเมินผลด้านความชำนาญใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale)

2.4) การวัดและการประเมินผลผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือประกอบหลักสูตร

2.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรและเครื่องมือประกอบหลักสูตร โดยการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมที่ปรากฏในระยที่ 1 ข้อ 1.4.2.4 เพื่อประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ทั้งด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปทดลองนำร่อง (Try Out)

2.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 คน ดังปรากฏรายนามในระยที่ 1 ข้อ 1.4.2.4

2.4 เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.4.1 คีกรายละเอียดองค์ประกอบของหลักสูตร

2.4.2 ดำเนินการกำหนดประเด็นและร่างคำถามให้ครอบคลุมการประเมิน

หลักสูตร

2.4.3 นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมปริญญาพันธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม

2.4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมปริญญาพันธ์และจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรและข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย รายละเอียดดังนี้

2.6.1 การพิจารณาความเหมาะสมโดยพิจารณาจากสภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้และ

การประเมินผล และแปลความหมายระดับความเหมาะสมจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีน้ำหนักคะแนนความเหมาะสม ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

คะแนน 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมคือ ถ้าค่าเฉลี่ยของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมากที่สุด (ดังภาคผนวก ค ตาราง 24) แสดงว่า ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองใช้ได้

2.6.2 การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แปลผลจากข้อมูลที่ได้มาเป็นคะแนน ดังนี้ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552 : 155)

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องเหมาะสม = 1 คะแนน

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องไม่เหมาะสม = -1 คะแนน

ผู้เชี่ยวชาญให้ช่องไม่แน่ใจ = 0 คะแนน

เกณฑ์การตัดสิน ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่ามีความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 25) แสดงว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันสามารถนำไปทดลองใช้ได้

2.7 เครื่องมือประกอบหลักสูตร

การสร้างเครื่องมือประกอบหลักสูตรที่จะนำไปใช้ทดลองในการใช้หลักสูตร
มีรายละเอียดดังนี้

2.7.1 คู่มือหลักสูตร ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำชี้แจงสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้

ตอนที่ 3 นิยามศัพท์เฉพาะ

ตอนที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งมื่อองค์ประกอบ ดังนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 5 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

ตอนที่ 6 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

ตอนที่ 7 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.7.2 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ เป็นแบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
จำนวน 40 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.7.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความรู้ทาง
นาฏศิลป์

2.7.2.2 กำหนดเนื้อหาและประเด็นผลการเรียนรู้ที่ต้องการทราบ
เพื่อประกอบการเขียนข้อสอบ

2.7.2.3 สร้างข้อสอบแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์เป็นแบบปรนัย
ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ใช้จริง 40 ข้อ โดยยึดตามจุดประสงค์ให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์
การเรียนรู้

2.7.2.4 นำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
ปริญญาโทพิจารณาตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

2.7.2.5 นำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม พิจารณาความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์กับจุดประสงค์

การเรียนรู้ และวิเคราะห์ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อคำถามในแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 26) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ข้อคำถามที่ใช้ได้จะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 นั้นแสดงว่า ข้อคำถามทุกข้อในแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ จึงนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

2.7.2.6 นำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ที่ได้รับการทดลองนำร่อง (Try Out) ด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

2.7.2.7 ตรวจสอบคำตอบของแบบทดสอบและรวบรวมคะแนนของแต่ละคนแล้วทำการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ โดยการหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของข้อสอบ พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากตั้งแต่ 0.62 ถึง 0.76 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.24 ถึง 0.48 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 27) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ .20 ถึง .80 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบที่ใช้ได้สำหรับนำไปจัดชุดเป็นแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ฉบับสมบูรณ์จำนวน 40 ข้อ

2.7.2.8 นำแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้วิธีของ Lovett (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 250) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .929 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 28)

2.7.2.9 จัดพิมพ์แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ สำหรับนำไปใช้จริงต่อไป

2.7.3 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นการวัดและประเมินผลทักษะปฏิบัติของนักเรียน โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคลในลักษณะการบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ โดยผู้สอนเป็นผู้บันทึกการสังเกต มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.7.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์

2.7.3.2 กำหนดประเด็นที่ต้องการทราบเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทาง
นาฏศิลป์

2.7.3.3 กำหนดโครงสร้างและประเด็นที่ต้องการสังเกต

2.7.3.4 สร้างแบบสังเกตและนำแบบสังเกตเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
ปริญญาโทเพื่อตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

2.7.3.5 นำแบบสังเกตที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณา
ความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และวิเคราะห์ผลการพิจารณา
ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 29)
ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ .50 แสดงว่า แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
มีความสอดคล้องกันสามารถนำไปใช้ได้

2.7.3.6 จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงต่อไป ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพ
ออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{16 - 0}{5} \\ &= 3.2 \end{aligned}$$

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยปรับความกว้างของอันตรภาคชั้นเป็น 3.5
จึงได้เกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพของความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 3.50 มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 7.00 มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 7.01 – 10.50 มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 10.51 – 14.00 มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 14.01 – 16.00 มีความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
ในระดับมากที่สุด

2.7.4 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

เป็นการวัดและประเมินผลงานการออกแบบการแสดงโดยใช้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 2.7.4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
- 2.7.4.2 กำหนดประเด็นที่ต้องการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์
- 2.7.4.3 กำหนดโครงสร้างและประเด็นที่ต้องการประเมิน
- 2.7.4.4 สร้างแบบประเมินที่ครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นที่ต้องการประเมิน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) 5 ระดับที่สอดคล้องกับประเด็นและเนื้อหาของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่กำหนดไว้
- 2.7.4.5 นำแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมปริญญาพนธ์ตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
- 2.7.4.6 นำแบบประเมินที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และวิเคราะห์ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 30) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นั่นแสดงว่าแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้

2.7.4.7 จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงต่อไป โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{15 - 0}{5} \\ &= 3 \end{aligned}$$

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จึงกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพของความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 3.00 มีความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.01 – 6.00 มีความสามารถในการออกแบบ
 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 6.01 – 9.00 มีความสามารถในการออกแบบ
 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 9.01 – 12.00 มีความสามารถในการออกแบบ
 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 12.01 – 15.00 มีความสามารถในการออกแบบ
 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ในระดับมากที่สุด

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
 ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยใช้
 คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน (มีระบบการให้คะแนน
 เป็นแบบ 0, 1) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 16 คะแนน
 (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 2, 1, 0) และแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์
 สร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 3, 2, 1, 0) คะแนน
 รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 71 คะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพออกเป็น 5 ระดับ
 โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{71 - 0}{5} \\ &= 14.20 \end{aligned}$$

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยปรับความกว้างของอันตรภาคชั้นเป็น
 15.00 จึงทำให้ได้เกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ดังนี้
 คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 15.00 มีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
 ในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 15.01 – 30.00 มีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
 ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 30.01 – 45.00 มีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
 ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 45.01 – 60.00 มีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 60.01 – 71.00 มีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

ในระดับมากที่สุด

2.7.5 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เป็นแบบวัดและประเมินที่ใช้วัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.7.5.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.7.5.2 กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.7.5.3 สร้างแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการสอบถามที่กำหนดไว้ โดยสร้างข้อคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.7.5.4 สร้างเกณฑ์การพิจารณาระดับคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยน้อยที่สุด

2.7.5.5 นำแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทพร้อมตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

2.7.5.6 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย และวิเคราะห์ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แล้วนำผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องและความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตารางที่ 31) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นั้นแสดงว่าแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมีความสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้

2.7.5.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุคุณนารี 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ที่ได้รับการทดลองนำร่อง (Try Out)

2.7.5.8 นำคะแนนที่คำนวณได้จากแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ แล้วนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 254) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .842 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 32)

2.7.5.9 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Try Out)

ขั้นตอนนี้เป็นการนำร่างหลักสูตรเสริมที่ผ่านการปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และตรวจสอบประสิทธิภาพของการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ปฏิบัติจริง

3.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงว่าเหมาะสมกับบริบทของสังคมมากน้อยเพียงใด รวมทั้งตรวจสอบความกลมกลืนของการนำกระบวนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติไปใช้สอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ

3.2 วิธีการศึกษา

ทดลองนำร่องการใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยใช้หน่วยการเรียนรู้

1 หน่วยการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองนำร่องด้วยตนเอง

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองนำร่องการใช้หลักสูตร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุคุณนารี

ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 660 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุคุณนารี

ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานำร่อง

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ข้อ 2.7 เครื่องมือประกอบหลักสูตร ซึ่งมีเครื่องมือประกอบหลักสูตร ได้แก่

3.4.1 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

3.4.2 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

3.4.3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.4.4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวัดและประเมินผลก่อนทดลองนำร่องและหลังจากการทดลองนำร่อง ด้วยเครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ 2) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และ 4) แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานในการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือด้วยสูตร E_1/E_2 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 133)

3.6.2 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการเรียนรู้วิเคราะห์โดยใช้สูตร $t - test$ (Dependent Samples)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

3.7.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลทางการเรียน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC ดังนี้ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552 : 155)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.7.1.2 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยใช้สูตร E_1/E_2 ดังนี้
 (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 241-242)

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมของคะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนทุกคน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด
 A แทน คะแนนเต็มระหว่างเรียนทั้งหมด

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum F$ แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์ของการประเมินหลังเรียน
 B แทน คะแนนเต็มของการประเมินหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3.7.1.3 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการเห็นคุณค่า
 วัฒนธรรมไทย และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและ
 กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ
 กับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยใช้สูตร ดังนี้ (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 253)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่า Item-total Correlation
	X	แทน	คะแนนคำตอบรายข้อของแต่ละคน
	Y	แทน	คะแนนรวมของแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

3.7.1.4 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ โดยใช้สูตรของเบรนแนน (Brennan) หรือเรียกว่า ดัชนี บี (B-Index หรือ Brennan Index) ดังนี้ (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 249)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2}$$

เมื่อ	B	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	N_1	แทน	จำนวนคนรอบรู้ (หรือสอบผ่านเกณฑ์)
	N_2	แทน	จำนวนคนไม่รอบรู้ (หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์)
	U	แทน	จำนวนรอบรู้ (หรือสอบผ่านเกณฑ์) ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนไม่รอบรู้ (หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์) ตอบถูก

3.7.1.5 การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของแบบวัดผลทางการเรียน เป็นรายข้อ โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 84)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

3.7.1.6 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ
หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยใช้วิธีของ Lovett ดังนี้
(มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 250)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum X_i - \sum X_i^2}{(k-1) \sum (X_i - C)^2}$$

เมื่อ r_{cc} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 X_i แทน คะแนนสอบของนักเรียนแต่ละคน
 K แทน จำนวนข้อสอบทั้งหมด
 C แทน คะแนนเกณฑ์เป้าหมายที่ต้องการ

3.7.1.7 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรม
ไทย และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการ
จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
ของครอนบาค ดังนี้ (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 254)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 k แทน จำนวนข้อคำถามทั้งหมด
 s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.7.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

3.7.2.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 122)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.7.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด,
2553 : 124)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

3.7.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด,
2553 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น

พหุ ประถมศึกษา

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

3.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรที่มีต่อความสามารถทางทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

3.2 วิธีการศึกษา

การวิจัยในระยะนี้ ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ใช้รูปแบบการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดลอง โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-posttest Design) ตามตาราง 8 ดังนี้ (ภัทรา นิคมมานนท์, 2539 : 152)

ตาราง 8 แบบแผนการทดลอง One Group Pretest-posttest Design

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T1	X	T2

เมื่อ	E	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง
	T1	หมายถึง	การทดสอบก่อนการทดลองหรือทดสอบก่อนเรียน
	X	หมายถึง	การเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์
	T2	หมายถึง	การทดสอบหลังการทดลองหรือทดสอบหลังเรียน

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 660 คน จำนวน 17 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี ภาคเรียนที่ 1 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือชนิดเดียวกันกับการทดลองนำร่อง ประกอบด้วย

3.4.1 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

3.4.2 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

3.4.3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.4.4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 วางแผนนำหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2 เตรียมเอกสารหลักสูตร ดังนี้

3.5.2.1 เตรียมเอกสารหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทย สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

3.5.2.2 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

2) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

4) แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

3.5.3 ก่อนการเรียนการสอนผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้โดยใช้แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์และแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ รายงานผลการวิจัยต่อไป

3.5.4 ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริมที่ได้พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5.5 หลังการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียนด้วย เครื่องมือ ได้แก่

1) แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

2) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

4) แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

3.5.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานในการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ด้วยสูตร E_1/E_2 โดยใช้เกณฑ์ 80/80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 133)

3.6.2 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการเรียนรู้วิเคราะห์โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

3.7 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.7.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 133)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

4.1 จุดประสงค์การศึกษา

เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาพลพบุรีโดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์

4.2 วิธีการศึกษา

ศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้หลักสูตรในมิติของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งเป็นการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นภายหลังการทดลองใช้หลักสูตร

4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในชั้นตอนนี้ เป็นกลุ่มเดียวกันกับขั้นตอนการทดลอง ในระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

4.4 เครื่องมือที่ใช้และวิธีการสร้างเครื่องมือประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในชั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.4.1 ศึกษาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลพบุรี

4.4.2 ศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์

4.4.3 กำหนดประเด็นที่ต้องการทราบและสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่ครอบคลุมประเด็นของกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4.4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและปรับปรุงตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4.4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ปรับแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจและวิเคราะห์ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 33) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นั้นแสดงว่า แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้

4.4.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุคุณนารี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน

4.4.7 นำผลจากข้อ 4.4.6 มาหาคุณภาพ ได้แก่ 1) หาค่าอำนาจจำแนกด้วยการวิเคราะห์จากค่า Item-total Correlation และ 2) การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)

4.4.7.1 หาค่าอำนาจจำแนกด้วยการวิเคราะห์จากค่า Item-total Correlation (df 40 ค่าวิกฤติ .257) (ดังภาคผนวก ค ตาราง 34) พบว่า ได้ค่า Item-total Correlation ตั้งแต่ .416 ถึง .798 ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดและ เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ

4.4.7.2 หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ .885 (ดังภาคผนวก ค ตาราง 35)

4.4.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนสำหรับนำไปใช้ โดยมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านการ พัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มทดลอง ในระยะที่ 3

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรเสริมโดยการหาค่าเฉลี่ย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอผลการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤต ในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร
- ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร
- ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งแบ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Document Research) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับแนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ทำให้ได้แนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1.1 ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่อาศัยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และ 3) ความชำนาญในการปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว จนสามารถนำไปใช้การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ตามลำดับ

1.2 เนื้อหาหลักสูตร ได้จากการบูรณาการแนวคิด ความเชื่อ และกระบวนการสอนทักษะปฏิบัติจนนักเรียนเกิดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์และเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย โดยสามารถจำแนกรายละเอียดขององค์ความรู้ได้ดังนี้

1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ และองค์ประกอบของนาฏศิลป์

1.2.2 ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน

1.2.3 ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย การนำเสนอแนวคิดใหม่

1.2.4 การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1.3.1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้เพื่อปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่

ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

1.3.2 ชั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะ นั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของท่าทำให้แก่นักเรียน

1.3.3 ชั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือ ปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่ง นำทางการกระทำ

1.3.4 ชั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถ ประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตาม แนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

1.3.5 ชั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

2.1 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับครูผู้สอน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะ พื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาพื้นฐานทางนาฏศิลป์คือ ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการสอน เนื่องจากวิชานาฏศิลป์เรียนเพียงหนึ่งคาบต่อสัปดาห์ นักเรียนต้องเรียนวิชาอื่นร่วมด้วยซึ่งมีน้ำหนักหน่วยกิตที่มากกว่า จึงทำให้การฝึกปฏิบัติและการทบทวนขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไม่เท่ากัน การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปรับพื้นฐานนักเรียนทั้งห้องและปัญหาที่ตามมาคือครูผู้สอน ไม่สามารถจับท่ารำรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ครูผู้สอนมีความเห็นร่วมกันคือ เมื่อเกิดข้อจำกัดของระยะเวลาในการสอน และความแตกต่างของนักเรียน ทำให้ขาดความชำนาญในการปฏิบัติ จึงไม่สามารถต่อยอด

การออกแบบผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ ประกอบกับนักเรียนหลายคนยังมีภาพจำที่มองว่า วิชานาฏศิลป์จะต้องรำฟ้อนเพียงอย่างเดียว ต้องทำตามครูเพียงเท่านั้น จึงเป็นกำแพงปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และความกล้าแสดงออกของนักเรียน อีกทั้งหลักสูตรที่สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนที่มีความสนใจในด้านนี้ขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอจินตนาการผ่านรูปแบบการแสดงได้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับครูผู้สอนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย พบว่า ควรมีการจัดหลักสูตรเสริมนอกเหนือจากวิชาหลักตามตารางเรียน เพื่อเสริมศักยภาพของนักเรียน อีกทั้งครูผู้สอนควรใส่ใจคอยกระตุ้นด้วยวิธีที่หลากหลายยกตัวอย่าง และเปรียบเทียบให้นักเรียนเห็นทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิม และกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในสังคม พร้อมทั้งชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียและกระตุ้นให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สื่อที่ใช้สอนควรหลากหลายและการฝึกนี้ควรเริ่มจากง่ายไปยากอย่างเป็นระบบ

2.2 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับนักเรียน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์แตกต่างกัน บางคนเคยมีประสบการณ์จากโรงเรียนเดิมจึงทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนที่ต้องรอให้ครูปรับพื้นฐานก่อนจึงจะเริ่มเรียนรู้ในเรื่องต่อไป ประกอบกับระยะเวลาในการเรียนมีน้อยเพียงสัปดาห์ละหนึ่งคาบ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ บางคนปฏิบัติด้วยความไม่มั่นใจขาดความกล้าแสดงออก ทำให้คนที่มีความสนใจเสียสมาธิไปด้วย นักเรียนบางส่วนให้ความเห็นในแนวเดียวกันคือ ครูผู้สอนต่อท่าช้าเร็วเกินไปทำให้ปฏิบัติตามไม่ทันจึงทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนยังไม่เปิดโอกาสให้ได้สร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการของตนเองอย่างอิสระ ขณะเดียวกันนักเรียนบางคนที่มีความสนใจอยากออกแบบสร้างสรรค์การแสดงก็ไม่ได้รับการสอนที่เน้นด้านนี้โดยเฉพาะจึงขาดแรงกระตุ้นเท่าที่ควร

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มกับนักเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย พบว่า อยากให้มีหลักสูตรเสริมที่ได้เรียนเพิ่มจากตารางเรียนเดิมเพื่อจะได้เติมเต็มศักยภาพของตนเอง และหลักสูตรเสริมนี้ควรมีการกระตุ้นความสนใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ พร้อมทั้งอยากให้มีการบูรณาการ

สอนที่หลากหลายผ่อนคลาย เพื่อทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กายพินธุ์

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติหรือการแสดงออกต่าง ๆ ทั้งทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ อันเป็นพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและธรรมชาติ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพอันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติอันเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมด้านจิตพิสัยแฝงอยู่ภายในของบุคคล

2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาใช้เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน 2) ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ และ 3) การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

3. เป็นหลักสูตรที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุงและบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก

2. ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 3) ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

เนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย กำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยคาดหวังว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจะบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเนื้อหาของหลักสูตรนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่มการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้เนื้อหาที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ ภาษาท่า ความหมายและลักษณะของนาฏศิลป์อีสาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของนาฏศิลป์ การออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบสื่อสร้างสรรค์ เป็นการประชาสัมพันธ์และก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ขั้นตอนการสอนทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้ปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

2. ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือ

การแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์ โดยผู้สอน เป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของทำรำให้แก่นักเรียน

3. ชั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

4. ชั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลาย จนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

5. ชั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผล

การประเมินผลตามหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคเหนือ เป็น การประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย

1. การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) และแบบสอบถามการเห็นคุณค่า วัฒนธรรมไทย

2. การประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การวัดและประเมินผลด้านความรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบ ความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

2.2 การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกต รายบุคคล

2.3 การวัดและประเมินผลด้านความชำนาญใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale)

2.4 การวัดและการประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร

2.1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์

รายการประเมิน	N = 5		ระดับความเหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
ภาพรวมของหลักสูตร			
1. ความสมเหตุสมผลของความสำคัญและปัญหาต่อการพัฒนาหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความสำคัญและปัญหาตรงตามสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน	4.20	0.45	มาก
3. หลักการของหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
5. เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์	4.40	0.55	มาก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด	4.20	1.10	มาก
6. เนื้อหามีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน	4.20	0.45	มาก
7. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.00	0.00	มาก
8. วิธีการประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 5		ระดับความ เหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
9. ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
10. การกำหนดหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
11. จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับรายวิชา	4.40	0.55	มาก
รวม	4.46	0.56	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์ไทยนั้นสำคัญไฉน			
สาระสำคัญ	4.40	0.55	มาก
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
เนื้อหา	4.40	0.55	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.00	1.00	มาก
สื่อการเรียนการสอน	4.40	0.89	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.40	0.67	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.2 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย			
สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
เนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4.40	0.89	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.70	0.53	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 นาฏยศัพท์ ภาษาท่า			
สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 5		ระดับความเหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
สื่อการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.70	0.47	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 ครีเน่ครงนาฏศิลป์อีสาน			
สาระสำคัญ	4.40	0.55	มาก
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4.20	1.10	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.53	0.63	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 องค์ประกอบของนาฏศิลป์			
สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.70	0.47	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 สร้างสรรค์นาฏยบันเทิง			
สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
เนื้อหา	4.40	0.55	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	N = 5		ระดับความ เหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.57	0.50	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมือง ฟ้าแดด			
สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4.40	0.89	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.20	0.84	มาก
สื่อการเรียนการสอน	4.20	0.84	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.20	1.10	มาก
รวม	4.40	0.77	มาก
รวมทุกแผน	4.57	0.59	มากที่สุด
โดยรวมทุกรายการ	4.54	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 9 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมทุกรายการ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนา
โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.59) ซึ่งถือว่ามีความ
เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือมีความเหมาะสมมากที่สุด

2.2 ผลการพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร
โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาากาฬสินธุ์

รายการประเมิน	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง	แปลผล
1. ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับ หลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
2. ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
5. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
7. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
8. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล หลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
9. เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
10. เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 10 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร
โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1.00
ทุกรายการแสดงว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันสามารถนำไปทดลองใช้ได้

2.3 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร

2.3.1 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาากาฬสินธุ์ ปรากฏผลดังตาราง 11

ตาราง 11 สรุปคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	คะแนนหลังเรียน (E_2)
	(172)	(40)
1	141	37
2	141	33
3	145	35
4	140	38
5	139	34
6	138	35
7	137	31
8	144	36
9	137	37
10	141	39
11	139	36
12	139	38
13	139	38
14	138	32
15	142	38
16	142	30
17	133	35
18	145	39
19	150	36
20	143	36
21	140	39
22	137	30
23	138	37

ตาราง 11 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E_1) (172)	คะแนนหลังเรียน (E_2) (40)
24	146	36
25	145	36
26	144	35
27	138	29
28	150	36
29	141	29
30	140	38
31	147	38
32	144	37
33	144	26
34	144	37
35	134	38
36	139	37
37	141	36
38	140	34
39	146	38
40	142	36
41	141	33
42	141	38
รวม	5,935	1,486
เฉลี่ย	141.31	35.38
S.D.	3.71	3.10

จากตาราง 11 พบว่า ผลคะแนนระหว่างเรียนทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ มีคะแนนเต็มเท่ากับ 172 คะแนน มีผลคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 141.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.71 และหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรม

ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์
คะแนนเต็ม 40 คะแนน มีผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 35.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 3.10 สามารถแสดงผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ได้ดังตาราง 12

ตาราง 12 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็น
คุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ใช้เกณฑ์ 80/80

ระหว่างเรียน			ทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1/E_2
162	141.31	87.23	40	35.38	88.45	87.23/88.45

จากตาราง 12 พบว่า คะแนนที่ได้จากการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.23 และผลคะแนนที่ได้
จากทดสอบหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 88.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่า การเรียน
ด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.3.2 เครื่องมือและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเรียบร้อยเป็นระบบมีความ
ชัดเจนในเกณฑ์การวัดและประเมินผลทำให้ง่ายต่อการนำไปใช้จริง สื่อการสอนและแบบทดสอบ
นักเรียนออกแบบให้ครอบคลุมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์
ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

2.3.3 นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้อย่างสนุกสนาน
และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตลอดจนเห็นความสำคัญของนาฏศิลป์และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
มีความกระตือรือร้นในการตอบสนองระหว่างทำการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้

1. ผลการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ โดยใช้คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 0, 1) ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)
1	28	37
2	29	33
3	30	35
4	27	38
5	23	34
6	25	35
7	24	31
8	16	36
9	17	37
10	22	39
11	19	36
12	15	38
13	20	38
14	17	32
15	21	38
16	19	30
17	18	35
18	18	39
19	15	36
20	15	36

ตาราง 13 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)
21	24	39
22	21	30
23	23	37
24	18	36
25	18	36
26	11	35
27	17	29
28	16	36
29	18	29
30	21	38
31	28	38
32	29	37
33	24	26
34	14	37
35	16	38
36	21	37
37	25	36
38	24	34
39	19	38
40	12	36
41	24	33
42	21	38
รวม	862	1,486
เฉลี่ย	20.52	35.38
S.D.	4.78	3.10

จากตาราง 13 จะเห็นว่าผลการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ โดยใช้คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ (Achievement Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 0, 1) นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ มีคะแนนก่อนหลังเรียน 20.52 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.38 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 14.86 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรดังกล่าว มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล ซึ่งมีคะแนนเต็ม 16 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 2, 1, 0) ปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

นักเรียน คนที่	แบบประเมิน ความสามารถการ ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ (4)	แบบประเมิน ความสามารถการ ปฏิบัติภาษาท่า (6)	แบบประเมิน ความสามารถการปฏิบัติ นาฏศิลป์อีสาน (6)	รวม (16)	ระดับ คุณภาพ
1	4	5	5	14	มาก
2	4	5	4	13	มาก
3	4	6	6	16	มากที่สุด
4	3	6	6	15	มากที่สุด
5	3	5	6	14	มาก
6	2	6	5	13	มาก
7	3	5	6	14	มาก
8	3	6	5	14	มาก
9	2	6	5	13	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบประเมิน ความสามารถ ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ (4)	แบบประเมิน ความสามารถ ปฏิบัติภาษาท่า (6)	แบบประเมิน ความสามารถปฏิบัติ นาฏศิลป์อีสาน (6)	รวม (16)	ระดับ คุณภาพ
10	4	5	5	14	มาก
11	4	6	5	15	มากที่สุด
12	3	5	6	14	มาก
13	2	5	6	13	มาก
14	3	5	5	13	มาก
15	2	5	6	13	มาก
16	3	6	6	15	มาก
17	2	5	5	12	มาก
18	3	6	5	14	มาก
19	4	6	6	16	มากที่สุด
20	4	6	5	15	มากที่สุด
21	4	5	4	13	มาก
22	4	5	6	15	มาก
23	4	5	6	15	มากที่สุด
24	3	6	4	13	มาก
25	4	5	6	15	มากที่สุด
26	4	6	5	15	มากที่สุด
27	3	6	5	14	มาก
28	3	6	6	15	มากที่สุด
29	3	6	5	14	มาก
30	4	6	6	16	มากที่สุด
31	4	6	6	16	มากที่สุด
32	4	6	5	15	มากที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบประเมิน ความสามารถ ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ (4)	แบบประเมิน ความสามารถ ปฏิบัติภาษาท่า (6)	แบบประเมิน ความสามารถปฏิบัติ นาฏศิลป์อีสาน (6)	รวม (16)	ระดับ คุณภาพ
33	3	5	5	13	มาก
34	3	6	5	14	มาก
35	4	5	5	14	มาก
36	4	5	5	14	มาก
37	4	5	6	15	มากที่สุด
38	2	6	6	14	มาก
39	3	6	6	15	มากที่สุด
40	3	6	6	15	มากที่สุด
41	4	5	6	15	มากที่สุด
42	4	5	6	15	มากที่สุด
รวม	140	232	228	600	
เฉลี่ย	3.33	5.52	5.43	14.29	มากที่สุด
S.D.	0.71	0.50	0.62	0.99	

จากตาราง 14 พบว่า ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ของนักเรียน
ที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน
โดยวัดจากแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ มีคะแนนเฉลี่ย 14.29 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.99 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้คือ
แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน
(มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 3, 2, 1, 0) สามารถแสดงผลได้ดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

นักเรียนคนที่	แบบประเมินความสามารถ ในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ (15)	ระดับคุณภาพ
1	14	มากที่สุด
2	15	มากที่สุด
3	15	มากที่สุด
4	15	มากที่สุด
5	14	มากที่สุด
6	14	มากที่สุด
7	14	มากที่สุด
8	15	มากที่สุด
9	15	มากที่สุด
10	15	มากที่สุด
11	13	มากที่สุด
12	12	มากที่สุด
13	14	มากที่สุด
14	15	มากที่สุด
15	15	มากที่สุด
16	15	มากที่สุด
17	14	มากที่สุด
18	15	มากที่สุด
19	14	มากที่สุด
20	14	มากที่สุด
21	14	มากที่สุด
22	14	มากที่สุด
23	15	มากที่สุด
24	15	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	แบบประเมินความสามารถ ในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ (15)	ระดับคุณภาพ
25	14	มากที่สุด
26	14	มากที่สุด
27	15	มากที่สุด
28	14	มากที่สุด
29	15	มากที่สุด
30	15	มากที่สุด
31	14	มากที่สุด
32	15	มากที่สุด
33	15	มากที่สุด
34	15	มากที่สุด
35	15	มากที่สุด
36	13	มากที่สุด
37	13	มากที่สุด
38	15	มากที่สุด
39	14	มากที่สุด
40	14	มากที่สุด
41	14	มากที่สุด
42	15	มากที่สุด
รวม	604	
เฉลี่ย	14.38	มากที่สุด
S.D.	0.73	

จากตาราง 15 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์
ของนักเรียนที่เรียนด้วยด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพลัทธิ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือวัดผล พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลัทธิ โดยใช้คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 0, 1) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 16 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 2, 1, 0) และแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน (มีระบบการให้คะแนนเป็นแบบ 3, 2, 1, 0) สามารถสรุปผลได้ดังตาราง 16

ตาราง 16 ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลัทธิ

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบวัด ความรู้ทาง นาฏศิลป์ (40)	แบบประเมิน ความสามารถ พื้นฐานทาง นาฏศิลป์ (16)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (71)	ระดับ คุณภาพ
1	37	14	14	65	มากที่สุด
2	33	13	15	61	มากที่สุด
3	35	16	15	66	มากที่สุด
4	38	15	15	68	มากที่สุด
5	34	14	14	62	มากที่สุด
6	35	13	14	62	มากที่สุด
7	31	14	14	59	มาก
8	36	14	15	65	มากที่สุด
9	37	13	15	65	มากที่สุด
10	39	14	15	68	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบวัด ความรู้ทาง นาฏศิลป์ (40)	แบบประเมิน ความสามารถ พื้นฐานทาง นาฏศิลป์ (16)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (71)	ระดับ คุณภาพ
11	36	15	13	64	มากที่สุด
12	38	14	12	64	มากที่สุด
13	38	13	14	65	มากที่สุด
14	32	13	15	60	มาก
15	38	13	15	66	มากที่สุด
16	30	15	15	60	มาก
17	35	12	14	61	มากที่สุด
18	39	14	15	68	มากที่สุด
19	36	16	14	66	มากที่สุด
20	36	15	14	65	มากที่สุด
21	39	13	14	66	มากที่สุด
22	30	15	14	59	มาก
23	37	15	15	67	มากที่สุด
24	36	13	15	64	มากที่สุด
25	36	15	14	65	มากที่สุด
26	35	15	14	64	มากที่สุด
27	29	14	15	58	มาก
28	36	15	14	65	มากที่สุด
29	29	14	15	58	มาก
30	38	16	15	69	มากที่สุด
31	38	16	14	68	มากที่สุด
32	37	15	15	67	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบวัด ความรู้ทาง นาฏศิลป์ (40)	แบบประเมิน ความสามารถ พื้นฐานทาง นาฏศิลป์ (16)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (71)	ระดับ คุณภาพ
33	26	13	15	54	มาก
34	37	14	15	66	มากที่สุด
35	38	14	15	67	มากที่สุด
36	37	14	13	64	มากที่สุด
37	36	15	13	64	มากที่สุด
38	34	14	15	63	มากที่สุด
39	38	15	14	67	มากที่สุด
40	36	15	14	65	มากที่สุด
41	33	15	14	62	มากที่สุด
42	38	15	15	68	มากที่สุด
รวม	1,486	600	604	2,690	
เฉลี่ย	35.38	14.29	14.38	64.05	มากที่สุด
S.D.	3.10	0.99	0.73	3.33	

จากตาราง 16 พบว่า ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ที่ประกอบด้วย ความรู้ทางนาฏศิลป์ ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ มีคะแนนรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 71 คะแนน หลังจากนักเรียนเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลพบุรี ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมิน ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เท่ากับ 64.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งจัดอยู่ในระดับ มากที่สุด

5. ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

คะแนน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p-value
ก่อนเรียน	42	100	50	88	73.55	10.00	9.164*	.000
หลังเรียน	42	100	68	95	85.43	5.75		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 จะเห็นว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน คือ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 73.55 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 85.43 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 11.88 คะแนน เมื่อทดสอบใช้สูตร t – test (Dependence Sample) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์ มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

1. ผลการประเมินหลักสูตร

หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ประเมินหลักสูตรโดยการศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการใช้หลักสูตรในมิติของนักเรียน คือ ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นภายหลังจากการทดลองใช้หลักสูตร

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ภายหลังจากทดลองใช้หลักสูตร

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	หลักสูตรช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์	4.52	0.85	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์	4.79	0.46	มากที่สุด
3	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์	4.60	0.76	มากที่สุด
4	หลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์	4.74	0.66	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาออกแบบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์	4.60	0.76	มากที่สุด
6	หลักสูตรนี้มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.67	0.64	มากที่สุด
7	เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความหลากหลายน่าสนใจ	4.57	0.73	มากที่สุด
8	สื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมหลากหลาย	4.69	0.64	มากที่สุด
9	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจน	4.64	0.72	มากที่สุด
10	หลักสูตรนี้ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย	4.48	0.73	มาก
โดยภาพรวมทุกรายการ		4.52	0.85	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากขึ้นไป

2. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

จากผลการประเมินหลักสูตรโดยการศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการใช้หลักสูตรในมิติของนักเรียน คือ ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้ยังพบประเด็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติมในบางส่วนเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านภาษาด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอน

2.1 ด้านภาษา มีการปรับปรุงการใช้ภาษาในบางหน่วยการเรียนรู้และบางหัวข้อ เพื่อให้มีความเข้าใจและอ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น การลดคำที่มีความหมายซ้ำซ้อนกันอันจะทำให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้เกิดความสับสน เข้าใจไม่ชัดเจน ดังตาราง 19

ตาราง 19 การปรับปรุงด้านภาษา

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อและภาษาเดิม	หัวข้อและภาษาที่ปรับปรุงใหม่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์นั้นสำคัญไฉน	ใบงานที่ 1 คำชี้แจง จากใบความรู้ที่ครูแจกให้นักศิลป์นั้นสำคัญไฉน แล้วจึงให้นักเรียนเขียนอธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยตามความเข้าใจของนักเรียนมาอย่างน้อย 5 ข้อ	ใบงานที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยตามความคิดเห็นของนักเรียนมาอย่างน้อย 5 ข้อ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 นาฏยศัพท์ ภาษาท่า	4. กิจกรรมการเรียนการสอน ชั่วโมงที่ 1 ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่าง ชำนาญ 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการทำท่านาฏยศัพท์มือและแขน, ทำท่านาฏยศัพท์ขาและเท้า ประกอบเพลงมโหรีอีสาน พร้อมกับ	4. กิจกรรมการเรียนการสอน ชั่วโมงที่ 1 ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่าง ชำนาญ 1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน, ขาและเท้า ประกอบเพลงมโหรีอีสาน พร้อมแจ้งการทดสอบทักษะปฏิบัติที่ละกลุ่ม

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อและภาษาเดิม	หัวข้อและภาษาที่ปรับปรุงใหม่
	<p>บอกถึงการทดสอบทักษะปฏิบัติที่ละกลุ่มหน้าชั้นเรียน</p> <p>2. จากนั้นครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาปฏิบัติทำนาฏศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน, ขา และเท้า ประกอบเพลงมโหรีอีสานหน้าชั้นเรียน</p>	<p>หน้าชั้นเรียน</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาปฏิบัติทำนาฏศัพท์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติมือและแขน, ขา และเท้า ประกอบเพลงมโหรีอีสานหน้าชั้นเรียน</p>
	<p>ชั่วโมงที่ 2</p> <p>ชั้นที่ 4 ชั้นสร้างสรรค์การ</p> <p>ออกแบบ</p> <p>1. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิมเข้าที่นั่งโดยนั่งเป็นแถวโดยนั่งเว้นระยะห่างพอประมาณ</p> <p>2. จากนั้นครูทำหน้าที่อธิบายถึงความหมายและลักษณะของภาษาท่าทางนาฏศิลป์ โดยพยายามเชื่อมโยงจากอากัปกริยาในชีวิตประจำวันแล้วพัฒนาประดิษฐ์ให้มีความอ่อนช้อยสวยงามในแบบนาฏศิลป์ไทย</p> <p>3. ครูทำท่าทางการปฏิบัติภาษาท่าแล้วให้นักเรียนดูแล้วให้ปฏิบัติตาม</p>	<p>ชั่วโมงที่ 2</p> <p>ชั้นที่ 4 ชั้นสร้างสรรค์การ</p> <p>ออกแบบ</p> <p>1. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมโดยนั่งเป็นแถวโดยเว้นระยะห่างพอประมาณ</p> <p>2. ครูอธิบายความหมายและลักษณะของภาษาท่าทางนาฏศิลป์ โดยเชื่อมโยงจากอากัปกริยาในชีวิตประจำวันแล้วพัฒนาประดิษฐ์ให้มีความอ่อนช้อยสวยงามในแบบนาฏศิลป์ไทย</p> <p>3. ครูสาธิตการปฏิบัติภาษาท่าแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม</p>

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อและภาษาเดิม	หัวข้อและภาษาที่ปรับปรุงใหม่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 ครั้นครองนาฏศิลป์อีสาน	ใบงานที่ 1 สะท้อนคุณค่า นาฏศิลป์อีสาน คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบาย คำตอบของคำถามลงในช่องว่าง 1. จงบอกความหมายและลักษณะ ของนาฏศิลป์อีสาน 2. จงบอกของดีของขึ้นชื่อที่ปรากฏ ในการแสดงฟ้อนเสนาหาคาฬสินธุ์ ? 3. จงบรรยายประโยชน์ของการ แสดงฟ้อนเสนาหาคาฬสินธุ์ ? 4. จงเขียนความรู้สึกที่มีต่อผลงาน การแสดงฟ้อนเสนาหาคาฬสินธุ์	ใบงานที่ 1 สะท้อนคุณค่า นาฏศิลป์อีสาน คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามลงใน ช่องว่าง 1. จงบอกความหมายและลักษณะ ของนาฏศิลป์อีสาน 2. จงอธิบายของดีที่ปรากฏในการ แสดงฟ้อนเสนาหาคาฬสินธุ์ ? 3. จงอธิบายประโยชน์ของ การแสดงฟ้อนเสนาหาคาฬสินธุ์ ? 4. จงบรรยายความรู้สึกของตนที่มี ต่อผลงานการแสดงฟ้อนเสนาหาคาฬ สินธุ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 องค์ประกอบของนาฏศิลป์	ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ 1. ครูเอาใบงานที่ 1 แจกให้กับ นักเรียนทุกคน 2. ครูบอกวิธีการทำใบงานที่มอบ ให้ โดยให้นักเรียนเขียนสรุปแต่ละ หัวข้อขององค์ประกอบของ นาฏศิลป์	ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ 1. ครูแจกใบงานที่ 1 เรื่อง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ ให้นักเรียนทุกคน 2. ครูอธิบายคำชี้แจงการทำ ใบงานที่มอบให้ โดยให้นักเรียน เขียนสรุปความรู้แต่ละหัวข้อของ องค์ประกอบของนาฏศิลป์
	ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง 1. ทุกคนสรุปความรู้เกี่ยวกับ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ร่วมกัน 2. แจกแบบทดสอบวัดความรู้ เรื่อง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ โดยครูเป็นคนแจกให้นักเรียนทุกคน	ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง 1. ครูและนักเรียนอภิปรายสรุป ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของ นาฏศิลป์ร่วมกัน

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อและภาษาเดิม	หัวข้อและภาษาที่ปรับปรุงใหม่
	<p>3. ครูให้นักเรียนสลับกันตรวจกระดาษคำตอบกับนักเรียนที่นั่งแถวข้างๆ ทำการตรวจด้วยปากกาสีแดง จากนั้นครูเฉลยแบบทดสอบที่ละข้อจนครบ</p> <p>4. ให้คนตรวจเขียนสรุปคะแนนที่หัวกระดาษคำตอบพร้อมลงชื่อ แล้วให้ครูบันทึกคะแนนโดยเรียกตามลำดับเลขที่ของนักเรียน ซึ่งคนตรวจกระดาษคำตอบจะเป็นผู้บอกคะแนนแก่ครูผู้สอน</p>	<p>2. ครูแจกแบบทดสอบวัดความรู้เรื่อง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ให้นักเรียนทุกคน</p> <p>3. เมื่อทำแบบทดสอบวัดความรู้เสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนสลับกันตรวจกระดาษคำตอบกับนักเรียนที่นั่งแถวข้างๆ ทำการตรวจด้วยปากกาสีแดง จากนั้นครูเฉลยแบบทดสอบที่ละข้อจนครบ</p> <p>4. ให้นักเรียนที่เป็นคนตรวจเขียนสรุปคะแนนที่หัวกระดาษคำตอบ พร้อมลงลายมือชื่อผู้ตรวจ จากนั้นครูบันทึกคะแนนโดยเรียกตามลำดับเลขที่ของนักเรียนซึ่งผู้ตรวจกระดาษคำตอบจะเป็นผู้บอกคะแนนแก่ครูผู้สอน</p>
<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 สร้างสรรค์นาฏยบันเทิง</p>	<p>4. กิจกรรมการเรียนการสอน ชั่วโมงที่ 2-3 ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ</p> <p>1. นักเรียนเข้าประจำตามกลุ่มของตนเอง โดยเอาใบงานที่ระบุแนวคิดมาออกแบบการนำเสนอตามลำดับที่ได้วางไว้ช่วยกัน</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบทำรำส่วนมือและเท้า ครูเป็นคนคอยให้คำแนะนำแต่ละกลุ่ม</p>	<p>4. กิจกรรมการเรียนการสอน ชั่วโมงที่ 2-3 ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ</p> <p>1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มของตนเอง โดยให้นำใบงานที่ระบุแนวคิดมาช่วยกันออกแบบการนำเสนอตามลำดับที่ได้วางไว้</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกแบบทำรำส่วนมือและเท้าร่วมกัน ครูคอยให้คำปรึกษาแนะนำแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดความ</p>

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อและภาษาเดิม	หัวข้อและภาษาที่ปรับปรุงใหม่
	3. นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติ ทำรำที่ได้ออกแบบไว้ 4. ฝึกปฏิบัติทำรำที่ได้ออกแบบ ประกอบเพลงต้นแบบร่วมกัน	เชื่อมโยงสัมพันธ์กับลักษณะของ แนวคิดสู่การออกแบบภาษาทำใน การสื่อความหมาย 3. นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติ ปรับปรุง แก้ไข ทำรำที่ได้ออกแบบ การแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์ไทย สร้างสรรค์ร่วมกัน 4. นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติ ทำรำที่ได้ออกแบบการแสดงด้วย ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบเพลงต้นแบบร่วมกัน
	ใบงานที่ 2 เรื่อง การแปรแถว สร้างสรรค์ คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษา ใบงานที่ 1 ที่ต้นออกแบบและ กำหนดรูปแบบไว้มาออกแบบการ แปรแถวสร้างสรรค์โดยให้พิจารณา แบ่งตามช่วงต่างๆ พร้อมระบุชื่อเล่น สมาชิกในกลุ่มตามตำแหน่งนั้น ๆ	ใบงานที่ 2 เรื่อง การแปรแถว สร้างสรรค์ คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาลำดับ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ตนกำหนด ไว้ในใบงานที่ 1 มาออกแบบการ แปรแถวสร้างสรรค์โดยแบ่งตามช่วง ต่างๆ พร้อมระบุชื่อเล่นสมาชิกใน กลุ่มตามตำแหน่งนั้น ๆ

2.2 ด้านเนื้อหา ปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาในบางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความ
กระชับมากยิ่งขึ้น ปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 การปรับปรุงหลักสูตรด้านเนื้อหา

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1.1 นาฏศิลป์นั้นสำคัญ ไฉน	ปรับลด คำอธิบาย ตัดเนื้อหาที่มี ความยืดเยื้อให้ มีความกระชับ เข้าใจง่ายขึ้น	<p>ใบความรู้ นาฏศิลป์นั้น สำคัญไฉน</p> <p>นาฏศิลป์คืออะไร?</p> <p>นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ สร้างสรรค์ขึ้นสะท้อนให้เห็น ลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด จะเห็น ได้จากตำนานการฟ้อนรำของ ไทยมักมีเรื่องราวกำเนิดมา จากเวทดา เช่น</p> <p>ในพงศาวดารล้านช้าง กล่าวว่า พระยาแสนหลวง ผู้เป็นใหญ่ในหมู่เวทดา สั่งให้ เวทดามาฝึกสอนมนุษย์ให้ รู้จักทำเครื่องดนตรี รู้จักการ ขับร้อง ฟ้อนรำ ตำนานโนรา ทางภาคใต้ที่กล่าวถึง ท่ารำ ได้มาจากเวทดา หรือตำนาน การฟ้อนรำที่เราได้รับมาจาก อินเดียที่กล่าวถึง การฟ้อนรำ กำเนิดจากพระอิศวร บางตำราก็ว่ามาจากพระ พรหม อย่างไรก็ตามการเกิด นาฏศิลป์มีการปรับเปลี่ยน เลื่อนไหลความคิดตามวิถี ชีวิตความเป็นอยู่อย่าง ต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน</p>	<p>ใบความรู้ นาฏศิลป์นั้น สำคัญไฉน</p> <p>นาฏศิลป์คืออะไร?</p> <p>นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ สร้างสรรค์ขึ้นสะท้อนให้เห็น ลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด กรม พระยาดำรงราชานุภาพได้ กล่าวถึงมูลเหตุของการฟ้อน รำไว้ว่า</p> <p>“สาเหตุแห่งการฟ้อนรำ นั้น เกิดแต่วิสัยสัตว์เมื่อ เวทนาเสวยอารมณ์ จะเป็น สุขเวทนาหรือทุกข์เวทนามาก ตาม ถ้าเสวยอารมณ์แรงกล้า ไม่กลั้นไว้ได้ก็แล่นออกมาเป็น กิริยาให้ปรากฏ นับเป็น ขั้นต้นของการฟ้อนรำ อีกขั้นหนึ่งเกิดแต่คนทั้งหลาย รู้ความหมายของกิริยานั้น ๆ ก็ใช้กิริยานั้นเช่นภาษา อันหนึ่ง เมื่อประสงค์แสดงให้ ปรากฏแก่ผู้อื่นโดยจริงใจก็ดี หรือโดยมายา เช่น ในเวลา เล่นหัวก็ดี ก็แสดงกิริยาอัน นั้นเป็นเครื่องหมายแสดง อารมณ์อย่างนั้น จึงเกิด</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงมูลเหตุของการ ฟ้อนรำไว้ว่า สาเหตุแห่งการ ฟ้อนรำนั้น เกิดแต่วิสัยสัตว์ เมื่อเวทนาเสวยอารมณ์ จะเป็นสุขเวทนาหรือ ทุกขเวทนาจึงตาม ถ้าเสวย อารมณ์แรงกล้าไม่กลั่นไว้ได้ก็ แล่นออกมาเป็นกิริยาให้ ปรากฏนับเป็นขั้นต้นของ การฟ้อนรำ อีกขั้นหนึ่งเกิด แต่คนทั้งหลายรู้ความหมาย ของกิริยานั้น ๆ ก็ใช้กิริยานั้น เช่นภาษาอันหนึ่ง เมื่อ ประสงค์แสดงให้ปรากฏแก่ ผู้อื่นโดยจริงใจก็ดี หรือโดย มายา เช่นในเวลาเล่นหัวก็ดี ก็แสดงกิริยาอันนั้นเป็น เครื่องหมายแสดงอารมณ์ อย่างนั้น จึงเกิดแบบแผน ทำทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นต้นกระบวนฟ้อนรำ ขึ้นนับเป็นขั้นที่สอง ต่อมา เกิดมีผู้ฉลาดเลือกเอากิริยา ทำทางซึ่งแสดงอารมณ์ต่าง ๆ นั้น มาเรียบเรียงสอดคล้อง ติดต่อกันเป็นกระบวน</p>	<p>แบบแผนทำทางที่แสดง อารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นต้น กระบวนฟ้อนรำขึ้นนับเป็น ขั้นที่สอง ต่อมาเกิดมีผู้ฉลาด เลือกเอากิริยาทำทาง ซึ่งแสดงอารมณ์ต่าง ๆ นั้น มาเรียบเรียงสอดคล้อง ติดต่อกันเป็นกระบวนฟ้อน รำให้เห็นงามก็ต้องตาติดใจ คน จึงเกิดเป็นกระบวน ฟ้อนรำขึ้น นับเป็นขั้นที่สาม ความเช่นกล่าวมานี้เป็น สามัญแก่มนุษย์ทั้งปวง ทว่าทุกชาติทุกภาษา จึงเกิดเป็น ประเพณีการฟ้อนรำตาม กระบวนซึ่งพวกของตนเห็นว่า งามด้วยกันทุกประเทศ” (ดำรงราชานุภาพ, 2546 : 11)</p> <p>นาฏศิลป์ที่เกิดจาก พัฒนาการดังกล่าวได้มี บทบาทในการใช้เป็น เครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่ง ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ การร้อยเรียงเนื้อหาและ รสนิยมตามบริบททาง วัฒนธรรมนั้น ๆ ถือได้ว่า นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>เพื่อนรำให้เห็นงามก็ต้องตาติดใจคน จึงเกิดเป็นกระบวนเพื่อนรำขึ้น นับเป็นขั้นที่สาม ความเช่่นกล่าวมานี้เป็นสามัญแก่มนุษย์ทั้งปวงทั่วทุกชาติทุกภาษา จึงเกิดเป็นประเพณีการเพื่อนรำตามกระบวนซึ่งพวกของตนเห็นว่างามด้วยกันทุกประเทศ (ดำรงราชานุภาพ, 2546 : 11)</p> <p>นาฏศิลป์ที่เกิดจากพัฒนาการดังกล่าวได้มีบทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการร้อยเรียงเนื้อหาและรสนิยมตามบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ ถือได้ว่านาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) มาในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548 : 2)</p>	<p>เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) มาในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548 : 2)</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>กำเนิดของนาฏศิลป์</p> <p>นาฏศิลป์มีการสร้างสมมาอย่างยาวนานนับแต่โบราณ เป็นลักษณะการแสดงออกทางสังคมที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น สามารถจำแนกสาเหตุของการเกิดนาฏศิลป์ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้</p> <p>1. เกิดจากธรรมชาติ</p> <p>ตั้งที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้อธิบายไว้ข้างต้น ต่อมาการที่มนุษย์ต้องการแสดงอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติออกมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อสื่อความหมายเป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็น เวลาที่มีความสุขก็แสดงอาการกระโดดโลดเต้น เวลาที่มีความทุกข์ก็แสดงอาการโศกเศร้าเสียใจร้องไห้ เป็นต้น ต่อมามนุษย์ได้ใช้กิริยาดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเกิดเป็นแบบแผนท่าทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ต่อมาได้เลือกเอากิริยาท่าทางเหล่านั้นมาขัดเกลา</p>	<p>กำเนิดของนาฏศิลป์</p> <p>นาฏศิลป์มีการสร้างสมมาอย่างยาวนานนับแต่โบราณ สามารถจำแนกสาเหตุของการเกิดนาฏศิลป์ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้</p> <p>1. เกิดจากธรรมชาติ</p> <p>ตั้งที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้อธิบายไว้ข้างต้น ต่อมามนุษย์ได้ใช้กิริยาดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จึงเกิดเป็นแบบแผนท่าทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ขัดเกลาและคิดประดิษฐ์เป็นท่าทางการแสดงโดยใช้ความรู้พื้นฐานทางนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะมาเป็นหลักคิด ในการสะท้อนตัวตนของสังคม คติความเชื่อ สภาพแวดล้อม ทั้งการเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อากัปกิริยาของสัตว์และท่าทางจากธรรมชาติ นำมาร้อยเรียงเป็นกระบวนการแสดงที่สามารถสื่อความหมายด้วยศิลปะแห่งการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>คิดประดิษฐ์เป็นท่าทางการแสดงโดยใช้ความรู้พื้นฐานทางนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ มาเป็นหลักคิด ในการสะท้อนตัวตนของสังคม คติความเชื่อ สภาพแวดล้อม ทั้งการเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อากัปกริยาของสัตว์ และท่าทางจากธรรมชาติ นำมาร้อยเรียงเป็นกระบวนการการแสดงที่สามารถสื่อความหมายด้วยศิลปะแห่งการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ</p>	
		<p>2. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ ในสมัยโบราณมนุษย์ไม่มีความรู้เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ จึงเกิดความหวั่นกลัวต่อภัยธรรมชาติโดยไม่รู้จะแก้ไขด้วยวิธีใด มนุษย์จึงเอาใจธรรมชาติโดยการแสดงความเคารพสักการบูชา ประกอบพิธีกรรมเช่นสรวง เพื่อให้ผีหรือเทพเจ้าพึงพอใจ ไม่มาลงโทษหรือช่วยผ่อนหนักเป็นเบา โดยเริ่มจากการอธิษฐานซึ่งในยุคแรกใช้คำ</p>	<p>2. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ ในสมัยโบราณมนุษย์ไม่มีความรู้เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ มนุษย์จึงเอาใจธรรมชาติโดยการประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงเพื่อให้ผีหรือเทพเจ้าพึงพอใจ โดยเริ่มจากการอธิษฐานด้วยคำธรรมดา ต่อมามีการเรียงร้อยถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ จนเกิดเป็นบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และเกิดการร้องและการบรรเลงดนตรี</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ธรรมดา ต่อมามีการเรียงร้อย ถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ จนเกิดเป็นบทประพันธ์ ประเภทต่าง ๆ และเพื่อให้มี หรือเทพเจ้าเกิดความพึงพอใจมากขึ้นจึงเกิดการร้อง และการบรรเลงดนตรี ประกอบ มีการพ้อง เต็มรำ ถวายแก่สิ่งที่ตนเคารพนับถือ ต่อมาเกิดระบบคิดในการ ประดิษฐ์ปรุงแต่งพัฒนาให้ เป็นศิลปะการแสดง ซึ่งนับว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อ การกำเนิดการแสดงและ ทำทางรำรำในทางนาฏศิลป์ ไทย เช่น การรำบายศรีสู่ขวัญ การรำเทพประทับทรง การพ้องผีฟ้า การรำกลมอ รำมะมั่วด รำดั่งครกดั่งสาก เป็นต้น</p>	<p>ประกอบ มีการพ้อง เต็มรำ ถวายแก่สิ่งที่ตนเคารพนับถือ ต่อมาเกิดการประดิษฐ์ให้เป็น ศิลปะการแสดง ซึ่งนับว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อ การกำเนิดการแสดงและ ทำทางรำรำในทางนาฏศิลป์ ไทย เช่น การรำบายศรีสู่ขวัญ การรำเทพประทับทรง การพ้องผีฟ้า การรำกลมอ รำมะมั่วด รำดั่งครกดั่งสาก เป็นต้น</p>
		<p>3. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปะการแสดงหลายอย่าง เกิดขึ้นจากวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อน สภาพสังคมของชุมชนนั้น ๆ ในแต่ละพื้นที่หรือเรียกว่า</p>	<p>3. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปะการแสดงหลายอย่าง เกิดขึ้นจากวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อน สภาพสังคมของชุมชนนั้น ๆ ในแต่ละพื้นที่ การดำรงชีวิต</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>วัฒนธรรม การดำรงชีวิตของ คนในสังคมส่งผ่านการแสดง ในลักษณะความเป็นอยู่อาทิ วัฒนธรรมไทยมีการ รับประเพณีข้าวเป็นหลัก ทำให้เกิดการแสดงที่เกี่ยว กับข้าว เช่น รำเกี่ยวข้าว แข่งทำนา รำเดินกำรำเคียว ด้านการประกอบอาชีพ เช่น การทอผ้าไหม การปั่นหม้อ เกิดเป็นการแสดงฟ้อนสาว ไหม ระบายปั่นหม้อ ระบายเก็บ ใบชา ระบายอ่อนแร่ ฯลฯ หรือแม้กระทั่งด้านการกินอยู่ เช่น แข็งกระดืบข้าว แข็งแห่ ไข่มดแดง แข็งสวิง แข็ง กระหย่ง ฯลฯ ตลอดจน วัฒนธรรมที่แสดงถึง การเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ ทำให้เกิด การรำถวายพระพร การรำ อวยพรต่าง ๆ</p>	<p>ของคนในสังคมส่งผ่านการ แสดงในลักษณะความเป็นอยู่ อาทิ การแสดงที่เกี่ยวกับข้าว เช่น รำเกี่ยวข้าว แข็งทำนา รำเดินกำรำเคียว ด้านการ ประกอบอาชีพ เช่น การทอ ผ้าไหม การปั่นหม้อ เกิดเป็น การแสดงฟ้อนสาวไหม ระบาย ปั่นหม้อ ระบายเก็บใบชา ระบายอ่อนแร่ ฯลฯ ตลอดจน วัฒนธรรมที่แสดงถึง การเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ ทำให้เกิด การรำถวายพระพร การรำ อวยพรต่าง ๆ</p>
		<p>4. เกิดจากการรับอารย ธรรมของชาติอื่น สังคมมนุษย์เมื่ออยู่ รวมกันจะมีระบบคิดสร้าง อารยธรรมของกลุ่มตน</p>	<p>4. เกิดจากการรับอารย ธรรมของชาติอื่น สังคมมนุษย์เมื่ออยู่รวมกัน จะมีระบบคิดสร้างอารยธรรม ของกลุ่มตน กลุ่มใดที่มี</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>กลุ่มใดที่มีอารยธรรมเข้มแข็งก็จะแผ่อิทธิพลไปยังกลุ่มอื่น และกลุ่มที่นั่น ๆ ก็จะรับเอา และผสมผสานเข้ากับ วัฒนธรรมของตนเอง เช่น การรับอารยธรรมอินเดียเข้ามาผสมผสานในแถบประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลจากการรับอารยธรรมอินเดียก่อให้เกิดการปูพื้นฐานของวิวัฒนาการ ศิลปะการแสดง ไม่ว่าจะเข้ามาผ่านทางพ่อค้า ผู้เผยแพร่ศาสนาฮินดู พราหมณ์ และพุทธศาสนา เมื่อการชนชั้นปกครองยอมรับวัฒนธรรมนั้นก็ย่อมส่งผลลงสู่ชุมชนนำไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนตามลำดับ เช่น คติ ความเชื่อเรื่องสมมติเทพ ที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตาร จึงเกิดชนบทรบธรรมเนียม ประเพณีในราชสำนักแบบลัทธิฮินดู นำมาซึ่งหลักความเชื่อ ศาสนา ภาษาสันสกฤต วรรณคดีต่าง ๆ เช่น</p>	<p>อารยธรรมเข้มแข็งก็จะแผ่อิทธิพลไปยังกลุ่มอื่นและกลุ่มที่นั่น ๆ ก็จะรับเอาและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมของตนเอง เช่น การรับอารยธรรมอินเดียเข้ามาผสมผสานในแถบประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะเข้ามาผ่านทางพ่อค้า ผู้เผยแพร่ศาสนา เมื่อการชนชั้นปกครองยอมรับวัฒนธรรมนั้นก็ย่อมส่งผลลงสู่ชุมชน นำไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนตามลำดับ เช่น คติความเชื่อเรื่องสมมติเทพ ที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตาร จึงเกิดชนบทรบธรรมเนียม ประเพณีในราชสำนักแบบลัทธิฮินดู นำมาซึ่งหลักความเชื่อ ศาสนา ภาษาสันสกฤต วรรณคดีต่าง ๆ เช่น มหากาพย์รามายณะและมหาภารตะของอินเดีย อันเป็นบ่อเกิดของนาฏศิลป์ไทยในเวลาต่อมา</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		มหากาพย์รามายณะและ มหากาพย์ของอินเดีย อันเป็นบ่อเกิดของนาฏศิลป์ ไทยในเวลาต่อมา	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1.2 วัฒนธรรมไทยกับ นาฏศิลป์	เพิ่มเนื้อหาเพื่อ อธิบาย ความหมายให้ เกิดความเข้าใจ มากยิ่งขึ้น	<p>ใบความรู้เรื่องนาฏศิลป์กับ วัฒนธรรมไทย</p> <p>ลักษณะพื้นฐานของ วัฒนธรรม</p> <p>ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของ วัฒนธรรมไว้ 6 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วัฒนธรรมเป็นความคิด ร่วม (Shared Ideas) 2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ มนุษย์เรียนรู้ (Culture is Learned) 3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐาน มาจากการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) 4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวม ของความรู้และภูมิปัญญา 5. วัฒนธรรมเป็น กระบวนการที่มนุษย์กำหนด นิยามความหมายให้กับชีวิต และสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว 6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ หยุดนิ่ง 	<p>ใบความรู้เรื่องนาฏศิลป์กับ วัฒนธรรมไทย</p> <p>ลักษณะพื้นฐานของ วัฒนธรรม</p> <p>ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ของวัฒนธรรมไว้ 6 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วัฒนธรรมเป็นความคิด ร่วม (Shared Ideas) และ ค่านิยมทางสังคมซึ่งเป็น ตัวกำหนดมาตรฐาน พฤติกรรม ของคนภายใน วัฒนธรรมเดียวกัน ที่จะ สามารถคาดคะเนพฤติกรรม ของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเขา มีความสอดคล้องต้องกันกับ ผู้อื่น เช่น ค่านิยม การเคารพ นับถือผู้ใหญ่ เมื่อเด็กพบ ผู้ใหญ่ที่เขารู้จัก เด็กจะทราบ ว่าควรยกมือไหว้เพื่อทักทาย และแสดงความเคารพ และ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็จะ

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
			<p>สามารถคาดคะเนได้ว่า เด็กจะไหว้และตนควรจะ รับไหว้ เป็นต้น</p> <p>2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ มนุษย์เรียนรู้ (Culture is Learned) ซึ่งเปรียบ วัฒนธรรมเหมือนมรดกทาง สังคม ที่ได้รับการถ่ายทอดจาก คนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอด ทางวัฒนธรรม</p> <p>3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐาน มาจากการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เนื่องจากพฤติกรรม ของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจาก การใช้สัญลักษณ์ ตลอดจน ชีวิตประจำวันของคนเราล้วน เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินตรา สัญลักษณ์ ไฟจราจรหรือสัญลักษณ์ทาง ศาสนา เช่น พระพุทธรูป เป็นต้นสัญลักษณ์สำคัญที่ มนุษย์ใช้ก็คือ ภาษาซึ่งเป็น เครื่องมือสื่อความหมาย ระหว่างกันและกัน นอกจากนั้น ภาษาและระบบ สัญลักษณ์อื่น ๆ ยังช่วยให้</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
			<p>มนุษย์สามารถเก็บรวบรวม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ธรรมชาติอย่างเป็นระบบและ สามารถถ่ายทอดความรู้นั้น ไปยังคนรุ่นหลังต่อไป</p> <p>4. วิวัฒธรรมเป็นองค์รวม ของความรู้และภูมิปัญญา ในลักษณะนี้วิวัฒธรรมจะมี หน้าที่ต้องตอบสนองความ ต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และให้สามารถวางกฎเกณฑ์ ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมี ระบบและแบบแผน เพื่อให้ สังคมทำงานได้อย่างเป็น ระบบ นอกจากนี้วิวัฒธรรม ยังช่วย ในเรื่องการปรับตัวให้ เข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็น พื้นฐานของการพัฒนา ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความ เจริญและความอยู่รอดของ มนุษย์</p> <p>5. วิวัฒธรรมเป็นกระบวนการ ที่มนุษย์กำหนดนิยาม ความหมายให้กับชีวิตและ สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เมื่อมนุษย์ในสังคมแห่งหนึ่ง พยายามนิยาม</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
			<p>ความหมายของอำนาจ กระบวนการกำหนด ความหมายดังกล่าวก็ย่อม กลายมาเป็นการสร้าง แนวความคิดพื้นฐานของ ระบบการเมืองการปกครอง ของสังคมนั้น</p> <p>6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ หยุดนิ่ง หากแต่มีการ เปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ ตลอดเวลา ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมี สาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผล โดยตรงจากการแพร่กระจาย ทางวัฒนธรรม</p>
<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 3.1 องค์ประกอบของ นาฏศิลป์</p>	<p>ตัดเนื้อหาที่มี ความยืดเยื้อให้ มีความกระชับ เข้าใจง่ายขึ้น</p>	<p>ใบความรู้เรื่อง องค์ประกอบ ของนาฏศิลป์</p> <p>2. นักแสดง</p> <p>ในการแสดงนาฏศิลป์นั้น ตัวละครถือเป็นสิ่งสำคัญที่มี รายละเอียดประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะนิสัย บทบาทและ ความสัมพันธ์ของตัวละคร และการคัดเลือกผู้แสดงจะ รับบทบาทเป็นตัวละครนั้น</p>	<p>ใบความรู้เรื่อง องค์ประกอบ ของนาฏศิลป์</p> <p>2. นักแสดง</p> <p>ในการแสดงนาฏศิลป์นั้น ตัวละครถือเป็นสิ่งสำคัญที่มี รายละเอียดประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะนิสัย บทบาทและ ความสัมพันธ์ของตัวละคร และการคัดเลือกผู้แสดงจะ รับบทบาทเป็นตัวละครนั้น</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ประกอบด้วย ศิลปิน ครู โดยกล่าวถึงประวัติและผลงาน เทคนิควิธีการแสดง วิธีการถ่ายทอด วิธีการสร้างสรรค์ วิธีคิด มุมมอง ทักษะคติ ประสบการณ์การแสดง การคัดเลือกนักแสดง ผู้สร้างสรรค์งานแสดงควร กำหนดไว้ในใจเบื้องต้นว่า การคัดเลือกนักแสดงนั้นจะเป็นการค้นหาคูคคลเพื่อพัฒนาความเป็นไปได้ของนักแสดงในการแสดงออกมา ในบทบาทที่ได้รับ ไม่ควรเลือกนักแสดงเพียงเพราะนักแสดงผู้นั้นมีบุคลิกภาพภายนอกหรือลักษณะนิสัยตรงกับตัวละครที่ได้วางภาพไว้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรจะให้นักแสดงที่คัดเลือกมา มีความห่างไกลจากตัวละครที่กำหนดไว้มากเสียจนนักแสดงขาดประสบการณ์ที่จะเทียบเคียงกับตัวละครได้ ผู้กำกับการแสดงหรือผู้สร้างสรรค์งานอาจเลือกนักแสดงที่ดูธรรมดา ๆ</p>	<p>ไม่ควรเลือกนักแสดงเพียงเพราะนักแสดงมีบุคลิกภาพภายนอกหรือลักษณะนิสัยตรงกับตัวละครที่ได้วางภาพไว้ แต่ก็ไม่ควรจะให้นักแสดงที่คัดเลือกมา มีความห่างไกลจากตัวละครที่กำหนดไว้มากเสียจนนักแสดงขาดประสบการณ์ที่จะเทียบเคียงกับตัวละคร</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ที่เชื่อว่า เชื่อมั่นในตนเองว่า มีความสามารถที่จะแสดงเป็น ตัวละครนั้น ๆ ได้อย่าง เหมาะสม โดยที่ผู้กำกับการ แสดงอาจเป็นผู้เชื่อมโยง เงื่อนใยของตัวละครให้ นักแสดงคนนั้นรู้สึกได้ ทำให้ นักแสดงแสดงได้อย่างสมจริง น่าเชื่อถือ</p>	
		<p>4. ดนตรีและเสียง ประกอบการแสดง</p> <p>ดนตรีและเสียงประกอบ การแสดงเป็นสิ่งสำคัญของ การแสดงนาฏศิลป์ที่ช่วยให้ ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกไป ตามความหมายการสื่อสารของ การแสดงนั้น ๆ ในที่นี้ หมายรวมถึงการขับร้องด้วย โดยดนตรีเป็นเสียงประกอบกัน เป็นทำนองเพลงและเป็นเครื่อง บรรเลง ซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึก เพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์รัก โศกและรื่นเริง เป็นต้น ในทาง นาฏศิลป์ ดนตรีเป็นส่วนที่ สำคัญส่วนหนึ่งซึ่งประกอบด้วย จังหวะ ทำนอง</p>	<p>4. ดนตรีและเสียง ประกอบการแสดง</p> <p>ดนตรีและเสียงประกอบ การแสดงเป็นสิ่งสำคัญของการ แสดงนาฏศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ชม เกิดอารมณ์ความรู้สึกไปตาม ความหมายการสื่อสารของ การแสดงนั้น ๆ ในที่นี้หมาย รวมถึงการขับร้องด้วย ในทาง นาฏศิลป์ ดนตรีเป็นส่วนที่ สำคัญส่วนหนึ่งซึ่ง ประกอบด้วยจังหวะ ทำนอง จังหวะ หมายถึง ระยะเวลาที่ กำหนดไว้เป็นตอน ๆ เช่น เพลงจังหวะช้าและเร็ว ทำนอง หมายถึง ระเบียบ เสียงสูงต่ำซึ่งมีจังหวะสั้นยาว ซึ่งในการแสดงนาฏศิลป์ไทย</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>จังหวะ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตอนๆ เช่น เพลงจังหวะช้าและเร็ว ทำนอง หมายถึง ระเบียบเสียงสูงต่ำซึ่งมีจังหวะสั้นยาว ซึ่งในการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะการแสดงละครต่างๆ ทำนองดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกในการดำเนินเรื่องของตัวละครเป็นอย่างดี ตลอดทั้งเป็นส่วนที่ถ่ายทอดอารมณ์เพลงไปสู่ผู้ฟังหรือผู้ชม และในทำนองเพลงนี้อาจมีทั้งบรรเลงดนตรีล้วนหรือมีบทเพลงประกอบก็ได้</p> <p>การขับร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาอย่างไพเราะ ในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น โดยเฉพาะการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยที่เป็นเรื่องราวจำพวกละคร ใช้การขับร้องและทำนองแตกต่างกันออกไปตามอารมณ์เพลงที่ปรากฏ</p> <p>เสียงประกอบการแสดงเสียงจะช่วยทำให้การแสดงต่าง ๆ นั้นมีความสมบูรณ์</p>	<p>โดยเฉพาะการแสดงละครต่างๆ ทำนองดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกในการดำเนินเรื่องของตัวละครเป็นอย่างดี ตลอดทั้งเป็นส่วนที่ถ่ายทอดอารมณ์เพลงไปสู่ผู้ฟังหรือผู้ชม และในทำนองเพลงนี้อาจมีทั้งบรรเลงดนตรีล้วนหรือมีบทเพลงประกอบก็ได้</p> <p>การขับร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาอย่างไพเราะ ในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น โดยเฉพาะการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยที่เป็นเรื่องราวจำพวกละคร ใช้การขับร้องและทำนองแตกต่างกันออกไปตามอารมณ์เพลงที่ปรากฏ</p> <p>เสียงประกอบการแสดงเสียงจะช่วยทำให้การแสดงต่าง ๆ นั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้การแสดงมีความราบรื่นสมจริงและมีความน่าสนใจ</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>มากขึ้น ทำให้การแสดง มีความราบรื่นสมจริงและ มีความน่าสนใจ ลักษณะของ เสียงในการแสดงมีอยู่หลาย ประเภท ซึ่งแยกออกได้ ดังนี้ เสียงธรรมชาติ เสียงประเภทนี้ มีคลื่นเสียงที่เป็นระเบียบจึงฟัง รื่นหู มักจะใช้นำมาประกอบ อารมณ์เพื่อสร้างความรู้สึกรักที่ ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย คล้อยตาม</p> <p>เสียงรบกวน เป็นเสียงที่ ทำให้เกิดความรำคาญ ตื่นตระหนก เร้าอารมณ์ สับสน เสียงประเภทนี้มี ลักษณะเป็นเสียงที่ทำให้ อากาศสั่นสะเทือนไม่เป็น ระเบียบ จึงมีผลทำให้ผู้ชม ตกใจ มักจะนำมาใช้ประกอบ เหตุการณ์ที่ต้องเร้าอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ชม</p>	
		<p>5. ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดง ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดงช่วยให้ การแสดงมีความสมจริงและ</p>	<p>5. ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดง ฉากและอุปกรณ์ ประกอบการแสดงช่วยให้ การแสดงมีความสมจริงและ</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น ฉากและอุปกรณ์ยังช่วยให้ภาพบนเวทีมีความงดงามอีกด้วยการสร้างฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหาเรื่องราว เพื่อให้การแสดงดูน่าสนใจและมีความสมจริง หน้าที่หลักของฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง คือ เป็นสภาพแวดล้อมของตัวละครและเป็นสถานที่สำหรับการแสดง ซึ่งมีการออกแบบเพื่อเน้นให้เห็นถึงพฤติกรรม การกระทำตลอดจนความขัดแย้งของตัวละคร ฉากและอุปกรณ์ประกอบยังช่วยบอกสถานที่ของการแสดงบอกยุคสมัย ฤดูกาลได้ จำแนกได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้สี สีเป็นสิ่งที่อยู่ในตัววัตถุสามารถมองเห็นได้จัดเป็นปรากฏการณ์ของแสงที่ส่องกระทบวัตถุแล้วสะท้อนเข้าสู่สายตามนุษย์ <p>สีที่ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและสีสังเคราะห์ สีมียุทธศิลป์</p>	<p>ง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น ฉากและอุปกรณ์ยังช่วยให้ภาพบนเวทีมีความงดงามอีกด้วย จำแนกได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้สี สีมี่ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและสีสังเคราะห์ สีมียุทธศิลป์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ และให้ความรู้สึกทางจิตวิทยาสามารถกลมกลืนจิตใจมนุษย์ให้อ่อนไหวได้ ดังนั้นการนำเอาสีมาประกอบการจัดแสดงก็สามารถมีส่วนช่วยสร้างความน่าสนใจและสร้างความหมายต่อการแสดงได้ 2. เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ที่ใช้ในการแสดง เทคนิคพิเศษ คือเทคนิคเพื่อเสริมบรรยากาศการแสดงให้มีความสมจริงหรือเพื่อให้ได้อารมณ์ตามบรรยากาศนั้น 3. แสง มีความสำคัญในการสร้างภาพรวมบนเวทีการแสดงเป็นอย่างมากนอกจากจะให้แสงสว่างเพื่อให้เรามองเห็นสิ่งที่อยู่บนเวทีแล้ว

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในด้านต่าง ๆ และ ให้ความรู้สึกทางจิตวิทยา สามารถกล่อมเกลาคิดใจ มนุษย์ให้อ่อนไหวได้ ดังนั้น การนำเอาสีมาประกอบการ จัดแสดงก็สามารถมีส่วนช่วย สร้างความน่าสนใจและสร้าง ความหมายต่อการแสดงได้</p> <p>2. เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ที่ใช้ในการแสดง เทคนิค พิเศษ คือเทคนิคเพื่อเสริม บรรยากาศการแสดงให้มี ความสมจริงหรือเพื่อให้ได้ อารมณ์ตามบรรยากาศนั้น</p> <p>3. แสง มีความสำคัญใน การสร้างภาพรวมบนเวที การแสดงเป็นอย่างมาก นอกจากจะให้แสงสว่าง เพื่อให้เรามองเห็นสิ่งที่อยู่บน เวทีแล้ว แสงยังช่วยสร้างจุด สนใจบนเวทีอีกด้วย การชม ละครหรือนาฏศิลป์ผู้ชมไม่ได้ เห็นการแสดงเพียงอย่างเดียว แต่ยังเห็นองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยสร้างบรรยากาศของ เรื่องด้วย นอกจากนี้แสงยัง</p>	<p>แสงยังช่วยสร้างจุดสนใจบน เวทีอีกด้วย นอกจากนี้แสงยัง ช่วยสร้างจุดสนใจ (Focus) โดยที่แสงสามารถจำกัด มุมมองและดึงความสนใจ ไปที่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือที่ ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งได้</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		<p>ช่วยสร้างจุดสนใจ (Focus) โดยที่แสงสามารถจำกัด มุมมองและดึงความสนใจไปที่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งได้</p>	
		<p>6. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกาย เป็นตัวกำหนดรูปแบบ ลักษณะของการแสดง ซึ่งประกอบไปด้วยเสื้อผ้าและ เครื่องประดับที่เหมาะสม ช่วยอธิบายเรื่องราวและ ความหมายได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากบทสนทนา ไม่ว่าจะบอกว่่านักแสดงนั้น ประกอบอาชีพอะไร ดำรง ตำแหน่งใด มีฐานะทางสังคม แบบไหน พื้นเพและรสนิยม เป็นอย่างไร เป็นต้น ดังนั้น ทุกสิ่งที่เราออกแบบไว้ให้ นักแสดงนั้น คือสิ่งที่ จะ แสดงออกถึงความเป็นตัวตน ของนักแสดงผู้นั้นผ่านเครื่อง แต่งกาย เมื่อตัวละครปรากฏ ขึ้นครั้งแรกบนเวทีเครื่องแต่ง กายจะได้ทำหน้าที่บอก ลักษณะตัวละครก่อนที่ ตัวละครจะเอ่ยคำพูดออกมา เครื่องแต่งกายและลักษณะ</p>	<p>6. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกาย เป็นตัวกำหนดรูปแบบ ลักษณะของการแสดง ช่วยอธิบายเรื่องราวและ ความหมายได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากบทสนทนา ไม่ว่าจะบอกว่่านักแสดงนั้น ประกอบอาชีพอะไร ดำรง ตำแหน่งใด มีฐานะทางสังคม แบบไหน พื้นเพและรสนิยม เป็นอย่างไร เป็นต้น ดังนั้น ทุกสิ่งที่เราออกแบบไว้ให้ นักแสดงนั้น คือสิ่งที่ จะ แสดงออกถึงความเป็นตัวตน ของนักแสดงผู้นั้นผ่านเครื่อง แต่งกาย เมื่อตัวละครปรากฏ ขึ้นครั้งแรกบนเวทีเครื่องแต่ง กายจะได้ทำหน้าที่บอก ลักษณะตัวละครก่อนที่ ตัวละครจะเอ่ยคำพูดออกมา เครื่องแต่งกายและลักษณะ</p>

ตาราง 20 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	เหตุปรับปรุง	หัวข้อและเนื้อหาเดิม	หัวข้อและเนื้อหาที่ ปรับปรุงใหม่
		ตัวละครจะเอ่ยคำพูดออกมา แม้กระทั่งนักแสดงที่มี ร่างกายเปล่าเปลือยก็ถือว่าเป็น ลักษณะหนึ่งของเครื่อง แต่งกาย เครื่องแต่งกายและ ลักษณะตัวละครเป็นสิ่งที่ แยกออกจากกันไม่ได้	ตัวละครเป็นสิ่งที่แยกออก จากกันไม่ได้

2.3 ด้านสื่อการสอน เพิ่มสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการแสดง
นาฏศิลป์ให้นักเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันของ
นักเรียน ปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 การปรับปรุงหลักสูตรด้านสื่อการสอน

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	สื่อการสอนที่เพิ่มเติม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์นั้นสำคัญไฉน	

ตาราง 21 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	สื่อการสอนที่เพิ่มเติม
	<div data-bbox="772 573 1305 949"> <h3 style="text-align: center;">1.เกิดจากธรรมชาติ</h3> <p>การอ้อนวอนขอจากธรรมชาติพอลงตกลมมาก็ดีใจกระโดดโลดเต้นมีความสุขในสิ่งที่เกิดขึ้น จนพัฒนาการแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจนเกิดการแสดงการแห่ขบวนกรจุดบั้งไฟขอฝน</p> </div> <div data-bbox="772 1003 1305 1379"> <h3 style="text-align: center;">2.เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ</h3> <p>เกิดจากการหว่านกลีวต่อกัยธรรมชาติและโรคภัย มนุษย์จึงเอาใจธรรมชาติด้วยการเคารพสักการเช่นสรวงผีและเทพให้ปกปักษ์รักษาจึงเกิดการพัฒนาให้เป็นศิลปะการแสดง</p> </div> <div data-bbox="772 1433 1305 1809"> <h3 style="text-align: center;">3.เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่</h3> <p>การแสดงหลายอย่างเกิดขึ้นจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วิถีวัฒนธรรมที่สะท้อนสังคมนั้นๆ โดยผ่านการแสดง เช่น ชุดเต้นกำรำเคียว</p> </div>

ตาราง 21 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	สื่อการสอนที่เพิ่มเติม
	<p style="text-align: center;">4.เกิดจากการรับวัฒนธรรม ของชาติอื่น</p>
<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.2 วัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์</p>	
	

ตาราง 21 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	สื่อการสอนที่เพิ่มเติม
	 <p>1.วัฒนธรรมเป็นความคิดรวบรัด ภาพยนตร์แสดงกายแสดง ฟอคนโกทาฟลันส์</p> <p>2. วัฒนธรรมที่มนุษย์เรียนรู้ ประเพณีวัฒนธรรมสู่การแสดง ฟอคนสู่วัฒนธำคุณลาบ</p> <p>3.วัฒนธรรมมาจากการใช้สัญลักษณ์ จอยสัญลักษณ์ในการบูชาแสดง ฟอคนยาคปุรณี</p> <p>4.วัฒนธรรมองค์ความรู้และภูมิปัญญา ภูมิปัญญาการเครื่องจักรสานสู่การแสดง ล่องลำปาว</p> <p>5.วัฒนธรรมเป็นกระบวนการ ที่มนุษย์กำหนดนิยาม นิยามความหมายของการสีกายแสดง ล่องลำปาว</p> <p>6.วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงแพร่กระจาย วัฒนธรรมสู่การแสดง ร่องลำนี</p>
<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 สร้างสรรค์นาฏยบันเทิง</p>	 <p>ต้นกำเนิดแนวคิดสู่การ สร้างสรรค์การแสดง</p> <p>ภาคอีสานเป็นภาคที่ถือกำเนิดและมีการหาอาหารที่ปลูกจะหา อาหารจากธรรมชาติต่าง ๆ พืชมา บำรุงชุมชน รวมไปถึงในแหล่งน้ำ ตามธรรมชาติต่าง ๆ อาหารที่นิยม ของภาคอีสานคือในเคียง ผู้ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะประติมากรรมที่เรียกว่า ชวนว่า หรือความเป็นอยู่ ของภาคอีสานมาสร้างสรรค์เป็นทิวทัศน์ สุนทรียภาพ เข้าใจ ในรูป แบบศิลปะการแสดง แบบ ชาวอีสาน จังหวัดแต่ที่เป็นเครื่องอาก ชีวิตมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ที่มีถึงถึงถึงความสนุกสนานและธรรม โพธิ์ว่า ผู้ที่คิดจะทางแสดงส่วนมากที่จะแสดงแบบชาวบ้าน อีสาน หรือชนเผ่าอื่น ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ความเป็นเอกลักษณ์ของภาค อีสานได้อย่างลงตัว</p>

ตาราง 21 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	สื่อการสอนที่เพิ่มเติม
	

พหุ ประถมศึกษา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้
 - 3.1 เพื่อประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์
 - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์

สรุปผล

สรุปผลการวิจัย ปรากฏดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสันธ์

1.1 กลุ่มครูผู้สอน ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่าข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการสอน เนื่องด้วยวิชานาฏศิลป์เรียนเพียงหนึ่งคาบต่อสัปดาห์ นักเรียนต้องเรียนวิชาอื่นร่วมด้วยซึ่งมีน้ำหนักหน่วยกิตที่มากกว่า จึงทำให้การฝึกปฏิบัติและการทบทวนขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไม่เท่ากัน การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปรับพื้นฐานนักเรียนทั้งห้องและปัญหาที่ตามมาคือ ครูผู้สอนไม่สามารถจับทำรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง ในส่วนของปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ครูผู้สอนมีความเห็นร่วมกันคือ เมื่อเกิดข้อจำกัดของระยะเวลาในการสอนและความแตกต่างของนักเรียน ทำให้ขาดความชำนาญในการปฏิบัติ จึงไม่สามารถต่อยอดการออกแบบผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ ประกอบกับนักเรียนหลายคนยังมีภาพจำที่มองว่าวิชานาฏศิลป์จะต้องรำฟ้อนเพียงอย่างเดียว ต้องทำตามครูเพียงเท่านั้น จึงเป็นกำแพงปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และความกล้าแสดงออกของนักเรียน อีกทั้งหลักสูตรที่สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนที่มีความสนใจในด้านนี้ ขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอจินตนาการผ่านรูปแบบการแสดงได้

1.2 กลุ่มนักเรียน ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่านักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์แตกต่างกัน บางคนเคยมีประสบการณ์จากโรงเรียนเดิม จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนที่ต้องรอให้ครูปรับพื้นฐานก่อนจึงจะเริ่มเรียนรู้ในเรื่องต่อไป ประกอบกับระยะเวลาในการเรียนมีน้อยเพียงสัปดาห์ละหนึ่งคาบ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ บางคนปฏิบัติด้วยความไม่มั่นใจ ขาดความกล้าแสดงออก ทำให้คนที่มีความสนใจเสียสมาธิไปด้วย นักเรียนบางส่วนให้ความเห็นในแนวเดียวกันคือ ครูผู้สอนต่อท่ารำเร็วเกินไป ทำให้ปฏิบัติตามไม่ทัน จึงทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ ในส่วนปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนยังไม่เปิดโอกาสให้ได้สร้างสรรค์ผลงานตาม

จินตนาการของตนเองอย่างอิสระ ขณะเดียวกันนักเรียนบางคนที่มีความสนใจอยากออกแบบสร้างสรรค์การแสดงก็ไม่ได้ได้รับการสอนที่เน้นด้านนี้โดยเฉพาะ จึงขาดแรงกระตุ้นเท่าที่ควร

2. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา หลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนที่ได้จากการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.23 และผลคะแนนที่ได้จากทดสอบหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 88.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

3. ผลการใช้หลักสูตร ปรากฏผลดังนี้

ผลการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มีคะแนนก่อนหลังเรียน 20.52 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.38 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 14.86 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรดังกล่าว มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มีคะแนนเฉลี่ย 14.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือวัดผล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เท่ากับ 64.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติมในบางส่วนเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลของการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาพลินธุ์ สามารถนำผลสรุปมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาหลักสูตร 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทาบ (Taba, 1962 : 10) ที่ว่า หลักสูตรทุกหลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบเป็นหลักสูตรลักษณะใดก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ จุดหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะ การคัดเลือกและจัดระบบเนื้อหา รูปแบบของการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล เช่นเดียวกับไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีนั้นควรได้มาจากการตั้งคำถามที่เป็นหลักการและเหตุผล เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาพื้นฐาน เหตุผลและความจำเป็นมากำหนดเป็นหลักการของหลักสูตร ต้องมีการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งนั่นก็คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร การที่นักเรียนจะเกิดผลลัพธ์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรจะต้องมีการจัดเนื้อหาสาระที่ต้องเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่หลากหลายและประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด จากความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบที่สำคัญเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์

สำหรับองค์ประกอบของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และ 3) ความชำนาญในการปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว จนสามารถ

นำไปใช้ในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ตามลำดับ จึงนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร ดังนี้

- 1) ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ และองค์ประกอบของนาฏศิลป์
- 2) ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน
- 3) ความชำนาญในการปฏิบัติจนเกิดความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย การนำเสนอแนวคิดใหม่
- 4) การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมของนักเรียน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเพื่อนำไปใช้ในการเรียน
- 2) ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ เป็นการใช้ทักษะ การสังเกตและเลียนแบบสิ่งที่ครูสาธิตแล้วฝึกปฏิบัติตาม
- 3) ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ เป็นการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติได้เองโดยอัตโนมัติ
- 4) ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ เป็นการต่อยอดทักษะมาใช้ในการออกแบบผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และ
- 5) ขั้นประเมินและปรับปรุง เป็นการสะท้อนผลการนำเสนอผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร องค์ประกอบของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และกิจกรรมการเรียนรู้ ถือว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำไปใช้กำหนดแนวทางพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม.

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม. พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องของปัญหาข้อจำกัดของเวลาเรียนและนักเรียนมีพื้นฐานทางนาฏศิลป์แตกต่างกันทำให้ขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ส่วนความต้องการของครูและนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ต้องการหลักสูตรเสริมทางด้านนาฏศิลป์เพื่อฝึกทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. กทม. ทั้งนี้ เพราะหลักสูตรที่ดีควรพัฒนาหรือสร้างขึ้นมาจากสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ดังที่ จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550 : 97) กล่าวว่า หลักสูตรเสริมเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตร

ปกติ โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนและเนื้อหา อาจมีนอกเหนือจากหลักสูตรปกติหรือมีเนื้อหาคาบเกี่ยวกับหลักสูตรปกติแต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติและการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่นเดียวกับ วรวิมล จิระสุจริตธรรม (2553 : 109) ที่ว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่ต้องจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์มากขึ้นและเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรเสริมคือ เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน จากความสำคัญของการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาศาสนาปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือของครูและนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระยุทธ วิเศษสังข์ (2558) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และสมพร หลิมเจริญ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเช่นเดียวกัน

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา สบถุภ (2545) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา และอัคพงษ์ สุขมาตย์ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

จากผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่ที่จะต้องมีการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มั่นใจว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบและพร้อมที่จะนำไปใช้ดังที่ ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ชวลิต ชูกำแพง, 2561 : 23) ทาบ (Taba, 1962 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ธีรยุทธ วิเศษสังข์, 2558 : 19-20) เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1981 : 30-39) ที่ได้กล่าวว่า การประเมินคุณภาพหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรและช่วยให้เกิดความเชื่อมั่น ก่อนที่จะนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้นอกจากการประเมินหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทำการทดลองนำร่อง (Try Out) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองนำร่องด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีความเป็นไปได้ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ พบว่า หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.23/88.45 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนที่เรียน ด้วยหลักสูตรดังกล่าว ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เท่ากับ 64.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ย การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ เป็นหลักสูตรที่ ใช้ได้ผลดี ช่วยให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ทางนาฏศิลป์ ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และความชำนาญในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ รวมถึงการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ เป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวพัฒนาขึ้นมาโดยใช้แนวคิดพื้นฐานจากปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและ ความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกอย่างเสรี สร้างลักษณะของตนเองตามแบบอย่างที่ตนเองปรารถนา อีกทั้งมุ่งให้นักเรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเอง โดยการทบทวน พิจารณาใคร่ครวญและตรวจสอบตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้จักคุณภาพของตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้นักเรียนรับผิดชอบต่อ

การกระทำของตนเอง ดังนั้นนักเรียนจึงเป็นผู้กำหนดแนวทางชีวิตเองหลังจากได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และได้รับคำแนะนำจากครูมีความเป็นกันเองและร่วมคิดร่วมทำกับนักเรียน ประกอบกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูและนักเรียนที่แท้จริง ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองนำร่องก่อนนำไปใช้จริง และสิ่งสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์มาจากกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ 3) ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ 4) ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ และ 5) ขั้นประเมินและปรับปรุง ทำให้นักเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเริ่มเรียน อีกทั้งครูได้มีการสาธิตการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน จากง่ายไปยาก จากซับซ้อนน้อยไปซับซ้อนมาก จากนั้นนักเรียนมีเวลาในการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ จนสามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ใช้ตัวแบบหรือคำสั่งนำทาง และนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการต่อยอดออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอผลงานดังกล่าวต่อครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน หลังจากนั้นจึงร่วมกันสะท้อนผลการแสดงผลงาน เพื่อนำไปสู่การประเมินและปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องภายในเวลาที่ไม่รวบรัดจนเกินไป ได้ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความชำนาญและมีความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิวัฒน์ เพชรศรี (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปรากฏว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และธีระยุทธ วิเศษสังข์ (2558) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความมีสุนทรียภาพทางศิลปะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีสุนทรียภาพทางศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุป จากผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ที่พบว่า นักเรียนมีทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูและนักเรียนมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานร่วมกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ จนนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ที่มีคุณภาพจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด ผ่านการทดลอง

นำร่องจนเชื่อมั่นว่ามีความเป็นไปได้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ จากกระบวนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวนี้ประกอบกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเตรียมความพร้อม การปฏิบัติตามแบบ การฝึกฝนจนแสดงออกได้อย่างชำนาญ และนำไปสู่การสร้างสรรคการออกแบบผลงานนาฏศิลป์ สร้างสรรค อีกทั้งยังมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้สามารถพัฒนานักเรียนให้มี ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในการวิจัยครั้งนี้

5. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากขึ้นไป ดังที่ ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) ทาบา (Taba, 1962 : 10) บิลบาว และ คณะ (Bilbao and others, 2008 : 235) สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 244) อังร บัวศรี (2542 : 8-9) บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11-12) และนิรมล ศตวุฒิ (2553 : 10-11) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการ ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรว่า หลักสูตรทุกหลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบเป็นหลักสูตรลักษณะใดก็ ตามจะต้องมีการประเมินหลักสูตรทุกครั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ หลักสูตรและเป็นการบ่งบอกคุณภาพของหลักสูตร สอดคล้องกับ มนตรี วงษ์สะพาน (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ที่มีการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และอัคพงษ์ สุขมาตย์ (2553) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

จากในภาพรวมที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียน การสอนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนา สร้างขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีคุณค่าสอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตร สภาพปัญหาและความต้องการ ของนักเรียน สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้อย่างแท้จริง ดังที่ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อที่ 2 หลักสูตรช่วย ส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ 4 หลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความสามารถในการออกแบบ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด และข้อที่ 8 สื่อ การเรียนการสอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมหลากหลาย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ จึงนับได้ว่า เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นเครื่องยืนยันให้มั่นใจได้ว่าหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ

การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาภาพลันธุ์ เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมและทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

นอกจากนี้เพื่อให้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับปรุงการใช้ภาษาในบางหน่วยการเรียนรู้และ
บางหัวข้อ เพื่อให้มีความเข้าใจและอ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น การลดคำที่มีความหมายซ้ำซ้อนกันอันจะทำให้
ผู้นำหลักสูตรไปใช้เกิดความสับสน เข้าใจไม่ชัดเจน อีกทั้งปรับปรุงเนื้อหาให้มีความกระชับมากยิ่งขึ้น
ตลอดจนปรับปรุงสื่อการสอน ผู้วิจัยได้เพิ่มสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการแสดง
นาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 จากผลการทดสอบระหว่างเรียน (E_1) และผลคะแนนที่ได้จากทดสอบหลังเรียน (E_2)
เท่ากับ 87.23/88.45 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้คือ 80/80 แสดงให้เห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มี
คุณภาพ ทั้งนี้ในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านองค์ประกอบ
ของหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ควรต้องศึกษาหลักสูตรที่
พัฒนาขึ้นให้เข้าใจอย่างละเอียดเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

1.2 จากผลการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์
มีคะแนนเฉลี่ยซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด สิ่งนี้เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนควรติดตาม
กิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนและการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง
เป็นไปตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานอยู่เสมอ และต้องเตรียมห้องเรียน
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้เพียงพอและพร้อมรองรับกับ
จำนวนนักเรียน

1.3 จากผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่มีคะแนน
เฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาภาพรวมของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียน
ที่เรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรให้
นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน การกำหนดเงื่อนไขในการสร้างกรอบ
แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อสร้างความอิสระในการคิดและไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลกดดัน
ในการทำงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เช่นเดียวกับผลการวิจัยดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดด้านอื่น ๆ ให้นักเรียน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยในระดับชั้นอื่น ๆ
- 2.3 ควรพัฒนาหลักสูตรเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น สำหรับชั้นอื่น ๆ โดยมีการบูรณาการทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตอย่างสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). **หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521**.
กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561).
การจัดรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา.
[ออนไลน์]. ได้จาก : <https://www.kroobannok.com/83709>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16
พฤษภาคม 2565].
- กิจจา จริยะประดับ. (2545). **การพัฒนาเครื่องมือวัดการเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ศิลปวัฒนธรรมและภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). **การศึกษابนฐานโลกาภิวัตน์: กรณีการจัดการศึกษาฮาร์วาร์ด**.
[ออนไลน์]. ได้จาก : <http://drdancando.com>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 มกราคม 2564ล.
- เครือจิต ศรีบุญนาถ. (2554). **นาฏกรรมพื้นบ้านอีสาน โครงการจัดทำดาราดาวและงานวิจัย
เฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์.
- งามพิศ สัตยสงวน. (2538). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- จันทิมา แสงเลิศอุทัย. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จตุติกา โกลลเหมมณี. (2556). **รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย
ร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัสรัตน์ วรรณรัตน์. (2546). **การพัฒนาเครื่องมือวัดการเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย
ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดงามของไทย ตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงาน
คณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหา
บัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ฉวีวรรณ ตาลสุก. (2556). **การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษา
เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2550). **การประเมินการเรียนรู้**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). **การประเมินการเรียนรู้**. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2561). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร : แนวคิดและกระบวนการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). **การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการ
ศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5(1), 1-20, มกราคม-มิถุนายน.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). **เทคโนโลยีการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทรงคุณ จันทจร. (2553). **ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงศรี ชูศรีหะรัญ. (2544). **การพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถี
ประชาธิปไตยของนักเรียนตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2541**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทิตนา แคมมณี. (2537). **กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานเป็นทีมและการจัดการเรียนการสอน**.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557). **นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ธนรัช.
- ธีรยุทธ วิเศษสังข์. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพทางศิลปะ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

- ธูปทอง กว่างสวาสดี. (2540). **คู่มือการเรียนรู้วิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา**. มหาสารคาม :
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2544). **การพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัย
ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2541**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผล
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2548). **การวิจัยในชั้นเรียน : หลักการและแนวคิดสู่ปฏิบัติ**. สงขลา :
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นภาพรณ หะวานนท์. (2540). **สังคมวิทยาสำหรับการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์. (2535). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครู
วิชาอาชีพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลใย สุทธิพิทักษ์. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- นาคยา ปิลันธนานนท์ และคณะ. (2542). **การศึกษามาตรฐาน แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ :
แม่ค.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2534). **ความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย: การท้าทายใหม่**. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2553). **การจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน : นวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ :
ปัญญาชน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประทีน พวงสำลี. (2514). **หลักนาฏศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยมิตรการพิมพ์.

- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2544). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจารีตนาฏศิลป์ไทย ระดับปริญญาตรีปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนาฏศิลป์ปะ
- ประวิต เอราวรรณ์. (2545). การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : ยูแพคอินเตอร์.
- ประสิทธิ์ ภาพ์กลอน. (2518). ภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรียานุช สถาวรมณี. (2548). การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2532). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซท.
- ปาริชาติ สังข์ขาว. (2551). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปิยวดี มากพา. (2556). นาฏศิลป์ไทย : การสังเคราะห์องค์ความรู้จากวิทยานิพนธ์ด้านนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะนุช รัตนพันธ์. (2561). รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุซฎิบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์. (ม.ป.ป.). ความหมายของทักษะการสอน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาทักษะและเทคนิคการสอน หน่วยที่ 1. หน้า 10. ธนบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พรสวรรค์ พรตอณก่อ. (2560). วาทยกรรมอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุซฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พันธ์ทิพย์ ทองอร่าม. (2540). การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถาบันราชภัฏในอนาคต: กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- พิสนุ ฟองศรี. (2552). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิรพงษ์ เสนไสย. (2547). สายธารแห่งพ่อนอีสาน. มหาสารคาม : กลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิรพงษ์ เสนไสย. (2557). นาฏยประดิษฐ์อีสาน โครงการหนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม. มหาสารคาม : คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ ติรณธนากุล. (2542). การสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมวิธีสอนทักษะปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

- ภนิตา ชัยปัญญา. (2541). **แนวคิดความพึงพอใจ**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรา นิคมนานนท์. (2539). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : อักษรภาพพัฒนา.
- ภัทรพร เจริญรัตน์. (2559). **การสร้างสรรคานาฏศิลป์ร่วมสมัยที่สะท้อนด้านมิติจากดอกกุหลาบ**.
วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา
 ศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกดิรัมย์. (2548). **สังคมิวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ฝ่ายบริหาร
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียน
 คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
 ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). **พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม :
 ตักสิลาการพิมพ์.
- มาลินี อาชายุทธ์การ. (2556). **การสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเพื่อการอนุรักษ์และสร้างสรรค์สำหรับ
 คนรุ่นใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ :
 อักษรเจริญทัศน์.
- เรณู โกศินานนท์. (2548). **นาฏยศัพท์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2561). **สุนทรียศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วงหทัย ต้นชีวะวงศ์. (2554). **การโฆษณาข้ามวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิมล จิระสุจริตธรรม. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนใน
 โรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา
 การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). **ครูสังคมิศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน**. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภ กันทรัพย์. (2528). **จริยธรรมกับพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ**. **สารพัฒนาหลักสูตร**, 3(36),
 42-48.
- วาสนา บุญสม. (2548). **ศิลปวัฒนธรรมไทย สายใยจากอดีต**. กรุงเทพฯ : ปิรามิต.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). **จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนการทัศน์ใหม่
การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วินัย รังสินนท์. (2535). “พฤติกรรมด้านจิตพิสัย” ใน **จิตวิทยาและสังคมพื้นฐานเพื่อการวัดและ
ประเมินผลการศึกษา**. หน้า 552-557. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิวัฒน์ เพชรศรี. (2552). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา
ดุขภูบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ชัย บุญภักดี. (2531). **คติความเชื่อของคนไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิณา ประชาณุกุล และประสาท เนื่องเฉลิม. (2563). **รูปแบบการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- ศรีมงคล เทพรณู. (2543). **ทักษะและเทคนิคการสอน**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา.
- ศรีศักร วัลลิโกดม. (2535). **อุบลราชธานีกับความเป็นที่สุดแห่งวัฒนธรรมอีสาน ใน อุบลราชธานี :
อดีต ปัจจุบัน และอนาคต** (หน้า 36). อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2543). **การประเมินหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2556). **ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สังต์ อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2550). **เอกสารประกอบการสอน 475 759 การสอนทางกายภาพบำบัด**.
[ออนไลน์]. ได้จาก : [http://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/
1philos.pdf](http://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/1philos.pdf). [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 พฤษภาคม 2565].
- สมทรง สิทธิ. (2561). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2535). **การสร้างเครื่องมือวัดผลด้านเจตคติ**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2544). **การทดสอบทางจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

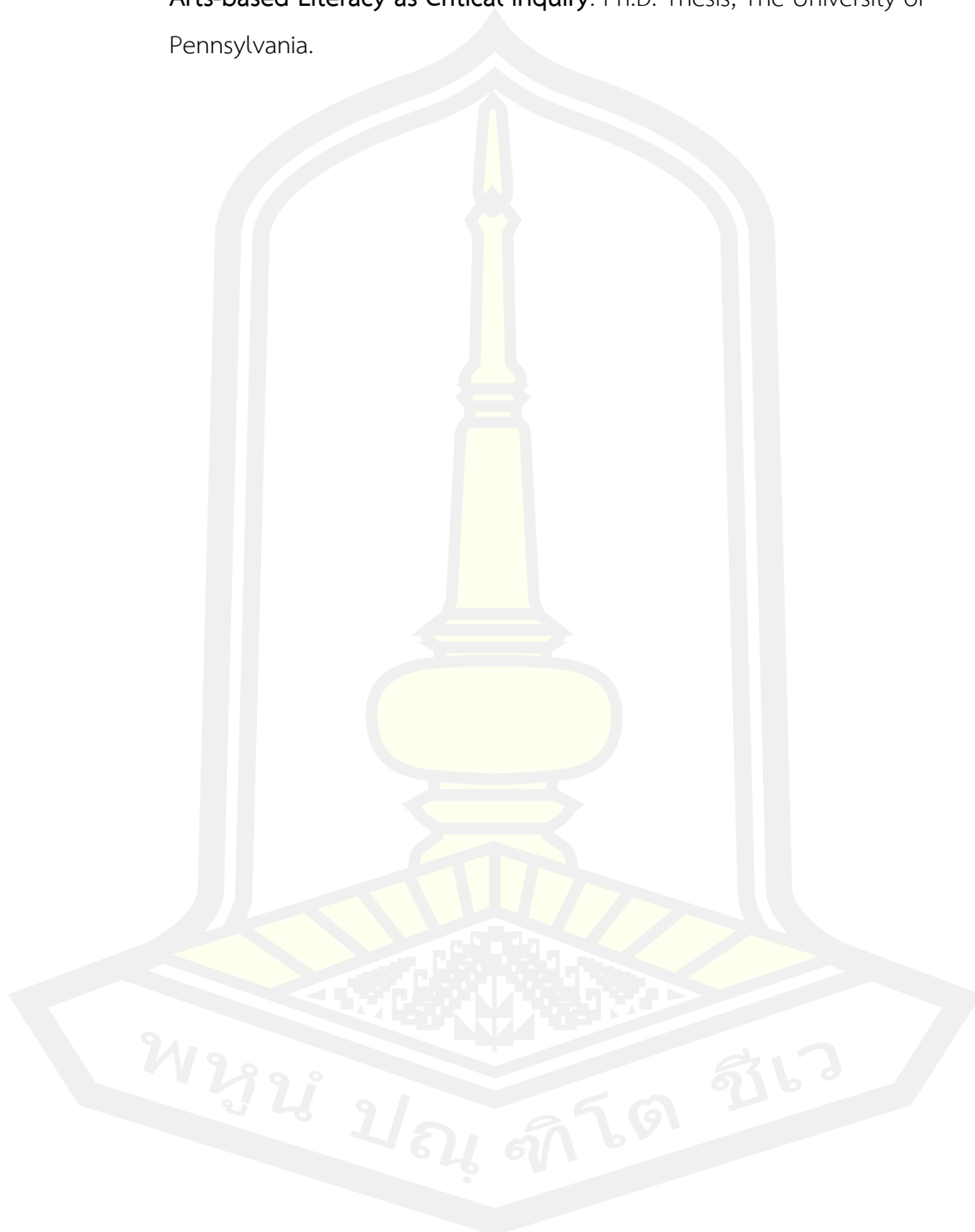
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ภู่วิตาวรรณ. (2545). **การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง**. พิมพ์ครั้งที่ 5. เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- สรรเกียรติ กุลเจริญ. (2558). **การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น : กรณีศึกษางานประเพณีสงกรานต์พระประแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **การอนุรักษ์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สายัณห์ พานิชย์. (2548). **การฝึกงานในหน้าที่**. กรุงเทพฯ : เอ็ม ดี ไอ.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2541). **ลักษณะของภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สาโรช ไสยสมบัติ. (2534). **ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **การวัดและประเมินผลสภาพแท้จริงของนักเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). **แนวทางการประเมินตามสภาพที่แท้จริง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). **คู่มือแนวทางการจัดตั้งและดำเนินงานสภาวัฒนธรรมจังหวัด**. กรุงเทพฯ : นีลนารการพิมพ์.

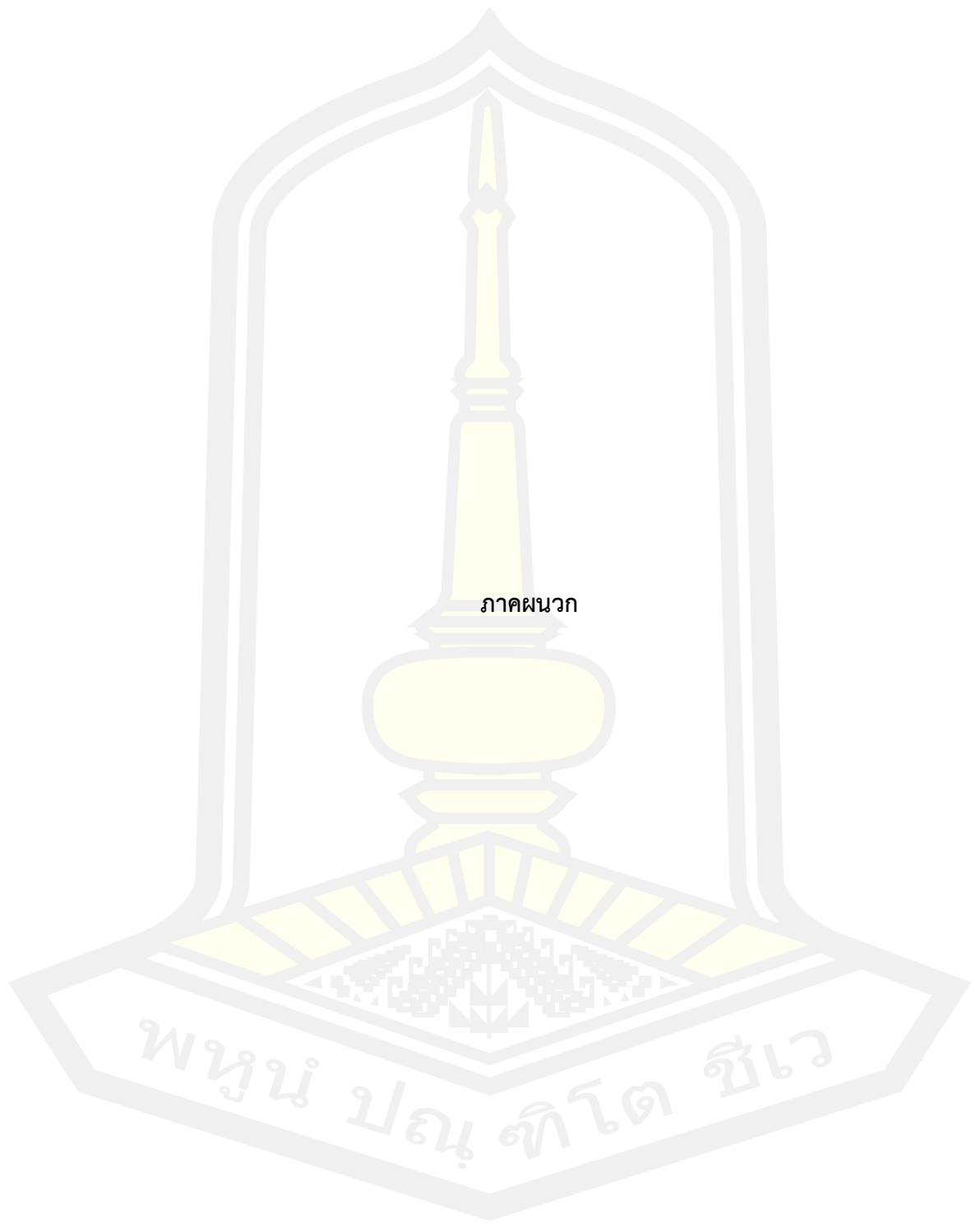
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2539). **ศิลปินแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). **แนวทางพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรม**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-
2559**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่เน้นทักษะปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2551). **สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ ศลโกสุม. (2554). **ทักษะพิสัย การวัดและประเมินผลการศึกษา เล่ม 2 สารานุกรม
ศึกษาศาสตร์ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่องอันดับ 6**. กรุงเทพฯ : เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย**.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 160-185} มกราคม-มิถุนายน.
- สุนมมาลย์ นิมนต์พันธ์ และสุนนรตี นิมนต์พันธ์. (2551). **นาฏศิลป์ไทย ม. 4**. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุนมมาลย์ นิมนต์พันธ์. (2543). **การละครไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2541). **นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม**. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2548). **นาฏศิลป์ไทย : นาฏศิลป์ นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา-อุดมศึกษา**.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). **การพัฒนาการสอนกระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา กล้าเจริญ. (2542). **สุนทรียนาฏศิลป์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- อัคพงษ์ สุขมาตย์. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : ไยไหม.
- อารีรัตน์ โพธิ์คำ. (2552). **การพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง พื้นที่ผิว
และปริมาตรสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางลายพิทยาคม**.
การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุษา สบถกษ์. (2545). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Adam A.M. (2018). Psychomotor Capacities in The Dancesport Training. **The 4th
International Conference of the Universitaria Consortium**, 11, 11-16.
- Bilbao, P.P. and others (2008). Curriculum Development. Philippines Adriana : Printing
Co. Inc.
- Broom, B.S. and Zelznick, P. (1969). Relative deprivation rising expectation, and black
militancy. **Journal of Social Issues**, 32, 119-137.
- Clark, B. (1997). **Growing Up Gifted**. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Cronbach, L.J. (1997). **Educational Psychology**. New York : Harcourt Brace
Jovanovich. Inc.
- Cullen, R. (2001). Perspectives on user Satisfaction Surveys. **Library Trends**, 49, 602-
686.
- Davies, R. (1967). **Psychomotor domain**. Berlin : International Conference of
Educational Testing.
- Fubo Ma. (2019). Research on Dance Teaching Mode Based on Flipped Classroom in
the Internet +Age. **Informatica An International Journal of computing
and Informatics**, 43, 331-336.
- Garrison, K.C. (1972). **Educational psychology**. Columbus : Charles E. Merrill.

- Gerda van de Windt. (2008). **Art and Aesthetic Education: A Painter's Philosophy**.
PhD. Thesis, Simon Fraser University.
- Good, C. (1973). **Dictionary of education**. New York : McGraw-Hill.
- Harrow, A. (1972). **A Taxonomy of Psychomotor Domain : A Guide for developing Behavior Objective**. New York : Longman Inc.
- Maria Cuellar-Moreno. (2019). Student perceptions regarding the command and problem solving teaching styles in the dance teaching and learning process. **Research in Dance Education**, 20(3), 297-310.
- Masadis, G. and others. (2019). Traditional Dances as a Means of Teaching Social Skills to Elementary School Students. **International Journal of Instruction**, 12(1), 511-520, January.
- Oliva, P.F. (2009). **Developing the Curriculum**. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Piirto, J. (1994). **Talented Children and Adults**. New York : Macmillan.
- Puckett, M.B. and Black, J.K. (2000). **Authentic Assessment of the Young Child : Celebrating Development and Learning**. New York : Macmillan.
- Saylor, J.G., Alexander, W. and Lewis, A.J. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching Page 3 and Learning**. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Schiever, S.W. and Maker, C.J. (2003). New directions in enrichment and acceleration. In N. Colangelo & G.A. Davis, **Handbook of gifted education**, 3rd ed, pp. 163-1173. Boston : Pearson Education.
- Simpson, E.J. (1972) **The Classification of Educational Objectives in the Psychomotor Domain**. Washington DC. : Gryphon House.
- Stake, R.E. (1973). **The Countenance of Educational Evaluation in Educational Evaluation: Theory and Practice**. P. 170–217, Belmont, California : Wadsworth Publishing company.
- Sun, H. (2000). **Effect of Informational Support on Uncertainty in Illness among Mastectomy Patients**. Master's Thesis, Chiang Mai University.
- Taba, H. (1962). **Curriculum development: Theory and practice**. New York : Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R.W. (1949). **Basic Principia of Curriculum and Instruction**. Chicago : The University of Chicago press.

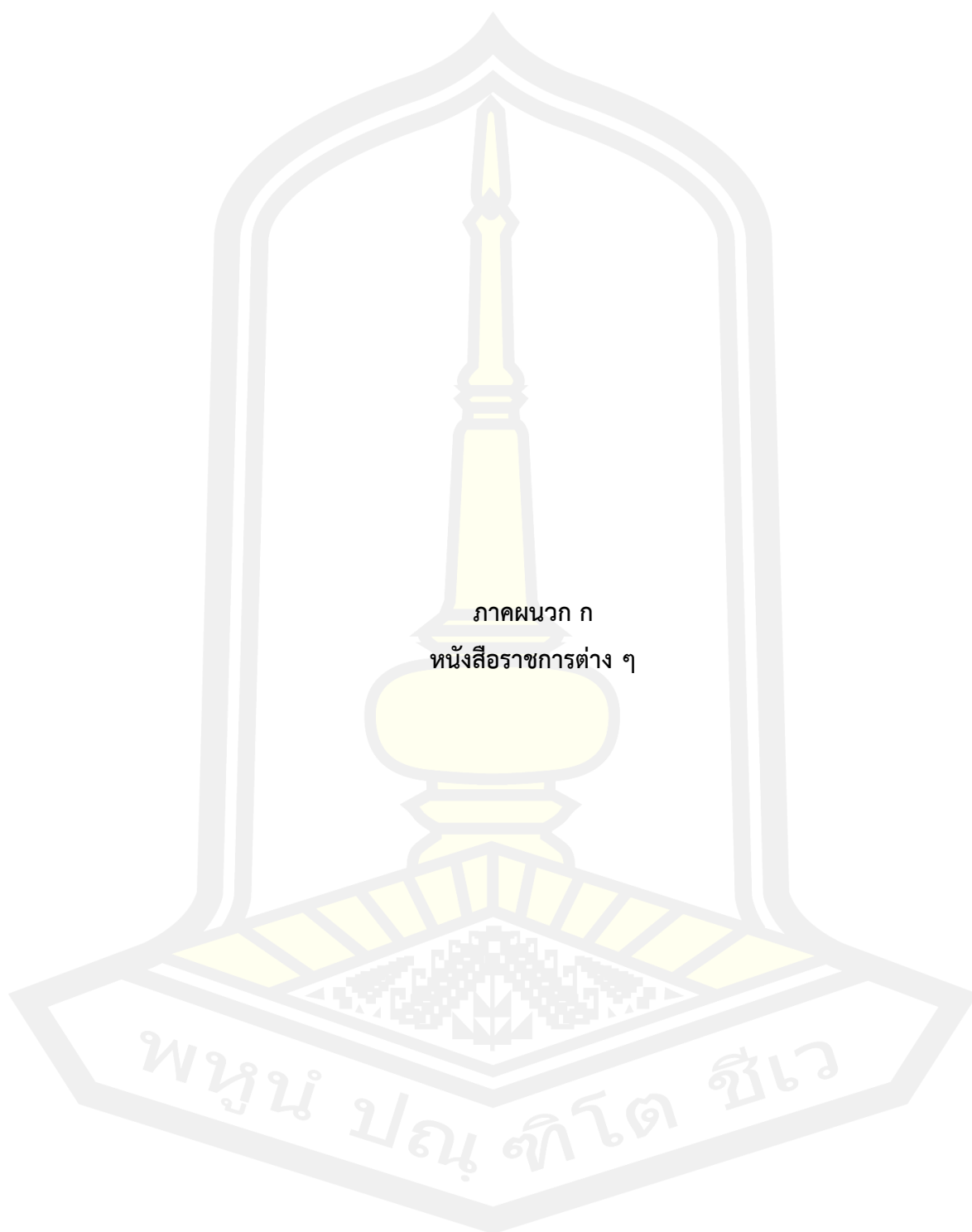
Whitelaw, J. (2012). **Cultivating Aesthetic Practice for 21st Century Learning : Arts-based Literacy as Critical Inquiry**. Ph.D. Thesis, The University of Pennsylvania.

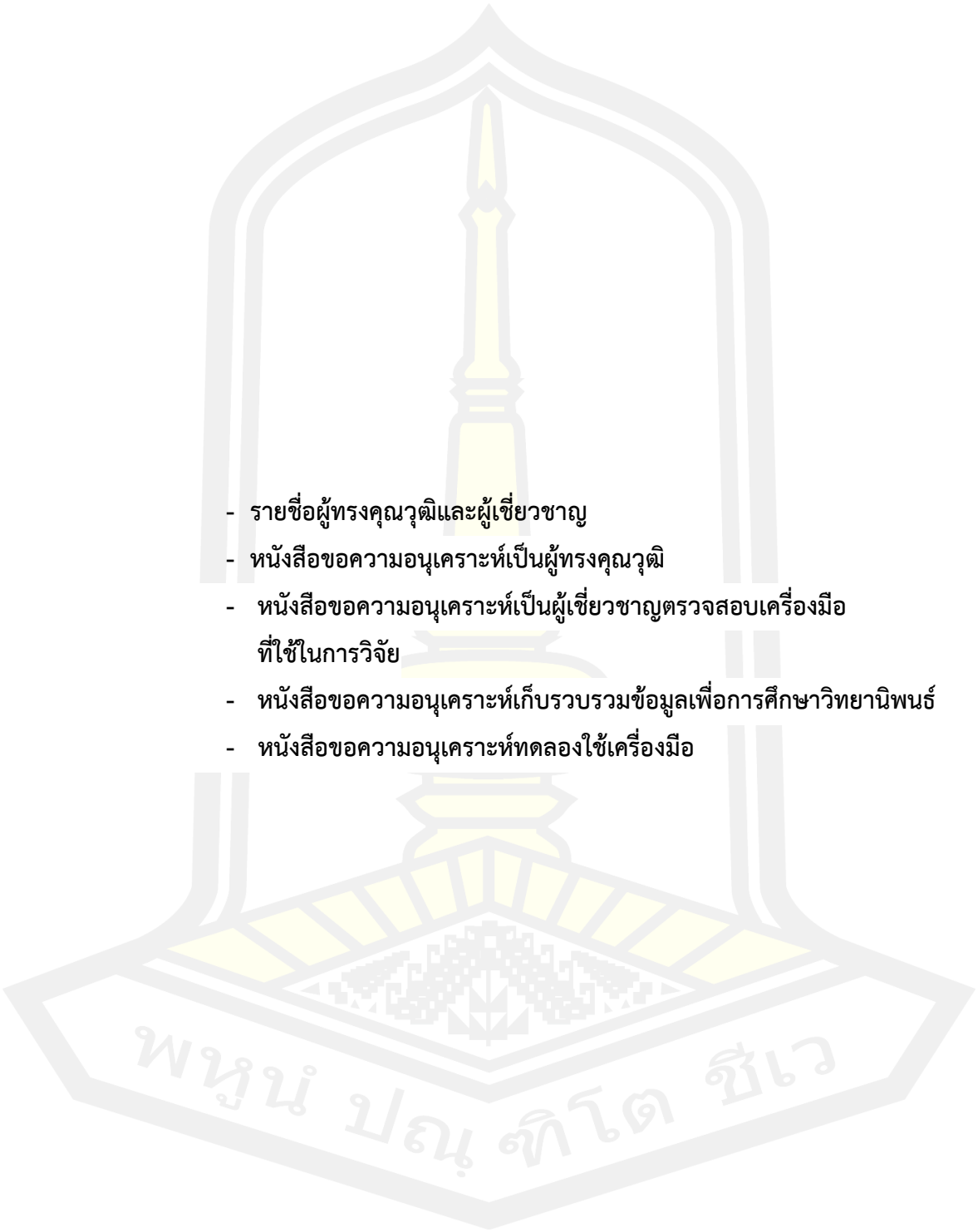

ภาคผนวก

พหุบัณฑิตวิชเว

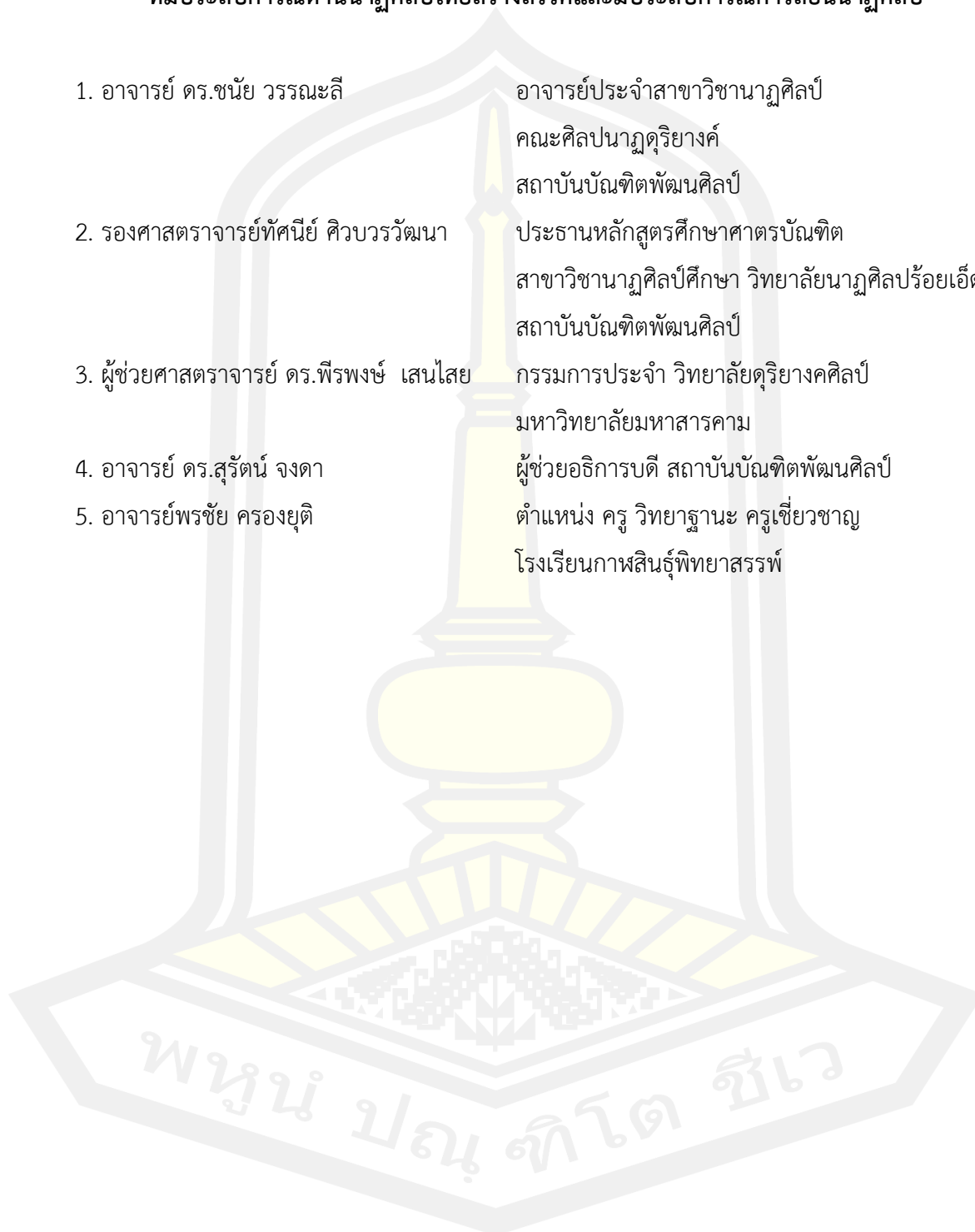

-
- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
 - หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
 - หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์
 - หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์

1. อาจารย์ ดร.ชนัย วรรณะลี	อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์
คณะศิลปนาฏดุริยางค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2. รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรวัฒนา	ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพงษ์ เสนไสย	กรรมการประจำ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. อาจารย์ ดร.สุรัตน์ จงดา	ผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
5. อาจารย์พรชัย ครองยุติ	ตำแหน่ง ครู วิทยาลัยนาฏศิลป์
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรวัฒนา ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา
วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
(ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี จันทร์มิไชย อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา
คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
(ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
3. อาจารย์พรชัย ครองยุติ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์
(ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
4. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ สินธุโคตร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
(ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล)
5. อาจารย์ ดร.ภาณิชา ชุมแวงวาปี ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม
(ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน)

พหุบัณฑิต ชีวะ

ที่ อว 0605.5(2)/ว3028

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

11 พฤศจิกายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.ชนัย วรรณะลี

ด้วย นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพสนธิ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิขอสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2) / ว2837

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

5 พฤศจิกายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรวิวัฒนา

ด้วย นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิขอสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2) / ว2837

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

5 พฤศจิกายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพงษ์ เสนไสย

ด้วย นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิขอสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2) / ว2837

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

5 พฤศจิกายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.สุรัตน์ จงดา

ด้วย นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิขอสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2) / ว2837

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

5 พฤศจิกายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์พรชัย ครองยุติ

ด้วย นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิขอสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

มหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/ว1153

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขออนุญาตครูฯ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ศิวบรรรวัฒนา

ด้วย นายกิตติ เป่าริสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตครูฯ จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2)/ว1153

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี จันทร์มิไชย

ด้วย นายกิริติ เปาภิสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

๑

มหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/ว1153

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์พรชัย ครองยุติ

ด้วย นายกิริติ เปาริสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ม.นุ. จ. ๒๕

ที่ อว 0605.5(2)/ว1153

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขออนุญาตครูเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ สินธุ์โคตร

ด้วย นายกิริติ เปาริสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2)/ว1153

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ภาณิชา ชุมแวงวาปี

ด้วย นายกิริติ เปาริสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

มหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/ว1154

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

ด้วย นายกิตติ เปาภิสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายกิตติ เปาภิสาร เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0918299514

ที่ อว 0605.5(2)/1154

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 พฤษภาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุคุณนารี

ด้วย นายกิริติ เปาริสาร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุพันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายกิริติ เปาริสาร ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

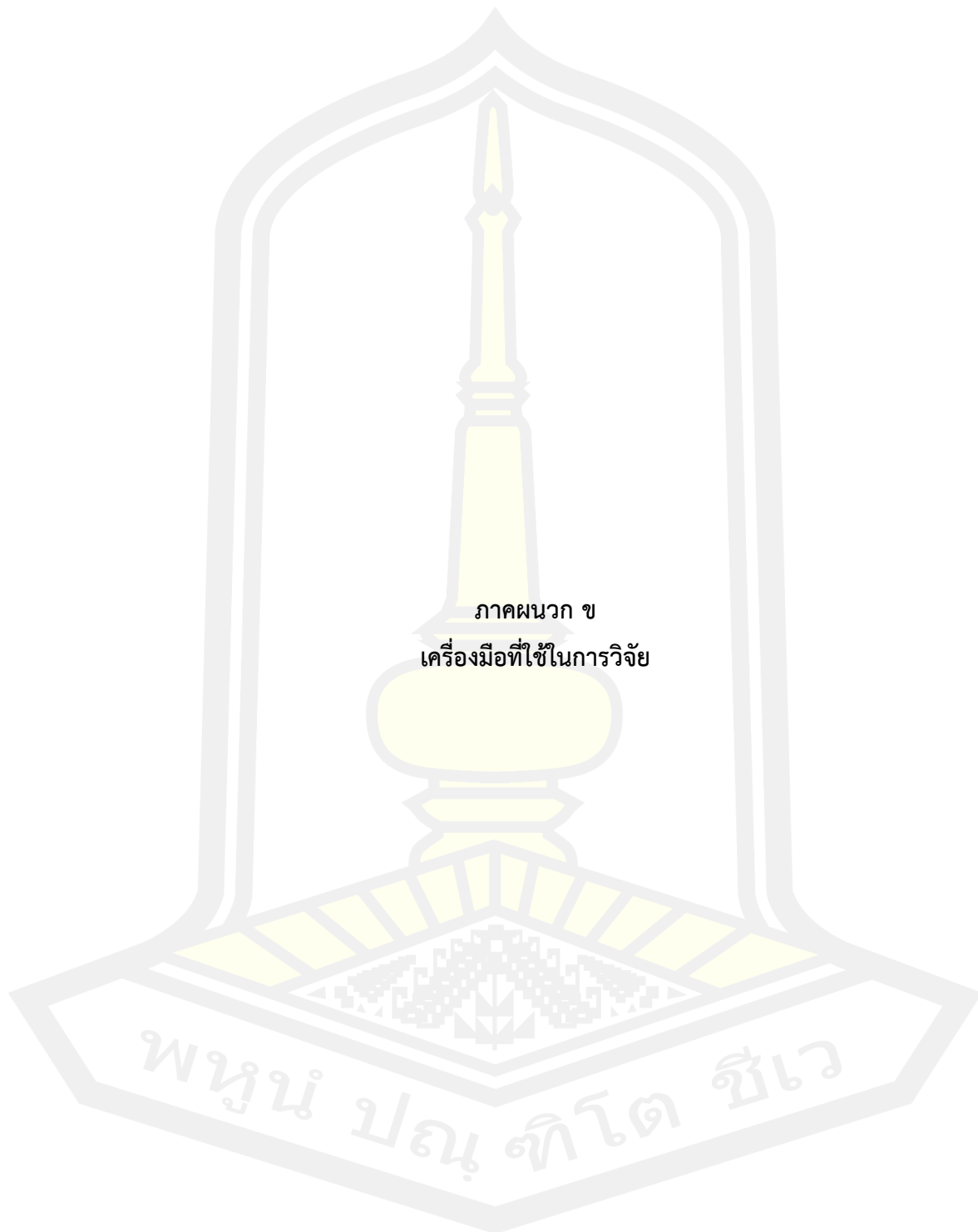
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0918299514

มหาสารคาม

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัณฑิตวิทยา

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์และมีประสบการณ์การสอน
นาฏศิลป์แบบกิ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชื่อ-สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....

สัมภาษณ์ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สถานที่ให้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์
ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาสสินธุ์ ซึ่งอยู่ในการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์

1. ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ในทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ความหมายและลักษณะของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ตามทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญ

.....

.....

.....

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. สื่อการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์แก่นักเรียนควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

5. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญอย่างไรและควรปลูกฝังให้นักเรียนเล็งเห็นคุณค่าอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะ
นาฏศิลป์สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์
โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

คำชี้แจง

เพื่อให้การวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์กลุ่ม

การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ประกอบด้วย

1.1 ผู้นำการสัมภาษณ์ มีหน้าที่ดำเนินการสัมภาษณ์โดยตั้งคำถามและซักถาม เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้ผู้ร่วมการสัมภาษณ์เกิดอารมณ์ร่วม และบอกเล่าภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้อันเป็นข้อมูลสำคัญในการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ ต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรปล่อยให้ผู้ร่วมการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเป็นธรรมชาติอย่างเต็มที่มากที่สุด

1.2 ผู้ร่วมการสัมภาษณ์กลุ่ม

1.2.1 ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 1ห้องเรียน จำนวน 35 คน โดยได้จากการการสุ่มแบบกลุ่ม

1.3 ผู้ช่วยบันทึกข้อมูล มีหน้าที่จัดบันทึกการการสัมภาษณ์เพื่อใช้ประกอบกับบันทึกที่ได้จากการถอดบทสัมภาษณ์

1.4 ผู้อำนวยการความสะอาด มีหน้าที่บันทึกเสียงและอื่น ๆ เพื่อให้การการสัมภาษณ์ดำเนินไปได้โดยไม่มีสิ่งรบกวนภายนอกตลอดเวลาการสัมภาษณ์

2. การสัมภาษณ์กลุ่ม

- 2.1 จัดสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มที่ไม่มีเสียงดังรบกวนจากภายนอก
- 2.2 ควรใช้ระยะเวลาการดำเนินการสัมภาษณ์ประมาณ 1-2 ชั่วโมง
- 2.3 ผู้นำการสัมภาษณ์กล่าวต้อนรับทักทายผู้ร่วมการสัมภาษณ์รวมถึงการขออนุญาตบันทึกเสียงและให้ความมั่นใจว่าจะไม่มีการนำเทปบันทึกเสียงไปใช้ในทางที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้ให้สัมภาษณ์
- 2.4 แจ้งวิธีการดำเนินการสัมภาษณ์และอธิบายจุดมุ่งหมายในการจัดกลุ่มการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งให้ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเองตามลำดับ
- 2.5 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละประเด็นควรให้ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและคอยควบคุมให้การสัมภาษณ์อยู่ในกรอบที่ต้องการ
- 2.6 ถามรวมทั้งกลุ่มอีกครั้งว่ามีใครมีคำตอบที่ต่างจากที่ได้รับฟังหรือมีผู้เสนอไว้หรือไม่ หากมีความเห็นหรือคำตอบที่ต่างออกไปให้รับฟัง แต่ถ้าไม่มีให้ตั้งคำถามสืบเนื่องโดยเริ่มถามจากผู้ที่ ยังไม่ได้ตอบรอบแรกจนกว่าจะจบประเด็น
- 2.7 สรุปสาระสำคัญที่เป็นความเห็นทั้งกลุ่มและถามความเห็นจากกลุ่มการสัมภาษณ์เพื่อรับรอง

3. ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์

- 3.1 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์เป็นอย่างไร
- 3.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นอย่างไร
- 3.3 ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
- 3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง อย่างไร
- 3.5 หากมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ท่านเห็นว่าควรจะใช้วิธีการใดในการจัดการเรียนรู้และควรเป็นในลักษณะอย่างไร

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ต่อการส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์

คำชี้แจง

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างฉบับนี้ มีจุดประสงค์ เพื่อให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นคำถามและข้อคิดเห็น เพื่อใช้เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม(Focus Group Discussion) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำเครื่องหมาย + / ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
1	ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์เป็นอย่างไร			
2	ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นอย่างไร			
3	ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย			
4	ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์มีอะไรบ้าง อย่างไร			
5	หากมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ท่านเห็นว่าควรจะใช้วิธีการใดในการจัดการเรียนรู้และควรเป็นในลักษณะอย่างไร			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดินฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทั้งด้านความเหมาะสม ความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรและข้อคิดเห็นอื่นๆ ที่ โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความสมเหตุสมผลของความสำเร็จและปัญหาต่อการพัฒนาหลักสูตร					
2. ความสำคัญและปัญหาตรงตามสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน					
3. หลักการของหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง					
4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน					
5. เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด					
6. เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน					
7. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
8. วิธีการประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้					
9. ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. คู่มือหลักสูตร					
10.1 การกำหนดหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม					
10.2 จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับรายวิชา					
10.3 รายละเอียดของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์ไทยนั้นสำคัญไฉน					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.2 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 นาฏยศัพท์ ภาษาท่า					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 ครั้นทรงนาฏศิลป์อีสาน					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 องค์ประกอบของนาฏศิลป์					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 สร้างสรรค์นาฏยบันเทิง					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรม					
เมืองฟ้าแดด					
สาระสำคัญ					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
เนื้อหา					
กิจกรรมการเรียนการสอน					
สื่อการเรียนการสอน					
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร

คำชี้แจง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
 -1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง
 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

ข้อที่	รายการ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
1	ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร			
2	ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
3	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร			
4	หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร			
5	หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
6	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้			
7	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
8	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร			
9	เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
10	เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

วันที่...../...../.....

แบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

<p style="text-align: center;">หน่วยการเรียนรู้ที่ 1</p> <p>จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p><u>ด้านความรู้ (K)</u></p> <p>1. รู้และเข้าใจความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทยได้</p> <p>2. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยได้</p> <p>3. อธิบายความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย</p> <p><u>ด้านทักษะกระบวนการ (P)</u></p> <p>1. อธิบายความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยได้</p> <p><u>ด้านคุณลักษณะ (A)</u></p> <p>1. เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย</p> <p>2. เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย</p>	<p>1. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย?</p> <p>ก. ช่วยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล</p> <p>ข. ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น</p> <p>ค. ช่วยพัฒนาบุคลิกให้เกิดความสง่างาม</p> <p>ง. ช่วยให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์</p> <p>2. ดรุณีมีลักษณะสูงผอม หลังค่อม คอยื่น ควรได้รับการฝึกฝนทักษะนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาด้านใด?</p> <p>ก. พัฒนาบุคลิกภาพ ข. พัฒนาอารมณ์</p> <p>ค. พัฒนาสังคม ง. พัฒนาเจตคติ</p> <p>3. เซิ้งแห่ไข่มดแดง จัดอยู่ในกลุ่มต้นกำเนิดใด?</p> <p>ก. เกิดจากธรรมชาติ</p> <p>ข. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ</p> <p>ค. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่</p> <p>ง. เกิดจากการรับอารยธรรมของชาติอื่น</p> <p>4. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาสังคมอย่างไร?</p> <p>ก. ช่วยให้เป็นคนใจเย็น</p> <p>ข. ช่วยให้มีบุคลิกภาพดีสง่างาม</p> <p>ค. ช่วยลดภาวะโลกร้อน</p> <p>ง. ช่วยรู้จักการเป็นผู้นำ - ผู้ตามที่ดีและยอมรับความสามารถของผู้อื่น</p> <p>5. การแสดงที่ใช้การ์ตูนแอนิเมชันมานำเสนอ เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในปัจจุบันใด?</p> <p>ก. นวัตกรรม ข. การแพร่กระจาย</p> <p>ค. สภาพแวดล้อม ง. ค่านิยมและความเชื่อ</p> <p>6. การแสดงในข้อใดเกิดจากการประกอบอาชีพ?</p> <p>ก. เซิ้งตั้งหวาย</p> <p>ข. ฟ้อนบายศรีสู่ขวัญ</p> <p>ค. เซิ้งแห่ไข่มดแดง</p> <p>ง. ฟ้อนแพรววากาฬสินธุ์</p>
---	--

<p style="text-align: center;">หน่วยการเรียนรู้ที่ 2</p> <p>จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p><u>ด้านความรู้ (K)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์และภาษาท่า 2. รู้และเข้าใจความหมายและลักษณะของนาฏศิลป์อีสาน <p><u>ด้านทักษะกระบวนการ (P)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่าได้ 2. มีความสามารถในการออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่าง่าย ๆ ได้ 3. สามารถปฏิบัติทำรำนานาฏศิลป์อีสานได้ <p><u>ด้านคุณลักษณะ (A)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายความสำคัญเกี่ยวกับนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้ 2. ชื่นชมและเห็นคุณค่านาฏศิลป์อีสานอันเป็นวัฒนธรรมไทย 	<ol style="list-style-type: none"> 7. นาฏยศัพท์ มีความหมายอะไร? <ol style="list-style-type: none"> ก. ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ ข. ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน ค. ศัพท์ที่ใช้ในวงการดนตรีและนาฏศิลป์ ง. ศัพท์ที่ใช้ในวงการดนตรีและนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน 8. “ปฏิบัติให้เหมือนกับงาช้าง อยู่ระดับแวงศีรษะ” ตรงกับนาฏยศัพท์ใด? <ol style="list-style-type: none"> ก. วงล่าง ข. วงหน้า ค. วงบน ง. จีบวงบน 9. “ชอยเท้าถี้ ๆ โดยยกส้นเท้าทั้งสองขึ้น เลี้ยงน้ำหนักตัวไว้ที่จมูกเท้าทั้งสอง” ตรงกับนาฏยศัพท์ใด? <ol style="list-style-type: none"> ก. ประเท้า ข. กระดกเท้า ค. ตั้งวงบน ง. ขยันท้า 10. ภาษาท่า มีความสำคัญอย่างไร? <ol style="list-style-type: none"> ก. แสดงให้ผู้ชมรู้ว่าตัวละครต้องการอะไร ข. เพื่อให้ผู้ชมแปลความหมายของอารมณ์นั้นๆ ได้ ค. เพื่อใช้สื่อความหมายกิริยาอารมณ์ต่าง ๆ ในทางนาฏศิลป์ ง. ไม่มีข้อใดถูก 11. ท่ารัก ปฏิบัติอย่างไร? <ol style="list-style-type: none"> ก. แมมือขวาแล้วนำมาลูที่หลังใบหูและหน้าอก ข. แมมือทั้งสองแล้วนำมาประสานกันบริเวณเอว ค. แมมือทั้งสองแล้วนำมาปิดใบหน้าเอาไว้ ง. แมมือทั้งสองแล้วนำมาประสานไว้ที่หน้าอก 12. ท่าโกรธ โมโห ปฏิบัติอย่างไร? <ol style="list-style-type: none"> ก. แมมือขวาแล้วนำมาลูที่หลังใบหูและหน้าอก ข. แมมือทั้งสองแล้วนำมาประสานกันบริเวณเอว ค. แมมือทั้งสองแล้วนำมาปิดใบหน้าเอาไว้ ง. แมมือทั้งสองแล้วนำมาประสานไว้ที่หน้าอก
---	---

	<p>13. แบริ่มมือทั้งสองข้างไขว้ประสานไว้ที่ระดับเอว ก้มใบหน้าเล็กน้อย เป็นภาษาท่าอะไร ?</p> <p>ก. ท่าโกรธ ข. ท่าเดิน ค. ท่าเสียใจ ง. ท่าดีใจ/ยิ้ม</p> <p>14. นางตลาด นายโรง ยืนเครื่อง จัดอยู่ในนาฏยศัพท์ชนิดใด?</p> <p>ก. นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติดีขึ้น ข. นาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ค. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับมือและแขน ง. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด</p> <p>15. นาฏยศัพท์ใดเป็นนาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องทั้งหมด?</p> <p>ก. ยืนเครื่อง อ่อน แม่ท่า ข. คอติ่ม เกร็งคอ คางไก่ ค. วง จีบ ม้วนมือ ง. ถูกทุกข้อ</p> <p>16. “ลักษณะท่าทางสง่า กริยานุ่มนวลเชื่องช้าแต่แฝงด้วยสายตาที่ยิ่งนิดหน่อย” ควรเป็นบทบาทของใคร?</p> <p>ก. นางกษัตริย์ ข. แม่มดตัวร้าย ค. คนรับใช้ ง. ทหารองครักษ์</p> <p>17. บทบาทนางตลาด ควรมีลักษณะอย่างไร?</p> <p>ก. นุ่มนวล อ่อนช้อย พุดเพราะ ข. หยิ่งยโส ท่าทางสง่างาม ค. พุดจาเสียงดัง กริยาไม่เรียบร้อย ง. ถูกทุกข้อ</p> <p>18. นิ้วหัวแม่มือจรดข้อแรกของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้งสามกรีดออกไปเป็นรูปพัด คือนาฏยศัพท์อะไร?</p> <p>ก. ตั้งวง ข. ล่อแก้ว ค. กระดก ง. จีบ</p> <p>19. ทำมือจีบทั้งสองข้างแล้วเหยียดแขนตรงส่งไปด้านหลังลำตัวให้มากที่สุด เป็นการปฏิบัตินาฏยศัพท์ใด ?</p> <p>ก. จีบชายพก ข. จีบปรกหน้า ค. จีบปรกข้าง ง. จีบส่งหลัง</p>
--	--

	<p>20. หากบทประพันธ์กล่าวถึงสายฝน ฝนตก หยาดริน นักเรียนจะปฏิบัติภาษาท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ?</p> <p>ก. ทำแหม้มือตั้งวงทั้งสองข้าง แล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากบนลงล่าง</p> <p>ข. ทำมือจีบทั้งสองข้างแล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากบนลงล่าง</p> <p>ค. ทำมือจีบทั้งสองข้างแล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากล่างขึ้นบน</p> <p>ง. ทำแหม้มือตั้งวงทั้งสองข้าง แล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากล่างขึ้นบน</p> <p>21. หากบทประพันธ์กล่าวถึงกลิ่นหอม ได้กลิ่น นักเรียนจะปฏิบัติภาษาท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ?</p> <p>ก. ทำมือจีบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับปาก</p> <p>ข. ทำมือจีบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับหู</p> <p>ค. ทำมือจีบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับไหล่</p> <p>ง. ทำมือจีบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับจมูก</p>
<p style="text-align: center;">หน่วยการเรียนรู้ที่ 3</p> <p>จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p><u>ด้านความรู้(K)</u></p> <p>1. รู้และเข้าใจองค์ประกอบของนาฏศิลป์</p> <p>2. อธิบายความสัมพันธ์องค์ประกอบของนาฏศิลป์กับการแสดงได้</p> <p><u>ด้านทักษะกระบวนการ (P)</u></p> <p>1. มีความสามารถในการออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์</p> <p><u>ด้านคุณลักษณะ (A)</u></p> <p>1. อธิบายความรู้สึกและคุณค่าของผลงานการออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของตนเองได้</p>	<p>22. ข้อใดเป็นการคัดเลือกนักแสดงที่ดี ?</p> <p>ก. คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ มีบุคลิกใกล้เคียงกับตัวละครนั้น ๆ</p> <p>ข. คัดเลือกจากรูปร่างหน้าตาเป็นสำคัญ</p> <p>ค. คัดเลือกจากใครก็ได้ทั่วไป</p> <p>ง. คัดเลือกจากคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมรู้จักทั่วไป</p> <p>23. การเปล่งเสียงออกมาอย่างไรเพราะ ในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น คือความหมายของข้อใด?</p> <p>ก. การขับร้อง ข. จังหวะ</p> <p>ค. ทำนอง ง. บทประพันธ์</p> <p>ง. สมจริงและไม่เป็นอันตรายต่อนักแสดง</p> <p>24. ดนตรีและเสียงมีความสำคัญอย่างไร ?</p> <p>ก. ช่วยให้ผู้ชมมองเห็นผู้แสดงได้ง่ายขึ้น</p> <p>ข. ช่วยให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกไปตามความหมายการสื่อสารของการแสดงนั้น ๆ</p> <p>ค. ช่วยให้นักแสดงรำร่าอย่างสวยงาม</p> <p>ง. ช่วยให้นักดนตรีกับนักแสดงเข้าใจกันมากขึ้น</p>

	<p>31.ผู้แสดงถือสวิง สุ่ม ซ้องใส่ปลา บ่งบอกในเรื่องใด?</p> <p>ก. กล่าวถึงสภาพอากาศ ข. กล่าวถึงเวลากลางวัน ค. กล่าวถึงเวลากลางคืน ง. กล่าวถึงการประกอบอาชีพ</p> <p>32.อุปกรณ์การแสดงใดที่สามารถสื่อถึงสภาพอากาศได้?</p> <p>ก. เคียวเกี่ยวข้าว ข. บายศรี ค. ชูไชแมงมุม ง. ร่ม</p> <p>33.การเคลื่อนไหวตามจินตนาการมีประโยชน์อย่างไรในการแสดง?</p> <p>ก. เพื่อสร้างความสวยงามในการแสดง ข. เพื่อให้ผู้ชมได้รรถรสในการชม ค. เพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดความหมายให้ การแสดงดำเนินไปอย่างน่าติดตาม ง. เพื่อให้เกิดความสมดุลบนเวที</p>
<p style="text-align: center;">หน่วยการเรียนรู้ที่ 4</p> <p>จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p><u>ด้านความรู้(K)</u></p> <p>1. รู้และเข้าใจความหมายของสื่อ สร้างสรรค์</p> <p><u>ด้านทักษะกระบวนการ (P)</u></p> <p>1. สามารถออกแบบการสื่อ สร้างสรรค์ได้</p> <p><u>ด้านคุณลักษณะ (A)</u></p> <p>1. อธิบายคุณค่าวัฒนธรรมไทยจาก การผลิตสื่อสร้างสรรค์</p>	<p>34.ข้อใดกล่าวถึงสื่อสร้างสรรค์ไม่ถูกต้อง ?</p> <p>ก. ไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบต่อจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน ข. ไม่ควรมีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความแตกแยก ยั่วยุ ค. เป็นสื่อที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมาย ง. ไม่ส่งเสริมการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์</p> <p>35.ข้อใดไม่จัดอยู่ในประเภทของสื่อมวลชน ?</p> <p>ก. ภาพยนตร์ ข. หนังสือพิมพ์ ค. เทปบันทึกเสียง ง. พระพุทธรูป</p> <p>36.เหตุการณ์ใดต่อไปนี้จัดเป็นประโยชน์จากสื่อสร้างสรรค์ ?</p> <p>ก. หนูนางชมละครหลังข่าวแล้วรู้สึกเกลียดชังสังคมและคนที่มีผิว สีคล้ำ ข. หลังจากที่หนูนิดชมการแสดงละครปลุกใจ เกิดความรู้สึกรัก ชาติและสำนึกรักบ้านเกิด</p>

	<p>ค. หนูน้อยอ่านข้อความเชิญชวนในถุงกล้วยแขกให้เข้าร่วม การต่อต้านการส่งการบ้านแล้วค่อยตาม</p> <p>ง. หนูหิ่นฟังวิทยุปลุกระดมล้มล้างประชาธิปไตย</p> <p>37. ข้อใดจัดเป็นสื่อทัศน์ ?</p> <p>ก. ภาพยนตร์ ข. วิทยุกระจายเสียง</p> <p>ค. การโฆษณา ง. นิตยสาร หนังสือเล่ม</p> <p>38. ข้อใดจัดเป็นสื่อโสต?</p> <p>ก. ภาพยนตร์</p> <p>ข. วิทยุกระจายเสียง แถบเสียง</p> <p>ค. การโฆษณา</p> <p>ง. นิตยสาร หนังสือเล่ม</p> <p>39. Mass Communication หมายถึงอะไร ?</p> <p>ก. การสื่อสารมวลชน</p> <p>ข. ประชาชนผู้รับสารทั่วไป</p> <p>ค. การสื่อสารหรือการสื่อความหมาย</p> <p>ง. มวลชน</p> <p>40. ด.ญ.แย้ม ต้องการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนไปชมการแสดงนาฏศิลป์ในวันสงกรานต์ที่จะถึงนี้ จึงประกาศผ่านวิทยุกระจายเสียง ด.ญ.แย้มใช้สื่อประเภทใด?</p> <p>ก. สื่ออ้อม</p> <p>ข. สื่อทัศน์</p> <p>ค. สื่อโสตทัศน์</p> <p>ง. สื่อโสต</p>
--	--

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การศึกษาข้อคำถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร (ผู้วิจัย)

ข้อ ที่	รายการ	ผลการพิจารณา			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	-1	
1	แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ (ฉบับครูผู้สอน)				
	1.1 คำชี้แจงมีความเหมาะสมถูกต้องชัดเจน				
	1.2 การใช้ภาษามีความเหมาะสม				
2	แบบประเมินความสามารถการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์				
	2.1 คำชี้แจงมีความเหมาะสมถูกต้องชัดเจน				
	2.2 เกณฑ์ผ่านการประเมินมีความเหมาะสม				
	2.3 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความถูกต้อง มีความชัดเจนเหมาะสม				
	2.4 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความสวยงาม มีความชัดเจนเหมาะสม				
3	แบบประเมินความสามารถการปฏิบัติภาษาท่า				
	3.1 คำชี้แจงมีความเหมาะสมถูกต้องชัดเจน				
	3.2 เกณฑ์ผ่านการประเมินมีความเหมาะสม				
	3.3 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความสวยงาม มีความชัดเจนเหมาะสม				
	3.4 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความถูกต้องของท่า มีความชัดเจนเหมาะสม				

ข้อ ที่	รายการ	ผลการพิจารณา			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	-1	
	3.5 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการสื่อ ความหมายชัดเจน มีความชัดเจนเหมาะสม				
4	แบบประเมินความสามารถการปฏิบัติงานศิลปอิสาน				
	4.1 คำชี้แจงมีความเหมาะสมถูกต้องชัดเจน				
	4.2 เกณฑ์ผ่านการประเมินมีความเหมาะสม				
	4.3 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความสวยงาม มีความชัดเจนเหมาะสม				
	4.4 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านความถูกต้อง ของท่า มีความชัดเจนเหมาะสม				
	4.5 คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการเคลื่อนไหว มีความชัดเจนเหมาะสม				

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

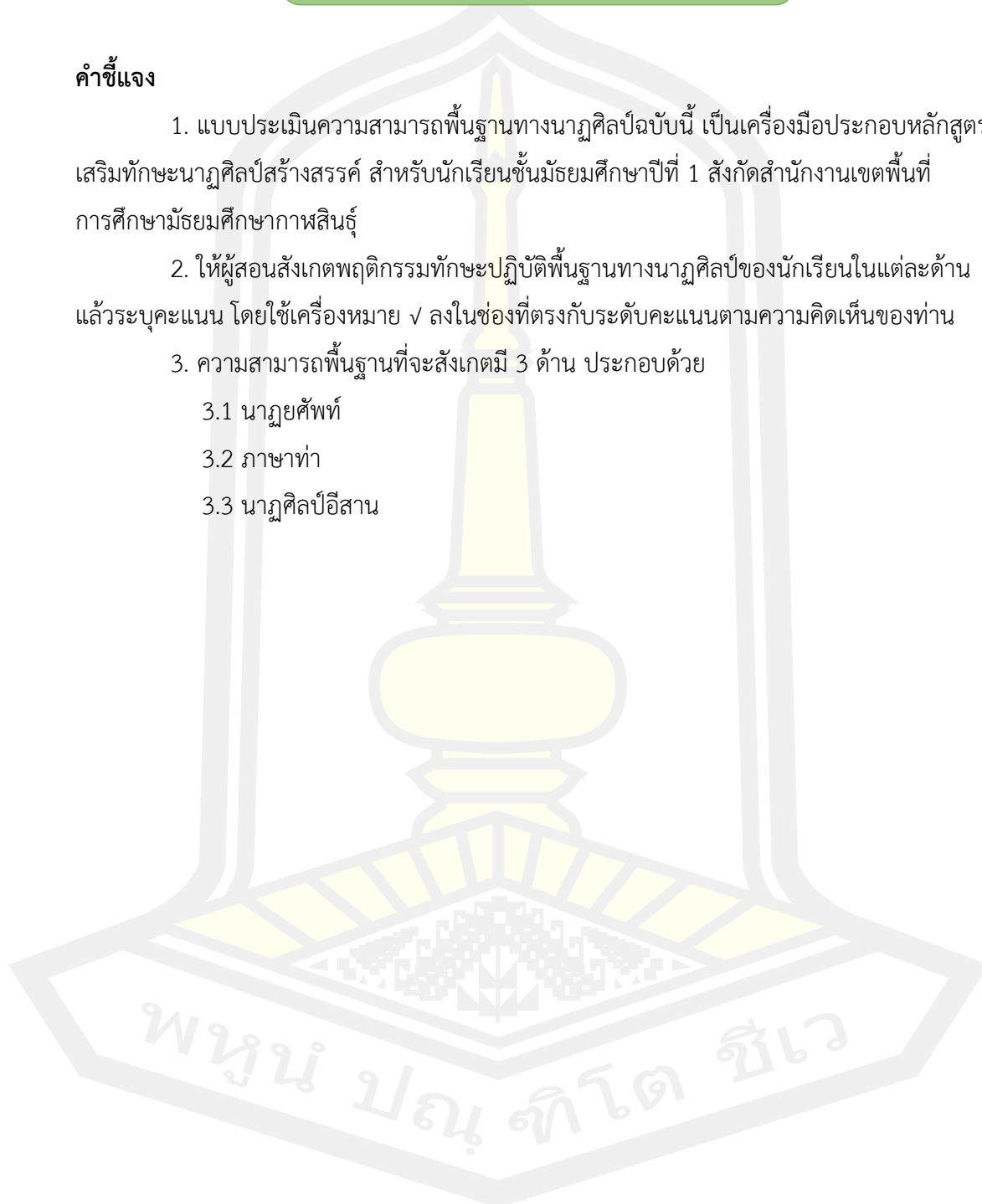
วันที่...../...../.....

พหุบัน ปณุ ทิโต สีเว

แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ (ฉบับครูผู้สอน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือประกอบหลักสูตร เสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์
2. ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ของนักเรียนในแต่ละด้าน แล้วระบุคะแนน โดยใช้เครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน
3. ความสามารถพื้นฐานที่จะสังเกตมี 3 ด้าน ประกอบด้วย
 - 3.1 นาฏยศัพท์
 - 3.2 ภาษาท่า
 - 3.3 นาฏศิลป์อีสาน

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความถูกต้อง	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ถูกต้องทุกท่าที่กำหนด	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ถูกต้องเป็นบางส่วน	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ไม่ถูกต้อง
ความสวยงาม	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติได้ สวยงามเหมาะสมกับ สรีระของตนเองทุกท่า	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติได้ สวยงามเหมาะสมกับ สรีระของตนเองบางท่า	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติยัง ไม่สวยงามควรได้รับ การปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุบัณฑิต ชีวะ

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติภาษาท่า

ประเด็นของการประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความสวยงาม	ภาษาท่าปฏิบัติได้สวยงามทุกท่าตามที่กำหนด	ภาษาท่าปฏิบัติตามที่กำหนดได้สวยงามบางท่า	ภาษาท่าปฏิบัติยังไม่สวยงามควรได้รับการปรับปรุง
ความถูกต้องของท่า	ปฏิบัติภาษาท่าถูกต้องทั้งหมด	ปฏิบัติภาษาท่าถูกต้องเป็นบางท่า	ปฏิบัติภาษาท่าไม่ถูกต้องควรได้รับการปรับปรุง
สื่อความหมายชัดเจน	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อความหมายชัดเจนทุกคำ	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อความหมายชัดเจนเป็นบางคำ	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อความหมายยังไม่ชัดเจนควรได้รับการปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุ ประถมศึกษา

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัตินาฏศิลป์อีสาน

ประเด็นของการประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความสวยงาม	ท่ารำมีความสวยงามเหมาะสมกับผู้รำทุกท่า	ท่ารำมีความสวยงามเหมาะสมกับผู้รำบางท่า	ท่ารำที่ปฏิบัติยังไม่สวยงามควรได้รับการปรับปรุง
ความถูกต้องของท่า	ปฏิบัติท่ารำถูกต้องทั้งหมด	ปฏิบัติท่ารำถูกต้องเป็นบางท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องควรได้รับการปรับปรุง
การเคลื่อนไหว	ท่ารำปฏิบัติได้ต่อเนื่องลงจังหวะสัมพันธ์กันทั้งหมด	ท่ารำปฏิบัติได้ต่อเนื่องแต่ไม่ลงจังหวะบางครั้ง	ท่ารำปฏิบัติไม่ต่อเนื่องและไม่ลงจังหวะ

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุบัณฑิต ชีวะ

**แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการออกแบบ
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การศึกษากับข้อคำถาม
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร (ผู้วิจัย)

ข้อ ที่	รายการ	ผลการพิจารณา			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
1	คำชี้แจงมีความเหมาะสมถูกต้องชัดเจน				
2	เกณฑ์ผ่านการประเมินมีความเหมาะสม				
3	คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการเคลื่อนไหว มีความชัดเจนเหมาะสม				
4	คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการสื่อความหมาย มีความชัดเจนเหมาะสม				
5	คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการนำเสนอ ความคิดใหม่ มีความชัดเจนเหมาะสม				
6	คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการแปรแถว มีความชัดเจนเหมาะสม				
7	คำอธิบายระดับคะแนนการประเมิน ด้านการแต่งกาย มีความชัดเจนเหมาะสม				

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียน แล้วบันทึกคะแนนลงในช่องว่าง

กลุ่มที่.....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	การเคลื่อนไหว	การสื่อความหมาย	การนำเสนอความคิดใหม่	การแปรแถว	การแต่งกาย	รวม	สรุปผล		ระดับคุณภาพ
		3	3	3	3	3	15	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										

เกณฑ์ผ่านการประเมิน นักเรียนได้คะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80 คือ ได้คะแนน 12 คะแนนขึ้นไป
จึงจะผ่านเกณฑ์

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	3	2	1	0
การเคลื่อนไหว	การออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายมีความสวยงามสร้างสรรค์แสดงได้อย่างเหมาะสมต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	การออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายมีความสวยงามสร้างสรรค์แต่ยังไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	การออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายไม่สวยงามขาดความสร้างสรรค์บางท่าขาดพลังยังไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	การเคลื่อนไหวท่ารำไม่สวยงามขาดความสร้างสรรค์ขาดพลังและยังไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันควรได้รับการปรับปรุง
การสื่อความหมาย	ท่าทางที่ออกแบบสามารถสื่ออารมณ์และความหมายได้ตรงกับแนวคิดการแสดงได้ชัดเจน	ท่าทางที่ออกแบบสามารถสื่ออารมณ์และความหมายได้ตรงตามแนวคิดการแสดงบางช่วง	ท่าทางที่ออกแบบสื่ออารมณ์และความหมายตามแนวคิดการแสดงได้น้อย	ท่าทางที่ออกแบบไม่สามารถสื่ออารมณ์และความหมายตามแนวคิดการแสดงควรได้รับการปรับปรุง
การนำเสนอความคิดใหม่	นำเสนอประสบการณ์ผ่านมุมมองความคิดใหม่ที่หลากหลายโดยไม่ยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและมีความน่าสนใจ	นำเสนอประสบการณ์ผ่านมุมมองความคิดใหม่ที่หลากหลายแต่ยังยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง	แสดงถึงความคิดใหม่ได้น้อยไม่หลากหลายยังยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งบางช่วง	แสดงถึงความคิดใหม่ได้น้อยไม่หลากหลายยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งควรได้รับการปรับปรุง
การแปรแถว	การใช้พื้นที่ว่าง ทิศทางการแปรแถวสวยงามสร้างสรรค์ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	การใช้พื้นที่ว่าง ทิศทางการแปรแถวสวยงามสร้างสรรค์ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นบางช่วง	การใช้พื้นที่ว่างไม่สมดุล ทิศทางการแปรแถวขาดความสวยงามไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันบางช่วง	การใช้พื้นที่ว่างไม่สมดุล ทิศทางการแปรแถวไม่สวยงามไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันควรได้รับการปรับปรุง

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	3	2	1	0
การแต่งกาย	ออกแบบได้ลงตัว สร้างสรรค์ มีความ สวยงาม ไม่เป็น อุปสรรคระหว่าง แสดง	ออกแบบได้ลงตัว สร้างสรรค์ มีความ สวยงาม แต่เป็น อุปสรรคระหว่าง แสดงบางครั้ง	ออกแบบ สร้างสรรค์น้อย ความสวยงามน้อย เป็นอุปสรรค ระหว่างแสดง	ออกแบบไม่ค่อย สร้างสรรค์ เท่าที่ควร เป็น อุปสรรคระหว่าง แสดงควรรับการ ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
4.51 – 5.00	ระดับดีมาก
3.51 – 4.00	ระดับมาก
2.51 - 3.00	ระดับพอใช้
1.51 - 2.50	ระดับน้อย
1.00 - 1.50	ระดับน้อยมาก

พหุบัณฑิต ชีวะ

**แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การศึกษากับข้อความ
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความไม่มีความสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร (ผู้วิจัย)

ข้อที่	รายการ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
1	วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและยังมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม			
2	วัฒนธรรมเป็นช่วยทำให้คนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข			
3	การยอมรับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมสงบสุข			
4	ความเชื่อ จารีต ประเพณีควรสืบทอดต่อไปไม่ให้สูญหาย			
5	การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อจากพื้นที่อื่นช่วยทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม			
6	การแสดงนาฏศิลป์สามารถบอกเล่าความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้นๆ			
7	หน้าที่ส่วนหนึ่งของทุกคนคือการช่วยกันรักษาวัฒนธรรม			
8	ความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตคนในสังคมต่างๆ สามารถนำเสนอให้คนอื่น ๆ เกิดความเข้าใจได้ด้วยการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์			
9	นาฏศิลป์สร้างสรรค์สามารถช่วยปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินชีวิตคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางต่างๆ ได้			
10	สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมไทยหลายอย่างต้องรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานด้วยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น			
11	เทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันทำให้ทุกคนทั่วโลกเข้าถึงวัฒนธรรมของกันและกันได้ง่ายมากขึ้น			

ข้อที่	รายการ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
12	เอกลักษณ์ของไทยด้านนาฏศิลป์ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป			
13	วัฒนธรรมไทยยังคงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ			
14	การนำเสนอวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้น			
15	คนไทยควรปกป้องการแพร่กระจายของวัฒนธรรมอื่นที่อาจทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยสูญหาย			
16	วัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่มิควรต้องช่วยกันรักษาเอาไว้ต่อไป			
17	การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยควรสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน			
18	การที่จะรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ต่อไป ควรต้องมีการปรับตัวตามกระแสสังคมที่พัฒนาตลอดเวลา			
19	วัฒนธรรมเดิมสามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้			
20	นาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมสามารถประยุกต์ ดัดแปลงและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันได้			

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

วันที่...../...../.....

แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดและประเมินคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผลการประเมินจะจะไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนในรายวิชานาฏศิลป์หรือวิชาอื่นๆ

2. ให้นักเรียนประเมินคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของตนเอง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและยังมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม					
2	วัฒนธรรมเป็นช่วยทำให้คนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข					
3	การยอมรับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมสงบสุข					
4	ความเชื่อ จารีต ประเพณีควรสืบทอดต่อไปไม่ให้สูญหาย					
5	การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อจากพื้นที่อื่น ช่วยทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม					
6	การแสดงนาฏศิลป์สามารถบอกเล่าความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ๆ					
7	หน้าที่ส่วนหนึ่งของทุกคนคือการช่วยกันรักษาวัฒนธรรม					
8	ความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตคนในสังคมต่าง ๆ สามารถนำเสนอให้คนอื่น ๆ เกิดความเข้าใจได้ด้วยการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์					
9	นาฏศิลป์สร้างสรรค์สามารถช่วยปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินชีวิตคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางต่าง ๆ ได้					

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมไทยหลายอย่างต้องรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานด้วยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น					
11	เทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันทำให้ทุกคนทั่วโลกเข้าถึงวัฒนธรรมของกันและกันได้ง่ายมากขึ้น					
12	เอกลักษณ์ของไทยด้านนาฏศิลป์ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป					
13	วัฒนธรรมไทยยังคงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ					
14	การนำเสนอวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้น					
15	คนไทยควรปกป้องการแพร่กระจายของวัฒนธรรมอื่นที่อาจทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยสูญหาย					
16	วัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่มีความสมควรต้องช่วยกันรักษาเอาไว้ต่อไป					
17	การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยควรสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน					
18	การที่จะรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ต่อไป ควรต้องมีการปรับตัวตามกระแสสังคมที่พัฒนาตลอดเวลา					
19	วัฒนธรรมเดิมสามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้					
20	นาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมสามารถประยุกต์ ดัดแปลงและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันได้					

**แบบประเมินความสอดคล้องของประเมินความพึงพอใจของนักเรียน
ที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์
โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การศึกษากับข้อความ
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อไปนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความไม่มีความสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร (ผู้วิจัย)

ข้อที่	รายการ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
1	หลักสูตรช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์			
2	หลักสูตรช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์			
3	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์			
4	หลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์			
5	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ สร้างสรรค์			
6	หลักสูตรนี้มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน			
7	เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความหลากหลาย น่าสนใจ			
8	สื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมหลากหลาย			
9	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจน			
10	หลักสูตรนี้ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรมไทย			

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

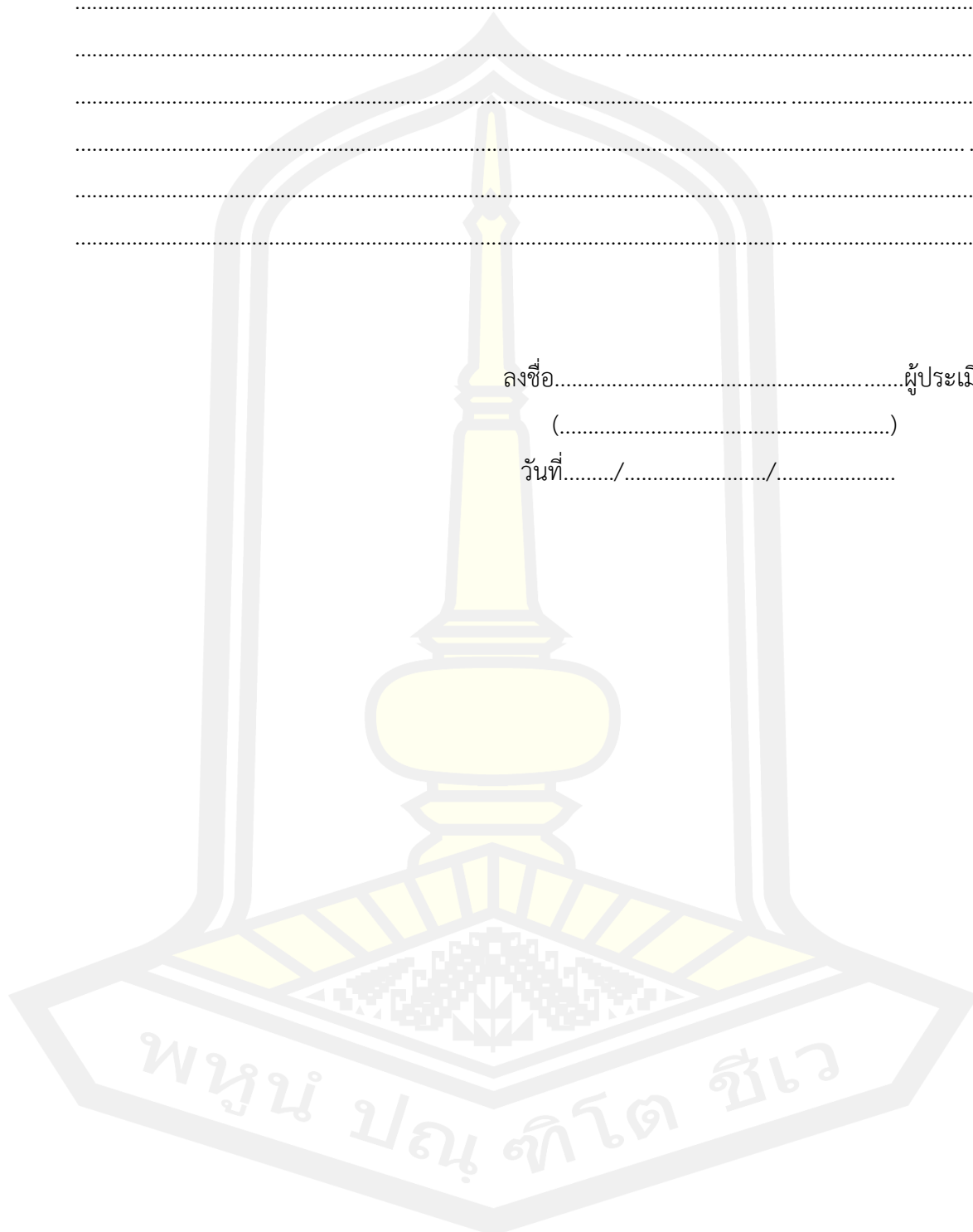
.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

**แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
2. การตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้มีความเหมาะสม สมบูรณ์และมีคุณภาพต่อไปโดยผลการประเมินจะจะไม่ส่งผลต่อคะแนนในรายวิชานาฏศิลป์หรือวิชาอื่นๆ
3. ให้นักเรียนอ่านข้อความในช่องรายการแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความรู้สึกความพึงพอใจของนักเรียน ดังนี้
 - ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก
 - ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
 - ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย
 - ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	หลักสูตรช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์					
2	หลักสูตรช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์					
3	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์					
4	หลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์					
5	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาออกแบบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์					
6	หลักสูตรนี้มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
7	เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความหลากหลายน่าสนใจ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
8	สื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมหลากหลาย					
9	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจน					
10	หลักสูตรนี้ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
ผลการพิจารณาคคุณภาพของเครื่องมือ

พหุบัน ปณุ ทิโต สีเว

ตาราง 22 ผลการประเมินความสอดคล้อง ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษา
แนวทางวิธีการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	สรุปผล	ฉบับจริง ข้อที่
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	2
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	3
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	4
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	5

ตาราง 23 ผลการประเมินความสอดคล้อง ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็น
ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและ
ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาคพลินธุ์

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	สรุปผล	ฉบับจริง ข้อที่
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	2
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	3
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	4
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง	5

ตาราง 24 คะแนนการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และ
การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญคนที่					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
	1	2	3	4	5			
ภาพรวมของหลักสูตร								
1. ความสมเหตุสมผลของความสำเร็จ และปัญหาต่อการพัฒนาหลักสูตร	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความสำคัญและปัญหาตรงตามสภาพ ความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน	4	4	4	5	4	4.20	0.45	มาก
3. หลักการของหลักสูตรสามารถนำไปสู่ การปฏิบัติได้จริง	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความ ชัดเจน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
5. เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละหน่วยการ เรียนรู้สามารถทำให้การจัดการเรียนรู้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับ วัฒนธรรมไทย	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานทักษะ ทางนาฏศิลป์	4	5	4	5	4	4.40	0.55	มาก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์ สร้างสรรค์	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์ อารยธรรมเมืองฟ้าแดด	3	5	3	5	5	4.20	1.10	มาก
6. เนื้อหามีความเหมาะสมกับช่วงวัยของ นักเรียน	3	4	3	4	5	3.80	0.84	มาก
7. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญคนที่					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
	1	2	3	4	5			
8. วิธีการประเมินผลสามารถตรวจสอบ การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
9. ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
10. การกำหนดหน่วยการเรียนรู้มีความ เหมาะสม	4	5	4	4	4	4.20	0.45	มาก
11. จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้มีความ เหมาะสมกับรายวิชา	4	5	4	5	4	4.40	0.55	มาก
รวม	59	65	59	66	63	4.46	0.56	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์ไทย นั้นสำคัญไฉน								
สาระสำคัญ	4	5	4	5	4	4.40	0.55	มาก
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	4	5	4	4.40	0.55	มาก
เนื้อหา	4	5	4	4	5	4.40	0.55	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	3	5	3	4	5	4.00	1.00	มาก
สื่อการเรียนการสอน	3	5	5	4	5	4.40	0.89	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	22	30	25	27	28	4.40	0.67	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.2 นาฏศิลป์กับ วัฒนธรรมไทย								
สาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
เนื้อหา	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4	5	5	3	5	4.40	0.89	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	24	30	30	27	30	4.70	0.53	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญคนที่					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
	1	2	3	4	5			
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1								
นาฏยศัพท์ ภาษาท่า								
สาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	24	30	30	27	30	4.70	0.47	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 ครี้นเครง								
นาฏศิลป์อีสาน								
สาระสำคัญ	4	5	4	5	4	4.40	0.55	มาก
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	3	5	3	5	5	4.20	1.10	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	4	5	5	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	23	30	25	29	29	4.53	0.63	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 องค์ประกอบ								
ของนาฏศิลป์								
สาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	24	30	30	30	27	4.70	0.47	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญคนที่					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
	1	2	3	4	5			
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 สร้างสรรค์ นาฏยบันเทิง								
สาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	4	4.40	0.55	มาก
เนื้อหา	4	5	5	4	4	4.40	0.55	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4	5	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	24	30	30	28	25	4.57	0.50	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 สื่อ สร้างสรรค์อารยธรรม เมืองฟ้าแดด								
สาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	5	4.60	0.55	มากที่สุด
เนื้อหา	4	5	5	3	5	4.40	0.89	มาก
กิจกรรมการเรียนการสอน	3	5	4	4	5	4.20	0.84	มาก
สื่อการเรียนการสอน	3	5	4	4	5	4.20	0.84	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3	5	3	5	5	4.20	1.10	มาก
รวม	21	30	26	25	30	4.40	0.77	มาก
รวมทุกแผน	162	210	196	193	199	4.57	0.59	มากที่สุด
โดยภาพรวม	221	275	255	259	262	4.54	0.59	มากที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตาราง 25 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์
ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ความสำคัญและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9. เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. เนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 26 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	+1	+1	0	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
3	+1	0	+1	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
5	0	+1	+1	0	+1	0.6	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
8	+1	0	+1	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
11	0	+1	+1	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
13	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
14	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
15	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
16	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
17	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
18	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
19	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
20	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
21	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
22	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
23	+1	0	+1	0	+1	0.6	สอดคล้อง
24	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
25	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
26	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
27	+1	0	0	+1	+1	0.6	สอดคล้อง
28	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
29	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
30	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
31	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
32	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
33	0	+1	+1	0	+1	0.6	สอดคล้อง
34	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
35	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
36	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
37	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
38	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
39	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
40	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
41	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
42	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
43	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
44	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
45	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
46	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
47	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
48	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
49	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
50	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตาราง 27 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้วิธีของ Lovett (r_{cc})
ของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

ข้อที่	ค่า ความยาก (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (B)	ผลการ พิจารณา	ใช้เป็น ข้อสอบจริง ข้อที่	ข้อที่	ค่า ความยาก (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (B)	ผลการ พิจารณา	ใช้เป็น ข้อสอบจริง ข้อที่
1	0.69	0.38	ใช้ได้		26	0.64	0.29	ใช้ได้	21
2	0.64	0.29	ใช้ได้	1	27	0.62	0.24	ใช้ได้	
3	0.74	0.48	ใช้ได้	2	28	0.69	0.38	ใช้ได้	22
4	0.74	0.48	ใช้ได้	3	29	0.64	0.29	ใช้ได้	23
5	0.62	0.24	ใช้ได้	4	30	0.67	0.33	ใช้ได้	24
6	0.67	0.33	ใช้ได้	5	31	0.62	0.24	ใช้ได้	25
7	0.62	0.24	ใช้ได้		32	0.64	0.29	ใช้ได้	26
8	0.62	0.24	ใช้ได้	6	33	0.62	0.24	ใช้ได้	
9	0.69	0.38	ใช้ได้	7	34	0.62	0.24	ใช้ได้	27
10	0.71	0.43	ใช้ได้	8	35	0.62	0.24	ใช้ได้	28
11	0.69	0.38	ใช้ได้	9	36	0.67	0.33	ใช้ได้	29
12	0.67	0.33	ใช้ได้	10	37	0.64	0.29	ใช้ได้	30
13	0.67	0.33	ใช้ได้	11	38	0.62	0.24	ใช้ได้	
14	0.67	0.33	ใช้ได้	12	39	0.69	0.38	ใช้ได้	31
15	0.62	0.24	ใช้ได้		40	0.64	0.29	ใช้ได้	32
16	0.64	0.29	ใช้ได้	13	41	0.62	0.24	ใช้ได้	33
17	0.64	0.29	ใช้ได้	14	42	0.69	0.38	ใช้ได้	34
18	0.62	0.24	ใช้ได้		43	0.64	0.29	ใช้ได้	35
19	0.67	0.33	ใช้ได้	15	44	0.62	0.24	ใช้ได้	
20	0.74	0.48	ใช้ได้	16	45	0.64	0.29	ใช้ได้	36
21	0.76	0.52	ใช้ได้	17	46	0.62	0.24	ใช้ได้	
22	0.67	0.33	ใช้ได้	18	47	0.64	0.29	ใช้ได้	37
23	0.62	0.24	ใช้ได้		48	0.67	0.33	ใช้ได้	38
24	0.64	0.29	ใช้ได้	19	49	0.64	0.29	ใช้ได้	39
25	0.67	0.33	ใช้ได้	20	50	0.71	0.43	ใช้ได้	40

ตาราง 28 Out put ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.929	40

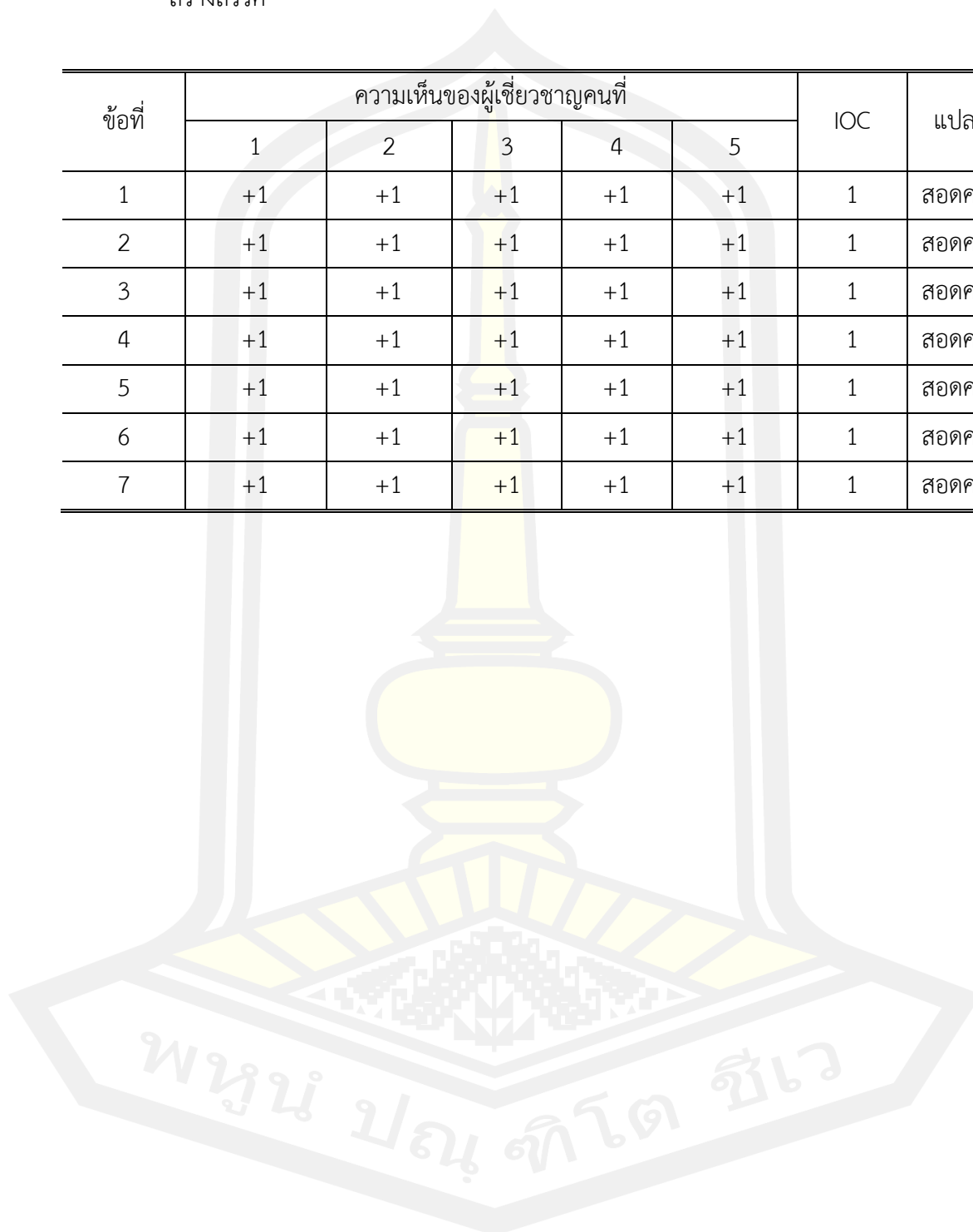
ตาราง 29 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
11	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
13	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
14	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
15	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
16	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตาราง 30 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์
สร้างสรรค์

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตาราง 31 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
11	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
13	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
14	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
15	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
16	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
17	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
18	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
19	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
20	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

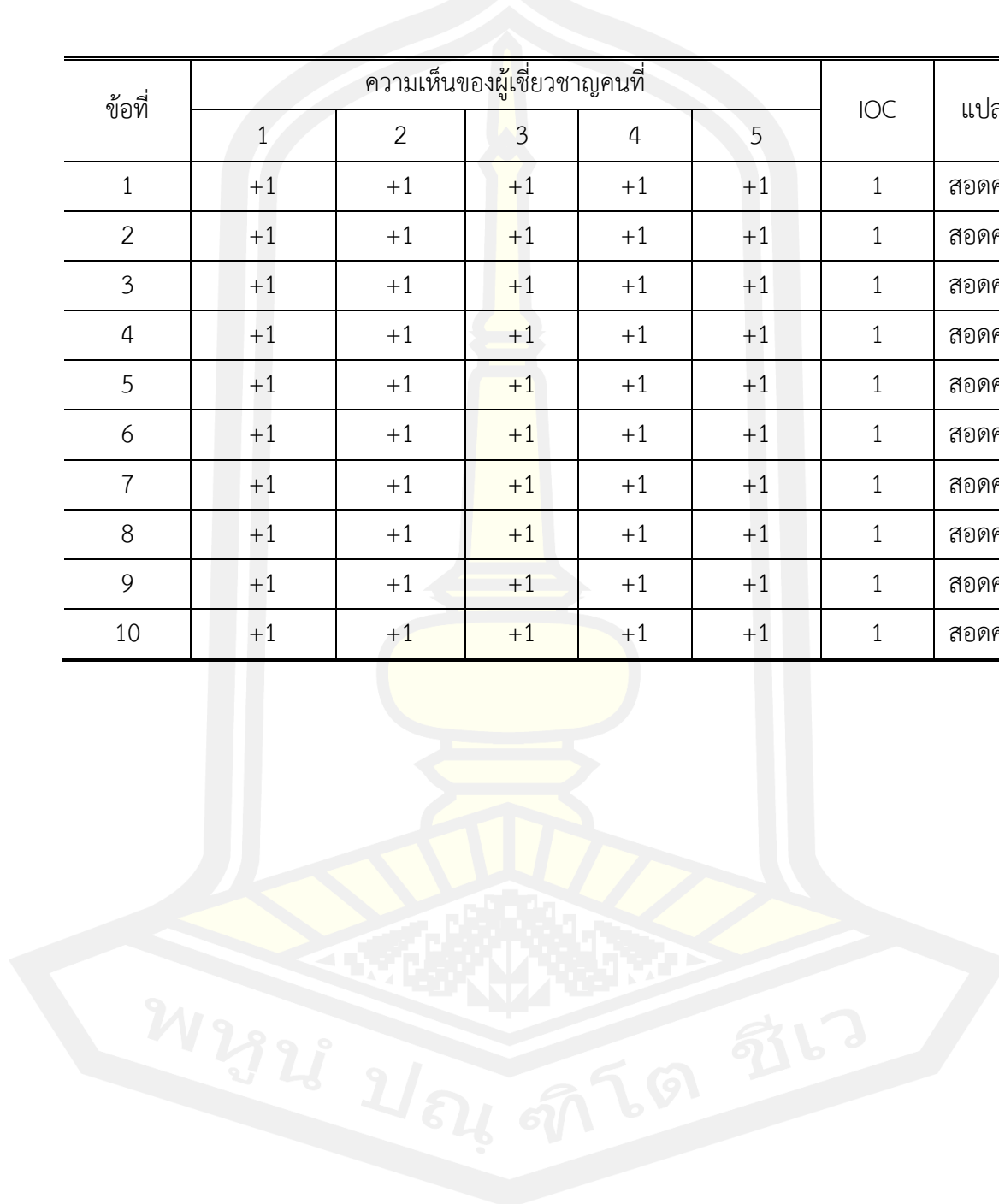
ตาราง 32 Out put ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.842	20

ตาราง 33 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10	+1	+1	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตาราง 34 Out put ผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาภาหสินธุ์

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR 1	35.2619	61.076	.753	.615	.865
VAR 2	35.0952	65.113	.540	.474	.879
VAR 3	35.4286	59.568	.757	.645	.864
VAR 4	35.4286	57.617	.722	.715	.866
VAR 5	35.4762	63.280	.558	.500	.878
VAR 6	35.0476	66.729	.474	.323	.883
VAR 7	35.7143	57.429	.798	.721	.860
VAR 8	35.1190	65.181	.599	.471	.876
VAR 9	35.1429	66.516	.416	.361	.888
VAR 10	35.4286	63.666	.566	.421	.878

ตาราง 35 Out put ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า
วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาภาหสินธุ์

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.885	10

ตาราง 36 Out put ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ในระยชนำร่อง

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Pre	42	46	90	67.88	12.593
Pos	42	69	88	79.76	4.933
Valid N (listwise)	42				

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre	67.88	42	12.593	1.943
	Pos	79.76	42	4.933	.761

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pre & Pos	42	.267	.087

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre - Pos	-11.881	12.236	1.888	-15.694	-8.068	-6.293	41	.000

ตาราง 37 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

นักเรียน คนที่	แบบวัดความรู้ (10)	แผนที่ 1 ใบงานที่ 1 (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 1 (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 2 (10)	รวม (50)
1	9	9	10	10	38
2	10	10	10	9	39
3	8	10	8	10	36
4	8	9	9	8	34
5	8	8	10	8	34
6	10	9	10	10	39
7	8	10	8	8	34
8	10	9	9	10	38
9	10	10	9	9	38
10	10	9	9	9	37
11	8	10	10	10	38
12	10	8	8	8	34
13	9	10	10	8	37
14	9	8	10	9	36
15	8	9	10	10	37
16	10	8	9	10	37
17	8	8	10	9	35
18	10	10	10	9	39
19	10	9	10	10	39
20	9	9	8	10	36
21	9	10	10	8	37
22	10	9	10	8	37
23	8	9	10	8	35
24	10	10	9	10	39
25	8	10	10	10	38
26	8	10	8	10	36

ตาราง 37 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบวัดความรู้ (10)	แผนที่ 1 ใบงานที่ 1 (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 1 (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 2 (10)	รวม (50)
27	9	10	10	8	37
28	10	10	9	10	39
29	10	10	8	8	36
30	10	10	10	8	38
31	10	10	8	10	38
32	8	9	9	8	34
33	10	10	10	10	40
34	10	10	8	10	38
35	9	8	8	8	33
36	10	9	10	10	39
37	10	10	10	8	38
38	9	9	8	10	36
39	9	10	9	8	36
40	10	10	9	10	39
41	10	10	8	8	36
42	9	9	8	10	36
รวม	388	394	386	382	1,550
เฉลี่ย	9.24	9.38	9.19	9.10	36.90
S.D.	0.84	0.72	0.85	0.92	1.74

ตาราง 38 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบ วัดความรู้ เรื่อง นาฏย ศัพท์และ ภาษาท่า (10)	แบบประเมิน ความสามารถ การปฏิบัติทำ นาฏยศัพท์ (4)	แผน ที่ 1 ใบงาน ที่ 1 (10)	แบบประเมิน การออกแบบ ท่าทาง ประกอบเพลง ขอฟ้า แสนไกล (8)	แบบประเมิน ความสามารถ การปฏิบัติ ภาษาท่า (6)	แผน ที่ 2 ใบงาน ที่ 1 (8)	แบบประเมิน ความสามารถ การปฏิบัติ นาฏศิลป์ อีสาน (6)	รวม (52)
25	9	4	4	6	5	7	6	41
26	9	4	4	7	6	6	5	41
27	8	3	3	6	6	7	5	38
28	9	3	3	8	6	8	6	43
29	7	3	3	8	6	7	5	39
30	8	4	4	7	6	7	6	42
31	9	4	4	6	6	8	6	43
32	9	4	4	7	6	7	5	42
33	9	3	3	8	5	8	5	41
34	8	3	3	8	6	7	5	40
35	6	4	4	8	5	6	5	38
36	8	4	4	7	5	6	5	39
37	9	4	4	7	5	7	6	42
38	9	2	2	6	6	8	6	39
39	9	3	3	7	6	7	6	41
40	5	3	3	7	6	8	6	38
41	6	4	4	6	5	6	6	37
42	9	4	4	8	5	7	6	43
รวม	341	140	140	283	232	297	228	1,661
เฉลี่ย	8.12	3.33	3.33	6.74	5.52	7.07	5.43	77.26
S.D.	1.18	0.71	0.71	0.93	0.50	0.67	0.62	2.29

ตาราง 39 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์

นักเรียน คนที่	แผนที่ 1 ใบงานที่ 1 (10)	แบบทดสอบวัด ความรู้ เรื่อง องค์ประกอบ ของนาฏศิลป์ (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 1 (8)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 2 (6)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 3 (6)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (55)
1	10	10	8	6	5	14	53
2	10	10	7	6	6	15	54
3	9	10	8	6	6	15	54
4	8	10	8	6	6	15	53
5	10	10	7	5	6	14	52
6	8	9	7	6	6	14	50
7	10	9	8	6	5	14	52
8	10	10	7	6	5	15	53
9	8	8	8	6	5	15	50
10	9	10	7	5	5	15	51
11	10	8	7	6	5	13	49
12	10	10	7	6	6	12	51
13	9	9	8	5	6	14	51
14	10	8	7	5	5	15	50
15	10	10	8	5	6	15	54
16	10	8	8	6	5	15	52
17	10	9	8	5	5	14	51
18	9	8	8	6	6	15	52
19	10	10	8	6	4	14	52
20	10	9	8	6	5	14	52
21	9	10	7	6	6	14	52
22	8	8	7	6	6	14	49
23	9	10	8	5	4	15	51
24	10	8	8	6	5	15	52
25	10	10	7	5	6	14	52

ตาราง 39 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แผนที่ 1 ใบงานที่ 1 (10)	แบบทดสอบวัด ความรู้ เรื่อง องค์ประกอบ ของนาฏศิลป์ (10)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 1 (8)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 2 (6)	แผนที่ 2 ใบงานที่ 3 (6)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (55)
26	9	10	8	6	5	14	52
27	10	8	7	6	5	15	51
28	10	10	8	6	6	14	54
29	10	10	7	5	6	15	53
30	8	8	8	5	5	15	49
31	9	10	7	6	6	14	52
32	9	10	8	6	6	15	54
33	9	8	8	6	5	15	51
34	10	10	7	6	5	15	53
35	9	9	8	5	5	15	51
36	10	9	8	5	5	13	50
37	9	10	7	5	6	13	50
38	10	8	8	6	5	15	52
39	10	10	8	6	6	14	54
40	8	9	8	6	6	14	51
41	10	10	8	5	6	14	53
42	10	8	8	5	4	15	50
รวม	396	388	320	237	227	604	2,172
เฉลี่ย	9.43	9.24	7.62	5.64	5.40	14.38	101.02
S.D.	0.74	0.88	0.49	0.48	0.63	0.73	323.34

ตาราง 40 คะแนนระหว่างเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด

นักเรียนคนที่	ใบงานที่ 1 (6)	แบบประเมินทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ (9)	รวม (15)
1	4	7	11
2	5	8	13
3	6	9	15
4	6	9	15
5	5	8	13
6	5	8	13
7	4	9	13
8	6	8	14
9	6	8	14
10	5	8	13
11	5	7	12
12	6	8	14
13	6	9	15
14	5	8	13
15	5	8	13
16	5	8	13
17	5	8	13
18	6	8	14
19	5	9	14
20	5	8	13
21	4	7	11
22	4	7	11
23	4	8	12
24	6	9	15
25	6	8	14

ตาราง 40 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ใบงานที่ 1 (6)	แบบประเมินทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ (9)	รวม (15)
27	5	7	12
28	6	8	14
29	5	8	13
30	4	7	11
31	6	8	14
32	6	8	14
33	4	8	12
34	5	8	13
35	4	8	12
36	4	7	11
37	4	7	11
38	5	8	13
39	6	9	15
40	6	8	14
41	6	9	15
42	4	8	12
รวม	215	337	552
เฉลี่ย	5.12	8.02	13.14
S.D.	0.79	0.64	1.26

ตาราง 41 สรุปคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเรียนทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้

นักเรียน คนที่	หน่วย การเรียนรู้ที่ 1 (50)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 2 (52)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 3 (55)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 4 (15)	รวม (172)
1	38	39	53	11	141
2	39	35	54	13	141
3	36	40	54	15	145
4	34	38	53	15	140
5	34	40	52	13	139
6	39	36	50	13	138
7	34	38	52	13	137
8	38	39	53	14	144
9	38	35	50	14	137
10	37	40	51	13	141
11	38	40	49	12	139
12	34	40	51	14	139
13	37	36	51	15	139
14	36	39	50	13	138
15	37	38	54	13	142
16	37	40	52	13	142
17	35	34	51	13	133
18	39	40	52	14	145
19	39	45	52	14	150
20	36	42	52	13	143
21	37	40	52	11	140
22	37	40	49	11	137
23	35	40	51	12	138
24	39	40	52	15	146

ตาราง 41 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	หน่วย การเรียนรู้ที่ 1 (50)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 2 (52)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 3 (55)	หน่วย การเรียนรู้ที่ 4 (15)	รวม (172)
25	38	41	52	14	145
26	36	41	52	15	144
27	37	38	51	12	138
28	39	43	54	14	150
29	36	39	53	13	141
30	38	42	49	11	140
31	38	43	52	14	147
32	34	42	54	14	144
33	40	41	51	12	144
34	38	40	53	13	144
35	33	38	51	12	134
36	39	39	50	11	139
37	38	42	50	11	141
38	36	39	52	13	140
39	36	41	54	15	146
40	39	38	51	14	142
41	36	37	53	15	141
42	36	43	50	12	141
รวม	1,550	1,661	2,172	552	5,935
เฉลี่ย	36.90	39.55	51.71	13.14	141.31
S.D.	1.76	2.32	1.45	1.28	3.71

ตาราง 42 ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)
1	28	37
2	29	33
3	30	35
4	27	38
5	23	34
6	25	35
7	24	31
8	16	36
9	17	37
10	22	39
11	19	36
12	15	38
13	20	38
14	17	32
15	21	38
16	19	30
17	18	35
18	18	39
19	15	36
20	15	36
21	24	39
22	21	30
23	23	37
24	18	36
25	18	36

ตาราง 42 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)
26	11	35
27	17	29
28	16	36
29	18	29
30	21	38
31	28	38
32	29	37
33	24	26
34	14	37
35	16	38
36	21	37
37	25	36
38	24	34
39	19	38
40	12	36
41	24	33
42	21	38
รวม	862	1,486
เฉลี่ย	20.52	35.38
S.D.	4.78	3.10

ตาราง 43 ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะ
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบวัด ความรู้ทางนาฏศิลป์ (40)	แบบประเมิน ความสามารถพื้นฐาน ทางนาฏศิลป์ (16)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (71)	ระดับคุณภาพ
1	37	14	14	65	มากที่สุด
2	33	13	15	61	มากที่สุด
3	35	16	15	66	มากที่สุด
4	38	15	15	68	มากที่สุด
5	34	14	14	62	มากที่สุด
6	35	13	14	62	มากที่สุด
7	31	14	14	59	มาก
8	36	14	15	65	มากที่สุด
9	37	13	15	65	มากที่สุด
10	39	14	15	68	มากที่สุด
11	36	15	13	64	มากที่สุด
12	38	14	12	64	มากที่สุด
13	38	13	14	65	มากที่สุด
14	32	13	15	60	มาก
15	38	13	15	66	มากที่สุด
16	30	15	15	60	มาก
17	35	12	14	61	มากที่สุด
18	39	14	15	68	มากที่สุด
19	36	16	14	66	มากที่สุด
20	36	15	14	65	มากที่สุด
21	39	13	14	66	มากที่สุด
22	30	15	14	59	มาก

ตาราง 43 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบทดสอบวัด ความรู้ทางนาฏศิลป์ (40)	แบบประเมิน ความสามารถพื้นฐาน ทางนาฏศิลป์ (16)	แบบประเมิน ความสามารถในการ ออกแบบนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ (15)	รวม (71)	ระดับคุณภาพ
23	37	15	15	67	มากที่สุด
24	36	13	15	64	มากที่สุด
25	36	15	14	65	มากที่สุด
26	35	15	14	64	มากที่สุด
27	29	14	15	58	มาก
28	36	15	14	65	มากที่สุด
29	29	14	15	58	มาก
30	38	16	15	69	มากที่สุด
31	38	16	14	68	มากที่สุด
32	37	15	15	67	มากที่สุด
33	26	13	15	54	มาก
34	37	14	15	66	มากที่สุด
35	38	14	15	67	มากที่สุด
36	37	14	13	64	มากที่สุด
37	36	15	13	64	มากที่สุด
38	34	14	15	63	มากที่สุด
39	38	15	14	67	มากที่สุด
40	36	15	14	65	มากที่สุด
41	33	15	14	62	มากที่สุด
42	38	15	15	68	มากที่สุด
รวม	1,486	600	604	2,690	
เฉลี่ย	35.38	14.29	14.38	64.05	มากที่สุด
S.D.	3.10	0.99	0.73	3.33	

ตาราง 44 Out put ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre	73.55	42	10.008	1.544
	Pos	85.43	42	5.756	.888

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pre & Pos	42	.544	.000

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre - Pos	-11.88	8.402	1.296	-14.499	-9.263	-9.164	41	.000

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Pre	42	50	88	73.55	10.008
Pos	42	68	95	85.43	5.756
Valid N (listwise)	42				

ภาคผนวก ง

หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

พหุบัณฑิตวิทยา

หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

Additional Course on Creative Thai Dramatic Art Skills and Appreciation of the
Values of Thai Culture for Grade 7 Students under the Secondary Educational
Service Area Office Kalasin

โดย

จิรณัฐกร เปาริสารคุณกร

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเอง ในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติหรือการแสดงออกต่าง ๆ ทั้งทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ อันเป็นพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาผ่านกระบวนการของนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและธรรมชาติ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพอันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติอันเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมด้านจิตพิสัยแฝงอยู่ในตัวของบุคคล

2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาใช้เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน 2) ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ และ 3) การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

3. เป็นหลักสูตรที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุงและบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก
2. ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 3) ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญ
3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย อันเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัยบูรณาการร่วมกับกระบวนการสอนในองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น

เนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาหลักสูตรทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของพื้นฐานทางนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกิดเป็นสิ่งใหม่จากความคิด ประสบการณ์ของผู้สร้างงานที่แสดงออกและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชม ประกอบด้วย

1. ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ และองค์ประกอบของนาฏศิลป์
2. ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน
3. ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์ ได้แก่ การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการนำเสนอแนวคิดใหม่

ทั้งนี้ได้บูรณาการคุณลักษณะการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การสร้างจิตสำนึกในการทวงแค้นและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีไทย ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายตลอดจนแสดงออกอย่างเหมาะสมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยไม่มี ความขัดแย้งกับ ประกอบด้วย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ

วิธีการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ 5 วิธี คือ วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบปฏิบัติ วิธีสอนแบบสาธิตและปฏิบัติไปพร้อมกัน วิธีสอนแบบงานมอบ และวิธีสอนแบบการดูงาน

2. รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้ปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของท่าทำให้แก่นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

3. กิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ใช้กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม และขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย

การประเมินผล

1. การประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 การวัดและประเมินผลด้านความรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

1.2 การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบประเมินชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบประเมินรายบุคคล

1.3 การวัดและประเมินผลด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์อันสะท้อนถึงความชำนาญ ใช้เครื่องมือวัด แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบประเมินชนิดมีโครงสร้าง (Structured Observation) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale)

2. การวัดและการประเมินผลการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ

คู่มือหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ตอนที่ 1 คำชี้แจงสำหรับการจัดการเรียนการสอน

1. การเตรียมการสำหรับผู้สอน

- 1.1 ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจน
- 1.2 จัดเตรียมเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผล
- 1.3 ศึกษาเครื่องมือและวิธีวัดและประเมินผล
- 1.4 จัดสถานที่และบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเกิดความรู้สึก

ผ่อนคลาย

2. การจัดการเรียนรู้

2.1 ผู้สอนชี้แจงถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติตนให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจ

2.2 นักเรียนทำการประเมินด้วยแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

2.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้เพื่อปรับตัวให้พร้อม โดยการสำรวจตนเอง รู้ข้อจำกัดของตนเอง ให้นักเรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม พิจารณาบทบาทของนาฏศิลป์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์การแสดง กำหนดความคิดหลักและประมวลข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ หมายถึง กระบวนการสนองตอบภายใต้การควบคุม โดยผู้สอนสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้นักเรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้น นักเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์ โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องของทำร่าให้นักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติทักษะย่อยนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่ตนต้องการสื่อ

โดยออกแบบผลงานตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ร้อยเรียงให้เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง หมายถึง กระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทั้งมิติผู้สร้างงานและมิติผู้ร่วมงาน เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงพร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในตอนที่ 8 ของคู่มือหลักสูตร

3. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคเหนือ ประกอบด้วย

3.1 การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร เป็นการประเมินคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย (ดังตอนที่ 7 ของคู่มือหลักสูตร)

3.2 การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 การประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

3.3.2 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

3.3.3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.3.4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 2 คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม		
รหัสวิชา.....	ชื่อวิชา ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 1	เวลา 20 ชั่วโมง
<p>ศึกษา เรียนรู้ เกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาใช้เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน 2) ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ และ 3) การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย</p> <p>โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง</p> <p>และบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย</p> <p>เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบ เข้าใจและรู้จักตนเองศักยภาพของตนเองในด้านนาฏศิลป์ อารมณ์และความรู้สึก ส่งเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2) ด้านความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 3) ด้านความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย</p>		
<p>ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 2. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 3. นักเรียนมีความสามารถในการออกแบบการแสดงด้วยทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ 4. นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย 		
<p>รวม 4 ผลการเรียนรู้</p>		

โครงสร้างรายวิชา

ลำดับ	ชื่อหน่วยและเนื้อหา	ชั่วโมง	คะแนน			รวม
			(K)	(P)	(A)	
1	นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย					
	1.1 นาฏศิลป์ไทยนั้นสำคัญไฉน	1	20			20
	1.2 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย	1	10	10		20
2	พื้นฐานทักษะทางนาฏศิลป์					
	2.1 นาฏยศัพท์ ภาษาท่า	3	10	28		38
	2.2 ครั้นครงนาฏศิลป์อีสาน	4	8	6		14
3	นาฏศิลป์สร้างสรรค์					
	3.1 องค์ประกอบของนาฏศิลป์	1	20			20
	3.2 สร้างสรรค์นาฏยบันเทิง	7		35		35
4	สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด					
	4.1 สื่อสร้างสรรค์อารยธรรมเมืองฟ้าแดด	2	6	9		15
	รวมทุกหน่วย	19	74	88	10	162
	ทดสอบหลังเรียน	1	40			40
	รวม	20	114	88		202

ตอนที่ 3 นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ หมายถึง ทักษะทางศิลปะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่างแล้วนำมาพัฒนาโดยผ่านกระบวนการของพื้นฐานทางนาฏศิลป์ การเลียนแบบ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว โดยไม่ยึดติดไปกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกิดเป็นสิ่งใหม่จากความคิด ประสบการณ์ของผู้สร้างงานที่แสดงออกและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชม

ความรู้ทางนาฏศิลป์ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ องค์ประกอบของนาฏศิลป์

ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน

ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของทักษะด้านความชำนาญเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์ได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วอย่างถูกต้องแล้วสามารถนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์ผ่านผลงานที่แสดงถึงอัตลักษณ์และแนวคิดของตนเองได้

พหุ ประถมศึกษา

ตอนที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์นั้นสำคัญไฉน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

วิชา ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1

เวลา 1 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

นาฏศิลป์มีความสำคัญที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และความมีอารยธรรมของชาติ ทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึก พัฒนาในด้านสังคมที่ช่วยให้รู้จักการทำงานร่วมกันและสามารถยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยกล่อมเกลาและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 รู้และเข้าใจความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทยได้ (K)
- 2.2 อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยได้ (K)
- 2.3 เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย (A)

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย
- 3.2 ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม

1. ครูกล่าวทักทายและสร้างแรงกระตุ้นความสนใจนักเรียน โดยซักถามเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียน
2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูและนักเรียนร่วมสนทนาเกี่ยวกับคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ

1. ครูแจกแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยให้นักเรียน

2. ครูอธิบายคำชี้แจงการทำแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยให้นักเรียน เพื่อเป็นการประเมินก่อนเรียน

3. ให้นักเรียนลงมือทำแบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย เสร็จแล้วส่งคืนครู

ขั้นที่ 3 ชั้นแสดงออกอย่างชำนาญ

1. ครูตั้งคำถามชวนคิดโดยสุ่มให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) ความหมายของ นาฏศิลป์ 2) ที่มาของนาฏศิลป์ไทย 3) ความสำคัญและ 4) ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย คนละ

1 ความเห็น แล้วครูเขียนความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนไว้บนกระดาน

2. ครูแจกใบความรู้ที่เกี่ยวกับความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย ความสำคัญและ ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยให้กับนักเรียน

3. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่แจกให้และเปิดสื่อการสอนประกอบ

4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ ความสำคัญและ ประโยชน์ และกระตุ้นความคิดเห็นที่นักเรียนได้เสนอไว้ข้างต้นบนกระดานว่าตรงกับใบความรู้ที่แจก หรือไม่ หากเกิดข้อแตกต่างให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้วิเคราะห์ตามความคิดเห็นนั้นร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ชั้นสร้างสรรค์การออกแบบ

1. ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนอธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ ลงในใบงาน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นให้ได้มากที่สุด

2. เมื่อทำใบงานที่ 1 เสร็จแล้วให้นักเรียนรวบรวมส่งคืนครูผู้สอน

ขั้นที่ 5 ชั้นประเมินและปรับปรุง

1. ครูแจกแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทยให้กับ นักเรียน

2. เมื่อทำแบบทดสอบวัดความรู้เสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนสลับกันตรวจกระดาษคำตอบ กับนักเรียนที่นั่งแถวข้างๆ ทำการตรวจด้วยปากกาสีแดง จากนั้นครูเฉลยแบบทดสอบทีละข้อจนครบ

3. ให้นักเรียนที่เป็นคนตรวจเขียนสรุปคะแนนที่หัวกระดาษคำตอบ พร้อมลงลายมือชื่อ ผู้ตรวจ จากนั้นครูบันทึกคะแนนโดยเรียกตามลำดับเลขที่ของนักเรียนซึ่งผู้ตรวจกระดาษคำตอบจะเป็นผู้บอกคะแนนแก่ครูผู้สอน

5.สื่อการเรียนการสอน

5.1 ใบความรู้

5.2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

5.3 ใบงาน

5.4 แบบทดสอบวัดความรู้

5.5 แบบประเมินใบงาน

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. รู้และเข้าใจความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย	ตรวจแบบทดสอบวัดความรู้	- แบบทดสอบวัดความรู้ - แบบบันทึกคะแนน	ร้อยละ 80
2. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย	ตรวจแบบทดสอบวัดความรู้	- แบบทดสอบวัดความรู้ - แบบบันทึกคะแนน	ร้อยละ 80
	ตรวจใบงานที่ 1	- ใบงานที่ 1 - แบบประเมินใบงาน	ร้อยละ 80
3. เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย	ตรวจใบงานที่ 1	- ใบงานที่ 1 - แบบประเมินใบงาน	ร้อยละ 80

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 นาฏศิลป์ชั้นสำคัญ

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

.....

.....

ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้(K)

.....

.....

ด้านทักษะกระบวนการ (P)

.....

.....

ด้านคุณลักษณะ (A)

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(.....)

..... / /

ใบความรู้ นาฏศิลป์นั้นสำคัญไฉน

นาฏศิลป์คืออะไร?

นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นสะท้อนให้เห็นลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้กล่าวถึงมูลเหตุของการฟ้อนรำไว้ว่า

“สาเหตุแห่งการฟ้อนรำนั้น เกิดแต่วิสัยสัตว์เมื่อเวทนาเสวยอารมณ์ จะเป็นสุขเวทนาหรือทุกข์เวทนาจก็ตาม ถ้าเสวยอารมณ์แรงกล้าไม่กลั้นไว้ได้ก็แล่นออกมาเป็นกิริยาให้ปรากฏ นับเป็นขั้นต้นของการฟ้อนรำ อีกขั้นหนึ่งเกิดแต่คนทั้งหลายรู้ความหมายของกิริยานั้น ๆ ก็ใช้กิริยานั้นเช่นภาษาอันหนึ่ง เมื่อประสงค์แสดงให้ปรากฏแก่ผู้อื่นโดยจริงใจก็ดี หรือโดยมายา เช่นในเวลาเล่นหัวก็ดี ก็แสดงกิริยาอันนั้นเป็นเครื่องหมายแสดงอารมณ์อย่างนั้น จึงเกิดแบบแผนท่าทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นต้นกระบวนฟ้อนรำขึ้น นับเป็นขั้นที่สอง ต่อมาเกิดมีผู้ฉลาดเลือกเอาการทำทางซึ่งแสดงอารมณ์ต่าง ๆ นั้นมาเรียบเรียงสอดคล้องติดต่อกันเป็นกระบวนฟ้อนรำให้เห็นงามก็ต้องตาติดใจคน จึงเกิดเป็นกระบวนฟ้อนรำขึ้น นับเป็นขั้นที่สาม ความเช่่นกล่าวมานี้เป็นสามัญแก่มนุษย์ทั้งปวงทั่วทุกชาติทุกภาษา จึงเกิดเป็นประเพณีการฟ้อนรำตามกระบวนซึ่งพวกของตนเห็นว่างามด้วยกันทุกประเทศ”(ดำรงราชานุภาพ. 2546 : 11)

นาฏศิลป์ที่เกิดจากพัฒนาการดังกล่าวได้มีบทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการร้อยเรียงเนื้อหาและรสนิยมตามบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ ถือได้ว่านาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) มาในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ (นราพงษ์ จรัสศรี. 2548 : 2)

ความหมายของนาฏศิลป์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 575-576) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

นาฏ, นาฏ-(นาต,นาตตะ-,นาตตะ-) น. นางละคร,นางฟ้อนรำ ใช้ประกอบกับคำอื่น หมายความว่า หญิงสาวสวย เช่น นางนาฏ นุชนาฏ

นาฏกรรม (นาตตะกำ) น. การละคร, การฟ้อนรำ, งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่าหรือการแสดงที่ประกอบกันขึ้นเป็นเรื่องราวและหมายความถึงการแสดงโดยวิธีใช้ด้วย

นาฏดนตรี (นาตตะดนตรี) น. ลิเก

นาฏศิลป์ (นาตตะสิน) น. ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

นาฏกะ (นาตะกะ,นาตตะกะ) น. ผู้พ้อนรำ

นาฏย- (นาตตะยะ) ว. เกี่ยวกับการพ้อนรำ, เกี่ยวกับการแสดงละคร

ความหมายของนาฏศิลป์ตามแนวคิดนักวิชาการ

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 13) ได้อธิบายความหมายของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์และนาฏยศิลป์ หมายถึง ศิลปะการพ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำ รำ เต้นและอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว รวมทั้งละครรำ โขน หนังใหญ่ ฯลฯ ปัจจุบันมักมีคนคิดชื่อใหม่ให้ดูทันสมัยคือ นาฏกรรม สังคีตศิลป์ วิพิธทัศน์ และศิลปะการแสดง ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันเพราะเป็นคำที่ครอบคลุมศิลปะแห่งการร้อง รำ และการบรรเลงดนตรี

สุนนมาลย์ นิมเนติพันธ์ (2543 : 16) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์ไทยว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการร่ายรำด้วยความประณีตงดงาม มีระเบียบแบบแผนตามที่นักปราชญ์ทางนาฏศิลป์ได้ประดิษฐ์ทำรำไว้ นาฏศิลป์มี 2 ชนิด คือ การแสดงที่เป็นเรื่อง คือ ละคร และการแสดงบทพ้อนรำที่เรียกว่า ระบำ

สุมิตร เทพวงษ์ (2541 : 19) ได้สรุปความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า นาฏศิลป์นั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาตั้งแต่อดีต เป็นการร้องรำทำเพลงเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจ นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบไปด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรีและนาฏศิลป์

เรณู โกศินานนท์ (2548 : 51) อธิบายความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการพ้อนรำอันเป็นพื้นฐานที่แสดงถึงอารยธรรม ความรุ่งเรืองของชาติ

อมรา กล้าเจริญ (2542 : 3) กล่าวว่า นาฏศิลป์ เป็นการพ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจง อันละเอียดอ่อน นอกจากนี้หมายถึงการพ้อนรำระบำแล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการพ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากนี้หมายถึงการพ้อนรำระบำแล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย มีความสำคัญในการแสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติและเป็นแหล่งรวมศิลปะประเภทต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน

กำเนิดของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์มีการสร้างสมมาอย่างยาวนานนับแต่โบราณ สามารถจำแนกสาเหตุของการเกิดนาฏศิลป์ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ

ตั้งที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้อธิบายไว้ข้างต้น ต่อมามนุษย์ได้ใช้กิริยาดังกล่าว เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จึงเกิดเป็นแบบแผนท่าทางที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ชัดเจนและคิดประดิษฐ์ เป็นท่าทางการแสดงโดยใช้ความรู้พื้นฐานทางนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะมาเป็นหลักคิด ในการสะท้อน ตัวตนของสังคม คติความเชื่อ สภาพแวดล้อม ทั้งการเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อากัปกิริยาของสัตว์ และท่าทางจากธรรมชาติ นำมาร้อยเรียงเป็นกระบวนการการแสดงที่สามารถสื่อความหมายด้วย ศิลปะแห่งการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

2. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ

ในสมัยโบราณมนุษย์ไม่มีความรู้เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ มนุษย์จึงเอาใจ ธรรมชาติโดยการประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงเพื่อให้ผีหรือเทพเจ้าพึงพอใจ โดยเริ่มจากการอธิษฐาน ด้วยคำธรรมดา ต่อมามีการเรียงร้อยถ้อยคำให้เกิดความไพเราะจนเกิดเป็นบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และเกิดการร้องและการบรรเลงดนตรีประกอบ มีการฟ้อน เต้นรำถวายแก่สิ่งที่ตนเคารพนับถือ ต่อมาเกิดการประดิษฐ์ให้เป็นศิลปะการแสดง ซึ่งนับว่าความเชื่อมีอิทธิพลต่อการกำเนิดการแสดงและ ท่าทางร่ายรำในทางนาฏศิลป์ไทย เช่น การรำบายศรีสู่ขวัญ การรำเทพประทับทรง การฟ้อนผีฟ้า การรำแกลมอ รำมะมั่วด รำดิงครกตึงสาก เป็นต้น

3. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่

ศิลปะการแสดงหลายอย่างเกิดขึ้นจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อนสภาพสังคม ของชุมชนนั้น ๆ ในแต่ละพื้นที่ การดำรงชีวิตของคนในสังคมส่งผ่านการแสดงในลักษณะความเป็นอยู่ อาทิ การแสดงที่เกี่ยวกับข้าว เช่น รำเกี่ยวข้าว เช็งทำนา รำเดินกำรำเคียว ด้านการประกอบอาชีพ เช่น การทอผ้าไหม การปั่นหม้อ เกิดเป็นการแสดงฟ้อนสาวไหม ระบายปั่นหม้อ ระบายเก็บใบชา ระบาย ร่อนแร่ ฯลฯ ตลอดจนวัฒนธรรมที่แสดงถึงการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้เกิดการรำถวาย พระพร การรำอวยพรต่าง ๆ

4. เกิดจากการรับอารยธรรมของชาติอื่น

สังคมมนุษย์เมื่ออยู่รวมกันจะมีระบบคิดสร้างอารยธรรมของกลุ่มตน กลุ่มใดที่มี อารยธรรมเข้มแข็งก็จะแผ่อิทธิพลไปยังกลุ่มอื่นและกลุ่มที่นั้น ๆ ก็จะได้รับเอาและผสมผสานเข้ากับ วัฒนธรรมของตนเอง เช่น การรับอารยธรรมอินเดียเข้ามาผสมผสานในแถบประเทศภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะเข้ามาผ่านทางพ่อค้า ผู้เผยแพรศาสนา เมื่อการชนชั้นปกครองยอมรับ วัฒนธรรมนั้นก็ย่อมส่งผลลงสู่ชุมชน นำไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนตามลำดับ เช่น คติความเชื่อเรื่องสมมติเทพ ที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตาร จึงเกิดขนบธรรมเนียม ประเพณีในราชสำนักแบบลัทธิฮินดู นำมาซึ่งหลักความเชื่อ ศาสนา ภาษาสันสกฤต วรรณคดีต่าง ๆ เช่น มหาकाพย์รามายณะและมหาภารตะของอินเดีย อันเป็นบ่อเกิดของนาฏศิลป์ไทยในเวลาต่อมา

ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าศิลปะแขนงอื่น ๆ โดยนักวิชาการได้สรุปความสำคัญของนาฏศิลป์ มีดังนี้

1. นาฏศิลป์แสดงความเป็นอารยประเทศ บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองดีก็ด้วย ประชาชนมีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสิ่งมีค่า เป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์โดยเฉพาะศิลปะการละคร มีความสำคัญสามารถกล่อมเกลาคิดใจโน้มน้าวอารมณ์ไปในทางที่ดี

2. นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ ประกอบด้วยศิลปะประเภทต่าง ๆ มาเกี่ยวข้อง สอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเขียน การก่อสร้าง การออกแบบ เครื่องแต่งกายและวรรณคดี ศิลปะแต่ละประเภทได้จัดทำกันด้วยความประณีตสุขุม

ประโยชน์ของการเรียนวิชานาฏศิลป์ช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาบุคลิกภาพ นาฏศิลป์ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกด้านการแสดง การทำจังหวะ การร้องเพลงอย่างเสรี แม้ว่าบางครั้งจะมีแบบแผน แต่ถ้าได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องก็สามารถเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกมาต่อหน้าสาธารณชนได้อย่างไม่เคอะเขิน

2. พัฒนาอารมณ์ การแสดงออกด้วยการร้องรำอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสมและทำโดยสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กเป็นคนร่าเริงและเปิดเผย บางครั้งจะสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้เป็นอย่างดี ถ้าได้ฝึกดนตรี-นาฏศิลป์อย่างถูกต้องตามวิธีสอน ซึ่งจะสามารถควบคุมจังหวะและลีลา การเดิน การกระโดด การใช้เสียงในการร้องเพลง ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ในที่สุด

3. พัฒนาสังคม เมื่อได้มีโอกาสแสดงออกร่วมกันกับผู้อื่นย่อมจะฝึกให้เด็กรู้ว่าเมื่อไรตนจะเป็นผู้นำกลุ่ม และเมื่อไรตนจะเป็นผู้ตามและควรจะทำตนอย่างไร จึงจะสามารถเข้าร่วมกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี การเรียนดนตรี นาฏศิลป์จะช่วยให้เด็กรู้จักการยอมรับความสามารถของผู้อื่นและพร้อมที่จะยอมรับผิดได้อย่างไรอย่างไม่กระดากอาย

4. พัฒนาเจตคติ นาฏศิลป์ช่วยให้อารมณ์และก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งซึ่งห้วงแห่ง ศิลปวัฒนธรรมของชาติดีขึ้น และเป็นการเพิ่มโอกาสที่ทำให้รู้จักศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย

ดังนั้น นาฏศิลป์มีความสำคัญที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และความมีอารยธรรมของชาติ ทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึก พัฒนาในด้านสังคมที่ช่วยให้รู้จักการทำงานร่วมกันและสามารถยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยกล่อมเกลายกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

สื่อการสอน

กำเนิดนาฏศิลป์

นาฏศิลป์มีการสร้างสมมาอย่างยาวนานนับแต่โบราณ เป็นลักษณะการแสดง
ออกทางสังคมที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นสามารถจำแนกสาเหตุของการเกิด
นาฏศิลป์ได้ 4 กลุ่ม

1. เกิดจากธรรมชาติ

การอ้อนวอนขอจากธรรมชาติพอฟันตกลงมา
ก็ดีใจกระโดดโลดเต้นมีความสุขในสิ่งที่เกิด
ขึ้น จนพัฒนาการแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจน
เกิดการแสดงการแห่ขบวนการจุดบั้งไฟขอ
ฟ้าขอฝน

2. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ

เกิดจากการหวั่นกลัว
ต่อภัยธรรมชาติและ
โรคภัย มนุษย์จึงเอา
ใจธรรมชาติด้วยการ
เคาะสัการเช่นสรวง
ผีและเทพให้ปกปัก
รักษาจึงเกิดการ
พัฒนาให้เป็นศิลปะ
การแสดง

3. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่

การแสดงหลายอย่างเกิดขึ้นจากวิถีชี
วิตความเป็นอยู่ วิถีวัฒนธรรมที่สะท้อนสังคม
นั้นๆ โดยผ่านการแสดง เช่น
ชุดเต้นกำรำเคียว

4. เกิดจากการรับวัฒนธรรม ของชาติอื่น

กลุ่มใดมีอายุธรรม
ที่เข้มแข็งก็จะแผ่
อิทธิพลไปยังกลุ่มอื่น
และกลุ่มอื่นๆก็จะรับ
เอาไปผสมผสานเข้า
กับวัฒนธรรมของ
ตน เช่น การแสดง
ไทยและอินเดีย การ
แสดง โขน

แบบประเมินใบงาน

- คำชี้แจง 1. ให้ครูผู้สอนศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อตรวจใบงานที่ 1 แล้วบันทึกคะแนนลงในช่องว่าง
2. แบบประเมินใบงานนี้ใช้เพื่อประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้
- 2.1 อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยได้ (K)
- 2.2 เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย (A)

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย		ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย		ความเรียบร้อย	รวม	สรุปผล	
		ความถูกต้องของเนื้อหา	ความหลากหลาย	ความถูกต้องของเนื้อหา	ความหลากหลาย			ผ่าน	ไม่ผ่าน
		2	2	2	2				

เกณฑ์ผ่านการประเมิน นักเรียนได้คะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80 คือ ได้คะแนน 8 คะแนนขึ้นไป
จึงจะผ่านเกณฑ์

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความถูกต้องของ เนื้อหา	เนื้อหาที่เขียนแสดงความ คิดเห็นถูกต้องตามด้านที่ กำหนดครบทุกข้อ	เนื้อหาที่เขียนแสดง ความคิดเห็นถูกต้องตาม ด้านที่กำหนดเป็นบางข้อ	เนื้อหาที่เขียนแสดง ความคิดเห็นไม่ตรง ตามด้านที่กำหนดให้
ความหลากหลาย	เขียนแสดงความคิดเห็นที่ มีความหลากหลาย มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ข้อ	เขียนแสดงความคิดเห็น ที่มีความหลากหลาย น้อยกว่า 3 ข้อ	เขียนแสดงความคิด เห็นไม่มีความ หลากหลาย/ซ้ำไปมา
ความเรียบร้อย	เขียนได้เรียบร้อย สวยงาม อ่านง่าย แสดงถึงความตั้งใจ	เขียนได้ค่อนข้าง เรียบร้อย	เขียนไม่ค่อนข้าง เรียบร้อย ขาดความตั้งใจ เท่าที่ควร

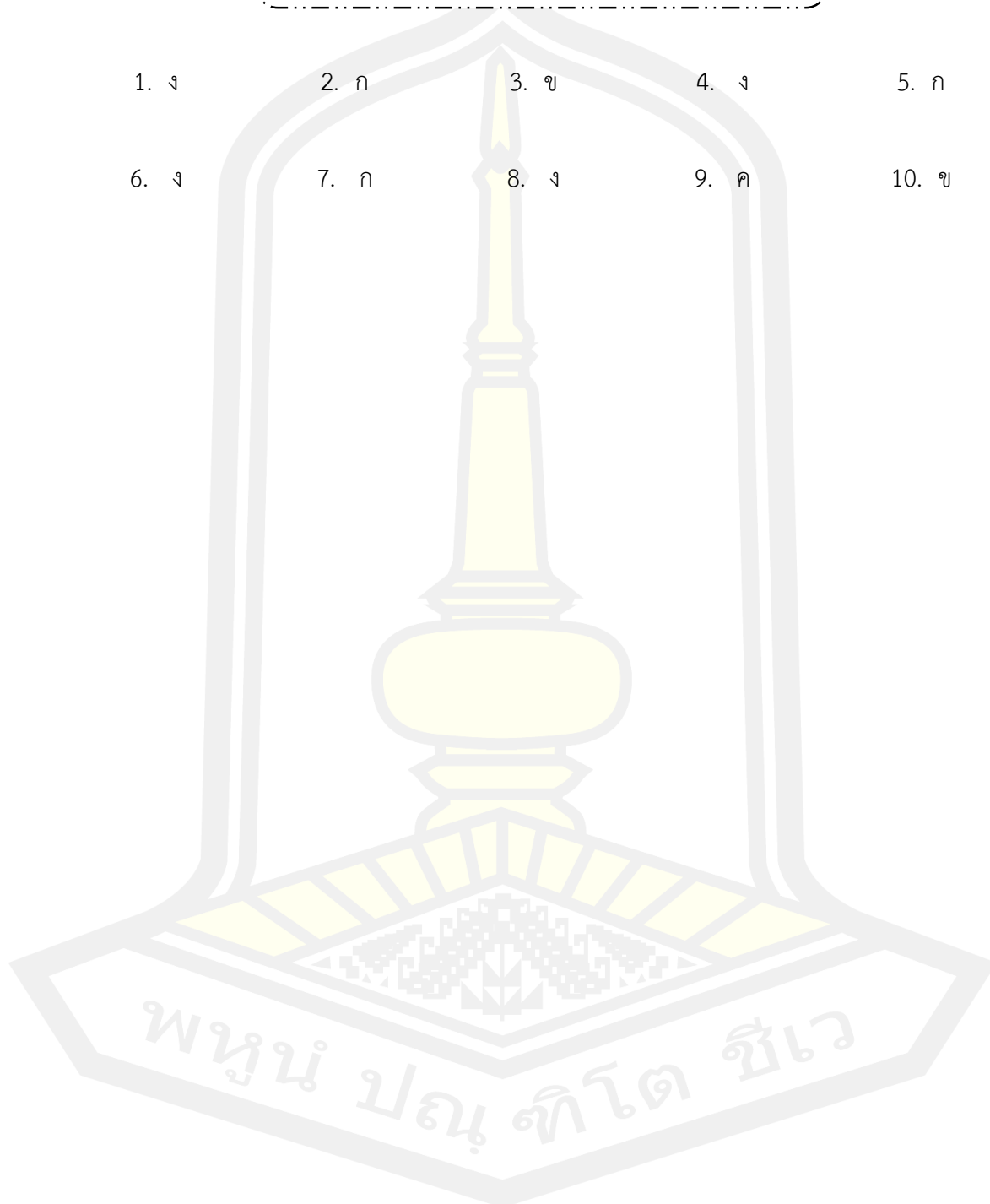
แบบทดสอบวัดความรู้
เรื่อง ความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดอธิบายความหมายของนาฏศิลป์ชัดเจนที่สุด?
 - ก. นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละคร
 - ข. นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ
 - ค. นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ
 - ง. นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติและเป็นแหล่งรวมศิลปะประเภทต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน
2. “เมื่อตีใจก็กระโดดโลดเต้น เสียใจก็โศกเศร้า ร้องไห้” เป็นต้นกำเนิดนาฏศิลป์ในกลุ่มใด?
 - ก. เกิดจากธรรมชาติ
 - ข. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ
 - ค. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่
 - ง. เกิดจากการรับอารยธรรมของชาติอื่น
3. เหตุใดนาฏศิลป์จึงเกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ?
 - ก. เพราะมนุษย์ขาดที่พึ่งทางใจ
 - ข. เพราะมนุษย์ไม่มีความรู้เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ
 - ค. เพราะมีผีหรือเทพเจ้าลงมาบอกจริงๆ
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก
4. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาสังคมอย่างไร?
 - ก. ช่วยให้เป็นคนใจเย็น
 - ข. ช่วยให้มีบุคลิกภาพดีสง่างาม
 - ค. ช่วยลดภาวะโลกร้อน
 - ง. ช่วยให้รู้จักการเป็นผู้นำ - ผู้ตามที่ดีและยอมรับความสามารถของผู้อื่น
5. ดนัยมีลักษณะสูงผอม หลังค่อม คอยื่น ควรได้รับการฝึกฝนทักษะนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาด้านใด?
 - ก. พัฒนาบุคลิกภาพ
 - ข. พัฒนาอารมณ์
 - ค. พัฒนาสังคม
 - ง. พัฒนาเจตคติ
6. “ส้มโอมีความภาคภูมิใจทุกครั้งเมื่อได้แสดงให้ชาวต่างชาติดู” แสดงว่าส้มโอได้รับประโยชน์จากนาฏศิลป์ไทยในด้านใด?
 - ก. พัฒนาบุคลิกภาพ
 - ข. พัฒนาอารมณ์
 - ค. พัฒนาสังคม
 - ง. พัฒนาเจตคติ
7. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย?
 - ก. ช่วยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล
 - ข. ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น
 - ค. ช่วยพัฒนาบุคลิกให้เกิดความสง่างาม
 - ง. ช่วยให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์
8. การแสดงข้อใดที่กำเนิดจากธรรมชาติทั้งหมด?
 - ก. ระบำไก่ ระบำมฤคระเริง โขน
 - ข. ฟ้อนสาวไหม เซิ้งทำนา ระบำมฤคระเริง
 - ค. เซิ้งกระหัง ระบำนกเขามะราปี
 - ง. ระบำเปรมปรีดิ์วานร ระบำไก่ ระบำมฤคระเริง
9. เซิ้งแห่ไข่มดแดง จัดอยู่ในกลุ่มต้นกำเนิดใด?
 - ก. เกิดจากธรรมชาติ
 - ข. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ
 - ค. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่
 - ง. เกิดจากการรับอารยธรรมของชาติอื่น
10. การแสดงใดมีที่มาจากพิธีกรรมความเชื่อ?
 - ก. ระบำปันทน์หม้อ
 - ข. รำบายศรีสู่ขวัญ
 - ค. ฟ้อนไทภูเขา
 - ง. ระบำร่อนแร่

เฉลยแบบทดสอบวัดความรู้
เรื่อง ความหมายและที่มาของนาฏศิลป์ไทย

1. ง 2. ก 3. ข 4. ง 5. ก
6. ง 7. ก 8. ง 9. ค 10. ข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

วิชา ทักษะนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1

เวลา 1 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม ภูมิปัญญา และศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สั่งสม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้นช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 อธิบายความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย (K)
- 2.2 อธิบายความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยได้ (P)
- 2.3 เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย (A)

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของวัฒนธรรม
- 3.2 ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม
- 3.3 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม (ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม)

1. ครูกล่าวทักทายนักเรียนแล้วทบทวนกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ในชั่วโมงก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดการเชื่อมโยงสู่เนื้อหาที่จะสอน
2. ครูตั้งคำถามเพื่อให้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม โดยให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละเดือนของไทยคนละ 1 ประเพณี

3. ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีที่ใดบ้างที่นาฏศิลป์ได้เข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ และนักเรียนเคยร่วมประสบการณ์นั้นๆ ในฐานอะไรบ้าง?

4. ครูสรุปคำตอบดังกล่าวเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ (ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม)

1. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยให้กับนักเรียน
2. ครูอธิบายความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย
3. ครูอธิบายความเกี่ยวข้องของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งคำถามกระตุ้นการตอบสนองของนักเรียน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ (ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม)

1. ครูแจกใบงานที่ 1 นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยให้กับนักเรียน
2. ครูอธิบายคำชี้แจงการทำใบงานให้นักเรียนทุกคนฟัง
3. ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย
4. เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วรวบรวมส่งครู

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ (ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 - 6 คน พร้อมแจกกระดาษพร้อมปากกาเคมีให้กลุ่มละ 1 ชุด ให้นักเรียนเขียนรายชื่อสมาชิกในกลุ่มที่มีกระดาษ
2. ครูแจกใบงานที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ให้นักเรียนทุกกลุ่มพร้อมชี้แจงคำสั่งให้นักเรียนทราบ
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันปรึกษาหารือระดมความคิดการออกแบบวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยให้มีการนำนาฏศิลป์เข้าไปมีบทบาทร่วมกับวัฒนธรรมนั้นๆ พร้อมทั้งอธิบายประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นด้วย
4. ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและตอบปัญหาของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินและปรับปรุง (ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย)

1. ให้แต่ละกลุ่มนำกระดาษที่ผ่านการระดมความคิดไปติดไว้รอบๆ ห้องเรียน โดยให้แต่ละกลุ่มยื่นประจำจุดที่ติดกระดาษนั้น

2. ครูเดินไปรับฟังการอภิปรายนำเสนอแนวคิด พร้อมซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติมและให้

คะแนน

3. เมื่ออภิปรายครบทุกกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนนั่งที่กลุ่มเดิมของตนเอง

4. ครูกล่าวสรุปความสำคัญของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย จากนั้นครูประกาศผลกลุ่มที่นำเสนอแนวคิดในระดับดีเด่นและให้กำลังใจกลุ่มอื่นๆเพื่อเป็นการเสริมแรงต่อไป

5. สื่อการเรียนรู้การสอน

5.1 ใบความรู้ เรื่อง นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

5.2 ใบงานที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

5.3 ใบงานที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรมสร้างสรรค์

5.4 แบบบันทึกคะแนน

5.5 แบบบันทึกการตรวจงาน

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. อธิบายความหมาย ลักษณะพื้นฐานและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย	ตรวจใบงานที่ 1	- ใบงานที่ 1 - แบบบันทึกคะแนน	ร้อยละ 80
2. อธิบายความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยได้	ตรวจผลงานกลุ่ม	- ใบงานที่ 2 - แบบบันทึกการตรวจงาน	ร้อยละ 80
3. เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย	ตรวจใบงานที่ 1	- แบบบันทึกคะแนน	ระดับดี

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.2 วัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

.....

.....

ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้(K)

.....

.....

ด้านทักษะกระบวนการ (P)

.....

.....

ด้านคุณลักษณะ (A)

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(.....)

..... / /

ใบความรู้ เรื่อง นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้ระบุความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายความว่า วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุขและยั่งยืน

วงหทัย ต้นชีวะวงศ์ (2554 : 32-33) ได้แสดงทรรศนะว่า วัฒนธรรมคือ ผลงานที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ประกอบไปด้วยส่วนที่จับต้องได้และส่วนที่จับต้องไม่ได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้ (Tangible Items) แสดงถึงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม เครื่องใช้ อุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับและดนตรี ฯลฯ

2. วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ แสดงถึงวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ แนวคิด ภูมิปัญญา ความเชื่อ ค่านิยม กฎหมาย จริยธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติ ที่แสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนที่มี ค่านิยม ความเชื่อและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง จนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิ่งสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ เป็นการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุขและอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม

ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม (Shared Ideas) และค่านิยมทางสังคมซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานพฤติกรรม ของคนภายในวัฒนธรรมเดียวกัน ที่จะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเขามีความสอดคล้องต้องกันกับผู้อื่น เช่น ค่านิยม การเคารพนับถือผู้ใหญ่ เมื่อเด็กพบผู้ใหญ่ที่เขารู้จัก เด็กจะทราบบว่าควรยกมือไหว้เพื่อทักทายและแสดงความเคารพ และขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็จะสามารถคาดคะเนได้ว่า เด็กจะไหว้และตนควรจะรับไหว้ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (Culture is Learned) ซึ่งเปรียบวัฒนธรรมเหมือนมรดกทางสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

3. วัฒนธรรมจะมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากการใช้สัญลักษณ์ ตลอดจนชีวิตประจำวันของคนเราล้วนเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินตรา สัญลักษณ์ไฟจราจรหรือสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เป็นต้นสัญลักษณ์สำคัญที่มนุษย์ใช้ก็คือ ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อความหมายระหว่างกันและกัน นอกจากนั้น ภาษาและระบบสัญลักษณ์อื่นๆ ยังช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างเป็นระบบและสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา ในลักษณะนี้วัฒนธรรมจะมีหน้าที่ต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และให้สามารถวางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระบบและแบบแผน เพื่อให้สังคมทำงานได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังช่วยในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์

5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เมื่อมนุษย์ในสังคมแห่งหนึ่งพยายามนิยามความหมายของอำนาจ กระบวนการกำหนดความหมายดังกล่าวก็ย่อมกลายมาเป็นการสร้างแนวความคิดพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองของสังคมนั้น

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผลโดยตรงจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย มีดังนี้

1. ด้านภาษา มีแบบแผนทางภาษาที่ใช้สื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นภาษาท่าทาง การพูดจา หรือการใช้ลายลักษณ์อักษร

2. ด้านขนบ ธรรมเนียม ประเพณี มีแนวทางปฏิบัติของบุคคลในสังคมเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิดคล้ายกัน และกระทำการต่างๆ ในแนวทางเดียวกัน

3. ด้านจริยธรรม มีแนวทางประเพณีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลในสังคม เพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข

4. ด้านการแต่งกาย มีแนวนิยมการแต่งกายของแต่ละเพศแต่ละวัย เพื่อให้ดูสวยงามเหมาะสมตามกาลเทศะ

5. **ด้านการสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ** มีแบบอย่างการสร้างเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับที่ประณีตสวยงาม คงทน เหมาะแก่ยุคสมัย

6. **ด้านความบันเทิง** มีแบบอย่างการแสดงและการละเล่นเพื่อความเพลิดเพลินใจ เช่น การเดินกำรำเคียว การชี่ม้าก้านกล้วย การชกม้าชมเมือง การแข่งเรือ เป็นต้น

7. **ด้านศิลปะ** มีแบบอย่างการแสดงออกอย่างงดงามแห่งอารมณ์สะท้อนใจ เกิดจากความนึกคิดที่สูง สามารถโน้มน้าวใจผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่าน ให้คล้อยตามหรือกล่อมเกลาจิตใจให้มองใส ไม่ว่าจะป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์และวรรณคดีไทย

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

จากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทยตามทฤษฎีของนักวิชาการที่เสนอไว้ข้างต้น สามารถสรุปสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ดังนี้

1. **นวัตกรรม** การค้นพบแนวคิดใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ รูปแบบการใช้ชีวิตใหม่หรือเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ความรู้ที่ก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. **การแพร่กระจาย** การหิบบี้มและการผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมใด ๆ ในระยะเวลาที่นานจนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ไม่ว่าจะป็นเรื่องของระบบความคิด ความประพฤติ

3. **สภาพแวดล้อม** ทางกายภาพ เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของประชากร

4. **ทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ** แต่ละสังคมจะมีทัศนคติและค่านิยมที่ต่างกัน บางสังคมเห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติ บางสังคมยึดมั่นกับขนบธรรมเนียมเดิม มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

5. **การเล็งเห็นถึงความจำเป็น** เป็นการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการมองเห็นประโยชน์และความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

สื่อการสอน

ชื่อ.....ชั้น ม.1/..... เลขที่.....

ใบงานที่ 1
นาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

1. วัฒนธรรม หมายถึง
2. ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม มี.....ลักษณะ
3. วัฒนธรรมที่พบเห็นในสังคมไทย ได้แก่อะไรบ้าง ?
4. จงยกตัวอย่างประเพณีในสังคมไทยที่มีการแสดงนาฏศิลป์เข้ามาเกี่ยวข้อง
5. จงยกตัวอย่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 3 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
เนื้อหาครอบคลุม	นำเสนอเนื้อหาสรุป ครอบคลุมครบถ้วน	นำเสนอเนื้อหาสรุปขาด หายบางส่วน	นำเสนอเนื้อหาสรุป ขาดหายเป็นส่วนใหญ่
เนื้อหาถูกต้อง	เนื้อหาที่เขียนถูกต้อง ทั้งหมด	เนื้อหาที่เขียนถูกต้อง ทั้งหมดบางข้อ	เนื้อหาที่เขียน ไม่ถูกต้อง
ลำดับการเรียบ เรียง	เขียนเรียงลำดับเนื้อหา เข้าใจง่าย	เขียนเรียงลำดับเนื้อหา ค่อนข้างเป็นขั้นตอน	เขียนเรียงลำดับเนื้อหา สับสนไม่เป็นขั้นตอน
ยกตัวอย่างตรง ประเด็น	การยกตัวอย่างประเด็น ชัดเจนและสอดคล้อง	การยกตัวอย่างค่อนข้าง ตรงประเด็น	การยกตัวอย่างที่ ไม่ตรงประเด็น ไม่สอดคล้อง
ความเรียบร้อย	เขียนได้เรียบร้อย สวยงาม อ่านง่าย แสดง ถึงความตั้งใจ	เขียนได้ค่อนข้าง เรียบร้อย	เขียนไม่ค่อยเรียบร้อย ขาดความตั้งใจ เท่าที่ควร

เกณฑ์การประเมิน : เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
90 - 100	ระดับดีมาก
80 - 89	ระดับดี
70 - 79	ระดับปานกลาง
60 - 69	ระดับน้อย
50 - 59	ระดับน้อยมาก

ใบงานที่ 2 วัฒนธรรมสร้างสรรค์

คำชี้แจง ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เขียนชื่อ สกุล เลขที่ของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่มุมขวาล่างของกระดาษที่แจกให้
2. ให้ระดมความคิดภายในกลุ่มในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมประดิษฐ์ โดยระบุหัวข้อย่อยดังนี้
 - 2.1 วัฒนธรรมสร้างสรรค์ชื่อว่าอะไร ?
 - 2.2 ต้นกำเนิดแนวคิดวัฒนธรรมสร้างสรรค์มาจากอะไร ?
 - 2.3 ความสำคัญและปัญหาที่เป็นสาเหตุให้ต้องสร้างสรรค์วัฒนธรรมนี้คืออะไร ?
 - 2.4 ลักษณะกิจกรรมเป็นอย่างไร ?
 - 2.5 นำการแสดงนาฏศิลป์เข้ามามีบทบาทในวัฒนธรรมสร้างสรรค์ดังกล่าวอย่างไร ?
 - 2.6 ประโยชน์จากวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่นี้มีอะไรบ้าง ?
3. ให้เขียนนำเสนอในลักษณะผังมโนทัศน์ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
4. เสร็จแล้วนำผลงานไปติดที่ผนังห้อง
5. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายนำเสนอผลงานต่อครูผู้สอน

แบบบันทึกการตรวจงาน
วัฒนธรรมสร้างสรรค์

- คำชี้แจง 1. ให้ครูผู้สอนศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อตรวจใบงานที่ 2 แล้วบันทึกคะแนนลงใน
ช่องว่าง
2. แบบบันทึกการตรวจงานนี้ใช้เพื่อประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้
- 2.1 อธิบายความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมไทยได้

กลุ่มที่.....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ความถูกต้อง	ความสร้างสรรค์	บทบาทนาฏศิลป์	การอภิปราย	ความเรียบร้อย	รวม	สรุปผล	
		2	2	2	2	2		10	ผ่าน
1									
2									
3									
4									
5									
6									

เกณฑ์ผ่านการประเมิน นักเรียนได้คะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80 คือ ได้คะแนน 8 คะแนนขึ้นไป
จึงจะผ่านเกณฑ์

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความถูกต้อง	นำเสนอครบถ้วนทุก หัวข้อที่กำหนด	หัวข้อที่กำหนดบางส่วน ขาดหายไป	หัวข้อที่กำหนดขาด หายไปส่วนใหญ่
ความคิดสร้างสรรค์	นำเสนอแนวคิดใหม่มี ความคิดสร้างสรรค์ อธิบาย ความสำคัญและปัญหาได้ ชัดเจน	นำเสนอแนวคิดใหม่ ค่อนข้างมีความ สร้างสรรค์ อธิบาย ความสำคัญและปัญหา ได้ชัดเจนบางส่วน	นำเสนอแนวคิดใหม่ ไม่มีความสร้างสรรค์ ไม่สามารถอธิบาย ความสำคัญและ ปัญหาได้ชัดเจน
บทบาทนาฏศิลป์	สอดแทรกบทบาท นาฏศิลป์ได้ลงตัว กลมกลืนกับลักษณะ กิจกรรมที่ออกแบบ	สอดแทรกบทบาท นาฏศิลป์เข้ากับลักษณะ กิจกรรมที่ออกแบบ ค่อนข้างน้อย	ไม่แสดงถึงบทบาท นาฏศิลป์กับลักษณะ กิจกรรมที่ออกแบบ
การอธิบาย	อธิบายชัดเจน นำเสนอ เนื้อหาครบถ้วน ฟังง่าย	อธิบายเนื้อหาชัดเจน เป็นส่วนใหญ่ พูดติดขัด บางครั้ง	อธิบายไม่ชัดเจน ขาดความมั่นใจ พูดติดขัด ฟังยาก
ความเรียบร้อย	ทำงานได้เรียบร้อย ตกแต่งสวยงาม อ่านง่าย แสดงถึงความตั้งใจ	ทำงานได้ค่อนข้าง เรียบร้อย ตกแต่ง สวยงาม	ทำงานไม่ค่อย เรียบร้อย ขาดความ ตั้งใจเท่าที่ควร

ตอนที่ 5 แบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใด**ไม่ใช่**ประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย?
 - ก. ช่วยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล
 - ข. ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น
 - ค. ช่วยพัฒนาบุคลิกให้เกิดความสง่างาม
 - ง. ช่วยให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์
2. ดรุณมีลักษณะสูงผอม หลังค่อม คอยื่น ควรได้รับการฝึกฝนทักษะนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาด้านใด?
 - ก. พัฒนาบุคลิกภาพ
 - ข. พัฒนามารมย์
 - ค. พัฒนาสังคม
 - ง. พัฒนาเจตคติ
3. เชื้อแหย่ไข่มดแดง จัดอยู่ในกลุ่มต้นกำเนิดใด?
 - ก. เกิดจากธรรมชาติ
 - ข. เกิดจากพิธีกรรมความเชื่อ
 - ค. เกิดจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่
 - ง. เกิดจากการรับอารยธรรมของชาติอื่น
4. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาสังคมอย่างไร?
 - ก. ช่วยให้เป็นคนใจเย็น
 - ข. ช่วยให้มีบุคลิกภาพดีสง่างาม
 - ค. ช่วยลดภาวะโลกร้อน
 - ง. ช่วยให้รู้จักการเป็นผู้นำ - ผู้ตามที่ดีและยอมรับความสามารถของผู้อื่น
5. การแสดงที่ใช้การ์ตูนแอนิเมชันมานำเสนอ เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในปัจจุบันใด?
 - ก. นวัตกรรม
 - ข. การแพร่กระจาย
 - ค. สภาพแวดล้อม
 - ง. ค่านิยมและความเชื่อ
6. การแสดงในข้อใดเกิดจากการประกอบอาชีพ?
 - ก. เช็งตั้งหวาย
 - ข. ฟ้อนบายศรีสู่ขวัญ
 - ค. เช็งแหย่ไข่มดแดง
 - ง. ฟ้อนแพรวากาฬสินธุ์
7. **นาฏยศัพท์** มีความหมายไร?
 - ก. ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์
 - ข. ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน
 - ค. ศัพท์ที่ใช้ในวงการดนตรีและนาฏศิลป์
 - ง. ศัพท์ที่ใช้ในวงการดนตรีและนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน
8. “ปฏิบัติให้เหมือนกับงาช้าง อยู่ระดับแ่งศีระชะ” ตรงกับนาฏยศัพท์ใด?
 - ก. วงล่าง
 - ข. วงหน้า
 - ค. วงบน
 - ง. จีบวงบน
9. “ซอຍເທົ່າຄືໆ ໂດຍຍກສັນເທົ່າທັງສອງຂັ້ນ ເລີ່ຍນ້ຳນັກ ຕົວໄວ້ທີ່ຈຸມກເທົ່າທັງສອງ” ตรงกับนาฏยศัพท์ใด?
 - ก. ประเท้า
 - ข. กระจดกเท้า
 - ค. ตั้งวงบน
 - ง. ขยั้นเท้า
10. **ภาษาท่า** มีความสำคัญอย่างไร?
 - ก. แสดงให้ผู้ชมรู้ว่าตัวละครต้องการอะไร
 - ข. เพื่อให้ผู้ชมแปลความหมายของอารมณ์นั้นๆได้
 - ค. เพื่อใช้สื่อความหมายกิริยาอารมณ์ต่างๆในทางนาฏศิลป์
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

11. ทำรัก ปฏิบัติอย่างไร?

- ก. แบนมือขวาแล้วนำมาลูที่หลังใบหูและหน้าอก
- ข. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาประสานกันบริเวณเอว
- ค. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาปิดใบหน้าเอาไว้
- ง. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาประสานไว้ที่หน้าอก

12. ทำโกรธ โม่โท ปฏิบัติอย่างไร?

- ก. แบนมือขวาแล้วนำมาลูที่หลังใบหูและหน้าอก
- ข. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาประสานกันบริเวณเอว
- ค. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาปิดใบหน้าเอาไว้
- ง. แบนมือทั้งสองแล้วนำมาประสานไว้ที่หน้าอก

13. แบนมือทั้งสองข้างไขว้ประสานไว้ที่ระดับเอว ก้มใบหน้าเล็กน้อย เป็นภาษาท่าอะไร ?

- ก. ทำโกรธ ข. ทำเดิน
- ค. ทำเสียใจ ง. ทำดีใจ/ยิ้ม

14. นางตลาด นายโรง ยืนเครื่อง จัดอยู่ในนาฏยศัพท์ชนิดใด?

- ก. นาฏยศัพท์ที่เรียกกริยาท่าทางให้ปฏิบัติดีขึ้น
- ข. นาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
- ค. นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับมือและแขน
- ง. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

15. นาฏยศัพท์ใดเป็นนาฏยศัพท์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องทั้งหมด?

- ก. ยืนเครื่อง อ่อน แม่ท่า
- ข. คอติ่ม เกร็งคอ คางไก่
- ค. วง จีบ ม้วนมือ
- ง. ถูกทุกข้อ

16. “ลักษณะท่าทางสง่า กริยานุ่มนวลเชิงช้าแต่แฝงด้วยสายตาที่ยิ่งนิดหน่อย” ควรเป็นบทบาทของใคร?

- ก. นางกษัตริย์ ข. แม่มดตัวร้าย
- ค. คนรับใช้ ง. ทหารองครักษ์

17. บทบาทนางตลาด ควรมีลักษณะอย่างไร?

- ก. นุ่มนวล อ่อนช้อย พุดเพราะ
- ข. หยิ่งยโส ท่าทางสง่างาม
- ค. พุดจาเสียงดัง กริยาไม่เรียบร้อย
- ง. ถูกทุกข้อ

18. นิ้วหัวแม่มือจรดข้อแรกของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้งสามกรีดออกไปเป็นรูปพัด คือนาฏยศัพท์อะไร?

- ก. ตั้งวง ข. ล่อแก้ว
- ค. กระตก ง. จีบ

19. ทำมือจิบทั้งสองข้างแล้วเหยียดแขนตรงส่งไปด้านหลังลำตัวให้มากที่สุด เป็นการปฏิบัตินาฏยศัพท์ใด ?

- ก. จีบชายพก ข. จีบปรกหน้า
- ค. จีบปรกข้าง ง. จีบส่งหลัง

20. หากบทประพันธ์กล่าวถึงสายฝน ฝนตก หยาดริน นักเรียนจะปฏิบัติภาษาท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ?

- ก. ทำแบมมอดั้งทั้งสองข้าง แล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากบนลงล่าง
- ข. ทำมือจิบทั้งสองข้างแล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากบนลงล่าง
- ค. ทำมือจิบทั้งสองข้างแล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากล่างขึ้นบน
- ง. ทำแบมมอดั้งทั้งสองข้าง แล้วสะบัดเบา ๆ ไล่ระดับจากล่างขึ้นบน

21. หากบทประพันธ์กล่าวถึงกลิ่นหอม ได้กลิ่น นักเรียนจะปฏิบัติภาษาท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ?

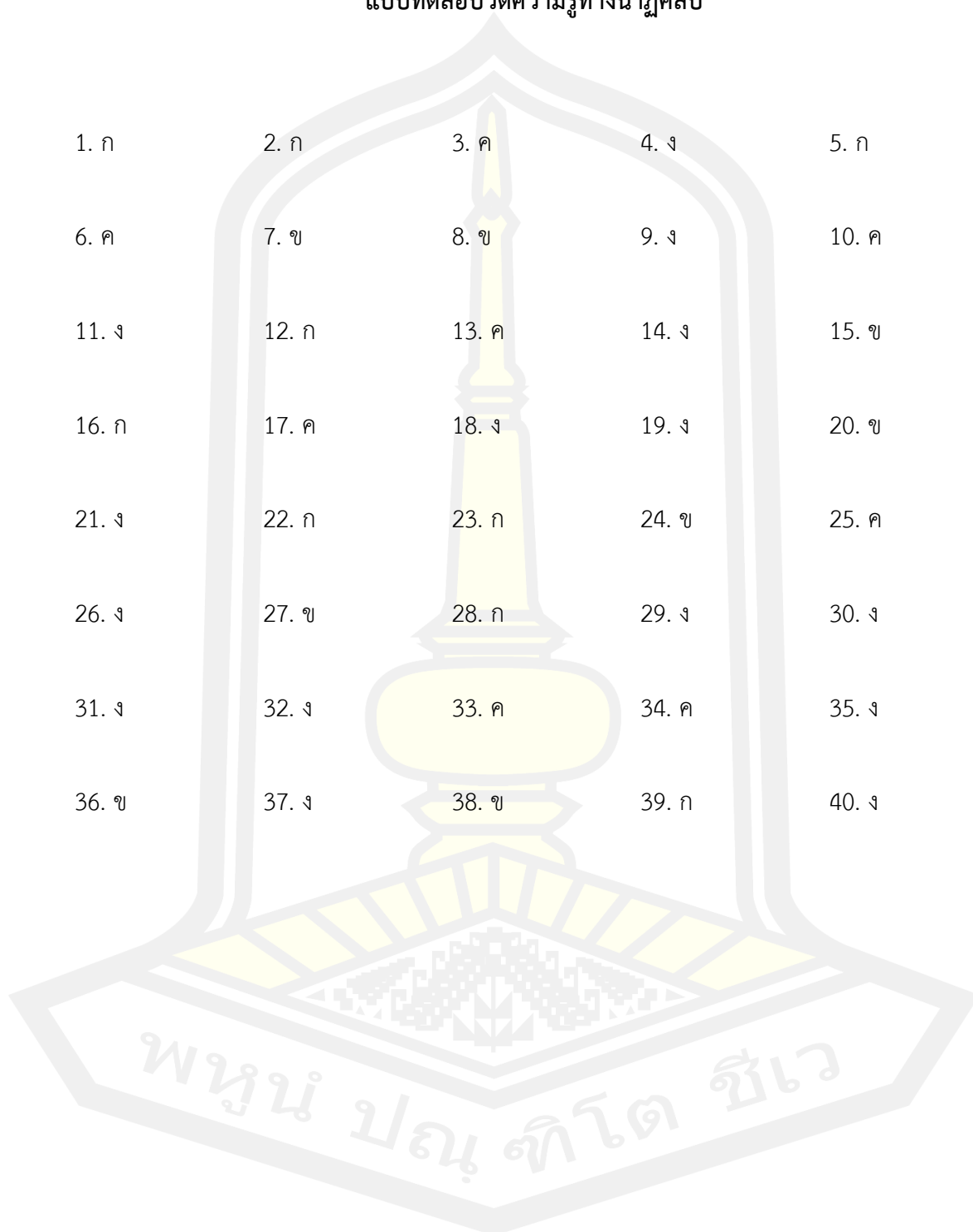
- ก. ทำมือจิบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับปาก
- ข. ทำมือจิบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับหู
- ค. ทำมือจิบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับไหล่
- ง. ทำมือจิบข้างใดข้างหนึ่งไว้ที่ระดับจมูก

22. ข้อใดเป็นการคัดเลือกนักแสดงที่ดี ?
- คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ มีบุคลิกใกล้เคียงกับตัวละครนั้น ๆ
 - คัดเลือกจากรูปร่างหน้าตาเป็นสำคัญ
 - คัดเลือกจากใครก็ได้ทั่วไป
 - คัดเลือกจากคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมรู้จักทั่วไป
23. การเปล่งเสียงออกมามีอย่างไรเพราะ ในบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น คือความหมายของข้อใด?
- การขับร้อง
 - จังหวะ
 - ทำนอง
 - บทประพันธ์
 - สมจริงและไม่เป็นอันตรายต่อนักแสดง
24. ดนตรีและเสียงมีความสำคัญอย่างไร ?
- ช่วยให้ผู้ชมมองเห็นผู้แสดงได้ง่ายขึ้น
 - ช่วยให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกไปตามความหมายการสื่อสารของการแสดงนั้น ๆ
 - ช่วยให้นักแสดงรำไรอย่างสวยงาม
 - ช่วยให้ นักดนตรีกับนักแสดงเข้าใจกันมากขึ้น
25. แสง มีความสำคัญต่อการแสดงอย่างไร ?
- ช่วยให้เวทีไม่มีจุดจมนองไม่เห็นนักแสดง
 - ช่วยสะท้อนความแวววาวของเครื่องแต่งกาย
 - ช่วยสร้างภาพรวมและสร้างจุดสนใจบนเวที
 - ช่วยให้เห็นการแต่งหน้าของนักแสดง
26. ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดงมีความสำคัญอย่างไร ?
- ช่วยให้เวทีไม่โล่ง
 - ช่วยให้คนดูไม่เบื่อและช่วยให้เวทีไม่โล่ง
 - ช่วยให้การแสดงสมจริง
 - ช่วยให้การแสดงมีความสมจริงและง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น
27. การขับร้องมีความสำคัญอย่างไร ?
- เป็นการแสดงพลังเสียงของนักร้อง
 - ช่วยบรรยายเนื้อเรื่องที่ต้องการสื่อในฉากนั้น
 - ช่วยให้เวทีโดดเด่นขึ้น
 - ช่วยให้ผู้แสดงไม่เหนื่อยในการพูด
28. การที่จะรู้ว่าละครหรือการแสดงนั้นๆเกิดยุคใด ตัวละครมีบุคลิกอย่างไร ควรใช้ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดงได้บ้าง นักเรียนต้องพิจารณาจากสิ่งใด?
- บทการแสดง
 - การแต่งกาย
 - ดนตรีและเสียงประกอบ
 - นักแสดง
29. อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดี ควรเป็นอย่างไร?
- ควรใช้ของจริง
 - ควรมีราคาแพงเพื่อสมจริง
 - ใช้ของใหม่และมีน้ำหนักเบา
30. การออกแบบลีลาท่าทาง มีความสำคัญอย่างไร ?
- เป็นสื่อระหว่างผู้แสดงและผู้ชม
 - เป็นการประดิษฐ์ลีลาท่าทางของมนุษย์ให้สวยงามเกินกว่าปกติ
 - เป็นการสร้างงานจากร่างกายของมนุษย์
 - ถูกทุกข้อ
31. ผู้แสดงถือสวิง สุ่ม ซ่องใส่ปลา บ่งบอกในเรื่องใด?
- กล่าวถึงสภาพอากาศ
 - กล่าวถึงเวลากลางวัน
 - กล่าวถึงเวลากลางคืน
 - กล่าวถึงการประกอบอาชีพ
32. อุปกรณ์การแสดงใดที่สามารถสื่อถึงสภาพอากาศได้?
- เคียวเกี่ยวข้าว
 - บายศรี
 - ธงไชยแมงมุม
 - ร่ม
33. การเคลื่อนไหวตามจินตนาการมีประโยชน์อย่างไรในการแสดง?
- เพื่อสร้างความสวยงามในการแสดง
 - เพื่อให้ผู้ชมได้รรถรสในการชม

- ค. เพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดความหมายให้
การแสดงดำเนินไปอย่างน่าติดตาม
- ง. เพื่อให้เกิดความสมดุลบนเวที
34. ข้อใดกล่าวถึงสื่อสร้างสรรค์ไม่ถูกต้อง ?
- ก. ไม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจหรือสุขภาพของ
ประชาชน
- ข. ไม่ควรมีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความแตกแยก ยั่วยุ
- ค. เป็นสื่อที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมาย
- ง. ไม่ส่งเสริมการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์
35. ข้อใดไม่จัดอยู่ในประเภทของสื่อมวลชน ?
- ก. ภาพยนตร์
- ข. หนังสือพิมพ์
- ค. เทปบันทึกเสียง
- ง. พระพุทธรูป
36. เหตุการณ์ใดต่อไปนี้จัดเป็นประโยชน์จากสื่อ
สร้างสรรค์ ?
- ก. หนูนามละครหลังข่าวแล้วรู้สึกเกลียดชังสังคม
และคนที่มีผิวสีคล้ำ
- ข. หลังจากที่หนูนิดชมการแสดงละครปลูกใจ เกิด
ความรู้สึกรักชาติและสำนึกรักบ้านเกิด
- ค. หนูน้อยอ่านข้อความเชิญชวนในถุงกล้วยแขก
ให้เข้าร่วมการต่อต้านการส่งการบ้านแล้ว
คล้อยตาม
- ง. หนูหีนฟังวิทยุปลุกกระตมล้มล้างประชาธิปไตย
37. ข้อใดจัดเป็นสื่อทัศน์ ?
- ก. ภาพยนตร์ ข. วิทยุกระจายเสียง
- ค. การโฆษณา ง. นิตยสาร หนังสือเล่ม
38. ข้อใดจัดเป็นสื่อโสต?
- ก. ภาพยนตร์
- ข. วิทยุกระจายเสียง แถบเสียง
- ค. การโฆษณา
- ง. นิตยสาร หนังสือเล่ม
39. Mass Communication หมายถึงอะไร ?
- ก. การสื่อสารมวลชน
- ข. ประชาชนผู้รับสารทั่วไป
- ค. การสื่อสารหรือการสื่อความหมาย
- ง. มวลชน
40. ด.ญ.แยม ต้องการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชน
ไปชมการแสดงนาฏศิลป์ในวันสงกรานต์ที่จะถึงนี้ จึง
ประกาศผ่านวิทยุกระจายเสียง ด.ญ.แยมใช้สื่อ
ประเภทใด?
- ก. สื่ออ้อม
- ข. สื่อทัศน์
- ค. สื่อโสตทัศน์
- ง. สื่อโสต

เฉลย
แบบทดสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์

1. ก	2. ก	3. ค	4. ง	5. ก
6. ค	7. ข	8. ข	9. ง	10. ค
11. ง	12. ก	13. ค	14. ง	15. ข
16. ก	17. ค	18. ง	19. ง	20. ข
21. ง	22. ก	23. ก	24. ข	25. ค
26. ง	27. ข	28. ก	29. ง	30. ง
31. ง	32. ง	33. ค	34. ค	35. ง
36. ข	37. ง	38. ข	39. ก	40. ง

ตอนที่ 6 แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์

แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ (ฉบับครูผู้สอน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือประกอบหลักสูตร เสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาหสินธุ์
2. ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางนาฏศิลป์ของนักเรียนในแต่ละด้าน แล้วระบุคะแนน โดยใช้เครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน
3. ความสามารถพื้นฐานที่จะสังเกตมี 3 ด้าน ประกอบด้วย
 - 3.1 นาฏยศัพท์
 - 3.2 ภาษาท่า
 - 3.3 นาฏศิลป์อีสาน

พหุบัณฑิต ชีวะ

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความถูกต้อง	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ถูกต้องทุกท่าที่กำหนด	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ถูกต้องเป็นบางส่วน	ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ไม่ถูกต้อง
ความสวยงาม	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติได้ สวยงามเหมาะสมกับ สรีระของตนเองทุกท่า	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติได้ สวยงามเหมาะสมกับ สรีระของตนเองบางท่า	ทำนาฏยศัพท์ปฏิบัติ ยังไม่สวยงามควรได้รับ การปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุบัณฑิต ชีวะ

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติภาษาท่า

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความสวยงาม	ภาษาท่าปฏิบัติได้ สวยงามทุกท่าตามที่ กำหนด	ภาษาท่าปฏิบัติตามที่ กำหนดได้สวยงาม บางท่า	ภาษาท่าปฏิบัติยังไม่ สวยงามควรได้รับการ ปรับปรุง
ความถูกต้อง ของท่า	ปฏิบัติภาษาท่าถูกต้อง ทั้งหมด	ปฏิบัติภาษาท่าถูกต้อง เป็นบางท่า	ปฏิบัติภาษาท่า ไม่ถูกต้องควรได้รับการ ปรับปรุง
สื่อความหมาย ชัดเจน	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อ ความหมายชัดเจนทุกคำ	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อ ความหมายชัดเจนเป็น บางคำ	ภาษาท่าที่ปฏิบัติสื่อ ความหมายยังไม่ ชัดเจนควรรับการ ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุบัณฑิต ชีวะ

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัตินาฏศิลป์อีสาน

ประเด็นของการประเมิน	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความสวยงาม	ท่ารำมีความสวยงามเหมาะสมกับผู้รำทุกท่า	ท่ารำมีความสวยงามเหมาะสมกับผู้รำบางท่า	ท่ารำที่ปฏิบัติยังไม่สวยงามควรได้รับการปรับปรุง
ความถูกต้องของท่า	ปฏิบัติท่ารำถูกต้องทั้งหมด	ปฏิบัติท่ารำถูกต้องเป็นบางท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องควรได้รับการปรับปรุง
การเคลื่อนไหว	ท่ารำปฏิบัติได้ต่อเนื่องลงจังหวะสัมพันธ์กันทั้งหมด	ท่ารำปฏิบัติได้ต่อเนื่องแต่ไม่ลงจังหวะบางครั้ง	ท่ารำปฏิบัติไม่ต่อเนื่องและไม่ลงจังหวะ

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1.51 - 2.00	ระดับมาก
0.49 - 1.50	ระดับพอใช้
0.00 - 0.48	ระดับน้อย

พหุ ประถมศึกษา ชีวะ

ตอนที่ 7 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียน แล้วบันทึกคะแนนลงในช่องว่าง

กลุ่มที่.....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	การเคลื่อนไหว	การสื่อความหมาย	การนำเสนอความคิดใหม่	การแปรแถว	การแต่งกาย	รวม	สรุปผล		ระดับคุณภาพ
		3	3	3	3	3	15	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										

เกณฑ์ผ่านการประเมิน นักเรียนได้คะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80 คือ ได้คะแนน 12 คะแนนขึ้นไป
จึงจะผ่านเกณฑ์

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	3	2	1	0
การเคลื่อนไหว	การออกแบบ การเคลื่อนไหว ร่างกายมีความ สวยงามสร้างสรรค์ แสดงได้อย่าง เหมาะสม ต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน	การออกแบบ การเคลื่อนไหว ร่างกายมีความ สวยงามสร้างสรรค์ แต่ยังไม่ต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน	การออกแบบ การเคลื่อนไหว ร่างกายไม่สวยงาม ขาดความ สร้างสรรค์บางท่า ขาดพลัง ยังไม่ ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	การเคลื่อนไหว ท่ารำไม่สวยงาม ขาดความ สร้างสรรค์ ขาดพลังและยังไม่ ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ควรได้รับการ ปรับปรุง
การสื่อ ความหมาย	ท่าทางที่ออกแบบ สามารถสื่ออารมณ์ และความหมายได้ ตรงกับแนวคิดการ แสดงได้ชัดเจน	ท่าทางที่ออกแบบ สามารถสื่ออารมณ์ และความหมายได้ ตรงตามแนวคิด การแสดงบางช่วง	ท่าทางที่ออกแบบ สื่ออารมณ์และ ความหมายตาม แนวคิดการแสดง ได้น้อย	ท่าทางที่ออกแบบ ไม่สามารถสื่อ อารมณ์และ ความหมายตาม แนวคิดการแสดง ควรได้รับการ ปรับปรุง
การนำเสนอ ความคิดใหม่	นำเสนอ ประสบการณ์ผ่าน มุมมองความคิด ใหม่ที่หลากหลาย โดยไม่ยึดติดกับ รูปแบบใดรูปแบบ หนึ่งและมีความ น่าสนใจ	นำเสนอ ประสบการณ์ผ่าน มุมมองความคิด ใหม่ที่หลากหลาย แต่ยังยึดติดกับ รูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง	แสดงถึงความคิด ใหม่ได้น้อย ไม่หลากหลาย ยังยึดติดกับ รูปแบบใดรูปแบบ หนึ่งบางช่วง	แสดงถึงความคิด ใหม่ได้น้อย ไม่หลากหลาย ยึดติดกับรูปแบบใด รูปแบบหนึ่งควร ได้รับการปรับปรุง

ประเด็นของ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	3	2	1	0
การแปรแถว	การใช้พื้นที่ว่าง ทิศทางการแปร แถวสวยงาม สร้างสรรค์ต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน	การใช้พื้นที่ว่าง ทิศทางการแปร แถวสวยงาม สร้างสรรค์ ต่อเนื่องสัมพันธ์ กันเป็นบางช่วง	การใช้พื้นที่ว่าง ไม่สมดุล ทิศทางการ แปรแถวขาดความ สวยงาม ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์ กันบางช่วง	การใช้พื้นที่ว่าง ไม่สมดุล ทิศทางการแปร แถวไม่สวยงาม ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์ กันควรได้รับการ ปรับปรุง
การแต่งกาย	ออกแบบได้ลงตัว สร้างสรรค์ มีความสวยงาม ไม่เป็นอุปสรรค ระหว่างแสดง	ออกแบบได้ลงตัว สร้างสรรค์ มีความสวยงาม แต่เป็นอุปสรรค ระหว่างแสดง บางครั้ง	ออกแบบ สร้างสรรค์น้อย ความสวยงามน้อย เป็นอุปสรรค ระหว่างแสดง	ออกแบบไม่ค่อย สร้างสรรค์ เท่าที่ควร เป็นอุปสรรค ระหว่างแสดงควร รับการปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน	
ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
4.51 - 5.00	ระดับดีมาก
3.51 - 4.00	ระดับมาก
2.51 - 3.00	ระดับพอใช้
1.51 - 2.50	ระดับน้อย
1.00 - 1.50	ระดับน้อยมาก

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดและประเมินคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผลการประเมินจะจะไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนในรายวิชานาฏศิลป์หรือวิชาอื่นๆ

2. ให้นักเรียนประเมินคุณลักษณะด้านจิตพิสัยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของตนเอง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและยังมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม					
2	วัฒนธรรมเป็นช่วยทำให้คนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข					
3	การยอมรับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมสงบสุข					
4	ความเชื่อ จารีต ประเพณีควรสืบทอดต่อไปไม่ให้อายุหาย					
5	การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อจากพื้นที่อื่นช่วยทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม					
6	การแสดงนาฏศิลป์สามารถบอกเล่าความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ๆ					
7	หน้าที่ส่วนหนึ่งของทุกคนคือการช่วยกันรักษาวัฒนธรรม					

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	ความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตคนในสังคมต่าง ๆ สามารถนำเสนอให้คนอื่น ๆ เกิดความเข้าใจได้ด้วยการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์					
9	นาฏศิลป์สร้างสรรค์สามารถช่วยปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินชีวิตคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางต่าง ๆ ได้					
10	สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมไทยหลายอย่างต้องรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานด้วยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น					
11	เทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันทำให้ทุกคนทั่วโลกเข้าถึงวัฒนธรรมของกันและกันได้ง่ายมากขึ้น					
12	เอกลักษณ์ของไทยด้านนาฏศิลป์ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป					
13	วัฒนธรรมไทยยังคงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ					
14	การนำเสนอวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้น					
15	คนไทยควรปกป้องการแพร่กระจายของวัฒนธรรมอื่นที่อาจทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยสูญหาย					
16	วัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่มีความหมายสมควรต้องช่วยกันรักษาเอาไว้ต่อไป					
17	การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยควรสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน					
18	การที่จะรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ต่อไป ควรต้องมีการปรับตัวตามกระแสสังคมที่พัฒนาตลอดเวลา					
19	วัฒนธรรมเดิมสามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้					
20	นาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมสามารถประยุกต์ ดัดแปลงและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันได้					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายจิรณัฐกร เปาริสารคุณกร
วันเกิด	วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 68/2 ถนนเลียงเมืองทุ่งมน ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุกุลนารี ถนนภิรมย์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ พ.ศ. 2553 ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2559 ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต (ศล.ม.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2566 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว